

Glasnik

Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini



ISSN 1512-6609

7-8

Sarajevo

juli-august 2025.

VOL. LXXXVII • Str. 633-852

U ovom broju pišu:

Fikret Pašanović • Almir Fatić • Muamer Šehić Durmišević •
Mensur Malkić • Meho Manjgo • Dženan Hasić

| Sadržaj

- RIJEČ UREDNIKA**
639-640 Kad laži izmile na površinu
Mustafa Prljača
- HUTBA**
641-642 Približavajmo se Allahu, udaljavajmo se od grijeha
Fikret Pašanović
- TEFSIR**
643-658 Sura Et-Tegābun: dan gubitka i dobitka
Almir Fatić
- POGLEDI**
659-678 Istina o tesavvufu i sufijama
Muamer Šehić Durmišević
- ISLAMSKJE TEME**
679-692 Faze i načini čuvanja Kur'anskog teksta
Doc. dr. hfz. Mensur Malkić
- KULTURNA BAŠTINA**
693-710 Imami, hatibi i muallimi iz tešanske porodice Ćeman u 20. stoljeću
Meho Manjgo

OSVRTI

711-724 Slabosti čovjeka kao ljudskog bića kroz prizmu časnog Kur'ana
Dženan Hasić

SLUŽBENI DIO

727-806 Aktivnosti Vijeća muftija
808-852 Dekreti

| فهرست

كلمة المحرر

٦٤٠-٦٣٩ عندما يطفو الكذب علي السطح
مصطفى برلياتشا

خطبة الجمعة

٦٤٢-٦٤١ الاقتراب من الله والابتعاد عن المعاصي
فكرت باشانوفيتش

موضوعات تفسيرية

٦٥٨-٦٤٣ سورة التغابن: يوم الخسران والربح
آلمير فاتيتش

نظرات

٦٧٨-٦٥٩ حقيقة الصوفية
الشيخ معمر شيهيتش درميشفيتش

موضوعات إسلامية

٦٩٢-٦٧٩ مراحل وطرق حفظ النص القرآني
الدكتور الحافظ منصور مالكيثش

تراث ثقافي

٧١٠-٦٩٣ الأئمة والخطباء والمعلمون التابعون لأسرة كيومان من مدينة تيشان في القرن العشرين
ميهو مانيغو

لمحات

٧٢٤-٧١١ مكاره أخلاق الإنسان من منظور القرآن الكريم
جان هاسيتش

رسميات

٨٠٦-٧٢٧ مجلس المفتين للمشيخة الاسلامية
٨٥٢-٧٠٨ قرارات التوظيف والعزل عن الوظيفة

Contents

- WORD OF THE EDITOR**
639-640 When Lies Surface
Mustafa Prljača
- KHUDBA**
641-642 Proximity to Allah
Fikret Pašanović
- TAFSIR**
643-658 Sūrah At-Tegābun: The Day of Loss and Gain
Almir Fatić
- VIEWS**
659-678 The Truth About Sufis
Muamer Šehić Durmišević
- ISLAMIC THEMES**
679-692 Stages and Methods of Preserving the Qur'ānic Text
Mensur Malkić
- CULTURAL HARETAG**
693-710 Imams, Khatibs, and Mu'allims from
the Ćeman Family of Tešanj in the 20th Century
Meho Manjgo

REVIEWS

711-724 The Weaknesses of man as a Human Being
 Through the Perspective of the Noble Qur'an
 Dženan Hasić

THE OFFICIAL PART

727-806 Activities of the Council of Muftis
808-852 Decrees

RIJEČ UREDNIKA

KAD LAŽI IZMILE NA POVRŠINU

Danas nam pred oči izlazi laž demokratije kao ideologije – naročito “jedine demokratije na Bliskom istoku” i njene “najmoralnije vojske na svijetu”, koja upravo čini užase koji zapanjuju ljudske umove, ali i laž “najveće demokratije na svijetu”, koja snažno i bezrezervno podržava činjenje tih svakom vidljivih užasa nad bespomoćnim civilima i djecom u Gazi i koja snažno napada i ruši sve “što ugrožava njene interese”, te laž neoliberalizma, uz stotine drugih velikih laži.

Laž nije fikcija, nešto nestvarno. Ona ima svoju suštinu i svoje obrise; svoju realnost i istinu. I može se ukazati i da je ljudi vide.

Generacije ljudi rođene u prošlom stoljeću živjele su i pred očima su im se ukazivale laži brojnih ideologija, svjetopogleda, koje su im se nametale kao dosegnuta istina, vrhovna istina kojoj su pozivani na svaki način, kako na filozofskom i duhovnom, tako i na političkom i praktičnom nivou. Naime, nakon nekog vremena njihova laž bi izlazila na vidjelo i ubrzo se ukazivala u svojoj ružnoći – neki bi je vidjeli sasvim jasno, a drugi nejasno, s izražajem dioptrijom. I uvijek su za sobom ostavljale stanovitu pustoš, a nerijetko i velik broj mrtvih, kao fašizam, rasizam, taoizam, marksizam i brojni drugi -izmi. Danas nam pred oči izlazi laž demokratije kao ideologije – naročito “jedine demokratije na Bliskom istoku” i njene “najmoralnije vojske na svijetu”, koja upravo čini užase koji zapanjuju ljudske umove, ali i laž “najveće demokratije na svijetu”, koja snažno i bezrezervno podržava činjenje tih svakom vidljivih užasa nad bespomoćnim civilima i djecom u Gazi i koja snažno napada i ruši sve “što ugrožava njene interese”, te laž neoliberalizma, uz stotine drugih velikih laži.

Ljudi su smeteni i umorni od njih, i uzdrmani u svom vjerovanju. Smutnje koje se nad njima nadvijaju, “poput pramenova mrkle noći”, pomućuju jasno viđenje stvari i dezorijentiraju mnoge, a mnogima oduzimaju i nadu da nešto uopće može biti bolje.

Nažalost, čovječanstvo je u svojoj povijesti često zapadalo u slično stanje, i kad bi ono doseglo kritičnu tačku, tada bi Stvoritelj nanovo objavljivao istinu i uspravljao posrnuti rod, odagnavajući od njega laž, iznoseći je na vidjelo i potiskujući je.

Kada se vrhovna Istina u sedmom stoljeću nove ere posljednji put oglasila istinom, svojom riječju, rekla je: *I reci: “Došla je istina, a laži nestaje!”* (El-Isra’, 81), tj. iščezava i nestaje pod plimom istine koja nadolazi sve snažnije i potapa je. Implikacija je: ako opet dođe do oseke i istina se povuče, laž će opet posvuda proklijati i mnogi ljudi će se povesti za njom i svoje živote lišiti bereketa. Čovjek je, dakle, zadužen za održavanje istine na površini i za potapanje laži. On to može učiniti i dužan je poduzeti potrebne mjere da to i ostvari.

Predaje nam govore o tome da će se šejtan, personifikacija suštinskog zla i glavni nagovarač na nju, nakon završenog obračuna na Sudnjem danu i smještaja u Džehennem onih koji su mu se odazivali, nadajući se dobrobiti, ispeti na minber od vatre i izrazito sugestivno govoriti stanovnicima Džehennema:

Allah vam je pravō obećanje dao, a ja sam svoja obećanja iznevjerio; ali, ja nisam nikakve vlasti nad vama imao, samo sam vas pozivao i vi ste mi se odazivali; zato ne korite mene, već sami sebe, niti ja mogu vama pomoći niti vi možete pomoći meni. Ja nemam ništa s tim što ste me prije smatrali Njemu ravnim. (Ibrahim, 22)

Situacija u svijetu pomalo nalikuje onoj predkur’anskoj, ali – neće biti nove objave. Na ljudima je da ožive već objavljenu istinu i potope nakupljene laži. I vrate životu spokoj i ponovo ožive nadu. Je li, dakle, došlo vrijeme za nešto takvo?!

Mustafa Prljača



HUTBA

PRIBLIŽAVAJMO SE ALLAHU, UDALJAVAJMO SE OD GRIJEHA

Težeći toj bliskosti sa Allahom, svakako se moramo držati što dalje od onoga što On ne voli i što zabranjuje. On je postavio granice, pa nam u Kur'anu poručuje: „To su Allahove granice, pa im se ne približavajte!“



**FIKRET-EF.
PAŠANOVIĆ**

Imam
Jordanske
džamije u
Sarajevu

Draga braćo!
Dobra djela, kojima se približavamo Allahu, dž. š., na arapskom jeziku se ponekad nazivaju i kurubat. Jedno od njih i samo nosi naziv izveden iz korijena koji označava blizinu, približavanje. Riječ je o kurbanu. I rodbina se u arapskom jeziku, pa i u Kur'anu i hadisu naziva riječju koja znači oni koji su nam blizu, koji su bliski. Nekada su i naši stari koristili tu riječ u našoj bosanskoj verziji, akreba. Zato ćemo u ovoj hutbi podsjetiti na neke ajete iz Kur'ana i neke hadise našeg Poslanika koji govore o toj blizini i približavanju, ali i o udaljavanju i nepribližavanju određenim djelima i postupcima.

Uz ramazan obično, nakon ajeta koji govore o postu i objavi Kur'ana, govorimo i o potrebi upućivanja što više dova u mubarek-mjesecu, pa navodimo i ajet koji u suri Bekare slijedi nakon tih ajeta. U njemu Uzvišeni Gospodar kaže: „A kada te robovi Moji za Mene upitaju, Ja sam, sigurno, blizu!“ Uzvišeni ne kaže Poslaniku da odgovori

svojim sljedbenicima da je On blizu, nego direktno odgovara, kako bi i na taj način naglasio tu blizinu.

U završnom ajetu kur'anske sure Alek, na čijem početku su riječi prve Objave, naredba je: „Učini sedždu i približi se!“ Poslanik, kao najbolji tumač i komentator Kur'ana, kaže: „Rob je najbliže što može biti svome Gospodaru kada je na sedždi, pa što više tu činite dovu.“

Čitav naš život i sva naša djela trebaju biti posvećeni tom približavanju Allahu, dž. š., a najbolji način je, kako to Muhammed, a.s., veli, putem onoga što je propisano, što je obavezno, što, naravno, ne isključuje ni dobrovoljna djela. Svaki čin približavanja Allahu, dž. š., nailazi na višestruko veći odziv od Njega, neka je Uzvišen! U hadisi-kudsiju, On veli: „Ja sam onakav kakvim me moj rob smatra i sa njim sam gdje god me spomene. Ako Me spomene u sebi, Ja ga spomenem u sebi; ako Me spomene u društvu, Ja ga spomenem u boljem. Ako Mi se približi pedalj, približim mu se lakat (aršin), a ako Mi se približi lakat, približim mu se hvat. Ako mi ide, Ja njemu hrlim.“

Isto onako kako nam je Uzvišeni Allah blizu, blizu su nam i manifestacije Njegove blizine, posebice Njegova milost. Tako u suri A'raf kaže:

إِنَّ رَحْمَتَ اللَّهِ قَرِيبٌ مِّنَ الْمُحْسِنِينَ

„Uistinu je Allahova milost blizu dobročiniteljima.“

Težeći toj bliskosti sa Allahom, svakako se moramo držati što dalje od onoga što On ne voli i što zabranjuje.

On je postavio granice, pa nam u Kur'anu poručuje: „To su Allahove granice, pa im se ne približavajte!“ U hadisima nam Poslanik na slikovit način kazuje kako nas približavanje zabranjenome dovodi u opasnost da se upustimo u njegovo činjenje i na taj način povrijedimo granice i sami sebi nepravdu učinimo. Zato nam Allah, dž. š., zabranjujući u Kur'anu blud, kaže:

وَلَا تَقْرَبُوا الزُّنَىٰ

„Ne približavajte se bludu!“, čime se upozorava na sve postupke koji u konačnosti dovode do njegovog počinjenja. Također nas upozorava da se ne približavamo ružnim i razvratnim djelima, bila ona očita, javna, ili skrivena, tajna:

وَلَا تَقْرَبُوا الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ

„Ne približujte se nevaljalštinama, bile javne ili tajne.“

I u narednom, 152. ajetu sure En'am, Allah, dž. š., nas upozorava da se odmaknemo i ne približavamo, ovoga puta riječ je o imetku siročeta, jetima: „I ne približavajte se imetku siročeta, osim na najljepši način, sve dok punoljetno ne postane!“

Iskoristimo svaku priliku i svako djelo da se približimo svome Gospodaru i zadobijemo Njegovu blizinu, milost i zadovoljstvo. Klonimo se svega čija nam blizina priskrbljuje Njegovu srdžbu i udaljava nas od Njega. Budimo blizu i ljudima, posebno svojoj braći po vjeri, a onda i bliskoj rodbini. Neka nam Svemilosni podari svoju blizinu i ljubav i udalji nas od loših misli, riječi i postupaka!

Sura Et-Tegābun dan gubitka i dobitka

ALMIR FATIĆ

almir.fatic@fin.unsa.ba
redovni profesor tefsira na fin-u

Sažetak: U radu se, metodom ajet po ajet, tumači 64. kur'anska sura Et-Tegābun, koja ima 18 ajeta. Ime je dobila po riječi *et-tegābun*, koja se spominje u devetom ajetu ove sure. Većina komentatora Kur'ama smatra da je objavljena u Mekki. Sura započinje *tespihom* (slavljenjem) Svevišnjeg Allaha i objašnjenjem Njegovog sveobuhvatnog znanja i, također, završava objašnjenjem Njegovog znanja. Glavna tema sure je poziv u vjerovanje i dobro ponašanje.

Ključne riječi: Tefsir, Dan gubitka i dobitka, vjerovanje, dobro ponašanje

UVOD

Sura Et-Tegābun je 64. kur'anska sura, koja ima osamnaest ajeta. Ime je dobila po riječi *et-tegābun* (التَّغَابُنُ), koja se spominje u devetom ajetu ove sure. Jedni mufessiri kažu da je objavljena u Medini, a drugi – u Mekki, izuzev ajeta 14-18, koji su objavljeni u Medini. Većinsko je prvo mišljenje, tj. da je objavljena u Medini, a zagovaraju ga rani autoriteti kao što su: Ibn Abbās, Mudžāhid, Hasan, Ikrime, Katāde. Mevdūdī je također smatra medinskom, te da pripada ranomedinskom periodu Objave, i zato, kaže on, "dijelom podsjeća na mekkanske, a dijelom na medinske sure". I Šābūnī je smatra medinskom, ali je "njena atmosfera atmosfera mekkanske sure koja se bavi osnovama islamskog vjerovanja".¹

Glavna tema sure je poziv u vjerovanje i dobro ponašanje. Prva četiri ajeta upućena su svim ljudima; ajeti 5-10 posebno onima koji ne prihvataju Poziv, a ajeti 11-19 onima koji prihvate Poziv.² Još preciznije, glavna tema izlaže se kroz sljedeće cjeline: 1. objašnjenje Božije veličanstvenosti i tragova Njegove moći (1-4); 2. navođenje primjera prošlih naroda koji su poricali Istinu i rezultat tog njihovog stava (5-6); 3. Proživljenje kao nužna istina i odnos ljudi prema toj istini (7-11); 4. pokornost Svevišnjem Allahu i Njegovom poslaniku (12-13); 5. upozorenje na neke čovjekovo neprijatelje (14-15); 6. vrijednost dijeljenja na Božijem putu (16-18).³

Sura započinje *tespīhom* (slavljenjem) Svevišnjeg Allaha i objašnjenjem Njegovog sveobuhvatnog znanja (1-2), i, također, završava objašnjenjem Njegovog znanja (18). Na ovaj način se povezuju početak i kraj ove sure. Što se tiče semantičke povezanosti sa surom El-Munāfikūn, koja prethodi suri Et-Tegābun, obje one završavaju pozivom na udjeljivanje (10, 11).⁴

1. JUSEBBIHU LILLĀHI MĀ FIS-SEMĀVĀTI VE MĀ FIL-ERD. LEHUL-MULKU VE LEHUL-HAMD. VE HUVE 'ALĀ KULLI ŠEJ'IN KADĪR

(يُسَبِّحُ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ)

Allaha slavi sve što je na nebesima i sve što je na Zemlji. Samo Njemu pripada vlast i samo Njemu pripada potpuna zahvala, i On je Svemoćan – Sura

1 Ibn al-Ğawzī, *Zād al-masīr*, 8/21; Ibn 'Aṭiyya, *Al-Muḥarrar al-wağīz*, 5/317; As-Suyūṭī, *Al-Itqān*, 1/67; Maududī, *Taḥīm al-Qur'an*, <http://www.englishtafsir.com/Quran/64/index.html> (27.05.2024.); Aṣ-Šābūnī, *Šafwa at-taḥāsīr*, 3/390.

2 Maududī, *Taḥīm al-Qur'an*, <http://www.englishtafsir.com/Quran/64/index.html>.

3 Usp. Aṣ-Šābūnī, *Šafwa at-taḥāsīr*, 3/390; Ḥalīl, *Awwal marratan*, 240.

4 Usp. As-Suyūṭī, *Asnār tartīb al-Qur'an*, 143-144; Ibn 'Ağība, *Al-Baḥr al-madīd*, 8/55; Ḥalīl, *Awwal marratan*, 239.

započinje glagolom يُسَبِّحُ (*jusebbihu*), pa se zato svrstava u red sura koje se zajednički nazivaju *El-Musebbihāt*.⁵ *Sebbeha* (سَبَّحَ) znači *pustiti da pliva*, što je blisku pojmu *plutanja*; *sibāha* (سَبَّاحَة) je *plivanje*; također *sebbeha* znači i *govoriti: Slava Bogu, Hvala Bogu*.⁶ *Tesbīh* je slavljenje Svevišnjeg Allaha, ali podrazumijeva i prizna(va)nje Njegove uzvišenosti, savršenosti i čistote. Ovdje je upotrijebljen oblik imperfekta *jusebbihu* (يُسَبِّحُ), čime se sugerše stalnost, kontinuiranost. Jednostavno, samim stvaranjem sve se pokorava i veliča Svevišnjeg Allaha na svoj način: *na nebesima* (npr. Sunce, Mjesec, zvijezde itd.) i *na Zemlji* (npr. planine, okeani, drveće, ptice itd.). Ljudi ga slave svojim jezicima i srcima, neživi predmeti to čine na način koji mi ne razumijemo. Ovdje je u pitanju jedna opća pokornost koja uključuje i one koji ne priznaju Svevišnjeg Allaha, tj. one koji ne vjeruju u Njega.

El-Mulk (الْمُلْك) je *posjed, vlast, moć, suverenitet, vladavina, kraljevina, kraljevstvo, carstvo*.⁷ Nakon što je stvorio svijet, nije ga ostavio *samome njemu*. On nad svime u svakom trenutku ima kontrolu i ima apsolutnu moć. Samo On, Svevišnji, ima potpunu moć nad svime i niko Mu se ne može suprotstaviti, i samo Njemu pripada potpuna zahvala (*hamd*). *Lebu* (لَبَّ) prije riječi *mulk* i *hamd* sugerše tu ekskluzivnost. Samo je On vrijedan i dostojan potpune zahvale. Ovim ajetom ističe se, također, da ovaj svijet ima svoga Stvoritelja i Gospodara, Koji je svemoćan.

2. HUVELLEŽI HALEKAKUM FE MINKUM KĀFIRUN VE MINKUM MU'MIN. VALLĀHU BIMĀ TA'MELŪNE BESĪR

(هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ فَمِنْكُمْ كَافِرٌ وَمِنْكُمْ مُؤْمِنٌ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ)

On vas stvara, pa su neki od vas nevjernici, a neki od vas su vjernici. Allah sve ono što vi radite dobro vidi – Haleka (خَلَقَ) znači *stvoriti*. Iako je Svevišnji stvorio sve ljude, svi ljudi ne priznaju Ga, tj. ne vjeruju u Njega. Na prvome mjestu spominje se *kāfir* (poricatelj, skrivatelj Istine, nevjernik), jer ih je velik broj, tj. oni dominiraju, a na drugom mjestu *mu'min* (vjernik), jer ih je manje.⁸

Ovim ajetom se indirektno govori o ljudskoj slobodi, slobodi izbora: vjere ili nevjere. Niko nije prisiljen na vjeru ili nevjeru, to je na svakom pojedincu, njegova lična odgovornost. Ovim se, također, ističe da čovjek nije rođen s grijehom, što su neke religije prihvatile kao princip, odnosno dijelom svoje doktrine (kako

5 U koje se još ubrajaju: Al-Isrā', Al-Ḥadīd, Al-Ḥašr, Aš-Šaff, Al-Ġumu'a i i Al-A'lā.

6 Muftić, *Arapsko-bosanski rječnik*, 622.

7 Ibid., 1658.

8 Az-Zamahšarī, *Tafsīr al-Kaššāf*, 1112; Aš-Šābūnī, *Šafwa at-tafsīr*, 3/391.

je to učinio Augustin u 5. stoljeću).⁹ I nije čovjeku svejedno šta će izabrati; to nije besmislen izbor, već izbor koji ima svoje posljedice. Ajeta završava riječima *Allah sve ono što vi radite dobro vidi*. Dakle, naš izbor i sva naša djela su znana i vidljiva Svevišnjem Allahu. Ovo *viđenje* podrazumijeva to da će čovjek biti nagrađen ili kažnjen shodno svom djelovanju na ovome svijetu.

3. HALEKAS-SEMĀVĀTI VEL-ERDA BIL-HAKKI VE SAVVEREKUM FE AHSENE SUVEREKUM. VE ILEJHIL-MESĪR

(خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ وَصَوَّرَكُمْ فَأَحْسَنَ صُوَرَكُمْ وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ)

*Stvorio je nebesa i Zemlju sa svrhom, i On vam obličje daje, i lijepim čini likove vaše, i Njemu će se sve vratiti – Es-Semāvāt (السَّمَاوَاتِ) je množina od es-sema' (السَّمَاءُ) – sve ono što je iznad nas, nebo, prostor; erd (أَرْضُ) – zemlja; hakk (الْحَقُّ) je pravo, kao i istina, a kojom se implicira nešto stabilno, snažno, čvrsto uspostavljeno, iz glagola *hakka jehikku* (يَحِقُّ حَقًّا) – b. istinit, siguran, utvrđen, ustanovljen; b. tačan, prav, ispravan; b. neophodan, nužan, neizbježan.¹⁰ Kada se riječ *hakk* upotrijebi za vijest, onda to označava istinitu vijest, kada se upotrijebi za kakvu naredbu, onda označava pravednu naredbu, kada se upotrijebi za čin ili radnju, time se implicira čin koji je mudar, razuman i koristan. Budući da je stvaranje čin, onda ono stvoreno, tj. kosmos, stvoren je sa svrhom, sa ozbiljnim ciljem, s mudrošću. Sva proučavanja i naučne spoznaje, otkrića i pronalasci svjedoče da svaka stvar na ovome svijetu ima svoju svrhovitost i razložnost.¹¹ Dakle, Nebo i Zemlja nisu uzalud stvoreni, iz igre i zabave, već s ciljem i dubokim smislom.*

Savvere (رَوَّصَ) – oblikovati, uobličiti, dati oblik, formirati, nacrtati;¹² suver (رَوْصُ) je množina od sūre (رَوْصُ) – oblik ili forma; ahsen (أَحْسَنَ) dolazi do husn (نَسْجٌ) - ljepota, a njome se opisuje ljepota nečega iznutra i izvana. Oblikovanje se odnosi na raznolikost boja, oblika i veličina koje vidimo golim okom. Neki tumače da se odnosi na individualne ličnosti ljudi. Ideje koje dovode do ljudske kreativnosti, produktivnosti i pronalazaka također potpadaju pod Božija

9 "Nedavno su čak i sami katolički naučnici počeli da izražavaju stav da za ovu doktrinu nema osnova u Bibliji. Čuveni njemački bibličar, velečasni Herbert Haag, piše u svojoj knjizi *Da li je izvorni grijeh u Svetom Pismu*: 'Među najranijim kršćanima, barem do 3. stoljeća nove ere, nije postojala takva vjera da je čovjek po rođenju grešnik, a kada je ova ideja počela da se širi među ljudima, kršćanski naučnici su nastavili da joj proturječe dva vijeka. Konačno, u 5. stoljeću nove ere, Sveti Avgustin je snagom svoje logike ovu ideju učinio dijelom osnovnih vjerovanja kršćanstva: 'Čovječanstvo je nasljednik izvornog grijeha kojeg je počinio Adam, i ne postoji put do spasenja za čovjeka osim kroz pomirenje koje je izvršio Krist'" (Maududi, *Tafhim al-Qur'an*, <http://www.englishtafsir.com/Quran/64/index.html>).

10 Muftić, *Arapsko-bosanski rječnik*, 360.

11 Usp. Maududi, *Tafhim al-Qur'an*, <http://www.englishtafsir.com/Quran/64/index.html>.

12 Muftić, *Arapsko-bosanski rječnik*, 953.

stvorenja, jer On je taj koji je stvorio ljudska bića i njihove umova. Čovjek je stvoren u najboljem obliku, što uključuje i sve moći i sposobnosti koje on kao biće ima. Ima čula i organe za sticanje znanja, ima um da misli i razumije ono što nauči; dat mu je moralni osjećaj i moć razlikovanja dobra i zla, ispravnog i pogrešnog. Na koncu, data mu je sloboda da prihvati ili odbaci svoga Stvoritelja. Sve ovo ukazuje na to da je čovjek dostojan da upravlja ovim svijetom.¹³

Ajet, dakle, saopćava tri krupne istine: 1. svijet nije bez svrhe i neće se tako ni završiti, bez svrhe; 2. čovjek je stvoren u najljepšem liku; 3. čovjek je odgovorno biće, tj. biće koje će odgovarati za svoje postupke: *وَالَيْهِ الْمَصِيرُ* i *Njemu će se sve vratiti. El-Mesīr (المَصِير) je mjesto do kojeg se dospije, stjecište, kraj, konac, svršetak, posljedica, sudbina, udes*; derivira se iz glagola *sāre (صار)* s prijedlogom *ilā – otići, doći, dospjeti do*.¹⁴ Njemu kome ništa nije skriveno; ovdje vraćanje implicira i odgovornost, tj. pred Njime će odgovarati za svoje životno djelo i posljedice koje je ono imalo i ostavilo na druge.

4. JA'LEMU MĀ FIS-SEMĀVĀTI VE L-ERDI VE JA'LEMU MĀ TUSIRRŪNE VE MĀ TU'LINŪN. VALLĀHU 'ALĪMUN BI ZĀTIS-SUDŪR

(يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَيَعْلَمُ مَا تُسِرُّونَ وَمَا تُغْلِبُونَ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ)

*On zna sve što je na nebesima i na Zemlji i zna šta tajite i šta pokazujete! Allah zna šta je u srcima – Eserre (أَسْرَ) – ovdje u formi: tusirrŭne – obrađivati, povjeriti tajnu, smatrati tajnim, tajiti, skriti, otkriti, raširiti; e'elene (أَعْلَنَ) – u formi: tu'linŭn) – objaviti, oglasiti, proglasiti, objelodaniti, proklamirati, otvoreno postupiti;¹⁵ sudŭr (الصُّدُورِ) je množina od *sadr (صدر)* – prsa ili grudi, koja se pojavljuje 44 puta u Kur'anu.¹⁶ Ovdje *sudŭr* znači *kulŭb – srca*, budući da su srca u prsima.¹⁷ Svevišnji Allah zna čak i misli koje se nalaze u najdubljim dijelovima naše svijesti. Zapravo, On zna bolje od nas kako naše tijelo i naš um funkcioniraju. I ne samo to, On zna i namjere i svrhe svakog ljudskog čina, kao i njegov motiv i cilj. Sve ovo ima veze sa svrhom stvaranja nebesa i Zemlje, ali i sa ljudskom odgovornošću na Sudnjem danu i povratkom Onome kome ništa nije skriveno.*

13 Usp. Al-Qurtubī, *Al-Ġāmi' li abkām al-Qur'ān*, 18/130; Ibn Džuzejj, *Olakšani komentar Kur'ana*, 6/151.

14 Muftić, *Arapsko-bosanski rječnik*, 958.

15 Ibid., 738, 1160.

16 Više o pojmu *sadr* v. Abd al-Karim, *Kur'anska terminologija*, 219-221.

17 Ibn 'Aṭiyya, *Al-Muḥarrar al-waḡiz*, 5/318.

5. ELEM JE'TIKUM NEBE'UL-LEZĪNE KEFERŪ MIN KABLU FE ZĀKŪ VEBĀLE EMRIHIM VE LEHŪM 'AZĀBUN ELĪM

(أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَبَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَبْلُ فَذَاقُوا وَبَالَ أَمْرِهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ)

Zar do vas nije doprla vijest o onima koji nisu vjerovali još prije, pa su iskusili kobnost postupka svoga? A još ih čeka i kazna bolna – Etā (أَيَّ – ovdje u formi je'tikum) znači doći ili stići; nebe' (نَبَأٌ) je vijest, i to važna, velika vijest (npr. da je neko postao predsjednik države, da je počeo rat); haber (خَبَر) je obična vijest (npr. vijest da neka ustanova radi do devet sati navečer); zāka (ذَاق – ovdje: zākū (ذَاقُوا) – okusiti, kušati, osjetiti, podnositi [kaznu];¹⁸ riječima vebāle emr (وَبَالَ أَمْرٌ – vebāl u osnovi: žestina, teškoća) intendira se ono što se ne voli, što se prezire, tj. zle posljedice, nesreća, prokletstvo, koje ljude pogodi na ovome svijetu.¹⁹ Sada se spominju oni koji “još prije nisu vjerovali” (el-lezīne keferū min kablu) i ono što se njima dogodilo, kako bi iz toga pouku izvukli stanovnici Mekke, i svi drugi. Svi narodi u prošlost koji su odbili vjerovati u Svevišnjeg Stvoritelja dočekali su sramotan kraj: na dunjaluku – ponižavajuću kaznu, a na Ahiretu – bolnu kaznu.

6. ZĀLIKE BI ENNEHU KĀNET TE'TĪHIM RUSULUHUM BIL-BEJJINĀTI FE KĀLŪ E BEŠERUN JEHDŪNENĀ FE KEFERŪ VE TEVELLEV

VESTAGNELLĀH. VALLĀHU GANIJJUN HAMĪD (ذَٰلِكَ بِأَنَّهُ كَانَتْ تَأْتِيهِمْ رُسُلُهُمْ)
(بِالْبَيِّنَاتِ فَقَالُوا أَبَشَرٌ يَهْدُونَنَا فَكَفَرُوا وَتَوَلَّوْا وَاسْتَغْنَى اللَّهُ وَاللَّهُ غَنِيٌّ حَمِيدٌ

Zato što su, kada su im dolazili poslanici njihovi s jasnim dokazima, govorili: “Zar da nas ljudi upućuju?” Nisu vjerovali i okretali su se, a niko nije potreban Allahu. Allah je neovisan i hvale dostojan – Odbili su vjerovati u Božije poslanike (ljudi, inače, teško slijede druge ljude jer vole biti samostalni i ne vole da im drugi govore šta treba da rade) i izmislili vlastite filozofije života, i tako su padali iz jedne u drugu grešku. Poslanik zahtijeva potpuno slijeđenje i potpunu poslušnost, jer on prenosi Božiju Poruku. Također, poslanik ljudima govori kako i šta da vjeruju; šta da rade, šta da vole, šta da ne vole itd. Nadalje, odbacili su Ahiret i mislili da je ovaj svijet samome sebi svrha, te tako zaniijekali polaganje računa pred Stvoriteljem. Odbijanje svega ovoga dovelo ih je do tolike moralne izopačenosti koja je iziskivala direktnu Božiju intervenciju, i koja ih je, za kaznu, zbrisala sa svjetske pozornice. A na drugom svijetu bit će još žešće kažnjeni.²⁰

18 Muftić, *Arapsko-bosanski rječnik*, 567.

19 Ibn 'Aṭīyya, *Al-Muḥarrar al-waḡīz*, 5/318; Aš-Šawkānī, *Faṭḥ al-Qadīr*, 1496; Muftić, *Arapsko-bosanski rječnik*, 1862.

20 Usp. Ar-Rāzī, *Mafātīḥ al-ḡayb*, 30/553-554; Al-Qurṭubī, *Al-Ġāmi' li aḥkām al-Qur'ān*, 18/131; Aṣ-Šābūnī, *Šafwa at-tafāsīr*, 3/392.

Riječima *Vallāhu Ganijjun Hamīd* (وَاللَّهُ غَنِيٌّ حَمِيدٌ) *Allah je neovisan i hvale dostojan*) sugerise se da Svevišnji Allah nema nikakvih potreba od Svojih stvorenja i da je dostojan svake hvale, zahvale i pohvale. On nema koristi od naše poslušnosti, niti Mu šteti naša neposlušnost.²¹

**7. ZA'AMEL-LEZĪNE KEFERŪ EN LEN JUB'ASŪ KUL BELĀ VE RABBĪ LE
TUB'ASUNNE SUMME LE TUNEBBE'UNNE BIMĀ 'AMILTUM VE ZĀLIKE
'ALELLĀHI JEŠĪR (زَعَمَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ لَنْ يُعْثُوا قُلْ بَلَىٰ وَرَبِّي لَتُبْعَنَّ ثُمَّ لَتَنْبُوْنَ بِمَا
عَمِلْتُمْ وَذَلِك عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ)**

Misle oni koji ne vjeruju da neće biti oživljeni. Reci: "Svakako, Gospodara mi moga, sigurno ćete biti oživljeni, pa ćete, zaista, biti obaviješteni o onome šta ste radili!" A to je Allahu lahko. – Kada čovjek prihvati i prizna činjenicu da mu je Svevišnji Allah Gospodar, onda to samo po sebi podrazumijeva vjerovanje u Proživljenje, i u to da će nas On upitati o tome kako smo proveli svoje darovane živote. On nas je prvi put stvorio iz ničega, pa zašto nas onda ne bi mogao ponovo oživiti?! To je Njemu nešto vrlo lahko.

Ovo je treće mjesto u Kur'anu gdje Svevišnji upućuje Svoga Poslanika, a.s., da zakletvom Njime kaže da će se Proživljenje sigurno dogoditi: u suri Jūnus (53): (وَيَسْتَنْبِئُونَكَ أَحَقُّ هُوَ قُلْ إِيَّايَ وَرَبِّي إِنَّهُ لَحَقٌّ وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ) *I traže obavijest od tebe: "Da li je istina da će ona [prijetnja vječnom kaznom] biti?" Reci: "Jest, Gospodara mi moga, zaista je istina i vi nećete moći umaći"*; u suri Sebe' (3): (وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَأْتِينَا وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَأْتِينَا) *A govore oni koji ne vjeruju: "Neće nam doći Čas oživljenja!" Reci: "Hoće, tako mi Gospodara moga Koji zna skriveno, sigurno će vam doći"*. Muhammed, a.s., je bio čovjek za kojeg su njegovi sunarodnjaci znali da uvijek govori istinu. I oni najzlobniji među njima duboko u svojim srcima nikada ne bi i nisu mogli ni zamisliti da se istinoljibivi Muhammed zaklinje svojim Gospodarom o nečemu u šta sam nije (bio) uvjeren! Poslanik, a.s., ne samo da prenosi istinu o Proživljenju, nego donosi i uvjerljive argumente o tome da će se ono sigurno dogoditi. Njemu je o tome dato znanje i zato se on – i samo on – mogao u to zakleti!²²

21 Usp. Al-Māwardī, *An-Nukat wa al-'uyūn*, 6/21-22; Al-Bayḍāwī, *Anwār at-Tanzīl*, 3/411; Aš-Šawkānī, *Fatḥ al-Qadīr*, 1497.

22 Usp. Ar-Rāzī, *Mafātīḥ al-ğayb*, 30/553-554; Maududī, *Tafḥīm al-Qur'an*, <http://www.englishtafsir.com/Quran/64/index.html>.

8. FE ĀMINŪ BILLĀHI VE RESŪLIHI VEN-NŪRIL-LEZĪ ENZELNĀ. VALLĀHU BIMĀ TA'MELŪNE HABĪR

(فَآمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالنُّورِ الَّذِي أَنْزَلْنَا بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ)

*Zato vjerujte u Allaha i Poslanika Njegova i u Svjetlo koje objavljujemo! A Allah je o onome što vi radite obaviješten – Nūr (نور) je svjetlo, a ovdje se, kako pokazuje kontekst, misli na Kur'an, jer je on poput svjetlosti – jasno se vidi i pokazuje sve što je skriveno; tamo gdje razum nije dostatan, Kur'an čovjeku osvjetljava puteve i staze nejasnih i skrivenih stvari. Habīr (خَبِيرٌ) je Onaj kome ne izmiču skrivene stvari. Nema ničega što se odvija u fizičkom i duhovnom svijetu, ni kretanja ili mirovanja atoma, niti uznemirenosti ili smiraja duše a da On za to ne zna. Ovo je i značenje imena *El-'Alīm* (Sveznajni), s tim da se znanje koje se odnosi na skrivene stvari naziva *hibre*, a njegov posjednik *El-Habīr*.²³ Ovdje se traži vjerovanje u: 1. Svevišnjeg Allaha; 2. Njegova Poslanika, tj. u njegovo poslanstvo, a što uključuje i njegove hadise, i 3. Kur'an. Ovome se u sljedećem ajetu pridodaju i dobra djela, čime se, na neki način upotpunjuje ispravno vjerovanje u Svevišnjeg Allaha.*

9. JEVME JEDŽME'UKUM LI JEVMIŁ-DŽEM'I ZĀLIKE JEV MUT-TEGĀBUN. VE MEN JU'MIN BILLĀHI VE JA'MEL SĀLIHAN JUKEFFIR 'ANHU SEJJI'ĀTIHI VE JUDHILHU DŽENNĀTIN TEDŽRĪ MIN TAHTIHEL-ENHĀRU HĀLIDĪNE FĪHĀ EBEDĀ. ZĀLIKEL-FEVZUL-'AZĪM

(يَوْمَ يَجْمَعُكُمْ لِيَوْمِ الْجَمْعِ) ذَٰلِكَ يَوْمُ الْتَّعَابِنِ وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ وَيَعْمَلْ صَالِحًا يُكْفَرْ عَنْهُ سَيَأْتِيهِ وَبَدَخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ذَٰلِكَ الثَّغْوَرُ الْأَعْظِيمُ)

Onoga dana kada vas On sakupi na Dan sastanka, to će biti Dan obmane. Ono me ko bude vjerovao u Allaha i činio dobra djela, On će pokriti hrdava djela njegova i uvest će ga u džennetske bašče kroz koje rijeke teku, u njima će boraviti stalno i zauvijek. To je uspjeh ogromni – Jevmul-džem' (يَوْمُ الْجَمْعِ) – Dan okupljanja, kada će sva ljudska bića od početka stvaranja pa do posljednjeg zemaljskog dana biti istovremeno proživljena i okupljena. Na nekoliko mjesto u Kur'anu ovaj motiv se ponavlja, npr. u: ذَٰلِكَ يَوْمُ مَجْمُوعٍ لَهُ النَّاسُ وَذَٰلِكَ يَوْمُ مَشْهُودٍ To je Dan kada će biti sabrani svi ljudi i to je Dan kada će svi biti prisutni (Hūd, 103); لَمَجْمُوعُونَ إِلَىٰ مِيقَاتِ يَوْمٍ مَعْلُومٍ Bit će sakupljeni na određeno mjesto, Dana poznatoga (El-Vāki'a, 50).

Druga sintagma, *jevmut-tegābun* (يَوْمُ التَّعَابِنِ) ima veoma široko značenje i teško ju je prevesti jednom riječju ili, pak, rečenicom u bilo koji jezik. Zato ćemo je malo detaljnije objasniti. Riječ *tegābun* (التَّعَابِنِ) derivira se iz *gubn* (غُبْنٌ) ili *gabn* (غَبْنٌ), odnosno *gaben* (غَبْنٌ) – *obmana*, *pr(ij)evara*; *gabn* se uglavnom koristi u komercijalnim i poslovnim transakcijama, a *gaben* u pogledu mišljenja; *gaben*

23 El-Gazali, *Komentar Allahovih lijepih imena*, 141-142.

još može značiti: *blesavost, naivnost, neiskustvo, labkomislenost*; otuda, izvedenica *tegābun* podrazumijeva pojavu *gabna* između dvije ili više osoba; *tegābene* (تَغَابَنَ) - *međusobno se varati, jedan drugog obmanjivati*; *tegābunul-kavm* (تَغَابُنُ الْقَوْمِ) bi značilo da se ljudi jedni prema drugim ponašaju na prevaru, npr. štete jedni drugima na prevaru, ili jedan partner gubi u poslovanju, a drugi dobija, tj. uzima njegov dio itd. E, sad, ovo je rečeno za Dan proživljenja, tj. okupljanja, koji će, dakle, biti *Dan uzajamnog gubitka i dobiti među ljudima*.²⁴ Na ovome svijetu *tegābun* je izgleda uobičajena stvar, ali on je površan i varljiv, dok je pravi *tegābun* zapravo na Danu okupljanja, gdje će se pokazati ko je, suštinski, dobio, a ko izgubio, ko je mogao dobiti, ko je prevaren, a ko razuman ostao itd.

U komentarima Kur'ana sintagma *jevmut-tegābun* objašnjena je u nekoliko značenja i načina, i sva su tačna, te bacaju svjetlo na različite aspekte njenog značenja. Naprimjer, "Ibn Atije i Zamahšerī vele: 'Misli se na dolazak sretnika na stepene nesretnika i dolazak nesretnika na stepene sretnika'. Tako da *tegābun*, shodno njihovom mišljenju, ima značenje međusobnog obmanjivanja, obmanjivanja jedni drugih, a što je, kako vele, ironija (*tebekkum*) prema nesretnicima jer njihov dolazak u Džehennem, u suštini, nije nikakva obmana sretnika".²⁵

Riječju *hālidīne* (حَالِدِينَ od *huld* خلد) označava se permanentni boravka na istom mjestu; *ebeden* (أَبَدًا) – *vječnost, zauvijekost, nepropadivost*; *fevzul-'azīm* je *ogromni uspjeh*, i navodi se u kontekstu *najvišeg* opisa Dženneta (usp. El-Mā'ide, 119).

10. VELLEZĪNE KEFERŪ VE KEZZEBŪ BI ĀJĀTINĀ ULĀ'IKE ASHĀBUN-NĀRI HĀLIDĪNE FĪHĀ VE BI'SEL-MESĪR

(وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ خَالِدِينَ فِيهَا ۖ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ)

A oni koji nisu vjerovali i koji su poricali ajete Naše bit će stanovnici u Vatri, u njoj će vječno ostati, a užasna li boravišta – Nevjerovanje u Allaha i svjesno poricanje ajeta iz Njegove Knjige, tj. njenih istina, odredbi i propisa, te, sljedstveno tome, nepokoravanje njima, ima za posljedicu ono što se navodi u ajetu. S obzirom da se za Džehennem ovdje ne koristi riječ *ebeden* (أَبَدًا) (slično kao u El-Bejjine, 6-8), neki učenjaci su kazali da će džehennemska vatra, na koncu, zgasnuti. Ipak, ovo je vrlo usamljeno mišljenje jer većina učenjaka ističe da se *ebeden*

24 V. Aṭ-Ṭabarī, *Ġāmi' al-bayān*, 10/8057-8058; Al-Māwardī, *An-Nukat wa al-'uyūn*, 6/22-23; Ar-Rāzī, *Mafātīḥ al-ḡayb*, 30/554; Al-Qurtubī, *Al-Ġāmi' li aḥkām al-Qur'ān*, 18/133-134; Maududī, *Tafḥīm al-Qur'ān*, <http://www.englishsafsir.com/Quran/64/index.html>; Muftić, *Arapsko-bosanski rječnik*, 1206.

25 V. Ibn al-Ğawzī, *Zād al-masīr*, 8/22; Ibn Kaṭīr, *Tafsīr al-Qur'ān al-'azīm*, 4/479-480; Aṣ-Šabūnī, *Šafwa at-tafsīr*, 3/393; Ibn Džuzejj, *Olakšani komentar Kur'ana*, 6/153-154; usp. Az-Zamahšarī, *Tafsīr al-Kaššāf*, 1113; Ibn 'Aṭīyya, *Al-Muḥarrar al-wağīz*, 5/319.

koristi i za Džehennem (v. El-Ahzāb, 64-65). Objašnjenje koje su dali je otprilike sljedeće: nekada Kur'an daje više detalja o Džehennemu nego o Džennetu, a nekada, pak, daje više detalja o Džennetu nego o Džehennemu; kada daje podjednako detalja i o jednom i o drugom, koristi *ebeden* za oboje, a kada o jednom donosi više informacija, onda se samo za to jedno koristi *ebeden*.²⁶

11. MĀ ESĀBE MIN MUSĪBETIN ILLĀ BI IZNILLĀH. VE MEN JU'MIN BILLĀHI JEHDİ KALBEH. VALLĀHU BI KULLI ŠEJ'IN 'ALĪM

(مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ يَهْدِ اللَّهُ قَلْبَهُ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ)

*Ne pogada nijedna nevolja osim sa dozvolom Allahovom! A onome koji vjeruje u Allaha, On će uputiti srce njegovo! A Allah sve dobro zna – Esābe (أَصَابَ) – pogoditi (cilj), tačno (pravo) reći, naći, dobiti, steći, zadesiti, snaći; musibet (مُصِيبَةٌ) – nesreća, neugoda.*²⁷ Svaka nevolja koja nas zadesi posebno je *ciljana na nas*, i svaka dolazi do nas uz Božiju dozvolu (*bi iznillāh* – بِإِذْنِ اللَّهِ). I svaka se zasniva na Božijoj mudrosti, koja je uvijek usmjerena ka nekom dobru, koje ljudi ne mogu znati, niti razumjeti. I tada, kada imamo probleme, ne trebamo očajavati i gubiti nadu, jer se sve dešava Božijom voljom, odredbom i dozvolom. To vjerovanje vjerniku pruža utjehu i ugodu srcu i smirenost duši. Svevišnji zna sve što se dešava u Njegovom stvaranju, bilo dobro ili zlo, i On zna ko je strpljiv, a ko se okreće od Njega. Zapravo, nesreće nas trebaju jačati i u svakoj vrsti nesreće trebamo ostati čvrsti u vjeri. Ako tako učinimo i takvi ostanemo, Svevišnji će uputiti naša srca. A najveće blago u životu je Allahova, dž.š., uputa. A najveća nesreća, pak, jeste lišavanje Allahove upute. Ibn Abbās je rekao: "Allah će uputiti njegovo srce vjeri i sigurnosti sve dok on shvata da, šta god da ga je pogodilo, nije ga moglo mimoići, a ono što ga je mimoišlo, nije ga moglo pogoditi".²⁸

12. VE ETĪ'UL-LLĀHE VE ETĪ'UR-RESŪLE FE IN TEVELLEJTUM FE INNEMĀ 'ALA RESŪLINEL-BELĀGUL-MUBĪN

(وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ فَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَإِنَّمَا عَلَىٰ رَسُولِنَا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ)

*I pokoravajte se Allahu i pokoravajte se Poslaniku! A ako se okrenete, pa obaveza Poslanika Našeg je samo dostava jasna – Pokoravanje Allahu i Poslaniku jeste u pogledu onoga što je dozvoljeno ili zabranjeno, a pridržavanje toga vodi do uspjeha i sreće. Ovdje se ne radi samo o verbalnom pokoravanju, već pokoravanju u praktičnom smislu. Oni koji se okrenu od toga (*fe in tevellejtum* – فَإِنْ*

26 V. <https://tafseerstudy.wordpress.com/2014/11/18/98-al-bayyinah/> (pristupljeno: 9.06.2020.).

27 Muftić, *Arapsko-bosanski rječnik*, 951-952.

28 Usp. Ibn al-Ğawzī, *Zād al-masīr*, 8/22; Ibn Kaṭīr, *Tafsīr al-Qur'ān al-aẓīm*, 4/480; Aṣ-Šābūnī, *Šafiwa at-tafsīr*, 3/393-394.

(تَوَلَّيْتُمْ), neće nimalo naštetiti Poslaniku, a.s., nego će naštetiti samima sebi. Poslanikova, a.s., dužnost bila je jasno dostavljanje Poruke (*el-belāḡul-mubīn* – البَلَاغُ), što je on i učinio, i time s njega spada odgovornost.²⁹

13. ALLĀHU LĀ ILĀHE ILLĀ HUVE VE 'ALELLĀHI FEL-JETEVKKELI L-MU'MINŪN (اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ)

Allah - nema drugog Boga osim Njega! I na Allaha neka se oslanjaju vjernici – Treća stvar koja se oporučuje vjernicima jeste tevekkul – oslanjanje ili pouzdanje u Svevišnjeg Allaha, a ne u vlastitu moć ili u moć nekoga drugog.

14. JĀ EJJUHEL-LEZĪNE ĀMENŪ INNE MIN EZVĀDŽIKUM VE EVLĀDIKUM 'ADUVVEN LEKUM FAHZERŪHUM VE IN TA'FŪ VE TASFEHŪ VE TAGFIRŪ FE INNELLĀHE GAFŪRUN RAHĪM (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ مِنْ أَرْوَاجِكُمْ وَأَوْلَادِكُمْ عَدُوًّا لَكُمْ فَاحْذَرُوهُمْ وَإِنْ تَعَفَّوْا وَتَصَنَّفُوا وَتَغْفِرُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ)

*O, vi koji vjerujete, zaista među ženama vašim i djecom vašom imate neprijatelja, pa ih se pričuivajte! A ako preko toga prijedete i opravdanje prihvatite i oprostite, pa zaista Allah mnogo prašta i samilostan je – U komentarima Kur'ana se navodi da je ovaj ajet objavljen onda kada su neki rani muslimani bili spriječeni, zbog svojih porodica, tj. žena i djece, da učine Hidžru u Medinu. Kasnije, kada su sreli one koji su učinili Hidžru, a koji su ih pretekli u pobožnosti i znanju, htjeli su kazniti svoje porodice koje su ih spriječile da učine Hidžru.³⁰ Jedna od poruka ovog ajeta jeste da ne treba potpasti pod utjecaj osoba iz svoje porodice koje odvođe od Svevišnjeg Allaha i krše Njegove propise. U ovakvim situacijama ljubav prema Allahu, dž.š., ima prednost nad ljubavlju prema članovima porodice! Prema njima trebamo biti oprezni; među njima možemo imati neprijatelja (*aduvv* – عَدُوٌّ)! Prijedlog مِنْ *min* (u: *min ezvādžikum*...) ima značenje par-titivnosti (*teb'īd*), što znači da nisu sve žene i sva djeca takva!³¹ Također, prema članovima porodice trebamo biti samilosni kada učine nešto što nije uredu i što ne odobravamo; trebamo im oprostiti i zaboraviti. Inače, trebamo drugima opraštati ako želimo da nam Svevišnji oprost!*

29 Usp. Aṭ-Ṭabarī, *Ġāmi' al-bayān*, 10/8059.

30 Neki čovjek je upitao Ibn Abbāsa da mu protumači ajet: وَأَوْلَادِكُمْ عَدُوًّا لَكُمْ فَاحْذَرُوهُمْ O, vi koji vjerujete, zaista među ženama vašim i djecom vašom imate neprijatelja, pa ih se pričuivajte! On mu reče: "Neki ljudi iz Mekke primise islam i htjedoše Vjerovjesniku Hidžru učiniti, ali ih žene i djeca spriječiše. Kad su kasnije stigli Allahovom Poslaniku i vidjeli koliko su oni što su ranije Hidžru učinili spoznali vjeru, htjedoše žene i djecu kazniti zbog toga, pa Allah objavi: وَإِنْ تَعَفَّوْا وَتَصَنَّفُوا وَتَغْفِرُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ A ako preko toga prijedete i opravdanje prihvatite i oprostite, pa zaista Allah prašta i samilostan je (Tirmizi, 3552) (Ibn Džuzejji, *Olakšani komentar Kur'ana*, 6/156); usp. Al-Māwardī, *An-Nukat wa al-uyūn*, 6/24; Az-Zamahšarī, *Tafsīr al-Kaššāf*, 1113; Aš-Šawkānī, *Faṭḥ al-Qadīr*, 1498.

31 Usp. Ibn al-Ġawzī, *Zād al-masīr*, 8/23; Al-Qurtubī, *Al-Ġāmi' li abkām al-Qur'ān*, 18/139.

15. INNEMĀ EMVĀLUKUM VE EVLĀDUKUM FITNEH. VALLĀHU 'INDEHU EDŽRUN 'AZĪM (إِنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ وَاللَّهُ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ)

*Imanja vaša i djeca vaša su samo iskušenje, a kod Allaha je nagrada velika – Bogatstvo i djeca su, dakle, teško iskušenje, tj. fitna (فتنة) – kušnja, iskušenje, test.*³² Na prvome mjestu spominje se imetak, odnosno imanja, jer je on teže iskušenje. Ovdje se, za razliku od prethodnog ajeta, ne navodi prijedlog مِنْ *min* (prije *emvālikum*), čime se sugerira da je svako imanje i svako dijete iskušenje! Poenta je u tome da čovjek ne smije dozvoliti da ga od pokoravanja Allahu odvrte imetak i djeca. Naime, težnja za bogatstvom i obezbjeđivanjem djece mogu čovjeka navesti da zarađuje nezakonito, na haram način, da se upusti u sumnjive poslove. Svevišnji ima "kod Sebe" veliku nagradu za one koji daju prednost pokoravanju Njemu, a ne pokoravanju imetku i nezakonitim ispunjavanjem želja svoje djece.

16. FETTEKULLĀHE ME-STETA'TUM VE-SME'Ū VE ETĪ'Ū VE ENFIKŪ HAJREN LI ENFUSIKUM. VE MEN JŪKA ŠUHHA NEFSIHI FE ULĀ'IKE FĀTQŪ ALLĀ MA ŠASTẒĒTUM WĀSMĒ'Ū WĀṬIĒ'Ū WĀNFQŪ XĪRĀ LĀNĒFSIKUM (وَمَنْ يُوقِ شَخْ نَفْسِهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ)

*Zato se bojte Allaha koliko god možete, i slušajte, i pokoravajte se, i sadaku udjeljujte za svoje dobro! A oni koji budu sačuvani gramzivosti duša svojih, takvi će uspjeti – Čovjek treba da se pokorava Svevišnjem Allahu koliko može u svim Njegovim naredbama. Na drugom mjestu kaže se: يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ O, vjernici, bojte se Allaha istinskom Bogobojažnošću (Ālu Imrān, 102). I na još jednom mjestu: لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا Allah ne opterećuje ni jednu osobu preko mogućnosti njezine (El-Bekare, 286). Kada se ova tri ajeta pročitaju zajedno, čini se da onaj iz Ālu Imrān postavlja ideal koji bi svaki vjernik trebao postići, a što je unutar njegove moći. Ovaj ajet nalaže svakom vjerniku da postigne pobožnost i Bogobojažnost koliko god je u mogućnosti. Čovjek se neće smatrati odgovornim za ono što je (bilo) izvan njegove moći (a samo Allah najbolje može odlučiti šta je zaista bilo izvan nečije moći i sposobnosti).*³³

Mufessiri kažu: "Kada su u pitanju Allahove naredbe koje se odnose na čišćenje dobrih stvari, moramo se truditi da ih uradimo što najbolje možemo. Međutim, kada su u pitanju zabrane, onda ih moramo potpuno napustiti".³⁴ Svevišnji ne traži od čovjeka ono što on nije u stanju učiniti. Ali, vjernik se treba

32 Šire o pojmu *fitna* v. Almir Fatić, "Semantika riječi al-fitna u Kur'anu", *Novi Muallim*, br. 74, 66-74.

33 Usp. At-Tabarī, *Ġāmi' al-bayān*, 10/8062-8063; Maududi, *Tafhim al-Qur'an*, <http://www.englishtaf-sir.com/Quran/64/index.html>.

34 V. Aş-Şābūnī, *Şafi'a at-tafāsīr*, 3/390.

truditi koliko god je u mogućnosti. Jedna od uništavajućih stvari jeste opsjednutost samim sobom, što je krajnje negativna osobina, koja potom dovodi do drugih negativnih karakteristika kao što su sebičnost, škrtost, zavidnost itd. *Šubh* (شُح) je intenzivniji oblik škrtosti *buhl* (بُحْل): *škrtost s poblepom*.³⁵

17. IN TUKRIDULLĀHE KARDAN HASENEN JUDĀ'IFHU LEKUM VE JAGFIR LEKUM. VALLĀHU ŠEKŪRUN HALĪM

(إِنَّ تُقْرِضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا يُضَاعِفَهُ لَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ شَكُورٌ حَلِيمٌ)

Ako Allahu date dobar zajam, On će vam ga mnogostruko vratiti i oprostiti će vam, a Allah je zahvalan i blag – Dati Allahu dobar zajam (*kardan hasenen* – قَرْضًا حَسَنًا) znači trošiti imetak na Njegovom Putu, a On će, zauzvrat, umnožiti nagradu (*judā'ifhu* – يُضَاعِفُهُ) za svaku dobro djelo deseterostruko pa i do sedam stotina puta, a čak i više, i oprostiti grijehe.

Božije Lijepo Ime *Šekūr* (شَكُورٌ) imam Gazālī objašnjava na sljedeći način: "On je Onaj koji za nešto malo pokornosti nagrađuje brojnim stepenima (nagradama) i daje za djelo u ograničenom broju dana neograničene blagodati na Ahiretu. Za onoga ko za dobro djelo mnogostruko nagrađuje kaže se da je zahvalan na tom dobrom djelu, kao što se i za onoga ko hvali dobročinitelja također kaže da je on zahvalan. Ukoliko razmotriš mnogostrukost u pogledu nagrade, onda proizlazi da je Apsolutni *Šekūr* samo Uzvišeni Allah zato što Njegova mnogostrukost u nagradi nije omeđena niti ograničena, jer džennetske blagodati nemaju kraja". Ime *Halīm* (حَلِيمٌ): "On je Onaj koji promatra neposlušnost grješnika i vidi suprotstavljanje (Božanskoj) naredbi (*muhālefetul-emr*), ali Mu to ne izaziva srdžbu, niti Ga obuzima bijes, niti Ga to nuka na ubrzanje osвете i kazne, iako ima krajnje mogućnosti za takvo nešto".³⁶

19. 'ĀLIMUL-GAJBĪ VE Š-ŠEHĀDETIL-'AZĪZUL-HAKĪM (غَالِمٌ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ)

Poznavalac je nevidljivog i vidljivog svijeta, Silni i Premudri – Svevišnji Allah zna i nevidljivo (*gajb*) i vdljivo (*šehāde*); ništa Mu nije skriveno. On je Silni, Koga niko ne može nadvladati, i Premudri u Svom stvaranju, odredbama i propisima: "On je istinski mudar (*El-Hakīm*) zato što On zna najuzvišenije stvari putem najuzvišenijeg znanja".³⁷

35 V. Ar-Rāzī, *Maḡātib al-ğayb*, 30/557; Al-Qurṭubī, *Al-Ġāmi' li aḥkām al-Qur'ān*, 18/31; Muftić, *Arapsko-bosanski rječnik*, 825.

36 El-Gazālī, *Komentar Allahovih lijepih imena*, 145, 142.

37 Ibid., 166.

TEFSIRSKE POENTE:

1. Niko nije prisiljen na vjeru ili nevjeru; vjera je stvar svakog pojedinca i njegova lična odgovornost.
2. Čovjek nije rođen s grijehom; stvoren je u najljepšem liku i odgovarat će za svoje postupke.
3. Svijet, kao i čovjek, nije bez svrhe i neće se tako završiti, bez svrhe.
4. Na Danu okupljanja pokazat će se ko je, suštinski, dobio, a ko izgubio, ko je mogao dobiti, ko je prevaren, a ko razuman ostao itd.
5. Nesreće jačaju vjeru vjernika.
6. Ne treba potpasti pod utjecaj osoba iz svoje porodice koje odvođe od Svevišnjeg Allaha i krše Njegove propise.
7. Čovjek ne smije dozvoliti da ga od pokoravanja Svevišnjem Allahu odvrate imetak i djeca.
8. Čovjek se neće smatrati odgovornim za ono što je (bilo) izvan njegove moći.
9. U suri se spominje svih šest stubova vjerovanja (imanski šarti): I. vjerovanje u Allaha, dž.š. (1, 4); II. vjerovanje u meleke (8), koji dostavljaju Knjige; III. vjerovanje u Knjige (8); IV. vjerovanje u poslanike (5); V. vjerovanje u Sudnji dan (9) i VI. vjerovanje u Božije određenje (2, 11).
10. U suri se navodi dvanaest Božijih Lijepih Imena (*el-Esmā'ul-husnā*).

LITERATURA

- Abd al-Karim, Balil, *Kur'anska terminologija*, preveo Almir Fatić, CNS, Sarajevo, 2019.
- Al-Bayḏāwī, Nāṣir ad-Dīn, *Anwār at-Tanzīl wa asrār at-ta'wīl*, Dār ar-rušd, Beirut, 2000.
- Fatić, Almir, "Semantika riječi *al-fitna* u Kur'anu", *Novi Muallim*, god. XIX, br. 74, 66-74.
- El-Gazali, Ebu Hamid, *Komentar Allahovih lijepih imena*, prijevod s arapskog i bilješke A. Fatić, El-Kelimeh, Novi Pazar, 2009.
- Ḥalīl, Ādil Muḥammad, *Awwal marratan atadabbar al-Qur'ān*, IAS, Kuwayt, 2017.
- Ibn 'Ağība, al-Ḥasanī, *Al-Baḥr al-madīd*, Dār al-kutub al-'ilmiyya, Beirut, 2005.
- Ibn 'Aṭīyya, *Al-Muḥarrar al-wağīz fī tafsīr Kitāb al-'azīz*, Dār al-kutub al-'ilmiyya, Beirut, 2001.
- Ibn al-Ğawzī, Abū al-Farağ, *Zād al-masīr fī 'ilm at-tafsīr*, Dār al-fikr, Beirut, 2009.
- Ibn Džuzejj, *Olakšani komentar Kur'ana* 6., preveo N. Ćeman, Libris, Sarajevo, 2014.
- Ibn Kaṭīr, *Tafsīr al-Qur'ān al-'aẓīm*, Ġam'iyya iḥyā' at-turāt al-islāmī, Kuwayt, 1996.
- Al-Qurṭubī, Abū 'Abdullāh, *Al-Ğāmi' li aḥkām al-Qur'ān*, Dār al-hadīṭ, Kairo, 1996.
- Maududi, Sayyid Abul Ala *Tafhim al-Qur'an - The Meaning of the Qur'an*, na: <http://www.englishtafsir.com/Quran/77/index.html>.

- Al-Māwardī, Abū al-Ḥasan, *An-Nukat wa al-‘uyūn*, Dār al-kutub al-‘ilmiyya, Beirut, 2012.
- Muftić, Teufik, *Arapsko-bosanski rječnik*, 4. izd., El-Kalem, Sarajevo, 2017.
- Ar-Rāzī, al-Fahr, *Mafātih al-ḡayb*, Dar ihyā’ at-turāt al-‘arabī, Beirut, 1999.
- Aṣ-Ṣābūnī, Muḥammad ‘Alī, *Ṣafwa at-tafāsīr*, Dār al-Qur’ān al-karīm, Beirut, 1981.
- As-Suyūṭī, Ḡalāl ad-Dīn, *Asrār tartīb al-Qur’ān*, Dār al-faḍīla, Kairo, s.a.
- As-Suyūṭī, *Al-Itqān fī ‘ulūm al-Qur’ān*, Dār al-kitāb al-‘arabī, Beirut, 1999.
- Aṣ-Ṣawkānī, Muḥammad b. ‘Alī, *Fatḥ al-Qadīr*, Dār al-ma’rifa, Beirut, 2007.
- Aṭ-Ṭabarī, Ibn Ḡarīr, *Ḡāmi‘ al-bayān ‘an ta’wīl āyi al-Qur’ān*, Dār al-salām, Kairo, 2007.
- Az-Zamaḥṣarī, Abū al-Qāsim, *Tafsīr al-Kaššāf*, Dār al-ma’rifa, Beirut, 2005.

آلمير فاتيتش

Almir Fatić

سورة التغابن: يوم الخسران والربح

Sūrah At-Tegābun:

The Day of Loss and Gain

ملخص: تمثل هذه المقالة شرحا لسورة التغابن وهي الرابعة والستون من سور القرآن الكريم. لهذه السورة ١٨ آية. وحصلت السورة على اسم التغابن لأن هذه الكلمة مذكورة في آيتها التاسعة. يعتقد غالبية مفسري القرآن الكريم أن سورة التغابن نزلت في الفترة المكية. تبدأ السورة بالتسبيح لله سبحانه وتعالى والإشارة إلى علمه الشامل والكمال كما تنتهي كذلك بذكر علمه هذا. ومن أهم ما ورد في هذه السورة الأمر بالإيمان والتقوى والطاعة والإنفاق في سبيل الله.

Summary: In this paper, Sūrah At-Tegābun, the 64th chapter of the Qur'an consisting of 18 verses, is interpreted using a verse-by-verse approach. The surah takes its name from the word at-tegābun, mentioned in the ninth verse. Most Qur'an commentators consider it to have been revealed in Mecca. The surah begins with the tasbīḥ (praise) of Almighty Allah and an explanation of His comprehensive knowledge, and it likewise concludes with an emphasis on His knowledge. The main theme of the surah is an invitation to faith and righteous conduct.

Istina o tesavvufu i sufijama

ŠEJH MUAMER ŠEHIĆ DURMIŠEVIĆ

durmisevicmuamer@gmail.com

hadim tarikata kadirije, rifaije, bedevije

Sažetak: Sufizam je nauka istekla iz autentičnih izvora vjere koja doprinosi živom duhu islama i viziji svijeta kao mjestu manifestacija ljepote i ljubavi, bez diskriminacije na osnovu nacije, rase, religije, opredjeljenja i društvenih statusa. Sufizam ne kviri, ne razdvaja, popravlja i ujedinjuje, usmjeravajući ljude prema Bogu u svim njihovim djelima od jutra do mraka, svakog nedjeljivog trenutka, kako bi Božija ljubav protjecala među ljudima koritom vjerozaka i morala, a čovječanstvo bilo nadahnuto spoznajom Božijeg prisustva. Sufizam uspostavlja pobožnost u svim djelima čovjekove svakodnevnice, uči pročišćenju duša u namjeri da budu čedne, ponizne i iskrene sa Bogom. Čovječanstvu pogođenom krizama, ratovima, prijetnjama, pojedinačnim i kolektivnim ljudskim tragedijama, potrebni su duhovni mir, čistoća i sreća, prije socijalne sigurnosti, materijalne sreće i ušminkane pojavnosti. Danas kada materijalizam nadvladava duh, a iskušenja napadaju sa svih strana, čovječanstvo očajnički treba literaturu, jednostavnost, ljubav, rješenja i odgovore koje nude sufije. Nažalost, svjedočimo ekstremizmu svake vrste, pa i onom vjerskom. Opterećeni smo internetskom vjerskom scenom, koja se pretvorila u stanje međusobnog nijekanja, potvora, nadmetanja i laži. Internet je mjesto prepuno zamki da bi se na njemu bezoprezno učilo o vjeri i oblikovao moral, život i pogled na svijet, koji su presudni za vječnu sreću. Tekfir-ideologija agresivno koristi internetske platforme za plasiranje destruktivnih ideja, koristeći u interpretaciji objede za suočavanje s fiktivnim protivnicima. Sufije su tim putem primile najviše strijela, a opet, nakon svega, pronalaze u sebi vjeru zasnovanu na ljubavi, prihvatanju drugih i drugačijih, pozivajući na mir, razum i toleranciju u ovim uzburkanim vremenima. Ovaj rad govori o tome.

Ključne riječi: islam, duhovnost, moral, odgoj, vjer zakon;

UVOD

Hvala Allahu, Gospodaru svjetova, Koji je u časnom Kur'anu rekao: *O vjernici, budite uvijek pravedni, svjedočite Allaha radi*¹, i neka su neprekidni salavati i selami, na najčasnijeg Poslanika, najvećeg Allahova miljenika, plemenitog bezgrješnog Vjerovjesnika, Muhammeda Mustafa, sina plemenitih Abdullaha i Amine, koji je rekao: "Držite se istine, jer ona zaista vodi dobročinstvu, a dobročinstvo vodi u džennet. Čovjek će, govoreći istinu i pridržavajući se nje, biti upisan kod Allaha kao iskren. I klonite se laži! Laž vodi bestidnosti, a bestidnost vodi u džehennem. Čovjek će, upotrebom laži i postupajući po laži, biti upisan kod Allaha kao lažac."² I neka su salavati i selami na njegovu čistu porodicu i odabrane potomke, vjerne drugove i nasljednike, imame ummeta i sve one koji ih slijede i za njima pristaju do Sudnjeg dana!

Ljubav prema ummetu i Islamskoj zajednici, zabrinutost za sigurnost derviša i opstojnost njihovih tekija, napadi na čast uleme i pripadnika ehli-tesavvufa, koji se preslobodno, bez ikakve odgovornosti objavljuju po društvenim mrežama, neistine i potvore najgore vrste - potaknuli su me kao slugu onima koji su potvoreni, ulemi, šejhovima i dervišima, da reagujem i tako se povinujem riječima Poslanika, s.a.v.s., koji je rekao: „U čijem prisustvu bude ponižen musliman, a ne zaštititi njegovu čast, dostojanstvo i ugled, a bude to u stanju učiniti, Allah će ga poniziti pred očima svjedoka na Sudnjem danu!“³

Povinujem se i načelima tarikatskih škola kojima pripadam, njihovim utemeljiteljima, koji su redom govorili: „Onaj ko ne brani čast muslimana, ugled evlija, dostojanstvo čestitih sufija i tesavvuf kao islamsku disciplinu zasnovanu na Kur'anu i sunnetu, nije od nas!“⁴ Ovo je i izjava ljubavi prema odabranim robovima Božijim, iako nisam od njih, a preneseno je da je čovjek došao Poslaniku, s.a.v.s., i rekao: 'O Allahov Poslaniče, šta mi možeš reći o čovjeku koji voli neku skupinu, ali im djelima ne pripada?' Poslanik, a.s., odgovorio mu je: 'Čovjek je s onim koga voli!'“⁵

Naposljetku ovo je moje skromno nastojanje da oponašam velikane i učenjake koji su kroz povijest branili tesavvuf, sufije i evlije, iznosili vjerske argumente

1 En-Nisa, 135.

2 Muslim, hadis br. 2607.

3 Hadis bilježe: Ahmed, III/487, i Taberani, VI/73, 5554.

4 Vidjeti: Šejh Abdulvehhab eš-Ša'rani, r.a., *Envarul-kudsijje*; Bosansko izdanje; "Načela tesavvufa"; citat iz izdanja Kadirijsko-bedeviske tekije Čeljugovići, prijevod Irfan Lilić; str 110/111, Sarajevo 2003.

5 Muslim, hadis br. 2640.

i dokaze u njihovu odbranu, a koje sam koristio u izradi ovoga rada⁶, jer ja nisam cjelovit posjednik znanja poput njih. Poslanik, s.a.v.s. rekao je: „Ko oponaša neku skupinu, njoj i pripada.”⁷

Potvore koje se iznose o eminencijama Islamske zajednice, sufijama, šejhovima tarikatskih škola, dervišima, njihovim tekijama, dovištima, mevludima i zikrovima posebno na internetu, od ranije su poznate aktivnosti neovisnih radikaliziranih vjerskih skupina.⁸ Smutnja koja se unosi među muslimane u protekle tri decenije, kroz javne nastupe *internetskih daija*, s puno tenzije i konstantnim blaćenjem drugih, treba konačno da se obustavi i prestane. Poslanik, s.a.v.s., rekao je: „Musliman je u cijelosti svet drugom muslimanu: njegova krv, njegov imetak i njegova čast.”⁹ I rekao je: „Ko vjeruje u Allaha i u Sudnji dan, neka ne uznemirava svoga komšiju.”¹⁰

Tumačenja promotora ovih radikalnih učenja - da čast i ugled sufija ne dovode u vezu s ovim hadisima, s obzirom na to da, po njima, sufije nisu muslimani, dovoljno govori o situaciji u kojoj se nalazimo, ne znajući šta ona nosi sa sobom u budućnost! Fanatičnost njihova pristupa, strastvenost u nastupima nepoznatog porijekla, očito nepresušan izvor finansija i slobodnog vremena, proizvodi strah i brigu u redovnim aktivnostima derviša, te za njihova ustavom zagarantovana građanska prava i slobode. Budući da živimo u državi koja je definirana kao sekularno, demokratsko društvo¹¹, nejasni su motivi djelovanja radikalnih skupina i njihova želja da nekoga u nečemu osvijeste i promijene. Neprimjereno je u javnost iznositi proizvoljne stavove, jer gdje bismo odveli svoju zajednicu ako bismo svi iznosili sve što nam padne napamet!? Poslanik, s.a.v.s., rekao je: „Ko vjeruje u Allaha i u Sudnji dan, neka govori dobro, ili neka šuti.”¹²

U obavezi smo poštovati instituciju kojoj pripadamo, njene autoritete, institute, i biti vjernici koji čuvaju norme lijepog ponašanja, posebno izgovorenu javnu riječ. Poslanik s.a.v.s., rekao je: „Musliman je brat muslimanu, ne čini mu

6 Šejh Halid ibn Tunis, „Tesavvuf u islamskim izvorima i stavovima učenjaka“, priredio prof. dr. Mensur Valjevac, objavljeno u časopisu *Živa baština*, br. 17. Fondacija Baština duhovnosti; Mostar, 12/2019, str. 115-125

7 *Sunenu Ebi Davud*, br. 4031.

8 Mirnes Kovač, „Neotekfirijska ideologija među muslimanima Balkana: ideje, pobornici i koncepti“, *Preporod*, br. 20/886, 15. okt. 2008, 42-43, br. 21/887, 1. nov. 2008, 30-31, i br. 22/888

9 Muslim, br. 2564.

10 Muslim, br. 47.

11 Enes Karić, „Islam i sekularizam“, *Novi Muallim*, str. 10, br. 39. 2009.

12 Buharija, hadis br. 6475.

nepravdu i ne ostavlja ga na cjedilu. Ko pokrije mahanu muslimanu, Allah će njemu sakriti mahanu na Sudnjem danu.“¹³

Od samog svog početka islam je izložen napadima protivnika i nedobronamjernih, koji su atakovali da potkopaju njegovu zgradu i sastavne joj dijelove, obezvređujući njegova znamenja, učenja i discipline, ubacujući u njih kriva vjerovanja, laži i zablude. I tesavvuf je, kao i druge islamske znanosti, poput tefsira, hadisa, fikha, akaida, pod brutalnim napadima, podvalama i potvorama od strane neistomišljenika, iz njima poznatih razloga, najčešće iz ovosvjetočnih interesa. Razne misionare, orijentaliste, spletkaroše i brbljivce kolonijalizma koji su studirali i proučavali djela sufija, a potom ih krivotvorili, o njima pisali svoja djela s namjerom da to izmijene, zlonamjerno iskrivljeno reinterpetiraju, načine smutnju i zadaju udarac u najosjetljiviji i najprofinjeniji dio islama, te iz njegova tijela istrgnu njegov duh - donekle i možemo pojmiti. Neprijatelje islama koji su pisali protiv tesavvufa kao što su *Nikolson*¹⁴, *Goldziher*¹⁵, *Masinjon*¹⁶ i drugi, možemo i razumjeti jer su nemuslimani, ali nekoga ko je musliman vidjeti da javno diskredituje, osporava, tekfiri i dovodi u pitanje sufizam i tesavvufsko učenje, rašireno diljem islamskog svijeta – nismo u mogućnosti shvatiti. U vrijeme kada je potrebna opća društvena prisebnost, zdrav rezon za socio-političke procese, briga za održivost mira u našoj zemlji i senzibilitet za jedinstvo naroda i zajednice, ovakvi istupi u javnom prostoru nanose nemjerljivu štetu i sramotu po sve nas, osobito ako se na njih ne reaguje. Poslanik, s.a.v.s., rekao je: „Ko zaštititi čast muslimana od onoga ko ga ogovara/potvara, Allah je obećao zaštititi ga od Vatre na Sudnjem danu.“¹⁷

Sufije su stoljećima pridavali značaj iskrenosti, istini, pravdi i umjerenosti u postupcima. Temeljili su svoje učenje i postupanje na vjerozakonu, naučnim principima, argumentima ljubavi i nude ih drugima kao polaznu osnovu za analizu i diskusiju. Mudar je onaj koji sve stvari postavlja na njihovo pravo mjesto, a način izlaganja pojedinaca okovanih u formu, zarobljenih u svoje predodžbe svijeta i njihovo oslovljavanje sufija sektašima, zalutalima i nevjernicima¹⁸ dale-

13 Ebu Davud, hadis br. 4888.

14 John Nicholson (1809–1886), engleski orijentalista.

15 Goldziher Ignac (1850–1921), mađarski orijentalista.

16 Louis Massignon (1883–1962), francuski orijentalista.

17 Tirmizi, hadis br. 1931.

18 Vidjeti: *Musned Imama Ebu Hanife*, Islamski pedagoški fakultet, Bihać, 2007, str. 152–153, citat u kom stoji: „Ebu Zubejr je upitao Džabira ibn ‘Abdullaha: “Koji od grijeha ste smatrali mnogoboštvom?” On odgovori: “Nismo nijedan!”; Ebu Sa’id je upitao Poslanika, s.a.v.s.: „Da li za ovaj ummet postoji neki grijeh kojim se stiže u nevjerstvo?“ Poslanik, s.a.v.s., odgovori mu: “Nema takvog, osim pridruživanja

ko od toga da je mudro i trezveno. Kao pripadnici ummeta i članovi Zajednice u obavezi smo poštivati predstavnike institucija, čuvati jedinstvo, i komšijske odnose, ne uznemirujući javnost iznošenjem proizvoljnih stavova i potenciranjem razlika - iz straha da ne posijemo fitnu i razdor, jer je Uzvišeni Allah rekao: *Čuvajte se smutnje koja neće pogoditi samo one među vama koji su krivi.*¹⁹ I rekao je Uzvišeni Allah: *Smutnja je gora od ubijanja.*²⁰ I rekao je Uzvišeni Allah: *O vjernici, klonite se mnogih sumnjičenja, neka su sumnjičenja, zaista, grijeh, i ne uhodite jedni druge i ne ogovarajte jedni druge!*²¹ Rekao je Poslanik s.a.v.s.: "Smutnja spava, neka je Allahova srdžba na onoga ko je budi."²²

Javna vjerska scena bi trebala ostati rezervisana za ulemu i predstavnike IZ-e BiH koji imaju legitimitet, potrebne kvalifikacije, odgovornost i izgrađen osjećaj za javno izgovorenu riječ! Od ranije su dostupna objašnjenja islamskih autoriteta koji su poticali skladnom odnosu različitih *grupacija* unutar muslimanske zajednice koja je svoje različitosti ponijela još iz vremena prvih generacija. Islamski autoriteti od prije, i oni u ovom vremenu, kod nas i u svijetu, bili su osposobljeni primijeniti imperativ Božiji: *Na put Gospodara svoga mudro i lijepim savjetom pozivaj*²³, te su iznosili odgovore, argumente, koji će postati općepoznati, prihvaćeni, zabilježeni i dostupni, bez nametljivosti, jer su oni pristupali pozivanju istini usklađeno sa Allahovim riječima: *Ti poučavaj - tvoje je da poučavaš, a ti vlast nad njima nemaš!*²⁴ Shodno tome, autoriteti su iznosili dokaze, promicali istinu, a da nikoga nisu proglašavali nevjernikom, niti ga isključivali iz Allahove milosti, već su stanje svakog *stvorenja* prepuštali njegovu *Stvoritelju*, kao što je navedeno u Kur'anu: *Ako ih kazniš, robovi su Tvoji, a ako im oprostiš, Silan i Mudar Ti si.*²⁵

TEMELJE ISLAMSKE ZAJEDNICE SU IZGRADILI SUFIJE

Višestoljetnim prisustvom i djelovanjem sufija u Bosni, islam je unatoč napadima njegovih neprijatelja, opstao na ovim prostorima i dosegao šesto stoljeće bez razdora *ove vrste* pa su mnogobrojni autoriteti ummeta javno iznosili stav sa

druga Uzvišenome Allahu (širk)!"

19 El-Enfal, 25.

20 El-Bekare, 217.

21 El-Hudžurat 12.

22 Imam Es Sujuti, *El-Džami'us-sagir*, IPF Zenica 2022., hadis br. 5975.

23 En-Nahl, 125.

24 El-Gašije, 21-22.

25 El-Maide, 118.

mnogih svjetskih govornica kojim se dive muslimanima Bosne i njihovoj zajednici jer su stoljećima uspjeli gotovo nemoguće! Ukoliko bi negirali zasluge sufija za to, zanegirali bi kolijevku iz koje je naša zajednica potekla, negirali bi one koji su zaslužni za njeno narastanje i gibanje kroz povijest, te duhovnu vitalnost ostavljenu nam u naslijeđe. Mjesta gdje su sufije djelovale su povijesne lokacije sklada i suživota između različitih religija, konfesija, nacionalnosti i opredjeljenja, što je bio sufijski model za opstanak islama i na ovim prostorima, koji se pokazao uspješnim.

Sufizam i danas ima važnu ulogu u životima muslimana Bosne, ali i onih od Maroka do Indonezije i glavni je uzrok širenja islama na Zapadu. Prilagodljivost sufija i islam kovertiran u poruke ljubavi, darežljivosti i umjerenosti, postao je najprodornije misionarsko umijeće dosegnuvši najzapadnije tačke svijeta. Ovo umijeće ophrvalo je i srca bogumila, koji su se predali islamu ne pružajući mu nikakav otpor, jer su prije primanja islam zavoljeli, osjetili njegovu ljepotu, raskoš, toplinu, pravdu, vedrinu, istinitost, širokogrudnost, moral - a tome otpora nema! Ovo iskustvo je kroz stoljeća potaknulo na hiljade mladića i djevojaka proučavanju *tesavvufa* i danas *mu* daje jednak značaj kao ključnoj disciplini duhovne obnove posrnutog zapadnog društva, ali i savremenog dezorijentisanog islamskog društva koje sve više ostaje bez duhovnosti uslijed nadiranja razornih ideja racionalizma, formalizma i materijalizma.

Šutnju sufija na višedecenijske pokliče, napade, negacije i potvore obijesnih internetskih tumača koji svakodnevno varniče društvenim mrežama pozivima novoosmišljenoj vjerskoj ispravnosti, a zapravo najbrutalnijoj inovaciji²⁶ koja je zadesila ummet, kreiranoj nedavno, negdje u Nedždu²⁷, u osamnaestom stoljeću, mnogi doživljavaju kao njihovu slabost, pomanjkanje argumenata ili neznanje. Naprotiv, sufije su uvijek birale povlačenje od svjetovnih razmirica, neuzvratanje na udarce i čuvali su dostojanstvo svih ljudi, makar to bili i njihovi agresivni protivnici. Uzvišeni Allah je potaknuo na ovakvo postupanje riječima: *a kada ih bestidnici oslove, odgovaraju: "Mir vama!"*²⁸

Stoljećima su sufije kao nenametljivi vjernici, predani pokornosti Allahu, slijeđenju sunneta, znanju, askezi, ljubavi, pobožnosti, miru, toleranciji, suživotu s drugima, služili zajednici bez naknade, kao imami, mualimi, vakifi, hizmećari,

26 Muhammed Seid Ramadan Buti, *Potiranje mezhbeba, najopasnija novotarija*, An-Nur Zenica, prijevod dr. Fikret-ef. Arnaut, 1999.

27 Buhari, hadis br. 7094.

28 Sura Furkan, 63.

gasali, mujezini, mutevelije. Oni su i danas u istom nastojanju s više ili manje uspjeha i kvaliteta, jer biti sufija današnjice i vršiti im uporedbe sa sufijama prvih generacija naprosto nije moguće, kao što to nije uporedivo ni u jednoj od islamskih disciplina, ali ni jednog geografskog podneblja s drugim. Napadati muhadise današnjice zato što nisu poput Imama Buharije i Imama Muslima, bilo bi nekorektno! Napadati fakihe ovoga vremena jer nisu na nivou znanja i prakse Imama Šafije ili Imama Ahmeda ibn Hanbela, bilo bi uobraženo. Vrijeme u kojem živimo nosi sobom drugačije mogućnosti, sposobnosti, izazove i limite, što opet ne isključuje mogućnost da pojedinci neke nauke i u današnjem vremenu dosegnu njene najveće stanice.

Da, u sufizmu su zastranili neki ljudi, isto kao što su zastranili pojedini u fikhu, akaidu, tefsiru, u idejama i metodologiji šerijatskog prava i njegovoj implementaciji.²⁹ U svakoj nauci ima onih koji zastranjuju, vrše zloupotrebe, nameću prohtjeve, ubacuju svoja proizvoljna mišljenja pod naučne norme. Međutim, zastranjivanje u nauci pojedinca, ne osporava niti delegitimira nauku niti gasi žed za njenim učenjem i poučavanjem! Načelo tesavvufa i pravilo tarikatskih škola koje se primjenjuje na svakog od njihovih pristalica jeste: manjkavost i nedoličnost pojedinca - pristalice sufizma, samo je njegova, a nikako manjkavost sufizma. Sufizam je čist od uljeza i od nedoličnosti kada mu pristalice padnu u nedoličnost, neznanje, neumjerenost! Istovjetan odnos je i muhaddisa s hadisom, mufessira s tefsirrom. Istovjetan je odnos i muslimana sa islamom jer nepotpun islamijet nekog muslimana nije znak manjkavosti islama, već isključivo tog pojedinca. Od časne nauke tesavvufa ne treba nikoga da odbiju ljudi koji su u njoj zastranili uslijed pomanjkanja znanja ili samovolje, kao što i od našeg časnog dini-islama ne treba nikoga da odbiju muslimani koji zastrane na bilo koji način.

TERMIN SUFIJA / TESAVVUF

Negatori sufizma redovito iznose primjedbu nazivu *tesavvuf* i imenici *sufija*, tvrdeći da je on sam po sebi bidat/negativna inovacija i da - od Adema, a.s., do Muhhameda, s.a.v.s., i prvih generacija, - svi vjernici - se imenuju samo kao muslimani. Mnogi izrazi u islamskoj nauci su nastali kroz vrijeme, ušli u trajnu upotrebu, i nisu odbačeni kao bidat/negativna inovacija, kako se nastoji prikazati termin sufizam i mutesavvifi. *Nabv* (sintaksa), *fikh* (šerijatsko pravo), *mantik* (logika), *hadis* i *tefsir* i druge oblasti islama nisu odbačene, priznate su i

29 Džasir Auda, *Dubovni put ka Allahu*, El-Kelimeh, 2012., str. 16-17., prijevod prof. dr. Mensur Valjevac

aktuelne do danas, a nastale su u kasnijim stoljećima islama zbog nasušne potrebe kodifikacije, normiranja, metodologije i opće znanstvene klasifikacije.

Ukoliko bismo slijedili metodologiju koju zagovaraju negatori tesavvufa onda učenjake iz oblasti Poslanikova, s.a.v.s., života, ne bismo mogli imenovati - *muhaddisi*³⁰, niti tumače Kur'ana - *mufessiri*, niti one koji izdaju fetve - *muf-tije*, niti one koji iznalaze pravna rješenja - *mudžtebidi*, jer nisu Kur'anom tako imenovani, već samo - *muslimanima*!? Termini sami po sebi nisu važni i vrijeme njihova nastanka, već njihova značenja! Nauka, bilo koja, razvija se shodno potrebi ljudi za njome, pa i onda kada su u pitanju islamske šerijatske nauke. U početku islama nije bilo onoga što se u poznatom značenju, naziva naukom tefsira, fikha, akaida, hadisa, niti nauka o ljudima koji prenose predaje, metodologija šerijatskog prava niti nauka o da'vi. Nauka tedžvida/kiraeta - kao nauka o pravilnom učenju kur'anskog teksta, nije bila poznata kao posebna naučna disciplina u vrijeme Poslanika, s.a.v.s., niti ashaba. Da li su ashabi i tabiini učili Kur'an po tedžvidu? - Naravno da jesu! Istovjetno je i sa tefsirirom, hadisom, akaidom i fikhom i tesavvufom!

Svako ko želi ispravno naučiti tefsir, potrebno je da se obrati učenjacima tefsira, jer je to nauka koja ima svoje osnove, razradu, dosege, poznata djela i svoje istaknute predstavnike. Neko ko želi izučavati znanost fikha, obratit će se učenjacima fikha, koji također ima svoju historiju, djela, poznate pravce i predstavnike. Ovako je i s drugim znanostima, hadisom, akaidom, tesavvufom i dr., bile one religijske ili svjetovne, društvene, egzaktne, teorijske ili praktične. Nauka se postepeno sistematizirala do nivoa studiranja, od početnog nivoa pa sve do većeg i većeg, tako da je putem istraživanja, zapisivanja građe i specijalizacije, dosegla svoje akademske razmjere i formate koje danas poznajemo.

Šejh Salih-ef. Ibrišević³¹ je rekao: „Treba istaknuti, radi ispravnog poimanja, da su akaid, fikh, hadis i dr. discipline, istovjetno bile prisutne u vrijeme Muhammeda, s.a.v.s., njegovih ashaba i onih koji su ih slijedili, kao i sufijsko učenje/nauk, ali i ove discipline u svom teorijskom smislu, također, pojavljuju se tek u stoljećima kada i sufijsko učenje. Istim aršinom bi se moglo reći, ako je sufijsko učenje novotarija, onda su to i ostale discipline, po istim kriterijima, što, razumije se - nije tačno!³²

30 Vidjeti: „Etimološko i terminološko definiranje sunneta“ u: Pristupi sunnetu, *Hrestomatija*, Zuhdija Hasanović, FIN u Sarajevu, Sarajevo, 2005, str. 32.

31 Vidjeti naš rad „Život i djelo šejha Salih-ef. Ibriševića - “Odlazak posljednjeg sufije staroga kova“, *Glasnik IZ-e* br. 11-12; 2021., str. 971-976.

32 Vidjeti: Šejh Salih-ef. Ibrišević, “Iz sufijske riznice”, Dobra knjiga, Sarajevo, 2016., str. 49.

Muhaddis prof. Mahmud-ef. Karalić³³ rekao je: „Imao sam iskrivljenje predodžbe o sufijama i njihovu učenju, porijeklu i nastanku, koje sam stekao u vrijeme mojih studija ili bolje reći preuzeo kao student od onovremenih profesora! Optuživao sam cijeli tesavvuf, a moj pogled na njih je bio nastojanje da im što više grešaka pronađem. No, u vremenu poslije, sreo sam one koji su bili posjednici znanja i divnog morala, ispravnog vjerovanja i toliko bili predani slijeđenju sunneta i samoobračunu, da to nikada nigdje, ni prije ni poslije nisam vidio! Oni su mi pomogli da se interno pokajem i odustanem od svojih nakalemljenih uvjerenja i stavova, i hvala Allahu, dž.š.“³⁴

Šejh Zakir-ef. Bektić³⁵ je rekao: „Tesavvuf svoj početak temelji na hadisu Poslanika, s.a.v.s., koji je rekao: ‘Odgojio me Moj Gospodar i divan mi je odgoj dao’³⁶; potom ashabi nastavljaju nasljeđivati i prenositi ovaj divni odgoj iz generacije u generaciju i ostavljaju u emanet alate kojima se taj uzvišeni odgoj usvaja. Upravo je - duhovni odgoj - predmet istraživanja tesavvufa - koji tarikatskim/školskim programom poučava njegovu usvajanju! Poslanik s.a.v.s., potaknuo nas je tome riječima: ‘Poslan sam da usavršim/upotpunim moral kod ljudi’³⁷ Odgoj, lijepo ponašanje - sveto je naslijeđe Poslanika, s.a.v.s., kod sufija terminološki naslovljeno kao Adab ja Hu³⁸ u značenju - ponašati se kao da vidimo

33 Mahmud-ef. Karalić (1950-2021), jedan od najvećih poznavalaca hadisa i hadiskih znanosti u BiH, prevodilac je El-Kutubu-s-sitih, svih šest vjerodostojnih hadiskih zbirki, koje je preveo u toku 19 godina svog predanog i impozantnog naučnog rada. „El-Kutubu-s-sitih“ sadrže ukupno 32.401 hadis, što su u konačnici desetine hiljada stranica prijevoda. Ovaj vrsni muhaddis diplomirao je na Fakultetu za hadis u Medini. 2018. godine dobio je prestižnu međunarodnu nagradu Države Katar za prijevod i međunarodno razumijevanje u kategoriji za veliko dostignuće u prijevodu klasičnih hadiskih djela. (*Preporod*, 15.01.2021., str. 44)

34 Ovaj osvrt o sufijama prof. Karalić je izrekao 1982.; (Izvor: šejh Zakir-ef. Bektić, *Moje neobjavljene bilješke*, 1999), a nakon obilaska tekija, kao tadašnji vjersko-prosvjetni referent, upoznao se sa programom i radom šejhova i derviša u tekijama te Rijasetu dostavio zabilješku o programu rada šejha Zakir-ef. Bektića rečenicom: „Nigdje na jednom mjestu do sada nisam vidio primjenu više raznovrsnih sunneta kao u džematu šejha Zakir-ef.“

35 Vidjeti naš rad: „Prisjećanje na lik i djelo znamenitog sufije i šejha hadži Zakir-ef. Bektića“, *Glasnik IZ-e Sarajevo*, 2022., br. 5-6; str. 497-504. Šejh Zakir-ef. Bektić, (1933-2005) jedan je od sufijskih učitelja proteklog stoljeća u BiH. Šejh kadirijskog, rifajskog, bedevijskog, sa'dijskog i nakšibendijskog derviškog reda. Bio je plodonosan tarikatski djelatnik u izdavačkoj djelatnosti i prevodenju literature tesavvufa, koji se snažno zalagao za znanstveni pristup tesavvufu i praktičnom sufizmu temeljenom na šerijatskim propisima, čistom od bid'ata i lahkomislenosti.

36 Es-Sujuti, *El-Džami'u's-sagir*, str. 310. El-Kelimeh, 2021.

37 Hadis navodi Buhari u djelu *El-Edebu-l-mufred*, str. 273. (IKC Mostar, 2009.)

38 Vidjeti: Časopis *Semerkan*, br. 104: Citat: „Edeb podrazumijeva ljubaznost, prefinjenost, učtivost i lijep ahlak, u tesavvufu je iznimno bitan pojam. Ustaljena izreka derviša jeste „Edeb ja Hu!“ Oblik množine za riječ „edeb“ jeste „adab“.“

Allaha, shodno Džibrilovom hadisu u kojemu je spomenut – Ihsan.³⁹ Ovaj duhovni odgoj nije formalni bonton kojem uče na zapadu, već ponašanje koje izvi-
re iz duhovnog stanja i spoznaje čovjeka, pa je preciznije rečeno, *edeb*, ponašanje
u svemu, i prema svemu, kao da vidimo Allaha, jer nema ništa u postojanju a
da s njim nije Uzvišeni Hakk – *On je s vama gdje god vi bili!*⁴⁰, i: *gdje god se*
*okrenete, tamo je Allahovo lice!*⁴¹

Šejh Ismail-ef. Ahmetagić⁴² je rekao: „Sufizam je kićenje Božanskim ahla-
kom, upravo po tome je Muhammed, s.a.v.s., bio vrhunski sufija, jer je za njega
Uzvišeni Allah rekao: *Zaista si ti (o, Muhamede) veličanstvenog ahlaka!*“⁴³

Više je mišljenja o etimologiji riječi *sufija*⁴⁴ iz koje je deriviran glagol *tesavvefe*
– *postati, ponašati se kao sufija* – čija je glagolska imenica *tesavvuf*. Izdvajam ono
koje odražava samu bit *sufija*, odnosno *tesavvufa*⁴⁵. Etimologija ovog pojma ve-
zana je za riječ *safā* (صَفَاء) – *čistota, nepomućenost, bistrina, vedrina, otvorenost*.
Tako, *Imam Bišr ibn Haris* kaže: „Sufija je onaj čije je srce čisto, bistro i otvore-
no samo za Allaha!“⁴⁶ O nazivu sufije evidentirane su mnoge definicije i moguća
značenja, a glavne su one po kojima: sufije su nazvani tako zbog odjeće, jer su
birali da odijevaju vunenu odjeću (*lubsu's-sufi*) zbog toga što je ta odjeća najjed-
nostavnija i zbog toga što su vjerovjesnici, a.s., odijevali takvu odjeću.

Sufije su nazvane tim imenom zato što se nalaze u prvom redu, safu (*es-saffu l-evvel*), kod Uzvišenog Allaha, zbog njihovih uzvišenih ambicija, stremljenja,
posvećenosti islamskom nauku i praksi, služenju drugima i što su im srca okre-
nuta Njemu Uzvišenom, i što su svojim nutrinama Njemu okrenuti.

39 Hadis bilježe: Muslim, br. 8; Ahmed, br. 192; Ebu Davud, br. 4695; Tirmizi, br. 2610;

40 El-Hadid, 4.

41 El-Bekare, 115.

42 Šejh Ismail-ef. Ahmetagić je ovovremeni bosanski sufija, izvanredan poznavalac arapskog jezika, šejh nakšibendijskog tarikata, mutesavvif, muvehid. Radni vijek proveo je na polju istraživanja i prevodenja klasičnih djela tesavvufa kao uposlenik izdavačke kuće IZ-e El-Kalem. Njegov prevod poznatog sufijskog djela *El-Hikem*, Ibn Ataullaha el-Iskenderija (El-Kalem, 2000.), po ocjeni mnogih poznavalaca arapskog jezika smatra se neprocjenjivim prevodom iz ove oblasti. Šejh Ahmetagić danas je aktivan u prevodenju kolosalnog djela šejha Muhjiddina ibn Arebija, „El-Futuhatul-mekije“, koje se smatra najzahtjevnijim štivom za prevodenje. Ujedno predaje, prevodi i piše na teme iz sufizma, akaida, ahlaka, tefsira, hadisa, lingvistike. (Op. aut)

43 El-Kalem, 4.

44 Vidjeti: Teufik Muftić, *Arapsko-bosanski rječnik*, str. 825. El-Kalem, 1997 g.

45 Vidjeti: dr. Mensur Valjevac, „Tesavvuf kao metod duhovnog odgoja“, *Glasnik IZ-e* br. 5-6, 2018.

46 Vidjeti Ebu Bekr Muhammed el-Kelabazi, op.cit., str. 26.

Sufije su nazvane tako zbog ashaba koji su boravili na sofī, trijemu Poslanikove džamije (*ehlū 's-suffe*)⁴⁷, a kojih je bilo oko četiri stotine. Oni nisu imali svojih kuća i rodbine u Medini, pa su se zbog toga okupljali u Poslanikovoj džamiji, gdje su se posvećivali ibadetu, zikru i učenju Časnog Kur'ana. Nisu se okretali nekim dunjalučkim poslovima. Stoga ih je Vjerovjesnik, s.a.v.s., pomagao i podsticao ljude da ih paze i da se o njima staraju. O njima je objavljen ajet: *Budi čvrsto uz one koji se Gospodaru svome mole ujutro i navečer u želji da naklonost Njegovu zasluže.*

Sufije su nazvani tako zbog blistavosti srca (*li safa'i kulubihim*) i njihova čišćenja. Sufija je, dakle, onaj ko čisti svoje srce, usmjerava se Uzvišenom Allahu i pribjegava Mu, bježeći od zla i negativnosti svog vlastitog nefsā i umišljaja neovisnosti.⁴⁸

TESAVVUF – PUT DUHOVNOG ODGOJA

Sufije nikada nisu pozivali tesavvufu kao posebnoj religiji, nikada kroz povijest to nisu radili i ne predstavljaju nikakvo alternativno vjersko uvjerenje, vjerovanje, pravac ili mezheb! Pozivaju u islam, iman, šerijati-muhamediju, slijedenje sunneta, pripadanje jednom od ehli-sunetskih mezheba i zagovaraju takvaluk u javnosti i tajnosti! Kada preporučuju tesavvuf, pozivaju veličanstvenom ahla-ku, čišćenju duše, usavršavanju, stizanju do stepena ihsana, spoznaji Allaha Uzvišenog.

Šejh Abdulkadir Issa⁴⁹, autor hvale vrijednog djela o tesavvufu koje je prevedeno na naš jezik pod naslovom - *Istine o tesavvufu*⁵⁰ - zaključujući izlaganje o definiciji i pojmu *tesavvuf* riječima: „U svakom slučaju, mi ne pridajemo značaj izrazima i riječima koliko pridajemo istinama i principima, i kada pozivamo u tesavvuf onda time podrazumijevamo prije svega čišćenje duša, čistoću srca,

47 Vidjeti: „Stanovnici sofe Poslanikove džamije – ehlu 's-suffe”; Ahmet Alibašić, *Zbornik radova FIN-a*, Sarajevo, 2022., str. 8.

48 Vidjeti: Sejjid Ahmed er-Rifai, *Stanje bakikatskib ljudi sa Uzvišenim Allahom*; Kadirjsko-bedeviska tekija Čeljigovići, Sarajevo, izdavač: šejh Zakir Bektić; citat: “Čišćenje se u biti odnosi na čišćenje srca (*kalib*) i tijela (*kalib – kalup*) od prisvojenog Postojanja (*vudžud*) (umišljaja da sami po sebi postojimo bez Allaha), naravno, ne umanjujući sve ono što jeste šerijatska instrukcija u vezi s fizičkim čišćenjem. Ovo je tajna (*sirr*) među tajnama čišćenja, jer među šerijatskim propisima nema ni jednog koji nema u sebi vanjske (*zahir*) i unutrašnje (*batin*) tajne, poruke i aluzije, od kojih se zadivljuju umovi spoznavalaca!” Sarajevo, 2002.; str. 94.

49 Šejh Abdulkadir Issa, sufija, muhaddis i fakih, rođ. u Halepu 1920, umro u Istanbulu 1991., jedan je od najistaknutijih učenjaka ehli-sunneta i sufizma u petnaestom vijeku po Hidžri. (op.aut)

50 Vidjeti ovo djelo – sve - autora šejha Abdul-Kadira Isaa, „Istine o tesavvufu“, (preveo: Ahmed Mešić) Odbor Islamske zajednice, Tuzla, 1988., ili izvornik: El-Hakaiku anit-tesavvufi, Darul-'irfan, Halep, 1993.

usavršavanje morala i stizanje do stepena ihsana - dobročinstva. I, mi to zovemo tesavvufom, a ti ako hoćeš, zovi ga duhovna strana islama, ili strana dobročinstva, ili moralna strana, zovi ga kako god želiš, s tim da taj naziv odgovara njegovoj biti i njegovom istinskom karakteru, ali su svi učenjaci ove vjere islama ime tesavvuf i njegovu istinsku bitnost nasljeđivali od svojih predaka koji su ih u to upućivali (muršidi) od prvih dana islama do današnjih dana, pa je taj naziv među njima uobičajen!⁵¹ Ukoliko bi protivnici sufija uspjeli na tren posmatrati tesavvuf kao nauku o duhovnom putovanju – *suluk*⁵² - ili nauku srčanog čišćenja – *tezkiye*⁵³, kako god da je nazovemo, ustanovili bi da je to jedna od plemenitih i temeljnih islamskih nauka.⁵⁴

SUFIJE NE NEGIRAJU ŠERIJAT

Sufije vjerozakon i njegove izvore, Kur'an i sunnet, smatraju jednim putem kojim su svi dužni i obavezni hoditi ako žele preseliti kao ahiretski sretnici. Vjerozakon donosi sretan ishod svakog pojedinca, porodice i cijelog društva! Putovanje stazama šerijata podrazumijeva djelovanje, činjenje dobrih djela, izvršavanje obaveznih djela *farzova*, čuvanje od zabranjenog *haram*, i vjerovanje u Boga i imanske istine! Kada se pronade u tekstovima da sufizam želi putem *tarikata*⁵⁵, otići *korak dalje ka hakikatu*, pri tome se misli da je izvor *hakikata* – sam

šerijat! Poznata je sufijska izreka „*da svaki hakikat koji je suprotan šerijatu je zabluda i krivovjerje!*“ Na ovoj definiciji su sva svoja učenja temeljili svih dvanaest sufijskih tarikata i njihovi utemeljitelji. Imam sufija Džunejd el-Bagdadi je rekao: „Sufija je onaj čije je srce čisto od ljubavi prema dunjaluku i pokorno zapovijedima Uzvišenog Allaha poput srca Allahova prijatelja Ibrahima, a.s.; čija je predanost Allahu – teslimijet; poput predanosti vjerovjesnika Ismaila, a.s.;

51 Vidjeti: 'O nastanku tesavvufa' kao legitimne islamske discipline u: Abdul-Kadir Issa, *Istine o tesavvufu*, str. 57-60., ili arapski izvornik: Abdul-Kadir Issa, „El-Hakaiku anit-tesavvufi“, str. 22-27.

52 Vidjeti: prof. Rusmir Šadić, „Fenomenologija sufizma, *Zbornik naučnih radova*, str. 110, izdavač: Univerzitet u Tuzli, Fakultet za psihologiju.

53 Značaj tezkije, tesfijej-kalba, čišćenja srca: „...*samo će onaj koji Allahu srca čista dode spašen biti.*“ (Kur'an, eš-Šu'ara', 89) (op. autora).

54 Vidjeti: Abdulbaki el-Husejni, „Adabi šejha sejjida Abdulhakima el-Husejnija“, prijevod Dženan Hasić, *Semer kand*, Sarajevo, 2024., str. 37., citat: „Što se tiče nauke o srcu i spoznaje njegovih bolesti, kao što su: zavist, uobraženost, dvoličnost i slično, Imam Gazali je rekao da je farzi-ajn, ili stroga pojedinačna dužnost svakog čovjeka da to izučava.“

55 Vidjeti: dr. Mensur Valjevac, „Tarikat, metodika tesavvufa“, *Glasnik IZ-e* br. 5-6; 2018., citat: „Tarikat, tj. put, pravac i način primjene tesavvufskih načela u praksi, ili metoda duhovnog odgoja. Šejh-ef, Ibrisišević navodi predaju od hzr. Alije ibn Ebi Taliba, koja se često pronalazi u tesavvufskoj literaturi, da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: „Šerijat su moje izreke, tarikat su moja djela, marifet su moja znanja, a hakikat su moja stanja!“

čija je tuga poput tuge vjerovjesnika Davuda, a.s.; čija je neovisnost od dunjaluka – fakr; poput neovisnosti od dunjaluka Isaa, a.s.; čiji je sabur poput sabura Ejjubu, a.s.; čija je čežnja poput čežnje Musaa, a.s., prilikom razgovaranja s Allahom - munadžat; čija je iskrenost i predanost Allahu – ihlas, poput iskrenosti i predanosti našeg vjerovjesnika Muhammeda Mustafe, s.a.v.s.”⁵⁶

Šejh Ahmed er-Rifai je rekao: „Tesavvuf je šerijat iznutra i izvana i vjerno slijeđenje Poslanika, s.a.v.s. - pa ko prlja ovu hrku – nije od nas. Neka vaše javno i tajno djelovanje bude uvijek u skladu sa šerijatom, jer ko bude u okviru šerijata javno i tajno Uzvišeni Allah će biti njegova sreća i sudbina, a čija sreća i sudbina bude Allah, bit će od onih koji su na prijestolju istine kod Njega Uzvišenog.“⁵⁷

Šejh Ahmed el-Bedevisi je rekao: „Sufije su oni koji slijede Poslanika, s.a.v.s. u svojim djelima i svojim stanjima, a to rezultira slijeđenjem njega s.a.v.s. u znajući, spoznajući i nadahnućima/otkrovljenjima! Ko bude radio i živio po Kur'anu i sunnetu, ja sam njegov saputnik i na dunjaluku i na ahiretu bereketom našeg uzora Vjerovjesnika, s.a.v.s.“⁵⁸

Šejh Ibrahim el-Desuki je rekao: „Naš tarikati i tarikati naših drugova su žestoki u čuvanju Kur'ana i sunneta i odredaba šerijata. Onaj ko uvede u tarikati ono što nije od njega i što nije skladu sa šerijatom, on nije naš, i mi ga se odričemo i na dunjaluku i na ahiretu!”⁵⁹

Šejh Abdulkadir el-Gejlani je rekao: „Tesavvuf je Kur'an i sunnet, klonjenje bidata, rad po znanju i napuštanje 'kil ve kal' (rekla-kazala)! Temelj svakog dobra je u slijeđenju Vjerovjesnika u njegovim riječima i djelima!”⁶⁰

Šejh Behaudin Nakšibendi je rekao: „Tesavvuf je postupanje po Kur'anu i sunnetu, zahiren i batinen, a naš tarikati je lijepo ponašanje!”⁶¹ Šejh Ebu Hasan eš-Šazili je govorio: „Neće se upotpuniti ibadet pobožnjaka, sufije, sve dok ne bude svjestan Šerijata u svakom svome postupku i ne bude postupao po njegovim odredbama.”⁶²

56 „Adabi šejha sejjida Abdulhakima el-Husejnija”, op.cit., *Semer kand*, Sarajevo, 2024., str. 21-22.

57 Sejjid Ahmed er-Rifai, „El-Burhanul-Mu'eyyed,” priredio šejh Azmir-ef. Muftić, izdavač Rifajisko-bedeviska tekija Vareš; prijevod prof. Nehrudin Muftić; 2008., str 62.

58 Šejh dr. Abdulhalim Mahmud, *Biografija*: „Sejjid Ahmed el-Bedevisi” str: 52-53; izdavač: Kadirisko-bedeviska tekija Čeljugovići, Sarajevo, 2002., priredio šejh Zakir Bektić.

59 Šejh Abdulvehhab eš-Ša'rani, r.a., *Envarul-Kudsijje*; Bosansko izdanje: „Načela tesavvufa”; citat iz izdanja Kadirisko-bedeviske tekije Čeljugovići, prijevod Irfan Lilić; str 104 i 105, Sarajevo, 2003.

60 *El-Fethu Rabbani Abdulkadir el-Gejlani*, izdavač: Kadirisko-bedeviska tekija Čeljugovići, II sv., str. 72.

61 Abdalbaki el-Husejini, „Adabi šejha sejjida Abdulhakima el-Husejnija”, prijevod Dženan Hasić, *Semer kand*, Sarajevo, 2024., str. 60.

62 Abdulvehhab eš-Ša'rani, r.a., *Levakihu-l-envari-l-kudustijjeti fi bejani 'ubudi-l-muhemmedijjeti*, izdavač:

Šejh Sa'duddin el-Džibavi je rekao: "Ovaj svijet je nemirno more u kojem se utope svi oni koji ne postupaju po Kur'anu i sunnetu odabranog Vjerovjesnika, Muhammeda Mustafe s.a.v.s."⁶³

Šejh Ahmed et-Tidžani je rekao: "Ako nešto čujete od mene, odvagajte to vagon šerijata. Ako se slaže sa vjerozakonom, onda postupite po tome, a ako mu protivrječi, onda to ostavite jer nam je to ubačeno od nedobronamjernih i neprijatelja tesavvufa."⁶⁴

SUFIJE DANAS

Sufije nisu nepogrešivi ljudi i to nikada nisu tvrdili za sebe, iako vjeruju da ima onih koji jesu nepogrešivi, poput časnih vjerovjesnika kojima je to njihovo urođeno svojstvo *'ismet!*, kao i onih koji su postigli savršenstvo slijeđenjem puta Poslanika, s.a.v.s. – *insani-kamili*. Sufije su stava da je moguće, nakon što se objedini znanje, djelo i stanje – *islama, imana i ihsana* – postići *dinsko savršenstvo* na način na koji su ga dosegнули veliki ashabi, selefi, imami ummeta, evlije! Protivnici tesavvufa iznose proizvoljno antisufijske stavove iako nisu sreli ozbiljnog sufiju, niti imali dodir s njegovim kolosalnim štivima.

Danas u svijetu je na stotine poznatih sufija, profesora eminentnih islamskih univerziteta, čija su uporišta svjetske katedre iz oblasti hadisa, fikha, akaida, tefsira – Sirije, Iraka, Egipta, Alžira, Jemena, Jordana, Sudana, Maroka, Pakistana, Turske, Indije, ali i zapadnih zemalja. Imao sam sreću sresti mnoge od njih i posvjedočiti briljantnim umovima, znanstvenim dometima i raskošnim manirima zaogrnutim u hrke njihove poniznosti. Ova gospoda, učenjaci, sufije probuđeni za Sveto Božije prisustvo, zagovaraju pokajanje, šerijat, slijeđenje sunneta, pripadanje jednom od ehli-sunnetskih mezheba, tajnu i javnu bogobojaznost, stjecanje znanja, halal-lokmu, lijep ahlak, umjerenost u postupcima, ljubav, dobročinstvo, iskrenost, poniznost, darežljivost, učenje kur'ana, hadisa, fikha, tesavvufa, zikrullah, hizmet zajednici muslimana i svim ljudima dobre volje ma koje vjere i nacije bili!

Istome pozivaju i svi tarikatski šejhovi u Bosni i Hercegovini, koji su u hizmetu dinu i zajednici na svoj način, shodno mogućnostima. Oni nisu opozicija

CRO 2009., str. 12; prijevod hfz. Sabahudin Skejić.

63 Muhammed Gazi Husejn Aga, *Et-Tarika es-sa'dijja fi biladiš-Šam*, 'Biografija šejha Sa'dudina el-Džibavija', Darul-bešair, 2003, str. 22.

64 Muhammed Tajjib, *El-Ifadetul-ahmedijje*, Egipat, 1350. H., str 144.; također vidjeti: Imam Abdulvehab eš-Šarani, *Babru-l-mevrud fil-mevasiki vel-uhud*, str. 2. (Uvod; izdavač Kadirisko-rifajjska tekija, Hadžići; 2014.

Islamskoj zajednici niti našoj ulemi, već njihova bratska podrška, oduvijek i za-
uvijek. U svojim tekijama izučavaju hadiska, fikhska i tesavvufska djela, nastoje-
ći u burnim izazovnim vremenima raditi na odgoju, moralu, duhovnoj čistoti
svog članstva koje je ujedno članstvo IZ-e, njen najodaniji dio. Poznajem tarikatske
šejhove u Bosni, njihove tekije i pristalice, i svjedočim da nikada niko od njih
nije prkosio odlukama Islamske zajednice, podrivao njeno jedinstvo, rušio insti-
tucije, statute i autoritete. Nikada niko nije negirao šerijatske propise, podrivao
vjerovodstvo, islamski moral, niti odstupao od normi hanefijskog mezheba – sve
što se o njima kaže drugačije – laž je i potvora, izrečena u namjeri da se naudi
sufizmu i njima kao njegovim predstavnicima.

Derviška zajednica u Bosni je još uvijek u fazi svoje obnove i ozdravljenja,
nakon višedecenijskog zatiranja⁶⁵ i zabrane rada i djelovanja, i kao takva nije ne-
pogrešiva, ali u nastojanju da to što manje bude, u protekle tri decenije postigla
je impresivne rezultate na obnovi devastiranih i uništenih objekata, uspostavl-
ljanju i izgradnji novih, animiranju omladine međžlisima Kur'ana, istigfara,
salavata, zikrullaha, izdavačkoj djelatnosti, brojnim socijalnim poduhvatima te
onima iz oblasti kulture sjećanja, tradicije i umjetnosti.⁶⁶

Nažalost, sve navedemo negatori tesavvufa u cijelosti odbacuju kao referen-
tne dinske vrijednosti i idu dalje u potvorama tarikatskih šejhova i derviša, ne
uzimajući u obzir da i oni imaju porodice, djecu, roditelje, familije, ne prihva-
tajući nikakvu argumentaciju koja bi ih navela da prestanu to činiti. Moguće je,
budući da ne priznaju nikakav autoritet bosanskim šejhovima i dervišima, da
eminencije i šejhovi Al-Azhara⁶⁷ (Kairo) i Al-Fetha⁶⁸ (Damask) budu za njih pri-
hvatljivi autoriteti koji mogu pomoći da izmijene svoje stavove u afirmativne,
ili barem tolerantne. Ovi učenjaci, sufije, majstori arapskog jezika, znanstvenici
fikha, tefsira, akaida, hadisa, tesavvufa, kiraeta, logike – pročelnici katedri, napo-
redo su aktivni šejhovi tesavvufa i tarikatskih odgojnih škola.

Onome ko želi provjeriti ispravnost stavova, bilo bi mu korisno susresti
se sa ovim autoritetima i provjeriti vlastite spoznaje, stavove, dvojbe i sum-
nje. Imam Malik je rekao: „Nijednom čovjeku ne priliči da se smatra za nešto

65 Vidjeti: 'Dokumentacija Arhiva IZ-e u BiH o uništavanju vakufskih objekata BiH, Drugi svjetski rat u
periodu agresije na BiH 1992.-1995.

66 Dr. Elvir Duranović, „Kalendarska dovišta u BiH“, *Glasnik IZ-e* br. 3-4. 2015, str. 267-280.

67 Univerzitet Al-Azhar vodeća je ustanova islamskog visokog obrazovanja u svijetu, nalazi se u Egiptu,
Kairo. Drugi je najstariji univerzitet u svijetu s kontinuiranim radom od svog osnivanja.

68 Univerzitet Al-Feth je poznata ustanova islamskog visokog obrazovanja Sirije, Damask, poznata po svo-
jim profesorima, vrsnim poznavateljima različitih islamskih disciplina.

sposobnim dok ne upita učenijeg od sebe i ne provjeri se kod odabranih Allahovih robova!⁶⁹

Na koncu, možda bi nakon višedecenijske borbe *s nepoznatim*, takvi uspješli izaći iz strastvene netrpeljivosti prema ovim robovima Božijim. U Kur'anu, Uzvišeni Allah kaže: *Zašto oni po svijetu ne putuju pa da srca njihova shvate ono što treba da shvate i da uši njihove čuju ono što treba da čuju, ali oči nisu slijepe, već srca u grudima*.⁷⁰ Učenjaci, šejhovi, poput: vrhovnog šejha Al-Azhara šejha Ahmeda et-Tajiba⁷¹, šejha Usamea el-Ezherija, šejha Habiba Alija el-Džifrija, šejha Omera b. Hafiza, šejha Yusrija Džebra, šejha Alija Džuma'a, šejha Muvefeka el-Murabija, šejha Abdulaziza el-Hatibija, šejha Ahmeda Šerifa en-Na'sana, šejha Muaza Havvaa, šejha Muhammeda Avvamea, šejha Muhammeda Ebulhuddaa el-Ja'kubija, šejha Abbasa Fadila Sammeraija, šejha Džabira Bagdadija, šejha Halida Harsa, šejha Muhameda Zubejra el-Hasenija, šejha Muhammeda Adila el-Keyalija, šejha Muhammeda el-Burhanija Sudanija i dr. poznatih u svijetu, alima i deklariranih sufija, mogu dati prihvatljive argumente onima koji negiraju sufizam.

SUFIZAM NIJE ŠIIZAM

Negatori tesavvufa decenijama u javnom prostoru izjednačavaju *tesavvuf* sa *šiiizmom* pretvarajući im i malu sličnost - u istovjetnost, te plasiraju narativ da su: *sufije* = *šiiije* ili da potječu iz šiiizma, pri tome ne uzimajući u obzir ključne razlike između njih, kao ni jasne stavove sufijskih učenjaka u vezi s ovim pitanjem. Jasan je pokušaj neprijatelja tesavvufa u transferu stoljetnih kontroverzi i sukoba *vehabijsko-šiijskih* odnosa na naše prostore, birajući sufije kao protivnike, u nedostaku većeg broja šiiija. Sufije nisu šiiije i to je opće poznato! Sufije su u Bosni prisutne šest stotina godina i nikada niko se nije identificirao sa šiiijama i šiijskim učenjima. Odavnog početka islama na ovim prostorima pa sve do danas poznata su jasna opredjeljenja sufija u Bosni, ali i širom svijeta - na

69 Ibn Hamdan, Sifetul-fetva vel-mustefti; Damask 1380. H., str. 7.

70 El Hadž, 46

71 Veliki imam Al-Azhara, prof. dr. šejhul-Azhar Ahmed Muhamed Tajib najviši je institucionalni vjerski autoritet u sunijskom islamu, sufija i šejh halvetijskog tarikata; šejh Ahmed Muhamed Ahmed el-Tayeb el-Hassani (r. 6. januar 1946. – 3. safer 1365. H.) je četrdeset osmi imam u lancu Al-Azhara i na toj poziciji je od 19. marta 2010. godine. Profesor je islamske doktrine/akaida. Tečno govori francuski i engleski jezik, preveo je mnoga francuska djela na arapski i jedno vrijeme radio kao univerzitetski predavač u Francuskoj. Ima brojne publikacije o jurisprudenciji, šerijatu i sufizmu. Pripada poznatoj sufijskoj porodici, šejh je halvetijskog tarikata. Njegov brat Muhamed el-Tayeb predvodnik je sufijskoj reda halvetija u Egiptu.

pripadnost ehli-sunnetu, hanefijskoj pravnoj školi,⁷² maturidijskom pravcu u akaidu te sklonost ka tesavvufskom učenju u ponašanju!⁷³

ZAKLJUČAK

S obzirom na neupitni legitimitet i historijske zasluge tarikata u Bosni i Hercegovini, koji je i institucionaliziran kroz Tarikatski centar pri Rijasetu Islamske zajednice u BiH, te da tekije, turbeta i zavije, i formalno-pravno pripadaju vakufima IZ-e BiH⁷⁴, jasno je da negatori tesavvufa, svojim nastupima usmjerenim protiv tesavvufa/tekija u užem smislu, *de facto* atakuju na muslimane i Islamsku zajednicu u širem smislu. Muslimani Bosne i Hercegovine su tradicionalno povezani sa tesavvufom. Islam je u Bosnu došao preko Osmanlija, koji su se čvrsto držali učenja ehli-sunneta vel-džema'ata, kojeg su donijeli i širili sufijски šejhovi i tarikati⁷⁵.

Institucije obrazovanja muslimana u BiH imaju poveznicu sa tesavvufom, sufizmom još od njihova nastanka. Gazi Husrev-begova medresa, temeljna obrazovna institucija našeg naroda, svjedočanstvo je tome. Opće je poznato da je njen utemeljitelj *sufija i dobrotvor halvetijskog tarikata*⁷⁶, prije medrese izgradio *hanikah/tekiju*⁷⁷ kao školu za duhovni odgoj, jednu pored druge, u kojem

72 Imam Ebu Hanifa Numan ibn Sabit; poznat kao Najveći Imam/Imam-i-E'azam, (80-148 h.g.; 699-767.n.e.), bio je veliki islamski učenjak, pravnik/fakih, muhadis, tradicionalist, teolog, asketa, eponim hanefijske pravne škole/mezheba koja je najrasprostranjenija u svijetu i zvanično mezheb Islamske zajednice u muslimana BiH. Imam Ebu Hanifa je utemeljio metodologiju svojim rješenjima fikhskih pitanja, a razvili su je njegovi učenici. O životopisu Imama Ebu Hanife, detaljno u radu: prof. Jusuf Džafić, "Ebu Hanifina oporuka – vasijet Ebu Jusufu", Glasnik IZ-e, br. 7-8, 2021, str. 611-612.

73 Vidjeti: *Novi Muallim*, „Kako je hanefijski mezheb došao u Bosnu“, prof. dr. Fikret Karčić, (05.01.2002.) str. 20-25.; Citat: Maturidije su ehli-sunetska teološka škola u islamskoj povijesti, stub ehli-sunneta, nastala u IV. hidžretskom stoljeću, kao nastavak hanefijske škole. Osnovana je u Samerkandu, od strane Ebu Mansura el-Maturidije, velikog učenjaka; također vidi: Član 7. Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini usvojen 26. aprila 2014 glasi: "Islamska zajednica čuva vjerodostojnost islamskih normi i osigurava njihovo tumačenje i primjenu. U tumačenju vjere i izvršavanju ibadetskih islamskih dužnosti u Islamskoj zajednici primjenjuje se maturidijski akaid i hanefijski mezheb; vidi i: "Bošnjaci su tokom čitavog historijskog iskustva življenja islama bili hanefije u pravnoj školi i maturidije u akaidskom tumačenju vjere"; vidjeti u: IZ u BiH, Vijeće muftija, *Ideologija tekfira i nasilni ekstremizam*, str. 8.

74 Vidjeti "član 77". Ustava Islamske zajednice.

75 Vidjeti: *Preporod*, od 16. augusta 2013.: „Sufizam i šiizam“, podnaslov: „Tesavvuf je (praktična) nauka, ne pravac u vjerovanju!“ prof. dr. šejha hadži Edin-ef. Dedića, str. 57.

76 Halvetije su derviši halvetijskog tarikata/ reda koji je osnovao šejh Omer el-Halveti iz mjesta Lahidžan. Zaslužan je za institucionaliziranje reda i sintezu njegovog učenja po ku'anskim i hadiskim normativima. Ovaj tarikati je jedan od najrasprostranjenijih tarikata u svijetu.

77 Vidjeti predgovor u knjizi *Mudrost sufija* šejha Zakir-ef. Bektića O halvetijama dobrotvorima Bosne; izdavač: Kadirisko-bedeviska tekija Čeljigovići, Sarajevo, 1999.; citat: „U svojoj vakufnami Gazi Husrev-beg je uvakufio hanikah/tekiju u uvjetovao da na čelu hanikaha treba biti šejh halvetijskog reda. Ovaj red izabrao je jer je ovoj školi pripadao i on sam!“

je nastava za učenike medrese bila sastavni dio obrazovnog procesa, gdje se izučavao tesavvuf, prolazio terbijet i učio glasni zikr, sjedeći i stojeći. Za duhovno ozdravljenje naroda neophodan je kadar koji je sam prošao proces duhovnog odgoja i sam duhovno stasao da može druge odgajati i učiti poštovanju drugih oko sebe. U periodu prije posljednjeg rata, sekvence duhovnog odgoja i uopće tesavvuf njegovao se samo u privatnim krugovima. Ateističke stege nisu dozvoljavale okupljanje muslimana u tekijama i njihovo iskreno okretanje ka Bogu.⁷⁸ Danas u demokratskom društvu, prilika je institucionalno oživiti duhovni odgoj, kroz nastavni proces u medresama i islamskoj vjeronauci te visokoškolskim islamskim institucijama kroz obavezan predmet *tesavvuf*, koji bi predavao kvalificiran kadar IZ-e, poznavao ci tesavvufa, a po uzoru na Al-Azhar, gdje je ovaj predmet u zvaničnom obaveznom kurikulumu.⁷⁹

Nestankom komunizma muslimani se trebaju osloboditi i njegova preživjelog dejstva u području obrazovanja. Proučavanje odnosa između tesavvufa i drugih islamskih disciplina s jedne, te između tesavvufa i islamskog društva u kojem je stoljećima cvjetao s druge strane, jedan je od zadataka pred ovovremenim profesorima, učenicima i studentima islamskih nauka. Književno i intelektualno naslijeđe koje su za sobom ostavile sufije ranog perioda ostaje do danas prekriveno prašinom u rafama islamskih medresa i fakulteta širom svijeta bez dovoljne pažnje, iako bi njihovo otkrivanje, osvjetljavanje, aktualiziranje, iščitavanje, istraživanje, potaknulo duhovnost, književnost, visok moral, psihičku bistrinu i kvalitetu naučne misli općenito.

Uprava za obrazovanje pri Rijasetu IZ-e BiH koja rukovodi započetim reformama obrazovanja ne bi trebala propustiti priliku da kroz reformu nastavnih programa insistira dodijeliti tesavvufu mjesto među temeljnim naukama na svim srednjoškolskim i visokoškolskim islamskim ustanovama naše zemlje. Najveću potrebu za duhovno zdravim i nadahnutim kadrom ima sama Islamska zajednica kao duhovni pastir našeg naroda jer je najpotrebnije da budući profesori medresa i oni za fakultetskim katedrama, imami u mihrabima, hatibi na minberama, mualimi u mektebima, vjeroučitelji u školama; budu oni koji će

78 Vidjeti: „Sufijska tradicija u BiH, nakon zabrane tekija 1952. g. - fenomen džamija i tekija“; poglavlje nastavak tarikatskog djelovanja u BiH nakon zabrana rada tekija str. 211-213 : prof dr. Elvir Duranović;

79 Nastavni plan i program na Fakultetu za islamsku teologiju i filozofiju (Kullijetu usulid-din vel-felsefe) pri Univerzitetu Al-Azhar tretira tesavvuf kao obavezan predmet izučavanja dva puta sedmično. dr. Redžeb el-Bejumi (1923-2011) kaže: „Kada kažemo Al-Azhar i sufizam, kao da smo rekli Al-Azhar i islam na njegovim najvišim nivoima i stanicama. Nema neslaganja između sufizma i islama, niti postoje razlike između njihovih značenja. Sufizam je duh islama, i to njegova spokojna duhovnost koja uzdiže čovjekov odnos s Bogom iznad prljavštine slijepog materijalizma!“

druge duhovno jačati i usmjeravati, a kako bi se izbjeglo da na ostavštini, emanetu i vakufu sufija: *mevlevije* Ishak-bega Ishakovića, *halvetije* Gazi Husref-bega, neko kao djelatnik IZ-e BiH, blati sufije, tesavvuf i uznemirava javnost svojim stavovima kritikujući IZ-u, njene autoritete i utemeljene institute.

Molimo Uzvišenog Allaha, za oprost grijeha i neumjerenosti u našim u postupcima. Molimo Ga za trezvenost u rasuđivanju i međusobno poštovanje u javnom govoru. Molimo Ga da nas sačuva da potvorimo bilo koga od ummeta Poslanika, s.a.v.s., a posebno učenjake, evlije, odabrane Allahove robove, jer kako kaže Hafiz Ibn Asakir: "Njihovo meso je otrovno. Ko god pusti svoj jezik protiv njih, Allah će ga prije smrti pogoditi smrću njegova srca."⁸⁰ Ibn Mubarek je rekao: „Ko omalovažava učenjake, izgubit će zagrobni život, ko omalovažava predvodnike izgubit će ovozemaljski život, a ko omalovažava braću vjernike, izgubit će viteštvo!”⁸¹ - da nas Allah sve sačuva lošeg završetka! I neka je neizmjerena hvala Allahu Gospodaru svjetova Koji pokajanje prima i grijeha poništava i Koji je rekao: *I ako vi budete odnose popravili i nasilja se klonili – pa, Allah će, zaista, oprostiti i samilostan biti.*⁸²; i: *Ovo je put moj, ja pozivam Allahu, besiretom, ja, i svaki onaj koji me slijedi, i neka je hvaljen Allah, ja Njemu nikoga ne smatram ravnim.*⁸³

80 *Tebjīnu kezibil-muftari*, Darut-takva, Damask 2018., str. 28.

81 Vidjeti: *Biografije plemenitih učenjaka*, od Imama Zehebija (VIII/408).

82 En-Nisa, 129.

83 Jusuf, 108.

الشيخ معمر شيهيتش درميشفيتش

حقيقة الصوفية

ملخص: الصوفية علم مترتب على مصادر الدين الأصيلة وهي تعطي إسهامها لروح الإسلام الحية ورؤية العالم كمكان لمظهر الجمال والحب بلا أي تفرقة متأسسة على القومية والعرق والإيديولوجيا والمكانة الاجتماعية. الصوفية لا تفسد ولا تفرق بل تصلح وتوحد وهي توجه الناس إلى الإخلاص لله في جميع أعمالهم. البشرية والتي هي مصابة بالأزمات والحروب والتهديدات والكوارث الجماعية منها والفردية تحتاج إلى الصفوة الروحية والطمأنينة والسعادة. الإنترنت موضع غير موثوق به للتعلم عن الدين ولصيغة الأخلاق والحياة وتشكيل النظرة الصحيحة إلى العالم كأمر حاسمة لتحقيق السعادة الأبدية لأن إيديولوجيا التكفير تستعمل إلى أقصى الحدود منصات الإنترنت لترويج الأفكار المدمرة. هذه الطريقة تلقى الصوفيون الكمية الكبرى من الأسهم السامة لكنهم على الرغم من ذلك يجدون في أنفسهم إرادة وقوة للحب وقبول الآخرين المختلفين عنهم ولمواصلة الدعوة إلى السلام والعقل والتسامح في هذه الأزمنة الثائرة. وهذا هو ما يتناوله هذه المقالة.

Šejh Muamer Šehić Durmišević

The Truth About Sufis

Summary: Sufism is a discipline derived from the authentic sources of the faith, contributing to the living spirit of Islam and a vision of the world as a place of manifestations of beauty and love, without discrimination based on nationality, race, beliefs, or social status. Sufism neither corrupts nor divides; it reforms and unites, guiding people to act with sincerity toward God in all their deeds. Humanity, afflicted by crises, wars, threats, and both individual and collective tragedies, needs spiritual purity, peace, and happiness. The Internet is fraught with pitfalls and should not be used as a platform for careless study of religion or the formation of one's morality, way of life, and worldview – elements essential for attaining eternal happiness. The ideology of takfir extensively exploits online platforms to disseminate destructive ideas. Sufis have thus borne the brunt of these attacks, yet even after all this, they maintain a faith rooted in love and acceptance of others and continue to advocate for peace, reason, and tolerance in these turbulent times. This paper addresses these issues.

Faze i načini čuvanja kur'anskog teksta

DOC. DR. HFZ. MENSUR MALKIĆ

malkicm@hotmail.com

direktor uprave za vjerske poslove rijaseta

Sažetak: U ovom radu prezentirane su faze čuvanja kur'anskog teksta objavljenog od Allaha, dž.š., a potom je akcent stavljen na dva osnovna načina čuvanja i njegove transmisije – na učenje Kur'ana napamet i pisanje Kur'ana. Učenje Kur'ana napamet najstariji je način čuvanja kur'anskog teksta i na taj način je ljudska zajednica primila Kur'an od poslanika Muhammeda, a.s. Pisanje Kur'ana odvijalo se po odredbi Muhammeda, a.s., koja se odnosila na određenu grupu pisara čiji je zadatak bio da od samog početka Objave zapišu svaki objavljeni ajet koji im je Muhammed, a.s., diktirao. Kur'an je u početku, za vrijeme halife Ebu Bekra, r.a., bio zapisivan na raznim predmetima, dok nije sabran u jednu zbirku – Mushaf. Kur'anski tekst je sačuvan u usmenoj i pisanoj formi, i kao takav čuva se i čuvat će se do Sudnjega dana.

Ključne riječi: Kur'an, faze i načini čuvanja kur'anskog teksta, hifz, učenje Kur'ana napamet i pisanje Kur'ana

UVOD

Kur'an je Allahova, dž.š., Knjiga, Njegov govor koji je preko meleka Džibrila objavljen posljednjem poslaniku Muhammedu, a.s., i kao Objava zaštićen je od Gospodara svjetova, sačuvan je od laži, zaborava i iskrivljavanja. Do nas je došao *mutevatir* – pouzdanim predajama i zapisan je u Mushafu, u čiju ispravnost ne sumnjamo, a kao muslimani vjerujemo da je čitanje (učenje) Kur'ana jedno od najdražih i najugodnijih djela

Allahu, dž.š. Za muslimana je velika čast postići titulu hafiza Kur'ana, odnosno biti osoba kojoj je Allah, dž.š., omogućio da nauči napamet cijeli Kur'an i tako postane jedan od čuvara Njegove posljednje Objave.

Počašćeni su i svi muslimani i muslimanke koji znaju nekoliko odlomaka iz Kur'ana s kojima obavljaju namaz i čije poruke primjenjuju u svakodnevnom životu, i na taj način se uključuju u nepreglednu armiju čuvara Kur'ana.

Za muslimane u Bosni i Hercegovini kazivanja i pisanja o instituciji hifza, o fazama i načinima čuvanja kur'anskog teksta, imaju poseban značaj. Zahvalni smo Uzvišenom Gospodaru što Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini, u periodu nakon Agresije na našu domovinu, putem organiziranog načina čuvanja Kur'ana, preko naše omladine, doprinosi *institucionalnom* učenju Kur'ana napamet. To je jedan od glavnih razloga koji je doprinio popularizaciji hifza te, u posljednjih nekoliko godina, svjedočimo da se, iz dana u dan, povećava broj hafiza u našoj domovini.

Faze čuvanja kur'anskog teksta su:

- čuvanje Kur'ani-kerima u Levhi-mahfuzu – Ploči pomno čuvanoj;



Doc. dr. hfz. Mensur Malkić

- Allahovo, dž.š., čuvanje Kur'ana u toku njegove objave Muhammedu, a.s.;
- pohranjivanje Kur'ana u srce Poslanika, a.s., i čuvanje Kur'ana u njegovim mubarek prsima;
- Allahovo, dž.š., bdijenje tokom Muhammedovog, a.s., dostavljanja i učenja Kur'ani-kerima ljudima – da bi spriječio pobune protiv njega i uplitanje u njega;
- Allahovo, dž.š., bdijenje nad Kur'anom nakon što ga je Muhammed, a.s., dostavio ljudskom rodu te njegovo čuvanje u izvornom obliku do Sudnjeg dana.

Također, podsjećanje na memoriranje kur'anskog teksta u doba Muhammeda, a.s., i navođenje imena ashaba, r.a., koji su postali prvi hafizi Kur'ana, zapravo je kazivanje o pojedincima koji su trasirali put razvoju institucije hifza i preko kojih se ova plemenita disciplina proširila i njegovala širom svijeta, pa je tako stigla i do naših bosanskih prostora, gdje se s velikom ljubavlju njeguje i razvija preko bosanskohercegovačkih hafiza i hafizā.

Isticanje činjenica da je Kur'an od samog početka objave bio zapisivan na raznim predmetima, dok nije sabran u jednu zbirku – Mushaf, potom da je prepisan i umnožen za vrijeme halife Osmana, r.a., i na taj način dodatno sačuvan, jača vjerničku ljubav za čuvanjem kur'anskog teksta i vjeru da će biti sačuvan, ne samo u usmenoj nego i u pisanoj formi do Sudnjeg dana.

Načini prenošenja kur'anskog teksta, pamćenje i pisanje Kur'ana doprinose očuvanju autentičnog kur'anskog teksta, ali i boljem razumijevanju historijskog razvoja institucije hifza.

FAZE ČUVANJA KUR'ANSKOG TEKSTA

Muslimani vjeruju da Allah, dž.š., čuva Svoju Knjigu sa svih aspekata i u svim situacijama, dok meritorni autori navode pet faza čuvanja Kur'ani-kerima:¹

Prva faza je čuvanje Kur'ani-kerima u Levhi-mahfuzu – Ploči pomno čuvanoj (Ploči neuništive memorije).

Allah, dž.š., ističe:

بَلْ هُوَ قُرْآنٌ مَّجِيدٌ، فِي لَوْحٍ مَّحْفُوظٍ.

*A ovo je Kur'an veličanstveni, na Ploči pomno čuvanoj.*²

1 Vidi: *Kako ćeš naučiti Kur'an-i kerim*, Jahja Gavsani, prijevod: Fahrudin Smailović, Taibah International, Sarajevo, 2000, str. 17–20.

2 El-Burudž, 21–22.

Druga faza je Allahovo čuvanje Kur'ana u toku njegove objave Muhammedu a.s.

Kada je Gospodar svjetova odlučio da postepeno, tokom dvadeset i tri godine, objavi Kur'an Muhammedu, a.s., kao čuvare Kur'ana, pored meleka Džibrila i drugih meleka, uključuje i zvijezde padalice.

U Kur'anu stoji:

وَأَنَّا لَمَسْنَا السَّمَاءَ فَوَجَدْنَاهَا مُلْتَأَتْ حَرَسًا شَدِيدًا وَشُهُبًا.
وَأَنَّا كُنَّا نَقْعُدُ مِنْهَا مَقَاعِدَ لِلسَّمْعِ فَمَنْ يَسْمَعُ الْآنَ يَجِدْ لَهُ شِهَابًا رَصَدًا.

I mi smo nastojali da nebo dotaknemo i utvrdili smo da je moćnih čuvara i zvijezda padalica puno; i sjedili smo okolo njega po busijama da bismo što čuli, ali će onaj, ko sada prisluškuje, na zvijezdu padalicu koja vreba – naići.³

Treća faza je pohranjivanje Kur'ana u srce Poslanika, a.s., i čuvanje Kur'ana u njegovim mubarek prsimu.

Poslanik, a.s., osjećao je teškoću i intelektualni napor kada bi mu melek Džibril dostavljao Objavu. Zabrinut bi pokretao govorni aparat, neprestano ponavljajući ajete, odnosno određeni dio Kur'ana koji mu se dostavljao, pa mu je Gospodar svjetova olakšao stanje i pamćenje Objavom:

لَا تُحَرِّكْ بِهِ لِسَانَكَ لِتَعْجَلَ بِهِ، إِنَّ عَلَيْنَا جَمْعَهُ وَقُرْآنَهُ، فَإِذَا قَرَأَهُ فَاتَّبِعْ قُرْآنَهُ، ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا بَيَانَهُ.

Ne izgovaraj Kur'an jezikom svojim da bi ga što prije zapamtio, Mi smo dužni da ga saberemo da bi ga ti čitao. A kada ga čitamo, ti prati čitanje njegovo, a poslije, Mi smo dužni da ga objasnimo.⁴

Na drugom mjestu u Kur'anu Uzvišeni kaže:

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ الْقُرْآنُ جُمْلَةً وَاحِدَةً كَذَلِكَ لِنُثَبِّتَ بِهِ فُؤَادَكَ وَرَتَّلْنَاهُ تَرْتِيلًا

Oni koji ne vjeruju govore: "Trebalo je da mu Kur'an bude objavljen čitav, i to odjednom!" A tako se objavljuje da bismo njime srce tvoje učvrstili, i Mi ga sve ajet po ajet objavljujemo.⁵

Četvrta faza je Allahovo, dž.š., bdijenje tokom Muhammedovog, a.s., dostavljanja i učenja Kur'ani-kerima ljudima – da bi spriječio pobune protiv njega i uplitanje u njega.

3 El-Džinn, 8–9.

4 El-Kijame, 16–19.

5 El-Furkan, 32.

Allah, dž.š., nas obavještava da će štititi Poslanika, a.s., prilikom dostavljanja Kur'ana čovječanstvu u izvornom obliku – baš onakvog kakav mu je objavljen, te da će sačuvati i njega i Svoju Objavu:

يَا أَيُّهَا الرُّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَغْتَ رِسَالَتَهُ وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ

O Poslaniče, kazuj ono što ti se objavljuje od Gospodara tvoga – ako ne učiniš, onda nisi dostavio poslanicu Njegovu – a Allah će te od ljudi štititi.⁶

Peta faza je Allahovo, dž.š., bdijenje nad Kur'anom nakon što ga je Muhammed, a.s., dostavio ljudskom rodu te njegovo čuvanje u izvornom obliku dok je ovoga svijeta.

Na to se odnose riječi Uzvišenog Stvoritelja:

إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ

Mi, uistinu, Kur'an objavljujemo i zaista ćemo Mi nad njim bdjeti.⁷

Ovo čuvanje odnosi se na tri aspekta:

1. Čuvanje kur'anskih konsonanata i riječi u onom obliku u kojem su objavljene Allahovom Poslaniku, a.s., i njihovo prenošenje (*mutevatir*) pouzdanom predajom⁸ do Sudnjeg dana.
2. Čuvanje objašnjenja Kur'ana putem Poslanikovog časnog govora (*hadisi-šerif*).
3. Čuvanje nosilaca Kur'ani-kerima i garancija postojanja osoba koje će ga prenositi do Sudnjeg dana, na način da će Allah, dž.š., od Svojih robova izdvojiti osobe koje će pamtiti Njegovu Knjigu, izgovarati je i učiti ona-ko kako je objavljena.⁹

U petu fazu uključeni su i svi oni koji, u vremenu u kojem živimo, znaju barem nekoliko sura iz Kur'ana s kojima klanjaju namaz, pa na taj način čuvaju određene dijelove Kur'ana.

Neupitna je činjenica da je Allah, dž.š., od doba ashaba, r.a, pa do danas, u svakom vremenu i mjestu nadario i pomogao Svoje odabrane robove da čuvaju Njegovu Knjigu.

6 El-Ma'ide, 67.

7 El-Ĥidžr, 9.

8 Mutevatir predaja podrazumijeva da u svakoj generaciji prenosilaca bude toliko osoba da uopće ne možemo posumnjati u njegovu istinitost.

9 Vidi: Abdullah Siradžuddin el-Husejni, *Hedj el-Kur'an el-kerim ila ma'rife el-avalim ve et-tefkir fi el-ekvan*, Dar el-Minhadž el-kavm, Damask, str. 143.

NAČINI ČUVANJA KUR'ANSKOG TEKSTA

Dva su osnovna načina čuvanja i prenošenja kur'anskog teksta, koji se realiziraju usmenim i pisanim putem, tj. pamćenjem i pisanjem Kur'ana.

U djelima koja nas uvode u tefsirsku i kur'ansku nauku, načini čuvanja kur'anskog teksta su navedeni kao:

- جَمَعَ الْقُرْآنَ فِي الصُّدُورِ Pamćenje (memoriranje) Kur'ana.
- Pisanje Kur'ana.

PAMĆENJE KUR'ANA

Pamćenje ili učenje Kur'ana je najstariji način čuvanja ili transmisije Kur'ana koji datira još iz vremena Allahovog Poslanika, a.s. Na taj način ljudska zajednica je primila Kur'an od Muhammeda, a.s.

Zabilježeno je da je Džibrili-emin Allahovom Poslaniku, a.s., dostavljao ajete i sure tokom dvadeset i tri godine, od situacije do situacije. Muhammed, a.s., pamtio je objavljene ajete i tako postao prvi hafiz Kur'ana na dunjaluku. Kad bi mu dolazio melek Džibril s Objavom, Muhammed, a.s., u želji da što preciznije nauči i zapamti Objavu, ponavljao je kur'anske riječi i brzo je micao svoj jezik i usne. To mu je teško padalo, pa je Allah, dž.š., objavio ajete iz sure El-Kijame:

لَا تُحَرِّكْ بِهِ لِسَانَكَ لِتُجَازِلَ بِهِ، إِنَّ عَلَيْنَا جَمْعَهُ وَقُرْآنَهُ، فَإِذَا قَرَأَهُ قَاتِبٌ قُرْآنَهُ، ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا بَيَانَهُ.

Ne izgovaraj Kur'an jezikom svojim brzo da bi ga što prije zapamtio, Mi smo dužni da ga saberemo da bi ga ti čitao, a kada ga čitamo, ti prati čitanje njegovo, a poslije, Mi smo dužni da ga objasnimo.¹⁰

Dakle, Allah, dž.š., olakšao je pamćenje Kur'ana svom miljeniku Muhammedu, a.s., i ne samo to, Allah, dž.š., u cilju zaštite svoga Govora, onemogućio je Muhammeda, a.s., da zaboravi bilo koju riječ ili harf iz Kur'ana.

U suri El-A'la, Allah, dž.š., kaže Muhammedu, a.s.:

سَنُقَرِّئُكَ فَلَا تَنْسَى

Mi ćemo te naučiti da izgovaraš, pa ništa nećeš zaboraviti.¹¹

Također, zabilježeno je da je Džibrili-emin Muhammeda, a.s., podučavao Kur'anu, preslušavao ga i tako bio njegov muhaffiz (mentor).

Poznat je hadis koji prenosi hazreti Aiša od hazreti Fatime da joj je Vjerovjesnik, a.s., u tajnosti rekao: "Džibril me je preslušavao Kur'an svake godine, a ove

¹⁰ El-Kijame, 16–19.

¹¹ El-A'la, 6.

godine me preslušao dva puta. Po tome vidim da mi se približio kraj.”¹² U toj godini Muhammed, a.s., preselio je na ahiret.

Dakle, on je znao cijeli Kur'an napamet i druge je bodrio da ga što više pamte, zato je svaki musliman za vrijeme Muhammeda, a.s., znao napamet nešto iz Kur'ana.

Osim što je Muhammed, a.s., bodrio svoje drugove da memoriraju Kur'an, on je davao i prednost onima koji su ga znali napamet. U Bici na Tebuku, bajraktar plemena Benu Nedždžar bio je Ammar ibn Hazm. Poslanik je od njega uzeo bajrak i predao ga Zejdu ibn Sabitu. Tada je Ammar upitao Poslanika: “Allahov Poslaniče, da nije do tebe stiglo nešto ružno o meni?” “Ne”, reče Allahov Poslanik, “Kur'an ima prednost, a Zejd ibn Sabit je hafizul-Kur'an.”¹³

Brojni hadisi govore da je među drugovima Muhammeda, a.s., bio priličan broj onih koji su naučili cijeli Kur'an napamet, učeći ga od Muhammeda, a.s. Međutim, tačan broj hafiza iz generacije ashaba nije nam poznat, ali se zasigurno zna da je među ashabima bio veliki broj hafiza. Kao potvrdu, navest ćemo riječi koje prenosi Katade: “Pitao sam Enesa b. Malika, r.a.: ‘Ko je naučio napamet cijeli Kur'an za vrijeme Vjerovjesnika, a.s.?’ Odgovorio mi je: ‘Četverica, i svi su bili ensarije: Ubejj b. Ka'b, Mu'az b. Džebel, Ebu Zejd i Zejd b. Sabit.’ Upitao sam Enesa: ‘Ko je Ebu Zejd?’ ‘Moj rođak s očeve strane’, odgovorio je.”¹⁴

Mnogi autori broj hafiza koji su živjeli za vrijeme Poslanika, a.s., ne ograničavaju samo na navedene ashabe. Na osnovu drugih predaja, može se zaključiti da je bilo daleko više hafiza među ashabima. Činjenica da je u Bici na Jemami, tj. u ratu protiv otpadnika od vjere, ubijeno sedamdeset hafiza govori sama za sebe. Enesovu, r.a., predaju objašnjavaju na način da je znao samo za njih četvericu, a za druge nije, ili je, pak, zbog jačine svoje privrženosti prema njima samo njih spomenuo, izdvojio.¹⁵

Od dolaska islama na prostore naše domovine Bosne i Hercegovine, muslimani su spoznali koliku vrijednost ima Kur'ani-kerim u čovjekovom životu. Zato je, od tog vremena do danas, uvijek bilo onih koji su se uključivali u veliku armiju hafiza, čuvara posljednje Objave, s uvjerenjem da će čuvanjem Kur'ana i oni biti sačuvani, odazivali su se kur'anskom pozivu:

12 Muhammed b. Isma'il el-Buhari, *Sabih al-Buhari, Buharijeva zbirka hadisa*, preveo Hasan Škapur i grupa prevodilaca, knjiga 3, hadis br. 4997, Visoki saudijski komitet za pomoć Bosni i Hercegovini, Sarajevo, str. 966.

13 Jusuf Ramić, *Tefsir: historija i metodologija*, Fakultet islamskih nauka, Sarajevo, 2001, str. 10.

14 Ibid, hadis br. 3810, str. 87.

15 Salih Halilović, *Učenje Kur'ana napamet – upute i metode*, El-Kalem, Sarajevo, 2019, str. 26.

وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَكِّرٍ

*Mi smo Kur'an olakšali za pamćenje, pa ima li onih koji bi ga pamtili?*¹⁶

Tumačeći ovaj ajet, islamski učenjaci ističu da je Uzvišeni Allah Kur'an učinio olakšanim za čitanje (učenje) i pamćenje, a njegova značenja lahkim za razumijevanje i shvatanje onome ko želi uzeti pouku. Upravo zato što je njegovo učenje i pamćenje olakšano, Kur'an mogu napamet naučiti i oni koji nisu Arapi i oni koji ne razumiju arapski jezik. To je poseban fenomen i, zahvaljujući tome, u svijetu postoje desetine pa i stotine hiljada hafiza Kur'ana koji nisu Arapi i koji ne razumiju arapski jezik, ali znaju napamet svaki kur'anski ajet.¹⁷

Poznata je izjava velikana kiraetske znanosti Ibnu'l-Džezerija, koji je rekao:

الْإِعْتِمَادُ فِي نَقْلِ الْقُرْآنِ عَلَى حِفْظِ الْقُلُوبِ وَالصُّدُورِ ، لَا عَلَى حِفْظِ الْمَصَاحِفِ وَالْكِتَابِ .

“Oslonac u transmisiji Kur'ana ostvaren je njegovim čuvanjem u srcima i memoriji ljudi, a ne na stranicama njegovih mushafa i knjiga.”

Pamćenje ili učenje Kur'ana praktički se odvija preko glasa, odnosno preko sluha – slušanjem i pamćenjem. Ovaj način primanja, prijenosa i čuvanja Kur'ana je najrašireniji među muslimanima, kako u selima tako i u gradovima, kod pojedinaca i institucija, starijih i mlađih osoba, muškaraca i žena. Muslimani od Istoka do Zapada prakticiraju ovaj način – neko manje, neko više, shodno svojim željama. Na ovaj način Kur'an se uči i pamti širom svijeta, i tako će ostati do Sudnjega dana!

Autori navode da je prvi hafiz i kurra-hafiz u Bosni i Hercegovini bio Muhamed ibn Omer ibn Hamza ibn 'Ivez, poznat kao Arap-hodža. U Bici na Mohaču, 1526. godine, bio je u ličnoj pratnji sultana Sulejmana, odakle ga u Sarajevo dovodi Gazi Husrev-beg kako bi obavljao dužnost muftije, predavao u Firuz-begovoj medresi i širio islamsko znanje, između ostalog, i znanje o kiraetima Kur'ana.¹⁸

16 El-Kamer, 7.; Besim Korkut ovaj ajet prevodi: *A Mi smo Kur'an učinili dostupnim za pouku – pa ima li ikoga ko bi pouku primio?* Imam El-Kurtubi u svom tefsiru objašnjava ovaj ajet riječima: “Učinili smo ga lahkim za učenje napamet i pomažemo onome ko želi da ga nauči. Pa da li neko želi naučiti Kur'an napamet i biti pomognut u tome?” Vidi: Ebu Abdullah el-Kurtubi, *El-Džami' li abkamil-Kur'an*, Darul-Hadis, knjiga 17, Kairo, 1994, str. 130.

17 Safvet Halilović, *Tefsir: komentar Kur'ana časnog*, Islamski pedagoški fakultet, knjiga 4/4, Zenica, 2024, str. 11.

18 Vidi: Haso Popara, “Arap-hodža, prvi sarajevski muftija, učitelj sultana”, *Oslobodjenje*, 15. april 2017, prema: Alija Rahman, “Izučavanje Šatibije i sedam kiraeta u Bosni i Hercegovini”, *Novi Muallim*, XXIII, br. 92, 2022, str. 80.

Danas su hafizi prisutni širom svijeta – ima ih tamo gdje ima mnogo muslimana, ali i tamo gdje ih je manje.

PISANJE KUR'ANA

Što se tiče pisanja Kur'ana, poznato je da je Muhammed, a.s., odmah na početku odredio grupu ljudi koji su imali zadatak da pišu ajete Objave. U toj odabranoj grupi bili su: Zejd ibn Sabit, prva četverica halifa, Ubej ibn Ka'b i drugi. Svaku dobivenu objavu Muhammed, a.s., učio je, diktirao je svojim pisarima, a oni su je odmah zapisivali.

Kur'an je u početku bio zapisivan na palminom lišću, kamenim ploham, drvetu, devinim kostima, koži itd., dok nije sabran u jednu zbirku – Mushaf.

Kada su se muslimani na Jemami, 12. godine po Hidžri, suprotstavili lažnom poslaniku Musejlemi el-Kezzabu, u toj bici je poginulo oko 70 hafiza. To je bio povod da hazreti Omer predloži halifi hazreti Ebu Bekru da Kur'an sakupi u jednu zbirku, što je on i učinio. Od tog momenta Kur'an se prenosi i čuva kako usmenim tako i pisanim putem. Ova zbirka se čuvala kod halife Ebu Bekra, r.a., a poslije njegove smrti na čuvanje ju je preuzeo halifa Omer, r.a. Nakon smrti hazreti Omera, brigu o Mushafu preuzela je njegova kćerka hazreti Hafsa.

Za vrijeme halife Osmana ibn Affana, r.a., zbog naglog širenja islamske države, islam su prihvatile osobe koje nisu poznavale arapski jezik, pa je došlo do različitog učenja i izgovaranja kur'anskih riječi. Kako bi se spriječile greške u učenju, prepisana su četiri primjerka mushafa, koji su poslani u Mekku, Basru, Kufu i Damask na učenje i dalje prepisivanje i umnožavanje.

Osmanovim mushafom (*hatt Osmānī*) uspostavljena su pravila za budućnost, te se može reći da je pisanje mushafa od 7. stoljeća do danas nepromijenjeno.

Poznato je da je već u drugoj polovini 7. stoljeća u Medini postojala gradska četvrt prepisivača mushafa.¹⁹

PISANJE I PREPISIVANJE KUR'ANA U BOSNI I HERCEGOVINI

U želji da daju svoj doprinos u očuvanju posljednje Božije objave – Kur'ani-kerima, Bošnjaci i Bošnjakinje isticali su se i kao prepisivači kur'anskog teksta, kao vrsni kaligrafi čija se djela nalaze u bibliotekama širom svijeta. Ovi lijepi rukopisi Kur'ana danas oduševljavaju svojim prefinjenim stilom i ljepotom.

Važno je napomenuti i činjenicu da su mushafi najčešće prepisivane knjige u Bosni. Samo u Gazi Husrev-begovoj biblioteci evidentirano je oko 700

19 Čazim Hadžimejlić i Haris Dervišević, *40 bosanskobercegovaačkih mushafa*, Blicdruk, Sarajevo, 2022, str. 24.

sačuvanih primjeraka prijepisa Kur'ana. Najstariji prepisani primjerak Mushafa, koji se danas čuva u Gazi Husrev-begovoj biblioteci u Sarajevu, datira iz 878/1474. godine. Rukopis se nalazio u vlasništvu Mehmed-ef. Serdarevića, a donesen je iz sela Crnići kod Stoca (R-8797).

Prepisivači su, gotovo po pravilu, na kraju prijepisa navodili koji po redu primjerak prepisuju. Na kraju rukopisa koji se nalazi u Gazi Husrev-begovoj biblioteci, a koji je poklonila Sadet-hanuma Mašić iz Sarajeva, nalazimo bilješku prepisivača da mu je to 285. primjerak prijepisa Mushafa (R-6303).

Sarajevski kaligraf Ibrahim Šehović, sin Muhamedov, iz druge polovine 18. stoljeća, na kraju svakog primjerka navodio je koji mu je to prijepis po redu, pa je poznato da je 66 puta prepisao Mushaf (R-4371, R-9840, R-6978, R-7575). Njegovi prijepisi predstavljaju remek-djela islamske kaligrafije.

U sami vrh islamske, ali i svjetske umjetnosti spadaju i džuzovi (dijelovi) Mushafa, koje je u 16. stoljeću za svoju džamiju u Sokolovićima kod Rudog naručio Mehmed-paša Sokolović.

U umjetničkom smislu, za njima mnogo ne zaostaju dva džuza nastala najkasnije u 16. stoljeću, pronađena u Ferhat-pašinoj džamiji u Banjoj Luci, potom Mushaf u kolekciji rukopisa Nacionalne i univerzitetske biblioteke Bosne i Hercegovine, koji je prepisao Husein Bošnjak 1755–56. godine (Rs-836), zatim Mushaf Fadil-paše Šerifovića, prepisan 1849. godine (R-9), te prijepis Muhamada as-Sarajlija iz 1721–22. godine (Bošnjački institut Ms 576) i desetine drugih.²⁰

Najnovija istraživanja upućuju na to da je kaligraf Derviš Mustafa Mevlevi iz Sarajeva prepisao najmanje 90 primjeraka Mushafa. Naime, Evlija Čelebi u svome *Putopisu*, opisujući mevlevijsku tekiju na Bentbaši, spominje i kaligrafa Mustafu, koji ima prekrasan rukopis.²¹ Derviš Mustafa Mevlevi u izvorima se navodi i kao Katibi Mustafa Bosnevi. Šabanović navodi da se školovao u domovini (tj. Sarajevu) i Carigradu, da je nakon završenog školovanja stupio u red mevlevija, da je bio odličan kaligraf, te da je mogao pisati vrlo brzo i lijepo, zbog čega je i uzeo književno ime Katibi. Hafiz Haso Popara smatra da je Mevlevi prepisao najmanje 90 primjeraka mushafa i da se njegov devedeseti prepis nalazi u zbirci mushafa biblioteke kralja Abdulaziza u Medini, pod brojem 33.²²

20 Osman Lavić, "Kultura knjige u Bosni", *Pod nebom vedre vjere – Islam i Evropa u iskustvu Bosne*, El-Kalem, Sarajevo, 2023, str. 288.

21 Vidi: Evlija Čelebi, *Putopis: odlomci o jugoslavenskim zemljama* [3. izd.], Sarajevo-Publishing; R & R, Sarajevo, 1996, str. 110–111.

22 Vidi: Haso Popara, "Kaligraf Derviš Mustafa Mevlevi iz Sarajeva prepisao je najmanje 90 primjeraka

Ešref Kovačević počeo je prepisivanje Kur'ana ratnih 90-tih godina u opkoljenom Sarajevu, a rukopis je završio 1995. godine.

Također, želimo napomenuti da neki mufessiri prepoznaju i ističu i treći način čuvanja kur'anskog teksta, a to je "tefsirul-Kur'an – tumačenje Kur'ana". Tako akademik Enes Karić u svojim predavanjima nerijetko ističe: "Ako je pamćenje ili učenje Kur'ana nešto što godi ljudskom uhu, a pisanje Kur'ana nešto čime se oduševljava ljudsko oko, onda je tumačenje Kur'ana nešto čime se oduševljava ljudski um, jer je tumačenje Kur'ana, prije svega, aktivnost ljudskog uma."

Ima i onih koji dodaju i četvrti način čuvanja kur'anskog teksta, a to je primjena kur'anskih poruka u životu vjernika. Ibn Mes'ud, r.a., kazao je: "Čuvanje (hifz) Kur'ana nije puko memoriranje njegovih slova, nego je to čuvanje njegovih granica (propisa)."²³

ZAKLJUČAK

Allah, dž.š., objavio je Kur'an kako bi ga ummet učio, prepisivao, proučavao, tumačio, razmišljao o njegovim porukama i poukama te podučavao mlađe naraštaje, kako bi ga oni čuvali, učili, pamtili i, prije svega, njegove poruke primjenjivali u svakodnevnom životu.

Pet faza čuvanja Kur'ani-kerima, koje je odredio Allah, dž.š., predstavljaju garanciju njegove nepromijenjenosti i autentičnosti do Sudnjega dana.

Dva načina čuvanja kur'anskog teksta – usmenim i pisanim putem, odnosno pamćenjem i pisanjem – bili su kroz povijest brižljivo njegovani među muslimanima, pa tako i među muslimanima u Bosni i Hercegovini. Naši preci – djedovi i nene – iz poštovanja prema pisanoj Božijoj riječi umotavali su mushafe u skupocjena, ukrašena platna i čuvali ih na posebnim, izdvojenim i uzvišenim mjestima u svojim domovima. Posebno su poštovanje iskazivali hafzima, živim čuvarima Kur'ana, a s posebnom pažnjom nastojali su da kur'anske pouke i poruke primjenjuju u vlastitom životu i prenesu ih na svoje potomstvo. Taj emanet su prenijeli na nas, a iz poštovanja prema njima, a još više iz poštovanja i obaveze čuvanja posljednje Objave, dužni smo se truditi da opravdamo povjerenje čuvara Allahove, dž.š., Riječi – da kur'anske poruke živimo i svjedočimo u našem vremenu, kako bi one, preko naših potomaka, bile sačuvane i u budućnosti.

mushafa", *Preporod*, god. XLV, br. 11/1045, 1. juni 2015.

23 Abdullah ibn Mubarek, *Ez-zuhd ve er-reka'ik*, I tom, Mu'essesetul-Risala, Rijad, 1995, str. 610.

S ponosom ističemo da broj mladića i djevojaka koji napamet uče Kur'an u Bosni i Hercegovini stalno raste. Mladi hafizi i hafize na najljepši način potvrđuju našu želju, nijet i trud da nastavimo i produžimo lanac dostojnih čuvara Allahove, dž.š., Knjige – Kur'ani-kerima.

IZVORI I LITERATURA

Kur'an.

- El-Buhari, Muhammed b. Isma'il, *Sahih al-Buhari, Buharijeva zbirka hadisa*, preveo: Hasan Škapur i grupa prevodilaca, Visoki saudijski komitet, Sarajevo, 2008.
- Čelebi, Evlija, *Putopis: odlomci o jugoslavenskim zemljama* [3. izd.], Sarajevo- Publishing; R & R, Sarajevo, 1996.
- Gavsani, Jahja, *Kako ćeš naučiti Kur'an-i kerim*, s arapskog preveo: Fahrudin Smailović, Taibah International, Sarajevo, 2000.
- Hadžimejlić, Čazim, Dervišević, Haris, *40 bosanskohercegovačkih mushafa*, Blicdruk, Sarajevo, 2022.
- Halilović, Safvet, *Tefsir: komentar Kur'ana časnog*, Islamski pedagoški fakultet, Zenica, 2024.
- Halilović, Salih, *Učenje Kur'ana napamet – upute i metode*, El-Kalem, Sarajevo, 2019.
- El-Husejni, Siradžuddin Abdullah, *Hedj el-Kur'an el-kerim ila ma'rife el-avalim ve et-tefsir fi el-ekvan*, Dar el-Minhadž el-kavm, Damask, bez godine izdanja.
- Ibn Mubarek, Abdullah, *Ez-zuhd ve er-reka'ik*, I tom, Mu'essesetur-Risala, Rijad, 1995.
- El-Kurtubi, Ebu Abdullah, *El-Džami' li abkamil-Kur'an*, Darul-Hadis, Kairo, 1994.
- Lavić, Osman, *Kultura knjige u Bosni, Pod nebom vedre vjere-Islam i Evropa u iskustvu Bosne*, El-Kalem, Sarajevo, 2023.
- Popara, Haso, "Arap-hodža, prvi sarajevski muftija, učitelj sultana", *Oslobodenje*, 15. april 2017, prema: Alija Rahman, "Izučavanje Šatibije i sedam kiraeta u Bosni i Hercegovini", *Novi Muallim*, XXIII, br. 92, 2022, str. 80.
- Popara, Haso, "Kaligraf Derviš Mustafa Mevlevi iz Sarajeva prepisao je najmanje 90 primjeraka mushafa", *Preporod*, god. XLV, br. 11/1045, 2015.
- Ramić, Jusuf, *Tefsir: historija i metodologija*, Fakultet islamskih nauka, Sarajevo, 2001.

الدكتور الحافظ منصور مالكيث

مراحل وطرق حفظ النص القرآني

ملخص: هذه مقالة تم فيها تقديم المراحل الخاصة بحفظ النص القرآني المنزل من الله سبحانه وتعالى ثم انتقل التركيز إلى الطريقتين الأساسيتين لحفظه وهما التلاوة والكتابة. أما تلاوة القرآن عن ظهر قلب فهي أقدم طريقة لحفظ النص القرآني وبهذه الطريقة استقبل الناس القرآن الكريم من رسول الله محمد عليه الصلاة والسلام. وأما الكتابة فقد تمت بأمر من رسولنا محمد عليه الصلاة والسلام لعدد من الكاتبين كان واجبهم أن يسجلوا كل أية أملاها عليهم رسول الله صلى الله عليه وسلم. القرآن الكريم محفوظ إلى أيامنا بالشكل الشفوي والشكل الكتابي وسيحفظ بهذين الشكلين حتى يوم القيامة.

Dr. hfz. Mensur Malkić

Stages and Methods of Preserving the Qur'ānic Text

Summary: This paper presents the stages in the preservation of the Qur'ānic text revealed by Allah, Exalted is He, with a particular focus on the two primary methods of preservation and transmission: memorization of the Qur'ān and its written recording. Memorization represents the earliest method of safeguarding the Qur'ānic text, as it was in this way that the community first received the Qur'ān from the Messenger of Allah, Muḥammad (peace be upon him). The writing of the Qur'ān was carried out in accordance with the instructions of Muḥammad (peace be upon him) to a specially entrusted group of scribes whose duty was to record every revealed verse from the very beginning of the Revelation as the Prophet dictated it to them. The Qur'ānic text has been preserved to this day in both oral and written form, and in this manner it will be safeguarded until the Day of Judgment.

Imami, hatibi i muallimi iz tešanjske porodice Ćeman u 20. stoljeću

MEHO MANJGO

meho.manjgo@ghb.ba

arhivista u odjeljenju specijalnih zbirki gazi husrev-begove biblioteke u sarajevu

Sažetak: Koristeći se neobjavljenom arhivskom građom pohranjenoj u Gazi Husrev-begovoj biblioteci u Sarajevu, u radu će biti predstavljen život i rad petorice imama hatiba i muallima iz tešanjske porodice Ćeman, koji su dali nemjerljiv doprinos razvoju i unapređenju vjerskoprosvjernog života u Tešnju i njegovoj okolini, kao i u drugim mjestima u kojima su vrlo marljivo i predano vršili preuzete dužnosti. To su: Adem, Mehmed, Šerif, Rasim i Muhamed. Na temelju dosad nekorištene arhivske građe, u radu ćemo nastojati rasvijetliti manje poznate dionice iz života spomenute petorice imama koji su svojim radom i zalaganjem ostavili dubok trag u historiji Islamske zajednice u Tešnju.

ADEM-EFENDIJA ĆEMAN

Rođenje i školovanje

Adem-ef. rođen je 24. maja 1908. godine u Miljanovcima kod Tešnja, od oca Ibrahima i majke Hatidže rođ. Bobarić. Nakon završenog mekteba i osnovne škole upisao je 1924. godine Gazi Ferhat-begovu medresu u Tešnju, u kojoj je učio do 1929. godine kada je završio peti razred ove medrese s dobrim uspjehom.¹

Imam, hatib i muallim

Prema podacima iz dostupne arhivske dokumentacije, Adem-ef. je prvi radni odnos zasnovao u selu Dudići, kotar Kotor-Varoš, gdje je 8. aprila 1938. godine započeo raditi kao imam i muallim. Ove dužnosti obavljao je bez potrebnog dekreta nadležnih vjerskih organa sve do 17. februara 1943. godine, kada je dekretom Ulema-medžlisa br. 1993/42 zvanično postavljen za imama i mullima mekteba u selu Dudići. U ovom selu je, prema uvjerenju Kotarskog vakufsko-mearifskog povjerenstva u Kotor-Varoši, datiranog 13. januara 1948. godine, radio do konca 1945. godine, a potom je preuzeo dužnost muallima mekteba u džematu Puraći (Prnjavor), gdje je ostao do oktobra 1946. godine, dok je on u svojoj molbi za postavljenje na mjesto muallima džemata Puraći, datiranoj 12. marta 1946. godine, zabilježio da je 1. marta 1946. godine došao u selo Puraće za vjerskog službenika. Dekretom Ulema-medžlisa br. 1718/46 od 31. jula 1946. godine, Adem-ef. je zvanično postavljen za muallima mekteba u selu Puraći.²

Početkom marta 1947. godine Vakufsko povjerenstvo u Prnjavoru obavijestilo je Ulema-medžlis da je Adem-ef. prije 2-3 mjeseca napustio dužnost muallima u Puraćima i da ovom povjerenstvu nije poznato gdje je otišao. Vjerovatno je Adem-ef. nakon napuštanja sela Puraći preuzeo dužnost imama i muallima u Garićima (Kotor-Varoš) jer je u januaru 1948. godine Kotarsko vakufsko-mearifsko povjerenstvo Kotor-Varoš obavijestilo Ulema-medžlis da je smrću Mustafa-ef. Nurkića, imama i mualima u selu Garićima, ostalo upražnjeno mjesto vjerskog službenika u ovom džematu, te da su u mjesecu novembru 1946. godine džematlije Garića pronašli sebi novog imama i mualima, Adem-ef. Ćemana. Za dužnost imama i muallima Adem-ef. je dobio dekret od Ulema-medžlisa

1 AIZBIH, Zbirka: dosjei vjerskih službenika, dosje Adem-ef. Ćemana, kutija br. 2, Ć/9-16.

2 Isto.

30. januara 1948. godine, broj dekreta 102/48. U Garićima je obavljao poslove vjerskog službenika do oktobra 1949. godine kada je podnio ostavku.³

Na vlastitu molbu ponovo je primljen u službu Islamske zajednice i dekretom Ulema-medžlisa br. 1213/50 od 1. juna 1950. godine postavljen je za imama i muallima džemata Hanifići (Kotor-Varoš), u kojem je mjesto vjerskog službenika ostalo upražnjeno odlaskom hfz. Šakir-ef. Begića u Prijedor. U Hanifićima je Adem-ef. radio do 13. marta 1954. godine, kada je dekretom Ulema-medžlisa br. 621/54 postavljen za imama, hatiba i muallima džemata Vrbanjci (Kotor-Varoš), u kojem je do 28. decembra 1953. godine radio Šakir-ef. Plićanić. Prema ugovoru o službi džamijskog imama, datiranom 15. aprila 1962. godine, džemat Vrbanjci u to vrijeme brojao je 43 domaćinstva i bio je dužan Adem-ef. isplatiti 1.666 dinara na ime mjesečne plate, te u naturi na godišnjem nivou 15 metara ogrjeva, 2000 kg žita, 150 kg graha i 20 kg masla. Uvažavajući njegovu posvećenost, agilnost i marljivost u radu, Starješinstvo IVZ je u aprilu 1961. godine odlučilo da Adem-ef., pored dužnosti imama u džematu Vrbanjci, povjeri i poslove džematskog (glavnog) imama u Kotor-Varoši.⁴

Uz obrazloženje da su mu se ukazale bolje ekonomske prilike i da ima namjeru svoju djecu poslati u srednju školu, Adem-ef. je 3. aprila 1965. godine zatražio od Starješinstva IVZ odobrenje za premještaj iz džemata Vrbanjci u Liskovac (Bosanska Gradiška). Uz saglasnost Odbora IVZ Kotor-Varoš i Bosanska Gradiška, njegova molba je odobrena i dekretom Starješinstva IVZ br. 1595/65 od 8. aprila 1965. godine postavljen je za imama džemata Liskovac.⁵

U džematu Liskovac obavljao je svih pet namaza, redovno je priređivao mevludske svečanosti, vršio distribuciju vjerske štampe, prikupljao dobrovoljne priloge za potrebe Islamske zajednice, a posebnu pažnju u radu posvetio je mektepskoj pouci. Djecu u mektebu Liskovac učio je do 1967. godine od marta do sredine oktobra, a od 1968. godine u mektebu je radio cijelu godinu, bez prekida, izuzev ramazana. Pred njim je u Liskovcu, prema izvještajima Komisije koja je inspicirala njegov rad u periodu od 1966. do 1970. godine, učilo od 70 do 83 djece. U periodu od 5. februara do 31. marta 1969. godine Adem-ef. je bio odsutan s posla jer je u to vrijeme obavljao hadž, a dužnost imama, hatiba i

3 Isto.

4 Isto.

5 Isto.

muallima u Liskovcu obavljao je do 28. janura 1971. godine, kada je zbog odlaska u penziju razriješen dužnosti.⁶

Nakon kraće i teške bolesti preselio je na ahiret 7. jula 1977. godine, u 68. godini života, a povodom njegove smrti Besim-ef. Šeper je na stranicama *Preporoda* zapisao: "Adem ef. je bio primjer u svakom pogledu; požrtvovan u poslu, pun razumijevanja i ljubavi prema drugome, pošten, iskren, kolegijalan, skroman itd. Njegovom smrću Islamska zajednica je izgubila svog uglednog člana, a njegova porodica dobrog muža, voljenog i plemenitog oca, brata i djeda."⁷

MEHMED-EFENDIJA ĆEMAN

Rođenje i školovanje



Mehmed ef. Ćeman, fotografija iz njegovog dosijea, AIZBIH

Prema podacima iz dostupne dokumentacije pohranjene u fondovima Gazi Husrev-begove biblioteke u Sarajevu, Mehmed-ef. je rođen 3. februara 1915. godine u Miljanovcima kod Tešnja. Otac mu se zvao Suljo, a majka Zlatka, rođena Ljevak. Rano djetinjstvo proveo je u rodnim Miljanovcima, gdje je završio osnovnu školu, pohađao mekteb i stekao osnovno vjersko obrazovanje. Potom je upisao Behram-begovu medresu u Tuzli i peti razred ove medrese završio je s odličnim uspjehom školske 1931/32. godine. U petom razredu medrese Mehmed-ef. je ostvario odličan uspjeh iz kiraeta, tefsira, hadisa, fikha, stilistike, povijesti islama, turskog jezika, gospodarstva, higijene

i pedagogije, vrlo dobar uspjeh iz akaida, ahlaka, logike, arapskog jezika, srpsko-hrvatskog jezika, i krasnopisa, dok je iz opće povijesti, matematike i arapskog krasnopisa ostvario dobar uspjeh, a iz zemljopisa dovoljan.⁸

⁶ Isto.

⁷ Besim Šeper, "Merhum H. Adem ef. Ćeman (1908-1975)", *Preporod*, br. 17/120, 1. septembar 1975. godine, str. 14.

⁸ Arhiv Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini (AIZBIH), Zbirka: dosjei vjerskih službenika, dosje Mehmed-ef. Ćemana, kutija br. 1, Ć/1-8.

Imam, hatib i muallim

Radni vijek u službi Islamske zajednice Mehmed-ef. je započeo na području Odbora Islamske zajednice Tešanj, gdje je dekretom Ulema-medžlisa br. 134-219/32 od 29. jula 1932. godine, postavljen za imama džemata Bobare. U ovom džematu radio je do 13. aprila 1938. godine, kada je otišao na odsluženje vojnog roka. Tokom svog skoro šestogodišnjeg rada u džematu Bobare Mehmed-ef. nije primao gotovo nikakvu materijalnu naknadu, već je zajedno sa svojim ocem odlučio sav novac koji je bio namijenjen za njegovu platu utrošiti na obnovu džamije i drugih vakufskih objekata i imovine u džematu Bobare. Vojsku je služio do 31. jula 1939. godine, a nakon povratka iz vojske postigao je dogovor s mještanima džemata Šamac–Čelinac (Banja Luka) da im obavlja dužnost imama i muallima jer je to mjesto ostalo upražnjeno smrću Derviš-ef. Karajlića. Na prijedlog Sreskog vakufsko-mearifskog povjerenstva u Banjoj Luci i dekretom Ulema-medžlisa br. 10289/39 od 18. oktobra 1939. godine, postavljen je za imama i sibjan-muallima u džematu Šamac–Čelinac, a dekretom reisul-uleme Fehim-ef. Spahe br. 2547/39 od 5. novembra 1939. godine, ovlašten je da u ovom džematu vrši i dužnost hatiba. Prilikom inspiciranja njegovog rada u mektebu Šamac 4. juna 1940. godine, šerijatski sudija Mustafa-ef. Zuhrić ocijenio je odličnom ocjenom predanost poslu Mehmed-ef. i na kraju svoga izvještaja zapisao: “Vrlo skroman, nastoji da se usavršuje kao nastavnik, mali broj džematlija (je u njegovom džematu) i slabo žive, trebalo bi mu dati jednokratnu pomoć.”⁹

Kao imam džemata Šamac–Čelinac Mehmed-ef. je dočekao i zajedno sa svojim džematlijama proživio brojne probleme i poteškoće uzrokovane Drugim svjetskim ratom, a naročito su bile izazovne prve dvije ratne godine usljed sve češćih četničkih upada, paljenja i ubijanja nedužnih ljudi. Zbog sve većih problema i izazova Mehmed-ef. je početkom jula 1942. godine obavijestio Kotarsko vakufsko-mearifsko povjerenstvo u Banjoj Luci da je “četničko-komunističkim ulazom u Čelinac pogubljeno devet uglednih ljudi, i da je ujedno oštećeno i više lica sa nebrojenom materijalnom štetom (zbog čega) su mještani Čelince, i jednog i drugog džemata (Šamac i Radovci) brojno i materijalno opali.”¹⁰

Na njegov prijedlog i uz odobrenje nadležnih organa, a usljed nemogućnosti finansiranja dvojice imama, Mehmed-ef. je jedno vrijeme obavljao vjerske dužnosti u dva džemata, u Šamcu i Radovcima. Usljed sve češćih četničkih upada

9 Isto.

10 Isto.

i opasnosti po vlastiti život zatražio je u julu 1943. godine od Ulema-medžlisa premještaj iz Čelinca u rodno mjesto Miljanovci. Iako mu je premještaj odobren, on je zbog ratnih neprilika zatražio od Ulema-medžlisa da se njegov dekret zadrži u pohrani sve dok se ne steknu povoljnije prilike za njegov premještaj.¹¹

Imam, hatib, muallim i glavni imam

Sredinom 1945. godine Mehmed-ef. je započeo raditi kao imam i muallim u džematu Smajići – Miljanovci. U junu 1957. godine pokrenuo je akciju koja je imala za cilj da se džamija u Miljanovcima obnovi i proširi, te je uz pomoć svojih džematlija akciju uspješno realizirao, a povodom obnove džamije organizirao je mevlud 14. novembra 1958. godine.¹² Poslove vjerskog službenika u Miljanovcima obavljao je do 5. oktobra 1961. godine, kada je na vlastitu molbu i dekretom Starješinstva IVZ br. 3884/61 postavljen za imama i hatiba Ferhad-begove džamije u Tešnju i džematskog (glavnog) imama pri Povjerenstvu IVZ Tešanj.¹³

Sredinom aprila 1962. godine Mehmed-ef. je putem džematskog odbora u Tešnju zatražio od Starješinstva IVZ premještaj iz Tešnja u rodno mjesto Miljanovci, a o razlozima svoje odluke između ostalog je zapisao: “a) rođen sam u Miljanovcima, gdje posjedujem nešto imetka, kuću i ostale zgrade, moje domaćinstvo danas broji 11 članova, od kojih su sposobni za privređivanje: ja i dva sina, dok žena i ostali članovi su izdržavana lica (đaci i djeca). Stariji sin mi se nalazi u Armiji na odsluženju kadrovskog roka, a mlađi napušta kuću i odlazi na zanat i tako mi ostaje kuća i ono imanja bez radne snage i rukovodioca posla; b) kako sam već bio imam u Miljanovcima preko 15 godina, gdje sam prilično dosta učinio usluge Islamu i Društvenoj Zajednici, a posebno svojim seljanima, te me oni opet žele povratiti...; c) stan, u kome sam ovo vrijeme proveo (u Tešnju), nije mi ni izdaleka odgovarajući. To je takorekući špajz – sobica – prizemna sa 2,50 x 2,50 m² koju nikad sunce ne obasjava. Govorilo se ranije, da će stan imama biti u bivšoj medresi gdje se danas nalazi Dom zdravlja, ali pošto je nacionalizovana, možda je izgubljena.”¹⁴

Uvažavajući navedene razloge, Starješinstvo IVZ je dekretom br. 4117/62 od 20. oktobra 1962. godine odobrilo njegov premještaj iz Tešnja u Miljanovce. Međutim, ovaj dekret je poništen i Mehmed-ef. je odlukom Starješinstva IVZ br. 664/63 od 3. marta 1963. godine postavljen za imama u džematu Ljetinić

11 Isto.

12 Ćeman Mehmed, “Mevlud u Miljanovcima – Tešanj”, *Glasnik*, 1959, str. 246–247.

13 AIZBIH, dosje Mehmed-ef. Ćemana, kutija br. 1, Ć/1-8.

14 Isto.



Sa desne strane: Rašid-ef. Omerbašić, Mehmed-ef. Čeman, Husein-ef. Dozo i Muharem Kruško u Miljanovcima kod Tešnja 1976. godine, Fototeka GHB, NF-847

vakufske objekte i imovinu u ispravnom stanju, te je zajedno sa svojim džematlijama u drugoj polovini šezdesetih godina u Ljetiniću sagradio nov imamski stan i štalu za potrebe imama. Za postignute uspjehe i rezultate u Radu, Mehmed-ef. je 1971. godine određen od strane Starješinstva IZ za vodiča jedne grupe hadžija. Dužnost imama, hatiba i muallima u Ljetiniću obavljao je do 6. juna 1975. godine kada je zbog odlaska u penziju razriješen dužnosti.¹⁶

Pored dugogodišnjeg imamskog, hatibskog i mualimskog rada, Mehmed-ef. je bio osnivač i dugogodišnji član Odbora IZ Tešanj, te član Odobra IZ Tešanj u periodu od 1965. do 1971. godine. Nakon penzionisanja nastavio je biti aktivan pregalac islama, a svoju kuću pretvorio je u mesdžid, mekteb i školu, u kojoj je s ukućanima i komšijama godinama klanjao jaciju u džematu i držao školu islama. Naročito je bio aktivan za vrijeme ramazana, kada je kao penzionisani imam obilazio tešanske džamije u kojima je predvodio mukabele koje su bile prepoznatljive jer su trajale duže od uobičajenih mukabela iz razloga što je

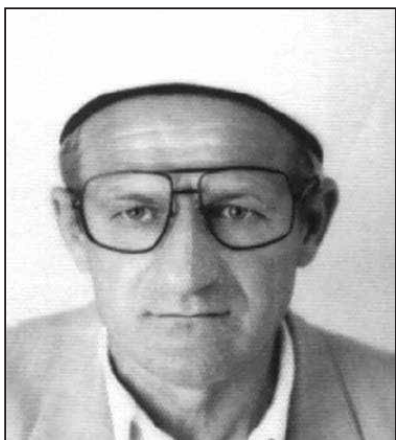
15 Isto.

16 Isto.

Mehmed-ef. imao običaj u toku učenja džuzua praviti pauze i tumačiti one ajete za koje je smatrao da sadrže lijepu i korisnu poruku. Bio je na usluzi muslimanima tešanskog kraja sve do pred kraj života, kada je teško bolio. Preselio je na ahiret u augustu 1989. godine, a ukopan je u porodičnom mezarju u Miljanovcima. U sjećanju svojih džematlija ostao je upamćen kao neko ko je prakticirao ono što je njima govorio. Bio je među prvima koji se odazivao na akciju, bilo da se radi o akciji uređenja džamije, izgradnji puta ili nečije kuće u džematu.¹⁷ Njegovi potomci su nastavili njegovim stopama i danas su vrlo angažirani i korisni članovi Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.¹⁸

ŠERIF-EFENDIJA ĆEMAN

Rođenje i školovanje



Šerif-ef. Ćeman

Prema podacima iz sačuvanog rodnog lista, Šerif-ef. je rođen 31. januara 1936. godine u mjestu Miljanovci, općina Tešanj. Otac mu se zvao Osman, a majka Hanifa, rođena Dedukić. Mekteb i osnovnu školu završio je u rodnom mjestu Miljanovci. Medresu vjerovatno nije pohađao, već je u julu 1968. godine položio imamski ispit koji se u to vrijeme priznavao kao završen prvi razred Gazi Husrev-begove medrese. Stručni imamski ispit položio je s vrlo dobrim uspjehom 19. marta 1973. godine.¹⁹

Imam, hatib i muallim

Nakon što je položio imamski ispit pri Gazi Husrev-begovoj medresi u Sarajevu u julu 1968. godine i stekao neophodno vjersko znanje i kvalifikacije za imamski rad, Šerif-ef. je u augustu 1968.

17 S.S., "Sjećanje na jednog imama", *Preporod*, br. 19/861, 1. oktobar 2007, str. 59; Ahmet A. Mešić, *Iz sebare mojih sjećanja*, Planjax Komerc doo, Tešanj, 2001, str. 315–322.

18 Mehmed-ef. Ćeman imao je sedmero djece iz dva braka. S prvom ženom dobio je sina Rasim-ef. (1937), a sa drugom suprugom: Hidajeta (1942), Hazima (1944), Rasima (1946), Hediju (1948), Asima (1949), Zuhru (1954). Njegova dva unuka su doktori islamskih nauka, dva unuka i dvije unuke su hafizi Kur'ana, a jedna unuka je trenutno doktorand na Univerzitetu u Ankari.

19 AIZBIH, Zbirka: dosjei vjerskih službenika, dosje Šerif-ef. Ćemana, br. 2, Ć/9-16.

godine zatražio od Starješinstva IVZ odobrenje da stupi u rad Islamske zajednice i da preuzme dužnost imama u džematu Galjipovci (Prnjavor). Uz saglasnost Odbora IZ Prnjavor, njegova molba je odobrena i dekretom Starješinstva IVZ br. 4135/68 od 27. augusta 1968. godine Šerif-ef. je postavljen za imama i muallima u džematu Galjipovci, a dekretom reisul-uleme Sulejman-ef. Kemure br. 2297/68 od 29. augusta 1968. godine ovlašten je da u ovom džematu vrši i dužnost hatiba. Poslove vjerskog službenika u Galjipovcima obavljao je za platu koja se na godišnjem nivou sastojala od 35.000 starih dinara, 1000 kg žita, 10 metara drva, i prava da koristi vakufsku zemlju od 12 dunuma.²⁰

U džamiji Galjipovci Šerif-ef. je klanjao svih pet namaza, redovno je održavao mektepsku pouku na kojoj je bilo prisutno oko 70 djece, priređivao je mevludske svečanosti, brinuo se o vakufskoj imovini, te prikupljao dobrovoljne priloge za potrebe Gazi Husrev-begove medrese u Sarajevu i džamija u raznim krajevima naše domovine.²¹

Dužnost imama, hatiba i muallima u Galjipovcima obavljao je dvije godine, a potom je na vlastitu molbu i dekretom Starješinstva IZ br. 2144/70 od 22. augusta 1970. godine postavljen za imama džemata Konjuhovci (Prnjavor). U ovom džematu Šerif-ef. je prema izvještaju o njegovom radu, datiranom 1. jula 1974. godine, redovno izvršavao svoje obaveze, a naročito je bio aktivan u radu s djecom u mektebu, te je s ciljem omasovljavanja i redovnog dolaska na mektepsku pouku organizirao roditeljske sastanke i koristio svaku priliku da ukaže roditeljima na važnost odgoja i obrazovanja njihove djece.²²

U julu 1977. godine Šerif-ef. je zatražio od Starješinstva IZ odobrenje za premještaj iz Konjuhovaca u Lepenicu (Tešanj) istaknuvši u molbi da u Konjuhvcima nema nikakvih problema, ali da mu je supruga duže vremena bolesna zbog čega mu je doktor savjetovao da promijeni sredinu. Uz saglasnost Odbora IZ Prnjavor i Tešanj, njegova molba je odobrena i dekretom Starješinstva IZ br. 3717/77 od 17. oktobra 1977. godine Šerif-ef. je premješten iz džemata Konjuhovci u Lepenicu (Tešanj) s pravima i dužnostima od 1. augusta 1977. godine kada je i stupio na dužnost.²³

Nakon što mu je 1. augusta 1979. godine istekao ugovor o imamskoj službi i plati u džematu Lepenica, Šerif-ef. je zatražio premještaj u džemat Piljužiće

20 Isto.

21 Isto.

22 Isto.

23 Isto.

(Tešanj). S njegovim zahtjevom bio je saglasan i Odbor IZ Tešanj, koji je 3. novembra 1979. godine zatražio od Starješinstva IZ da se njegov zahtjev odobri istaknuvši u dopisu da Šerif-ef. svojim dosadašnjim radom to i zaslužuje jer spada među trojicu najvrednijih muallima na tešanjском području. Uzimajući u obzir navedeno, Starješinstvo IZ je dekretom br. 4437/79 od 12. decembra 1979. godine imenovalo Šerif-ef. za imama džemata Piljužići, s pravima i dužnostima od 1. novembra 1979. godine, kada je i stupio na dužnost.²⁴

Poslove vjerskog službenika u Piljužićima obavljao je do 31. augusta 1996. godine, kada je stekao pravo na penzionisanje. Nakon penzionisanja Šerif-ef. se stavio na raspolaganje Odboru IZ Tešanj i u dogovoru s ovim odborom nerijetko je mijenjao kolege imame u izvršavanju vjerskih dužnosti u vrijeme njihovog odsustva, bolovanja i godišnjih odmora. Preselio je na ahiret krajem decembra 2006. godine, a njegovu dženazu u Miljanovcima predvodio je tadašnji reisul-ulema Mustafa-ef. Cerić, drugi dan Kurban-bajrama, odnosno 31. decembra 2006. godine. U svome obraćanju Mustafa-ef. Cerić istakao je požrtvovanost i odlučnost Šerif-ef. da u teškim i bremenitim vremenima, kada su to mnogi izbjegavali, preuzme emanet imamskog poziva nastojeći pomoći Islamskoj zajednici u nedostatku kadra. Iza Šerif-ef. ostala je supruga Melka, sin Mirsad i kćerke Mina, Fatima, Sajda i Mirsada.²⁵

RASIM-EFENDIJA ĆEMAN, ŠEHID BOSNE

Rođenje i školovanje

Prema podacima iz sačuvanog rodnog lista Rasim-ef. je rođen 30. oktobra 1937. godine u Miljanovcima, općina Tešanj. Otac mu je bio imam i zvao se Mehmed, a majka Hana, rođena Dedić. Rano djetinjstvo proveo je u rodnim Miljanovcima, gdje je završio osnovnu školu, pohađao mekteb i stekao osnovno vjersko obrazovanje. Nakon završene osnovne škole nije upisivao medresu, niti je stupao u rad Islamske zajednice, već se vjerovatno bavio zemljoradnjom, poljoprivredom ili nekim drugim poslovima.²⁶

U namjeri da obavlja časnu dužnost imama, Rasim-ef. se školske 1966/67. godine prijavio na seminar za imame, koji je u nedostatku vjerskog kadra osnovan na prijedlog Vrhovnog islamskog starješinstva u Sarajevu br. 1205 od 12.

24 Isto.

25 Almir Hadžić, "Na ahiret preselio Šerif-ef. Ćeman", *Preporod*, br. 3/845, 1. februar 2007, str. 51.

26 AIZBIH, Fond: Dosjei šehida službenika IZ, dosje Rasim-ef. Ćemana, kutija br. 1, od broja 1 do broja 14.



Dženaza Rasim-ef. Ćemanu u Miljanovcima kod Tešnja 11. aprila 1999. godine,
Fototeka GHB, NF-2690

jula 1965. godine, a otvoren zaključkom Starješinstva IVZ br. 3169 od 20. septembra 1965. godine. Na završnom imamskom ispitu koji je održan u Gazi Husrev-begovoj medresi u Sarajevu, 26. i 27. juna 1967. godine, Rasim-ef. je ostvario odličan uspjeh, a svjedočanstvo mu je potpisao predsjednik ispitne komisije, reisul-ulema Sulejman-ef. Kemura. Na završnom ispitu polagao je kiraet (postigao odličan uspjeh), akaid (odličan uspjeh), fikh (odličan uspjeh), ahlak (vrlo dobar uspjeh), historiju islama (odličan uspjeh), arapski jezik (vrlo dobar uspjeh), srpsko-hrvatski jezik (vrlo dobar uspjeh), metodiku vjerske nastave (vrlo dobar uspjeh), husni-hat (odličan uspjeh) i organizaciju IVZ-e sa zakonom o pravnom položaju vjerskih zajednica (odličan uspjeh). Položeni ispit odgovarao je i priznavao se kao završen prvi razred Gazi Husrev-begove medrese u Sarajevu. Školovanje u ovoj medresi Rasim-ef. je nastavio kao vanredan učenik i peti razred ove medrese završio je školske 1980/81. godine.²⁷

²⁷ Isto.

Imam, hatib i muallim

Nakon što je u junu 1967. godine u Gazi Husrev-begovoj medresi u Sarajevu položio imamski ispit i stekao potrebno vjersko znanje i kvalifikacije, Rasim-ef. je putem Odbora IVZ Sanski Most zatražio od Starješinstva IVZ postavljenje na mjesto imama džemata Došci (Sanski Most). U vezi s njegovom molbom, Odbor Islamske vjerske zajednice u Tešnju izdao je Rasim-ef. uvjerenje o njegovim karakteristikama i moralnom vladanju, a u istom je između ostalog zapisano: "Po zvaničnoj dužnosti ovaj odbor IVZ u Tešnju zvanično potvrđuje da je Rasim ef., sin Mehmeda ef. iz Miljanovaca primjerenog vladanja... i da isti zasluđu je da se postavi za vjerskog službenika – imama u džematu Došci kod Sanskog Mosta. (Očekujemo i nadamo se) od mladog Ćeman Rasim ef. veliko zalaganje i pregalački rad u IVZ jer je imenovani pun elana, volje, raspoloženja za taj rad i zato se je opredijelio samo za vjerski poziv na čemu mu samo treba čestitati."²⁸

Uzimajući u obzir navedeno uvjerenje, Starješinstvo IVZ je dekretom br. 3334/67 od 7. septembra 1967. godine postavilo Rasim-ef. za imama, hatiba i muallima džamije u Doščima, a nakon što je primio ovaj dekret obavijestio je Starješinstvo IVZ da je započeo s radom u Doščima 15. augusta 1967. godine. U ovom džematu Rasim-ef. je, prema izvještajima Komisije koja je inspicirala njegov rad klanjao pet namaza, džume, bajrame i učio djecu u mektebu tokom cijele godine bez prekida, subotom, nedjeljom i srijedom. Redovno je priređivao mevludske svečanosti, vršio distribuciju vjerske štampe, te je zajedno sa svojim džematlijama 1969/70. godine obnovio coklo džamije i uredio mektepsku učionicu.²⁹

Na vlastitu molbu i dekretom Starješinstva IZ br. 886/71 od 2. marta 1971. godine, premješten je iz džemata Došci u Pobježje (Sanski Most), a na novu dužnost bio je obavezan se javiti 1. aprila 1971. godine. U ovom džematu u kojem je do njegovog dolaska "islam mukotrpo životario"³⁰ Rasim-ef. je nastavio vrlo marljivo i odgovorno vršiti preuzete dužnosti zbog čega je ostvario vrlo značajne rezultate u radu. Njegov uspješan rad u Pobježju zabilježen je i na stranicama lista *Preporod*, u kojem je 1972. godine Alija Nurikić, između ostalog, zapisao: "Mjesto Pobježje nema džamije, nego mesdžid, koji je zajedno sa stanom za imama. U takvom stanju mesdžida i stana nije se moglo prosperirati. A to je uvidio i mladi i agilni imam Rasim ef. Ćeman koji je došao u ovo mjesto

28 Isto.

29 Isto.

30 Alija Nurikić, "Preporođeni demat sa novim imamom", *Preporod*, br. 47, 15. august 1972. godine, str. 5.

ovog ljeta da bi sredio ovaj džemat. Ovaj mladi imam nalazio se na dužnosti prije nego što je došao u Pobjriježje u džematu Došci, on je i ovaj džemat tako lijepo uredio da se samo poželjeti može. Rasim ef. je uvidio da se u spomenutom džematu (Došci) nema puno da radi pa pošto mu je istekao ugovor u spomenutom džematu, tražio je džemat u kome ima problema da ih rješava, jer je to njegovo zadovoljstvo. Dolazak Rasim ef. u Pobjriježje uzrokovao je čitav (niz aktivnosti) u džematu. Prije svega, organizovao je sa džematlijama izgradnju stana, koji spada među najljepše imamske stanove u sanskoj dolini, zatim je organizovao vjersku obuku, koja je isto tako na zavidnoj visini. Isto tako ovaj imam rastura vjerske edicije, a naročito *Preporod*... a sada se čuje sve više glasova da ovo sada preporođeno mjesto namjerava izgraditi džamiju, a to sve zahvaljujući mladom i agilnom Rasim ef. koji svakako zaslužuje svaku hvalu.”³¹

U svom radu Rasim-ef. je naročitu pažnju posvećivao mektepskoj pouci koju je bez prekida, osim u vrijeme godišnjih odmora, organizirao na dva mjesta, u Pobjriježju i H. Brdu. Djecu je učio pet dana u sedmici na oba mjesta, a pred njim je mektepske 1972/73. godine redovno učilo 100 djece u Pobjriježju (upisanih 125) i 40 djece u H. Brdu (upisanih 60). Njegov ukupan imamsko-hatibski i muallimski rad, vladanje i zalaganje u drugim vjerskim djelatnostima tokom 1972. godine Komisija za ocjenjivanje vjerskih službenika pri Starješinstvu Islamske zajednice u SRBiH ocijenila je odličnom ocjenom.³²

Zajedno sa svojim džematlijama Rasim-ef. je sagradio džamiju u džematu Pobjriježje, a ista je otvorena 1978. godine. U novembru 1981. godine zatražio je premještaj iz Pobjriježja u Donju Puharsku (Prijedor), a njegove džematlije i Odbor Islamske zajednice Sanski Most su tu vijest s velikom tugom i žaljenjem prihvatile. Saglasnost za njegov premještaj potpisao je ispred Odbora IZ Sanski Most vjerskoprosvjetni referent Mustafa-ef. Sušić i predsjednik Odbora Hasan Zukić, a u istoj je, između ostalog, navedeno: “Na osnovu usmenog zahtjeva Rasim ef. Ćemana, imama iz Pobjrižja, od 26.11.1981. godine, daje se istom saglasnost ovog Odbora da može napustiti svoje radno mjesto imama u Pobjrižju prije isteka ugovora. Rasim ef. Ćeman, imam u Pobjrižju, u svojstvu imama služi na ovom području već 15 godina, i za čitavo to vrijeme neprestano se isticao radom i zalaganjem na svim poljima. U džematu Pobjrižje radi 11 godina i (za to) vrijeme podignuta je u ovom džematu nova i funkcionalna džamija uz koju je podignut isto tako lijep imamski stan. Ovu saglasnost dajemo iz zahvalnosti

31 Isto.

32 AIZBIH, dosjei Rasim-ef. Ćemana, kutija br. 1, od broja 1 do broja 14.

na dosadašnjem radu i ako to činimo ne baš rado jer nije baš lahko dobiti imama sa svim osobinama koje su potrebne za ovaj poziv. Pri davanju ove saglasnosti imali smo posebno u vidu činjenicu da imenovani odlazi na područje Odbora IZ-e Prijedor kome dugujemo zahvalnost za pomoć u izgradnji naše džamije, i ako tu pomoć nismo tražili. Vjerskoprosvjetni referent sa svoje strane daje najljepše karakteristike za Rasim efendiju i sa punom odgovornošću tvrdi da će novi džemat u cijelosti biti zadovoljan radom Rasim efendije.”³³

Dekretom Starješinstva IZ br. 54/82 od 11. januara 1982. godine Rasim-ef. je premješten iz Pobrježja u Donju Puharska s pravima i dužnostima od 1. decembra 1981. godine. Na području Odbora IZ Prijedor aktivno je radio do 11. aprila 1991. godine, kada je razriješen dužnosti jer je stekao pravo na invalidsku penziju. Nakon penzionisanja nastavio je živjeti u Prijedoru i honorarno je vršio dužnost imama u džematu Zecovi. Agresorske snage bosanskih Srba zarobile su ga i odvele 24. jula 1992. godine u koncentracioni logor “Keraterm” kod Prijedora, a 5. augusta iste godine prebačen je u koncentracioni logor “Omarska” kod Prijedora, kada mu se izgubio svaki trag. Otkrivanjem masovne grobnice na mjestu Hrastova glava u Podvidači kod Sanskog Mosta, 6. februara 1999. godine, njegova kćerka Sabaheta, učenica Gazi Husrev-begove medrese, u toku identifikacije, po odjeći i nekim predmetima, prepoznala je zemne ostatke svog oca. Ubijen je iz vatrenog oružja, a stručna komisija prilikom identifikacije utvrdila je više prostrijelnih rana na njegovoj glavi i grudnom košu. Dženaza-namaz Rasim-ef. klanjana je 11. aprila 1999. godine u Sanskom Mostu, a potom, isti dan, i u Miljanovcima kod Tešnja, gdje je i ukopan.³⁴

MUHAMED-EFENDIJA ĆEMAN

Rođenje i školovanje

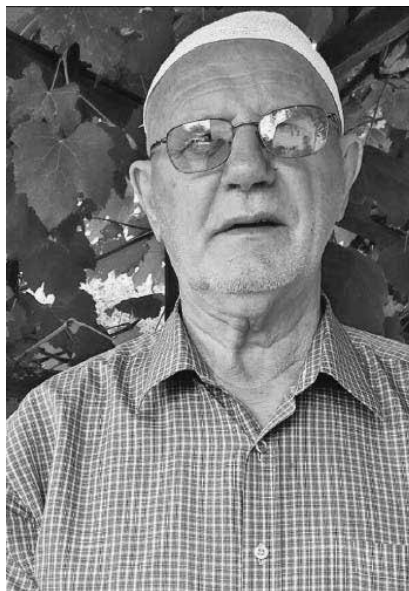
Prema podacima iz sačuvanog rodnog lista, Muhamed-ef. je rođen 31. marta 1937. godine u Miljanovcima, općina Tešanj. Otac mu se zvao Aljo, a majka Alijja, rođena Smajić. Mekteb je završio u rodnom mjestu Miljanovci, a osnovnu školu bio je primoran napustiti nakon završena dva razreda. O svojim životnim počecima i školovanju Muhamed-ef. je u dopisu, datiranom 14. oktobra 1973. godine, između ostalog, zapisao: “Rodjen sam 1937. godine. Nisam imao sreću da se redovno školujem te sam samo redovno pohađjao 2 razreda osnovne škole.

33 Isto.

34 Muharem Omerdić, *Imami šebidi – monografija*, Udruženje islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2005, str. 24.

Kao takav zaposlio sam se u preduzeću, gdje sam završio osnovnu večernju školu i zidarski zanat. Obzirom da sam radio u Sarajevu našao sam čovjeka koji me je instruirao, te sam položio imamsko-mualimski ispit.”³⁵

Iz ovog dopisa saznajemo da Muhamed-ef. nije pohađao medresu i da je u namjeri da služi Islamskoj zajednici i obavlja poslove imama, hatiba i muallima Muhamed-ef. pristupao polaganju imamskog ispita. U Gazi Husrev-begovoj medresi u Sarajevu položio je imamski ispit, a svjedočanstvo mu je izdao predsjednik ispitnog odbora reisul-ulema Sulejman-ef. Kemura, 23. februara 1959. godine. Na završnom imamskom ispitu, koji se u to vrijeme



Muhamed-ef. Čeman

priznavao kao završen prvi razred Gazi Husrev-begove medrese, Muhamed-ef. je polagao kiraet, akaid, fikh, ahlak, istoriju islama, imamet, pedagogiju i metodu vjerske nastave, arapski jezik, srpsko-hrvatski jezik, matematiku, istoriju, zemljopis i organizaciju islamske vjerske zajednice sa Zakonom o pravnom položaju vjerskih zajednica. Nakon položenog imamskog ispita vanredno je nastavio pohađati Gazi Husrev-begovu medresu u Sarajevu, u kojoj je završio dva razreda, a stručni ispit za imama položio je 21. marta 1973. godine.³⁶

Imam, hatib i muallim

Nedugo nakon što je stekao potrebno znanje i kvalifikacije položivši imamski ispit Muhamed-ef. je obavijestio Ulema-medžlis da je sklopio ugovor o imamskoj službi s džematlijama sela Garići (Kotor-Varoš), te je zatražio od ovog povjerenstva dekret za imama. Uz saglasnost i preporuku Kotarskog vakufsko-mearifskog povjerenstva u Kotor-Varoši, njegov zahtjev je odobren i dekretom Ulema-medžlisa br. 859/59 od 3. jula 1959. godine Muhamed-ef. je postavljen za imama džemata Garići, u kojem je mjesto vjerskog službenika ostalo

35 AIZBIH, Zbirka: dosjei vjerskih službenika, dosje Muhamed-ef. Čemana, kutija br. 2, Ć/9-16.

36 Isto.

upražnjeno premještajem Osman-ef. Trepčića u Tešanj. Dekretom reisul-uleme Sulejman-ef. Kemure br. 2135/59 od 9. jula 1959. godine Muhamed-ef. je ovlašten da u Garićima vrši i dužnost hatiba. Nakon što je primio navedene dekrete Muhamed-ef. je putem Vakufskog povjerenstva u Kotor-Varoši obavijestio Ulema-medžlis da je nastupio na dužnost imama u Garićima 20. jula 1959. godine. Poslove vjerskog službenika u Garićima obavljao je do 22. septembra 1962. godine, kada je otišao na odsluženje vojnog roka u JNA. Iz vojske je otpušten vrlo brzo kao vojno nesposoban, a na zvanično rješenje da je za vojsku stalno nesposoban čekao je do konca jula 1963. godine. U vrijeme dok je čekao da mu se izda spomenuto rješenje Muhamed-ef. je povremeno vršio imamsku dužnost u Garićima, a potom je na vlastitu molbu i dekretom Starješinstva IVZ br. 1489/64 od 18. maja 1964. godine postavljen za imama džemata Lukavice (Sanski Most), a dekretom reisul-uleme Sulejman-ef. Kemure br. 1203/64 od 17. januara 1965. godine ovlašten je da u ovom džematu vrši i dužnost hatiba. Iz Lukavice je dekretom Starješinstva IVZ br. 5383/65 od 15. decembra 1965. godine premješten u Trnovu (Sanski Most), odakle je na vlastitu molbu i dekretom Starješinstva IVZ br. 4870/68 od 22. oktobra 1968. godine premješten za imama, hatiba i muallima džemata Potklečje (Zavidovići). S obzirom na to da je u ovom džematu imao problema zbog neredovne plate, Muhamed-ef. je na vlastitu molbu i dekretom Starješinstva IZ br. 3932/70 od 15. oktobra 1970. godine premješten za imama, hatiba i muallima Donje džamije džemata Kotorско (Doboj). U ovom džematu Muhamed-ef. je za vrlo kratko vrijeme ostvario velike uspjehe na svim poljima rada, a naročito je bio aktivan u radu s djecom na mektepskoj pouci i pronalasku novih pretplatnika *Glasnika*, *Preporoda* i druge vjerske štampe. Bio je vrlo aktivan član Udruženja ilmiye, isticao se uvjerljivim vazovima i brojnim organizacijskim sposobnostima. Poslove vjerskog službenika u Kotorском obavljao je do 8. februara 1972. godine, a potom je dekretom Starješinstva IZ br. 862/72 od 27. marta 1972. godine postavljen za imama i muallima u džematu Mravići (Doboj), u kojem je radio do 15. oktobra 1973. godine, kada je na vlastitu molbu razriješen vjerskih dužnosti, rješenjem Starješinstva IZ br. 3144/73 od 18. oktobra 1973. godine.³⁷

U obrazloženju svoje ostavke Muhamed-ef. je, između ostalog, zapisao: "Kao oženjen čovjek, sa dvoje djece stupio sam u službu Islamske zajednice i pokušao sam da polazem razred po razred G. H. medrese. Uspio sam položiti dva razreda. To sam uspijevaio dok sam imao malobrojnjiju djecu, ali sada imam

37 Isto.

petero djece, od kojih se njih četvero školuje. Sa platom od 1.200 dinara nisam u stanju da prehranim sedmeročlanu porodicu, a da ne govorim o drugim svakodnevnim potrebama. S toga sam primoran da se bavim i sporednim zanimanjem, a to opet ne dolikuje ugledu vjerskog službenika. Kako imam sve uslove da budem dobro plaćen na radu u Njemačkoj, to sam se teška srca, ali ipak, odlučio da izvjesno vrijeme odem na rad, i čim saniram svoje najosnovnije potrebe, želja mi je da se ponovo vratim u službu IZ. Moj postupak je u duhu šerijatskog pravila: 'Ed-daruratu tubihul mahzurati.'³⁸

U Njemačkoj je Muhamed-ef. vremenom razvio vlastiti biznis, zaradio penziju, a nakon penzionisanja živo je na relaciji Matuzići–Minhen. Preselio je na ahiret 13. marta 1917. godine u Matuzićima kod Doboja.³⁹

LITERATURA

Arhiv Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Gazi Husrev-begova biblioteka u Sarajevu

Zbirka: Dosjei vjerskih službenika

Fond: Dosjei šehida službenika IZ

Bajro, Perva, "Muhamed ef. Ćeman (1937– 2017)", *Preporod*, br. 18/1100, 15. septembar 2017, str. 56.

Ćeman, Mehmed, "Mevlud u Miljanovcima – Tešanj", *Glasnik*, 1959, str. 246–247.

Hadžić, Almir, "Na ahiret preselio Šerif-ef. Ćeman", *Preporod*, br. 3/845, 1. februar 2007, str. 51.

Mešić, Ahmet A, *Iz sehare mojih sjećanja*, Planjax Komerc doo, Tešanj, 2001.

Nurikić, Alija, "Preporođeni đemat sa novim imamom", *Preporod*, br. 47, 15. august 1972, str. 5.

Omerdić, Muharem, *Imami šehidi – monografija*, Udruženje islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2005, str. 24.

S.S., "Sjećanje na jednog imama", *Preporod*, br. 19/861, 1. oktobar 2007, str. 59.

Šeper, Besim, "Merhum H. Adem ef. Ćeman (1908–1975)", *Preporod*, br. 17/120, 1. septembar 1975, str. 14.

³⁸ Isto.

³⁹ Bajro Perva, "Muhamed ef. Ćeman (1937. – 2017.)", *Preporod*, br. 18/1100, 15. septembar 2017, str. 56.

ميهو مانيجو

Meho Manjgo

الإئمة والخطباء والمعلمون التابعون لأسرة كيما من مدينة تيشان في القرن العشرين

Imams, Khatibs, and Mu'allims from
the Ćeman Family of Tešanj in the 20th
Century

ملخص: استعانة بما هو غير منشور من المواد الأرشيفية الموجودة في مكتبة الغازي خسرو بك بسرانيو فقد تم في هذه المقالة تقديم السيرة والأعمال الخمسة من الأئمة والخطباء والمعلمين التابعين لأسرة كيما من مدينة تيشان والذين ساهموا مساهمة لا تقاس في تنمية الحياة الدينية والمعارفية في هذه المدينة وضواحيها إضافة إلى غيرها من الأماكن التي قاموا فيها بأداء متفرغ لواجباتهم المتعهد بها. وهؤلاء الخمسة هم آدم أفندي كيما ومهمد أفندي كيما وشریف أفندي كيما وراسم أفندي كيما ومحمد أفندي كيما.

Summary: Drawing on unpublished archival materials preserved in the Gazi Husrev-bey Library in Sarajevo, this paper presents the lives and work of five imams, khatibs, and mu'allims from the Ćeman family of Tešanj. They made an immeasurable contribution to the development and advancement of religious and educational life in Tešanj and its surroundings, as well as in other places where they diligently and devotedly carried out their entrusted duties. The individuals discussed are Adem ef. Ćeman, Mehmed ef. Ćeman, Šerif ef. Ćeman, Rasim ef. Ćeman, and Muhamed ef. Ćeman.

Slabosti čovjeka kao ljudskog bića kroz prizmu časnog Kur'ana

DŽENAN HASIĆ

hasic.hasicdz@gmail.com
magistar islamske teologije

Sažetak: Jedna od temeljnih ili glavnih tema Časnog Kur'ana jeste čovjek. U prvom ajetu u kojem se u Kur'anu spominje čovjek kao ljudsko biće, navodi se da je stvoren slabim, što ukazuje na to da mu je potrebna pomoć njegovog Stvoritelja da bi ispravno živio. Priroda ili narav je ono s čim je čovjek stvoren. Časni Kur'an govori o negativnim osobinama i slabostima koje su svojstvene ljudskom biću, usađene u njegovu narav, poput sklonosti škrtosti, raspravi, nezahvalnosti, beznadu, očaju, malodušnosti, brzopleitosti i sličnog. Cilj je da se čovjeku skrene pažnja na potrebu oslobađanja od tih osobina kroz borbu protiv vlastitih prohtjeva, te da se ukaže na važnost duhovnog odgoja.

Ključne riječi: čovjek, Kur'an, priroda ili narav ljudskog bića, kur'anska antropologija

UVOD

U zvišeni Allah je stvorio čovjeka s ciljem da Mu se klanja i da Ga obožava. Klanjanje Allahu je temeljni princip islamske antropologije (Küng, 2023: 175; Ali, 2021). Ta prvenstvena intencija Allahovog stvaranja čovjeka eksplicitno je iskazana u Kur'anu: *Džine i ljude sam stvorio samo zato da Me obožavaju* (Ez-Zarijat, 56).

Časni Kur'an, za koga Uzvišeni Allah kaže da je putokaz vjerujućim ljudima (En-Nahl, 77) i svjetlost koja upućuje na puteve spasa (El-Maide, 15), objavljen je kako bi vjernika usmjeravao kojim putem treba ići. Dakle, čovjek je taj kome je objavljen Kur'an. On je, kazano drugim riječima, adresat Kur'ana. Ako se bude pridržavao naredbi i zabrana, koje mu se u njemu saopštavaju, te se time pokoravao Gospodaru i Njegovom Poslaniku, a.s., postići će spas i istinski uspjeh (En-Nur, 52), koji je opisan kao sačuvanost od Džehennema i ulazak u Džennet (Alu 'Imran, 185). U suprotnom, ako bude okretao glavu od Kur'ana, živjet će na ovome svijetu tjeskobnim životom i na ahiretu će stradati (Taha, 124).

Kur'an koristi pojam *insān* / إِنْسَانٌ kao temeljni naziv za čovjeka. Arapski jezikoslovci kao jednu od tri mogućnosti,¹ u vezi s etimologijom tog pojma, navode pojam *uns* / أُنْسٌ (ar. *druževnost, druželjublje, društvenost, prsnost, ljubaznost, prijaznost*). Dakle, prema toj etimologiji, *insān* (čovjek) je društveno biće, tj. biće koje je upućeno na druge ljude i koje ne može živjeti samo. To znači da je čovjek podložen utjecaju okoline, dakle, na njega utječu drugi ljudi, sredina, kao i životne okolnosti, a i on može utjecati na druge (Halilović, 2012: 17–18; Karić, 2005: 162). Čak su i stari filozofi prepoznali čovjekovu osnovnu osobinu – društvenost. Naime, Aristotel je čovjeka definirao kao *zoone politikone* ili *društvenu životinju* (Aristotel, 1998: 4). Činjenica da je društveno biće ukazuje na to da se njegovi postupci ne tiču samo njega samoga, već da imaju i reperkusije na njegovu okolinu, koju sačinjavaju drugi ljudi te životinjski i biljni svijet, kao i svijet nežive materije. Drugim riječima, njegovo ispravno ili pogrešno ponašanje tiče se i njega i onih oko njega. Međutim, budući da se vjerovanje koje je ograničeno na srce može prepoznati samo preko postupaka, neizbježno je da vjerovanje ima aspekte koji se praktično odražavaju u životu. S obzirom na to da je religija satkana od faktora koji usmjeravaju ljude u njihovim životnim praksama,

1 Jedno od značenja riječi *insān* vezano je za glagol *nesije* – *jensa* – *nisjan* (نَسِيَ – يَنْسَى – نَسِيَانٌ), tj. zaboraviti, pa bi to značilo da je čovjek biće koje je sklono zaboravu / zaboravko. Na to značenje ukazuje i sam Kur'an u kazivanju o našem praocu, Adamu, a.s. Treće značenje riječi *insan* je sjena, sjenka, tako Arapi koriste termin *insanu l-'ajni* (إِنْسَانُ الْعَيْنِ) za očnu zjenicu, tj. sjena na oku.

ona sadrži mnoge naredbe i zabrane i traži od svojih sljedbenika da ih se pridržavaju te da svoje živote oblikuju spram njenih vrijednosti (Okuyan, 1998: 137).

Čovjek je biće kojem je Uzvišeni Stvoritelj dao pravo izbora da li će vjerovati ili neće (El-Kehf, 29). Prema tome, ljudi se primarno dijele na one koji vjeruju i one koji ne vjeruju. Iz činjenice da ljudi mogu birati između vjerovanja i nevjerovanja, proizlazi neizbježan zaključak: ljudska ponašanja nisu identična. Dakle, ljudi koji vjeruju i ljudi koji ne vjeruju ne ponašaju se identično, budući da oni koji vjeruju svoje živote oblikuju prema postulatima vjere koju ispovijedaju. Važno je napomenuti da se sintagma "ljudi koji vjeruju" prema Kur'anu odnosi samo na sljedbenike islama (Alu 'Imran, 19), jedine istinske vjere danas na Zemlji (Bilmen, 2022: 11; Eš-Šurunbulali, 2021: 42), pa se, shodno tome, ponašanja vjernika u principu drastično ne razlikuju, zato što se ponašaju prema istom vjerazakonu. Međutim, mogu se razlikovati prema ličnim karakternim osobinama. Ako je osoba vjernik, nužno ne implicira da će se doslovno i u svemu ponašati shodno principima vjere, jer nijedan vjernik nije bezgrešan i besprije koran. Karakter osobe koja vjeruje je dobrano uslovljen njezinom posvećenošću i vezanošću za vjeru, tj. religioznošću. Neki istraživači su ustanovili da je religioznost studenata poslovnih studija bila prediktor njihove etičke savjesnosti te da je smanjivala prihvatljivost etički neprihvatljivih scenarija njima postavljenih tokom istraživanja (Conroy i Emerson, 2004). "Dozvoljena ponašanja" vjernika mogu biti jedino kulturološki obojena i omeđena njihovom pripadnošću mezhebu, geografskom podneblju i sl. Prema slovu Časnog Kur'ana, dakle, neki ljudi mogu biti vjernici, a neki mogu biti nevjernici; neki mogu imati lijep i prihvatljiv moral, a neki ogavan i neprihvatljiv.

Časni Kur'an načelno govori o vjernicima i nevjernicima. Kategorija vjernika obuhvata i grešnike, ali ne i one koji čine teške, velike grijehе koji vode u Džehennem i izazivaju Allahovu srdžbu i prokletstvo (Sedić, 2004: 10), zato što takvi grijesi vode u nevjerovanje. (El-Gazali, 2019: 45) Izuzetak je ukoliko se osoba pokaje i okani činjenja takvih grijehа.

Dakle, Kur'an zastupa generalnu dihotomnu podjelu ljudskih bića (vjernici i nevjernici) te izlaže i njihove postupke i karakteristike. No, duž kur'anskog teksta nailazimo na neke poput sljedećih antonimnih opisa čovjeka koji se navode sukcesivno: mu'min/fasik – vjernik/teški grešnik (Alu 'Imran, 110); Allahu i Poslaniku pokoran/Allahu i Poslaniku nepokoran (En-Nisa', 13–14); muttekizalim/bogobožazan – nepravedan (Ez-Zumer, 24); muttekī/kāfir – bogobožazan/nevjeran (El-Hakka, 48–51; Er-Ra'd, 35); muhsin/zālim – dobročinitelj/nepredan (El-Ahkaf, 12); muslim/mudžrim – predan Allahu/zločinitelj

(El-Kalem, 35); dobro/nepravda (En-Neml, 11); muhtedī/dāll – pravoupućeni/zabludjeli (En-Nedžm, 30); tajjib/zālim – pravedan/nepravedan (En-Nahl, 28, 32); muslih/mufsid – onaj koji uspostavlja red/onaj koji čini nered (El-Bekare, 220); ebrār/fudždžār – čestiti/poročni (El-Infitar, 13–14); se'īd/šekijj – sretan/nesretan (Hud, 105); hajrul/berijje/šerrul-berijje – najbolja stvorenja/najgora stvorenja (El-Bejjine, 6–7); džennetlije/džehennemlije (El-Hašr, 20); ashabul-mejmene/ashabul-meš'eme – usrećeni/unesrećeni (El-Beled, 18–19)... Nema sumnje da se kroz kur'anski tekst može pronaći još mnogo ovakvih primjera (Okuyan, 1998: 138). Namjera ove dualnosti jeste da se čovjeku skrene pažnja na postojanje samo dva puta: put vjere i put nevjere. Dakle, trećeg puta nema!

Na kraju uvodnog dijela spomenimo da je vjerovanje glavni kriterij prema kojem se ljudi klasificiraju u Kur'anu. Što se tiče onih koji vjeruju, oni se, prema kur'anskom tekstu, generalno dijele na: 1. one koji su se prema sebi ogriješili; 2. oni čija će dobra i loša djela podjednako teška biti i 3. oni koji će svojim dobrim djelima druge nadmašiti. (Fatir, 32) Prva skupina (oni koji su se prema sebi ogriješili) jesu oni koji su vjerovali, ali su činili grijeha (naravno ne one koji izvode iz vjere). Čineći grijeha, na koje su bili potaknuti željom za dunjalukom, sami su se prema sebi ogriješili. Sud u vezi s njima ovisi o Uzvišenom Allahu: oprostit će im ukoliko bude htio, a kaznit će ih ukoliko bude htio. Druga skupina (oni čija će dobra i loša djela podjednaka biti) jesu oni koji su činili naređeno i pohvalno, ali su ponekad ostavljali ono što je pohvalno i činili ono što je pokušeno. Treća skupina (oni koji će svojim dobrim djelima druge nadmašiti) jesu oni koji su činili ono što je naređeno i pohvalno i koji su usrdno izbjegavali ono što je zabranjeno i pokušeno. Samim tim, takvi su dostojni da ih se slijedi i uzima za uzore. Kod njih je prevladavala želja za ahiretom (El-Haseni, 2016: 73; Ibn Kesir, 2002: 1147; Et-Tusteri, 2016: 177). Allahov Poslanik, a.s., bi proučio taj ajet, a zatim bi govorio: "Oni ljudi iz moga ummeta koji prednjače u dobru ući će u Džennet bez polaganja računa. Oni koji su na srednjem stanju, njihovo polaganje računa će biti lahko. A oni koji su se prema sebi ogriješili, bit će kažnjeni shodno veličini njihovih grijeha, a potom će ući u Džennet." (Ahmed, El-Musned, 5/194, 6/444; Hakim, El-Mustedrek, 2/426; Hejsemi, Ez-Zevaid, 7/95, prema: El-Haseni, 2016: 73).

Iz gore spomenutog da se uočiti i da prva skupina vjernika (oni koji su se prema sebi ogriješili) predstavljaju kategoriju koja nije baš pohvaljena. Prema tome, i ta kategorija posjeduje osobine koje nisu pozitivne i prihvatljive. Ali, iman koji je u njihovim srcima jeste faktor koji će ih spasiti, budući da će u

Džennet ući i ona osoba koja Uzvišenom Allahu ne bude pripisivala sudru-ga (El-Munziri, 2008: 49) i koja u svom srcu bude imala makar i trun imana (Et-Tirmizi, 2010: 381).

Zapaža se da kur'anski tekst obiluje govorom o lošim ljudskim tipovima, a cilj mu je *čisto psihološki*: da usmjeri čovjeka Pravome putu i da mu razbude svijest (Rahman, 2011: 61, 66).

Priroda ili narav je ono s čim je čovjek stvoren. U nastavku ćemo skrenuti pažnju na neke negativne osobine koje čovjek nosi zapisane u svojoj naravi – osobine s kojima je rođen, koje su mu urođene, a protiv kojih se treba boriti ili ih barem usmjeravati i držati pod kontrolom.

ČOVJEK JE SLABAŠNO I NEJAKO STVORENJE

Kur'an časni kaže: *Allah želi da vam olakša – a čovjek je stvoren kao nejako biće.* (En-Nisa, 28) Jako zanimljivo tumačenje predmetnog ajeta iznosi prof. dr. hfz. Safvet Halilović, autor prvog cjelovitog tefsira koji je napisao Bošnjak, a koji ćemo parafrazirati u narednim redovima. Naime, ovo je prvo mjesto u Kur'anu gdje se spominje čovjek kao ljudsko biće (ar. *el-insān* /الإنسان). Interesantno je da se pri prvom spominjanju čovjeka iznosi upravo ta njegova karakteristika. Određeni član uz pojam *el-insān* ukazuje na to da se odnosi na svakog čovjeka. Dakle, nije nejak samo onaj ko je bolestan ili star, već je to osobina svakog čovjeka. Čovjek je nejako biće s obzirom na svoju tjelesnu i fizičku građu.

S medicinskog aspekta, čovjek se sastoji od 12 različitih sistema. Da bi čovjekovo tijelo funkcioniralo, potrebno je da radi 11 od tih 12 sistema (osim reproduktivnog). Reproductivni sistem je potreban za održavanje i opstanak vrste, ali ne i za opstanak individue. Poremećaj nekog od tih sistema uzrokuje bolest u ljudskom organizmu, dok potpuno zatajenje znači smrt na ovom svijetu (Halilović, 2024a: 327–328; Halilović, 2012: 91–93; Wilcox, 2007). No, čovjek nije slab samo s obzirom na njegovu fiziološku stranu, već i na psihološku. Naime, čovjeku je teško kontrolirati i vlastite prohtjeve i vlastiti *nefs*.² *Čovjeka s labkoćom slamaju strasti i pada pred iskušenjima. Ukoliko želi uspjati, čovjek mora odgojiti nefis* metodama duhovnog odgoja (Eš-Šems, 9). Da nije moguće

2 *Nefs* je koncept koji se u Kur'anu spominje stotinu četrdeset puta. U formi množine (*nufūs* i *enfus*) navodi se stotinu pedeset pet puta. Ebu Hamid el-Gazali u svome *Ibja'u* govori o dva dominantna značenja riječi *nefs*. Pod prvim njezinim značenjem misli se na ukupnu moć srđžbe i strasti u čovjeku. U ovom značenju najčešće je koriste sufije. Ovim značenjem ukazuje se na sveukupna pokudena svojstva u čovjeku. Zato sufijski autoriteti kažu da se mora boriti protiv nefsa (*mudžāheda*) u cilju njegova obuzdavanja (Havva, 2003).

očistiti ga, Gospodar ne bi spominjao da će uspjeti onaj koji ga očisti, tj. odgoji! Stvoritelj, prije govora o tome da će uspjeti onaj ko očisti *nefs*, kaže da mu je put dobra i put zla shvatljivim učinio (Eš-Šems, 8), što implicira zaključak da je u narav čovjeka položen jedan duhovni predujam za duhovni odgovor. Budući da je čovjek stvoren slabim, i to kao dvodimenzionalno biće sastavljeno od tijela i psihe, njegove slabosti obuhvataju obje te dimenzije. Stvoritelj, koji najbolje poznaje ljudsku prirodu, poslao mu je Kur'an časni kao uputu, u kojem jasno stoji da Allah želi čovjeku olakšati. Dakle, cilj Objave je da olakša čovjeku njegov brementiti život. Ibn el-Kajjim navodi da je Allah objavio 104 nebeske Knjige, koje su potom sažete u tri velike: Tevrat, Zebur i Indžil. Potom su one rezimirane u jednu – Kur'an. Kur'an je sažet u Fatihi, a Fatiha u ajetu: *Samo Tebe obožavamo i samo od Tebe pomoć molimo*. Suštinska poruka svih nebeskih Knjiga sadržana je u ajetu koji kazuje da je čovjek slabašno biće kojem je potrebna pomoć. Stoga je cilj kur'anskih propisa i odredbi da osnaže čovjeka i uzdignu ga iznad robovanja materiji, strastima, idolima ili bilo čemu drugom. Nije slučajno da se na prvom mjestu u Kur'anu, gdje se spominje čovjek, naglašava da je stvoren slabim i nejakim. To se može povezati sa surom El-Asr, u kojoj se kaže da su svi ljudi na gubitku, osim onih koji vjeruju, čine dobra djela i jedni drugima preporučuju istinu i strpljenje. Prema tome, to nejako i krhko biće neće biti na gubitku ako prihvati Božiji put, oličen u vjerovanju, činjenju dobrih djela, strpljivosti i međusobnom potpomaganju u dobru (Halilović, 2024a: 328).

I u 34. ajetu sure Er-Rum spominje se čovjekova slabost, samo što se naglašava da se radi o fizičkoj slabosti, da je čovjek stvoren slabim i da starenjem slabi. Dakle, slab je došao na ovaj svijet, i slab će s njega otići! Muslimanski učenjaci, kada govore o pokuđenosti oholosti i arogancije, često navode upravo taj primjer: zašto bi se čovjek oholio kada je na početku bio tek sićušno sjeme, na kraju će postati prljavi leš, a u međuvremenu u sebi nosi ono za čim se niko ne želi ni osvrnuti kad iz njega izađe (El-Gazali, 2021: 339).

ČOVJEK JE BRZOPLET I PRENAGAO

U 37. ajetu sure El-Enbija Uzvišeni Allah kaže da je čovjek stvoren brzopletim. Ta brzopletost, duboko usađena u njegovu narav, znači da je stvoren naglim i temperamentnim. Takva osobina ga navodi na nestrpljenje, nepromišljenost, srdžbu i grijeh, te ga tjera da požuruje kako bi se što prije domogao onoga što želi. Zbog neukroćivanja tog sebi urođenog svojstva, mnogi ljudi žrtvuju ahiret zarad prolaznih dunjalučkih užitaka (Kara, 2016: 83). Uzvišeni Allah Svog poslanika Muhammeda, a.s., upozorio je na tu negativnu osobinu (Taha, 114),

kao i Musaa, a.s., (Taha, 83). Brzopletost se kudi u sljedećim ajetima: Junus, 11; Er-Ra'd, 6; En-Nahl, 1; El-Isra, 11, 18; El-Hadždž, 47; En-Neml, 46 (Okuyan, 1998: 147). Užurbanost je, dakle, pokuđena, osim kada su u pitanju dobra djela i želja da se udovolji Allahu (Taha, 84). Čovjek tu sklonost ka žurbi, utkanu u njegovu prirodu i samu građu bića, a koja ga navodi da poželi ostvariti sve što mu naumpadne čim mu naumpadne, može obuzdati ako se poveže s Allahom. To će mu donijeti smirenost, strpljivost i stamenost (Qutb, 1999: 31).

ČOVJEK JE MALODUŠAN, NESTRPLJIV, POHLEPAN I ŠKRT (HELŪ' / هَلْوُءٌ)

U Kur'anu stoji: *Čovjek je, uistinu, stvoren malodušan i pohlepan: kada ga nevolja snađe – brižan je, a kada mu je dobro – nepristupačan je.* (El-Me'aridž, 19–21) Od Ibn Abbasa, r.a., prenosi se da pojam *helū'* označava malodušnost, nestrpljivost i ogromnu hlepju za onim što nije uspio postići, dok je Dahhak rekao da se pod tim misli na gramzivost i nezajažljivost. Ahmed prenosi od Ebu Hurejre, r.a., hadis u kojem stoji: "Najgore što se može naći kod čovjeka jeste tvrdičluk uz pohlepu i pretjerani kukavičluk."³ Sa'lebe je rekao da naredna dva ajeta objašnjavaju pojam *helū'*: brižnost u nevolji i nepristupačnost u dobru. Dakle, čovjek je malodušan, misli samo o sebi i vlastitoj nevolji. Tada je ispunjen samosažaljenjem i obraća se i drugima za pomoć, dočim je nepristupačan kada mu se posreći, i sve to zadržava za sebe (Asad, 2004). Čovjek tu osobinu koja mu je u narav utkana može duhovježbom otkloniti, zato što je Stvoritelj u narednim ajetima iste sure rekao: *Takvi nisu klanjači koji su u svojim namazima ustrajni, i oni u čijim imecima bude određen dio; za onoga koji prosi i koji ne prosi, i oni koji u onaj svijet budu vjerovali, i oni koji od kazne Allahove budu strahovali, a od kazne Gospodara svoga niko nije siguran. Takvi nisu oni koji stidna mjesta svoja budu čuvali, osim od žena svojih ili od onih koje su u vlasništvu njihovu. Takvi prijekor ne zaslužuju, a oni koji traže izvan toga, oni u grijeh upadaju. Takvi nisu ni oni koji povjerene im amanete budu čuvali i obaveze svoje ispunjavali, a ni oni koji dug svjedočenja svoga budu izvršavali i koji budu namaz revnosno obavljali.*

Revnosnog i posvećenog namaždžiju namaz vodi ka suzdržljivosti od dunjaluka, zbog čega ne očajava kada ga zadesi dunjalučko zlo, niti škrtari svojim dobrima. On dijeli drugima, strahuje od Allaha, priprema se za smrt, čuva se harama i nemorala, pazi na povjerene mu amanete i ispravno svjedoči. Namaz je,

3 Ebu Davud, Ahmed i Bejheki. (شَرُّ مَا فِي رَجُلٍ شَحُّ هَالَعٍ وَجُبْنٌ خَالَعٍ)

prema tome, temeljni ibadet na kojem opstoji duhovno zdravlje čovjeka (El-Haseni, 2016a: 331–332; El-Endelusi, 2014: 220).

ČOVJEK JE DŽĀHIL (جَاهِلٌ)

Džāhil je pojam kojim se generalno označava ona osoba koja nema znanja ili čija su znanja nedovoljna i nepotpuna, dakle, kao antonim pojma *‘ālim* – znalac. Međutim, u Kur'anu časnom, kada se ovaj koncept koristi pri opisu čovjeka, koristi se u smislu bezumne, lahkomišlene, netolerantne, neobuzdane, nezauzdane, nevaspitane osobe koja potpada pod emocije i koja se zbog svog nepoznavanja ljepote, dobrote i tolerancije te slijeđenja hirova, strasti i pohota polakomi, barbarski i ekstremno ponaša grubo, nepravedno, neotesano, ne mareći za druge i izvan granica dozvoljenog. U Kur'anu časnom se koristi uglavnom u pluralu. Jusuf, a.s., kada su ga žene pokušale navratiti na nemoral, zavapio je: *Gospodaru moj, draža mi je tamnica od ovoga na što me one navraćaju. I ako Ti ne odvratiš od mene lukavstva njihova, ja mogu prema njima naklonost osjetiti i postati od džāhila.* (Jusuf, 33) Predmetni koncept u ovom ajetu imenuje onu osobu koja bi zbog strasti i pohota zanemarila istinu, pravdu, dobrotu, ljepotu, te potpala pod njihov utjecaj i *počinila nemoral. Dakle, označava onu osobu koja bi izgubila samokontrolu i izašla izvan okvira moralnog ponašanja. Shodno tome, koristi se kao antonim pojma hilm (samokontrola)* (Izutsu, 2013; Izutsu, 2019; Kara, 2006; Öztürk, 2012). U 29. ajetu sure Er-Rum stoji: *Ali, oni koji nepravdu čine (nevjernici) bez znanja / bezumno (bi gajri ‘ilmin) slijede strasti svoje – a ko će na Pravi put uputiti onoga koga je Allah u zabludi ostavio? – njima neće moći niko u pomoć priteći.*⁴ U citiranom ajetu, oni koji nepravdu čine jesu nevjernici, a opisuju se kao ljudi koji se ponašaju bez znanja i bezumno, tj. *džāhilski*. Ovdje se lahko uočava semantička povezanost između koncepta *džehl* i sintagme *bi gajri ‘ilmin*. S obzirom na vezu ta dva ajeta, može se ustvrditi da je *džāhil* ona osoba koja se bezumno, lahkomišleno, nepravedno i nemarno ponaša – koja, vođena pohotama, ne uzima u obzir moralna načela i norme, kojoj je cilj udovoljiti vlastitim nasladama i koja ne mari za posljedice svojih nemoralnih djela. Nevjernici se tako ponašaju upravo zbog svog nevjerovanja (Kara, 2006).

U 55. ajetu sure En-Nahl stoji: *Zar zbilja sa strašću općite s muškarcima umjesto sa ženama? Vi ste, uistinu, džāhili!* *Džāhil* u ovom slučaju označava osobu koja je postala zatočenik strasti i koja čini ogavan grijeh sodomije, uz znanje da se radi o nečemu prezrenom.

4 بَلِ اتَّبَعَ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَهْوَاءَهُمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ فَمَنْ يَهْدِي مَنْ أَضَلَّ اللَّهُ وَمَا لَهُمْ مِنْ مُصْرِينَ

U 111. ajetu sure El-En'am stoji: *Kad bismo im meleke poslali, i kad bi im mrtvi progovorili, i kad bismo pred njih očigledno sve dokaze sabrali – oni opet ne bi vjerovali, osim ako bi Allah htio, ali većina njih su džāhili*. U 64. ajetu sure Ez-Zumer stoji: *Reci: "Zar od mene tražite da se nekome drugom, osim Allahu, klanjam, o džāhili?!"* U ova dva ajeta koncept džāhili odnosi se na nevjernike.

Iz priloženog se da zaključiti da predmetni koncept imenuje nevjernike, bezumne osobe koje se raskalašeno i nemoralno ponašaju, ne uzimajući u obzir nikakve moralne norme, koje čine ogavne grijeha i sl. Poslaniku Muhammedu, a.s., zapovijedeno je da ne bude džāhil (El-En'am, 35). Zabranjuje mu se da sebi dozvoli da izgubi kontrolu nad sobom i potpadne pod emocije, zato što su nevjernici brzo potpadali pod emocije i zbog toga se ponašali bezumno i lakomislno (Izutsu, 2013).

U 72. ajetu sure El-Ahzab stoji: *Mi smo nebesima, Zemlji i planinama ponudili emanet, pa su se ustegli i pobojali da ga ponesu, ali ga je preuzeo čovjek – a on je, zaista, prema sebi jako nepravedan (zalūmen) i veliki neznalica (džehūlen)*. Shodno ajetu, čovjek je po prirodi sklon nepravdi i ono što ne zna predvладava ono što zna, pa su mu zbog toga potrebni duhovni odgoj i obrazovanje. Ajet govori o emanetu vjere koji je ponuđen stvorenjima u svijetu duša, a koji podrazumijeva tevhid i Božanske naredbe i zabrane. Spomenuta stvorenja, koja su mnogostruko veća i jača od čovjeka, odbila su ga prihvatiti iz straha da ga neće izvršavati kako treba, dok ga je čovjek, koji je stvoren kao nejako i krhko biće, prihvatio, jer nije znao o kakom se emanetu radi i zbog čije će pronevjere nanijeti sebi veliku nepravdu. Čovjek, dakle, ima tendenciju da brzoplet i lakomislno prihvata ponuđeno, bez razmišljanja i uzimanja u obzir da li će na taj način nanijeti sebi ili drugima nepravu. Protiv te note u sebi mora se boriti duhovnim odgojem i usavršavanjem (El-Haseni, 2016b; Öztürk, 2012).

Međutim, džehl nije trajna i nepromjenjiva narav čovjeka, već prolazno stanje – odsustvo umne ravnoteže koje nije stalno ni konstantno. U tom stanju čovjek postaje mentalni slijepac: njegov pogled se zadržava samo na vanjštini stvari, a opažanje mu je površno, pa je sklon djelovati u svim situacijama oslanjajući se na takvo ograničeno znanje. Posljedično tome, donosi plitke i nepromišljene sudove o svemu. Obuzet vanjštinom stvari, nije kadar shvatiti Božiju volju niti u prirodnim pojavama prepoznati brojne Božije znakove (Izutsu, 2019: 292–293).

Možemo zaključiti da čovjek, koji posjeduje *nefs* – središte svih negativnih osobina u njemu – ima potrebu za duhovnim odgojem kako bi ga obuzdao, spriječio bezumno i hirovito ponašanje te ne dopustio da ga *nefs* pretvori u

džāhila (Havva, 2005). S druge strane, čovjek posjeduje i *razum* i *rūh*, koji mu pomažu da odabere Pravi put – jasno mu objašnjen (El-Beled, 10). Budući da *džehl* nije trajna čovjekova narav, moguće ga je iskorijeniti upravo duhovnim odgojem.

ČOVJEK JE SKLON ŠKRTARENJU

Sklonost škrtarenju slabost je usađena u čovjekovu narav i protiv nje se mora boriti. Da bi uspio, čovjek se mora suprotstaviti toj negativnoj crti koja ga sprečava da drugima udjeljuje i pomaže, a istovremeno ga navodi da čezne za onim što posjeduju drugi. Takva čežnja rađa druge duhovne bolesti, poput zavisti i ljubomore, a nerijetko vodi i do prolijevanja krvi, gubitka časti i dostojanstva te izdaje (El-Karadavi, 2001: 241). U Kur'anu časnom škrtost se spominje pod sljedećim konceptima: *buhl* (بُحْلٌ), *šuhh* (شُحٌّ) i *katūr* (كَتُورٌ). Prvi i treći pojam označavaju tvrdičluk i stisnutu ruku, dok pojam *šuhh* uz tvrdičluk ima i značenje pohlepe i želje da se domogne još više imetka i blaga (Kara, 2006: 92).

U Kur'anu stoji da će se spasiti oni koji se sačuavaju *škrtosti svog nefsa*⁵ (El-Hašr, 9; Et-Tegabun, 16). Dakle, u *nefsu* postoji kodirana tendencija ka škrtarenju. U 100. ajetu sure El-Isra eksplicitno se kaže da je čovjeku škrtost inherentna: *Reci: "Da vi posjedujete riznice milosti Gospodara moga, i tada biste škrtarili iz straha da ne potrošite"; čovjek je uistinu tvrdica*. Budući da je čovjeku naređeno čišćenje nefsa (El-Bekare, 151; Eš-Šems, 9; El-A'la, 15), o čemu mu ovisi spas, samim tim mu je naređeno da ga očisti i od predmetne negativne osobine. Štaviše, kada se u Kur'anu opisuju robovi Milostivog, spominje se da ne škrtare (El-Furkan, 67), a što upućuje na zaključak da je moguće da se čovjek očisti od te negativne osobine. Jedan od puteva kojim se čovjek čisti od toga, a koji je propisao Stvoritelj čovjeka, Koji ga najbolje poznaje, jeste i obaveza zekata (El-Karadavi, 2001: 241).

ČOVJEK JE NEZAHVALAN I SILNO VOLI OVOSVJETSKA DOBRA

Budući da smo već govorili o nezahvalnosti i njezinoj povezanosti s nevjerovanje, ovdje ćemo navesti šta Kur'an kaže o čovjeku kao nezahvalnom biću. Naime, s obzirom na to da je čovjek biće sklono zaboravu, zaboravlja na Darovatelja blagodati i ne zahvaljuje mu. U Časnom Kur'anu se na više mjesta govori o tome da je čovjek nezahvalan (*kefūr*).⁶

5 وَمَنْ يُوقِ شُحَّ نَفْسِهِ

6 Vidjeti: Ibrahim, 34; Eš-Šura, 48; El-Isra, 67.

Postoji i još jedan koncept koji se prisposobljava čovjeku u Kur'anu, *kenūd* (كَنُودٌ), a koji ima značenje nezahvalnosti. Uzvišeni Allah kaže: *Zaista, bez sumnje, čovjek je Gospodaru svome nezahvalan!* (El-Adijat, 6)⁷ Oni koji ne vjeruju u Gospodara, oni Mu nikako ne zahvaljuju, a oni koji vjeruju, ne zahvaljuju Mu u dovoljnoj mjeri te ponekad koriste Njegove blagodati u činjenju grijeha. U ajetu se, dakle, iznosi bitna karakteristika svakog čovjeka, a to je da je on, u osnovi, nezahvalan Gospodaru. Razlog te nezahvalnosti je čovjekova silna ljubav prema ovosvjetskim dobrima, položajem, ugledu i sl. U 8. ajetu iste sure, Gospodar ističe da čovjek silno voli ovosvjetska dobra. Zbog toga je nemilosrdan u nastojanju da ih postigne. Dok to nastoji, on zaboravlja na svog Gospodara i Njegove propise i norme (Halilović, 2024c: 392–393).

Čovjek je inače po naravi takav da svaki uspjeh i sve ono dobro i lijepo što mu se dogodi, to pripiše sebi i svom vlastitom trudu, dok svaki neuspjeh i sve ono što je neugodno pripiše sudbini, čiji je kreator zapravo Uzvišeni Allah. Dakle, treba se truditi da tu svoju narav ispravi.

ČOVJEK JE BEZNADEŽAN I SKLON OČAJU

U Kur'anu se za čovjeka kaže da je sklon beznadu i očaju. U vezi s tim, javljaju se dva koncepta: *jeūs* (يُؤُسُ) i *kanūt* (قَنُوتٌ). Prvi koncept ukazuje na beznade, a drugi na očaj i potpuno gubljenje nade. To je jedno svojstvo koje je inherentno ljudskom biću i koje se kod svake osobe očituje u različitom intenzitetu. Čovjek može u određenim okolnostima izgubiti nadu i pasti u beznade. Međutim, gubljenje nade u Allahovu milost i pomoć je put koji vodi u nevjerovanje.⁸ Zapravo, ta svojstva bivaju izraženija kod osoba koje ne vjeruju (Kara, 2006: 97).

U Kur'anu stoji: *Ako čovjeku damo da osjeti milost Našu, pa mu je poslije uskratimo, tada on, zaista, pravi očajnik* (يُؤُسُ) *i nezahvalnik postaje* (Hud, 9–10). *A kad učinimo da ljudi milost našu okuse, oni joj se obraduju, a kad ih pogodi nevolja zbog onog što su njihove ruke učinile, odjednom očajavaju* (يَقْنُطُونَ) (Er-Rum, 36). *Čovjeku ne dosadi da dobro traži, a kada ga zlo zadesi, onda očajava* (يُؤُسُ) *i nadu gubi* (قَنُوتٌ) (Fussilet, 49). Dakle, čovjek zapada u beznade kada mu budu uskraćene neke blagodati u kojima je uživao, kao što su zdravlje, bogatstvo i sl. te kada bude iskušán nečim neprijatnim (Kara, 2006: 98). Časni Kur'an zabranjuje ljudima da gube nadu u Allahovu milost zbog grijeha, zato što Allah prašta i milostiv je (Ez-Zumer, 53).

7 إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنُودٌ

8 U 87. ajetu sure Jusuf stoji da nadu u olakšanje od Allaha i Njegovu milost gube samo nevjernici.

Čovjeku ne dosadi da traži blagostanje, ali ako ga samo nesreća dotakne, odmah gubi nadu i misli da za njega nema izlaza. To je zbog toga što mu je slabo pouzdanje u Allaha i njegova veza s Njim (Qutb, 2000: 174).

ČOVJEK JE SPREMAN DA RASPRAVLJA I DA SE ODUPIRE

Čovjeku su prepirka i rasprava inherentne. O tome se govori u sljedećim ajetima: En-Nahl, 4; El-Kehf, 54.

ZAKLJUČAK

Jedna od glavnih tema Kur'ana jeste čovjek. U njemu se govori o poslanicima i vjerovjesnicima, o dobrim i pobožnim ljudima, ali i o nevjernicima i grešnicima. Cilj kur'anskih kazivanja jeste potaknuti čovjeka da slijedi put dobrih i odvratiti ga od puta onih zlih.

Časni Kur'an govori i o negativnim osobinama koje su svojstvene ljudskom biću, poput sklonosti škrtačenju, raspravi, nezahvalnosti, beznađu, očaju, malodušnosti, brzopletosti i sličnom. Cilj je skrenuti pažnju čovjeku da se tih osobina oslobađa borbom protiv vlastitih prohtjeva te ukazati na njegovu potrebu za duhovnim odgojem. U prvom ajetu u kojem se u Kur'anu spominje čovjek kao ljudsko biće, naglašava se da je stvoren slabim, što jasno pokazuje njegovu potrebu za pomoći Stvoritelja kako bi ispravno živio.

LITERATURA:

- Ali, Se'id Isma'il (2021). *Načela islamske pedagogije*. Sarajevo: El-Kalem i CNS.
- Aristotel (1988). *Politika* (preveo Tomislav Ladan). Zagreb: Globus.
- Asad, M. (2004). *Poruka Kur'ana*. Sarajevo: El-Kalem.
- Bilmen, Ö. N. (2022). *Veliki hanefijski ilmihal*. (preveo s turskog: Dženan Hasić). Sarajevo: Semerkand.
- Conroy, S. J. i Emerson, Tisha L. N. (2004). "Business Ethics and Religion: Religiosity as a Predictor of Ethical Awareness among Students", *Journal of Business Ethics*. Volume 50, pages 383–396.
- Endelusi (el-), Ibn Džuzejj (2014). *Olakšani komentar Kur'ana*, 6. Sarajevo: Libris.
- Gazali (el-), Ebu Hamid (2019). *Stazama dobrih i pobožnih*. (preveo s arapskog: Dženan Hasić). Sarajevo: Karađoz Group.
- Gazali (el-), Ebu Hamid (2021). *Srčana otkrovenja*. (preveo s arapskog: Dženan Hasić). Sarajevo: Karađoz Group.
- Halilović, Safvet (2012). *Šta Kur'an kaže o čovjeku: uvod u kur'ansku antropologiju*. Sarajevo: El-Kalem & CNS.
- Halilović, Safvet (2024a). *Tefsir – Komentar Kur'ana časnog*, sv. I. Zenica: Islamski pedagoški fakultet.

- Halilović, Safvet (2024c). Tefsir – Komentar Kur'ana časnog, sv. IV. Zenica: Islamski pedagoški fakultet.
- Haseni, (el-), Ibn Acibe (2016). *El-Babru-l-medid*. (preveo na turski: D. Selvi). sv. VIII. Istanbul: Semerkand.
- Haseni, (el-), Ibn Acibe (2016a). *El-Babru-l-medid*. (preveo na turski: D. Selvi). sv. X. Istanbul: Semerkand.
- Havva, S. (2003). *Naš duhovni odgoj*. Tuzla: Behram-begova medresa.
- Ibn Kesir (2002). *Tefsir, skraćeno izdanje*. Sarajevo: Visoki saudijski komitet za pomoć BiH.
- Izutsu, T. (2013). *Kur'an'da Dini ve Ahlâkî Kavramlar*. (prijevod na turski Selahattin Ayaz). Istanbul: Pinar Yayinlari.
- Izutsu, T. (2019). *Bog i čovjek u Kur'anu: semantika kur'anskog Weltanschauunga*. Sarajevo: Centar za napredne studije.
- Kara, Osman (2016). *Davranış Açısından Kur'an'da İnsan*. Istanbul: ARK.
- Karadavi, (el-), Jusuf. (2001). *İbadet u islamu*. Konjic: Medžlis IZ.
- Karić, E. (2005). *Kako tumačiti Kur'an*. Sarajevo: Tugra.
- Küng, Hans (2023). *Islam – prošlost – sadašnjost – budućnost*. Sarajevo: Dobra knjiga.
- Kur'an s prevodom na bosanski jezik* (1991) (preveo Besim Korkut) Medina: Kompleks Hadimu al-Haremejni aš-Šerifejni al-Melik Fahd.
- Munziri, (el-), Zekijjudin Ebu Muhammed (2008). *Muslimova zbirka hadisa – sažetak*. sv. I. Sarajevo: El-Kalem.
- Okuyan. M. (1998). "Kur'an'da Olumsuz İnsan Tipleri", *Kur'an Mesajı İlmi Araştırmalar Dergisi*, avgust-septembar-oktobar, 98, br. 10, 11, 12, str. 137–151.
- Öztürk, Y. N. (2012). "Kur'an'da İnsan Kavramı". *Journal of Istanbul University Faculty of Theology* (3).
- Šurunbulali, (eš-), Hasan b. Ammar (2021). *Stepenice sreće: maturidijski akaid i hanefijski fikih*. (s arapskog preveo: Dženan Hasić). Sarajevo: Semerkand.
- Qutb, S. (1999). *U okrilju Kur'ana 17*. Sarajevo: Fakultet islamskih nauka.
- Qutb, S. (2000). *U okrilju Kur'ana 24*. Sarajevo: Fakultet islamskih nauka.
- Rahman, Fazlur (2011). *Glavne teme Kur'ana*. Sarajevo: El-Kalem & CNS.
- Sedić, F. (2004). *Veliki grijesi*. Bihać: Islamska pedagoška akademija.
- Tusteri (el-), Sehl (2016). *Tefsir*. (preveo s arapskog: Nedžad Ćeman) Fojnica: Štamparija Fojnica.
- Wilcox, L. (2007). *Sufizam i psihologija*. Tuzla: Medžlis Islamske zajednice.

جنان هاسيتش

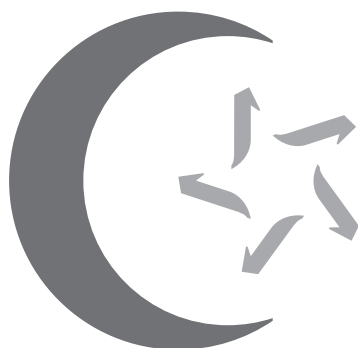
Dženan Hasić

مكاره أخلاق الإنسان من منظور القرآن الكريم

The Weaknesses of man as a Human Being Through the Perspective of the Noble Qur'an

ملخص: الإنسان أحد الموضوعات الرئيسة للقرآن الكريم، فإن أول آية قرآنية يذكر فيها الإنسان كالكائن البشري قد أتى فيها ذكره بصفة خلقه ضعيفا وذلك أمر يشير إلى أنه محتاج إلى عون خالقه حتى يعيش عيشة مستقيمة. الفطرة ما ولد الإنسان عليه والقرآن يتكلم عن مكاره الأخلاق التي تلازم الكائن البشري وهي مغروسة في فطرته. المؤلف يلفت الأنظار في هذه المقالة إلى ضرورة الكفاح ضد تلك المكاره وإلى أن التربية الروحية أمر ضروري للنجاح في هذا الكفاح.

Summary: One of the central themes of the Noble Qur'an is the human being. In the very first verse in which man is mentioned in the Qur'an, it is stated that he was created weak, which indicates his need for the assistance of his Creator in order to live rightly. Human nature is that with which man was created. The Noble Qur'an discusses negative traits or weaknesses that are inherent to the human being, ingrained in his very nature. In this article, the author draws attention to the necessity of struggling against these weaknesses and emphasizes that spiritual cultivation is indispensable for that struggle.



Službeni dio

Aktivnosti Vijeća muftija

Broj: 18-03-2-2657-3/24

Datum: 14. muharrem 1447. godine po H.
9. juli 2025. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdeset i petoj redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 14. muharrema 1447. godine po H., odnosno 9. jula 2025. godine,, nakon prezentiranja odluka Reisu-l-uleme o utvrđivanju visine nisaba za zul-ka'de i zul-hidždže 1446., te muharrem 1447. godine po Hidžri, donesene 23. zul-ka'da 1446. god. po H., odnosno 21. maja 2025. godine, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Potvrđuje se odluka Reisu-l-uleme o utvrđivanju visine nisaba za zul-ka'de i zul-hidždže 1446., te muharrem 1447. godine po Hidžri, broj: 01-06-1-2657-2/25, od 23. zul-ka'da 1446. god. po H., odnosno 21. maja 2025. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 18-03-2-1-3062-2/25

Datum: 14. muharrem 1447. godine po H.
9. juli 2025. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdeset i petoj redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 14. muharrema 1447. godine po H., odnosno 9. jula 2025. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Tabaković Nađisa kći Muharema, iz Bihaća, može za potrebe izgradnje mekteba za djecu, škole islama i stana za imama Gradske džamije

mije u Bihaću, Medžlis IZ Bihać, uvakufiti svoju nekretninu označenu kao k.č. br. 7199/4 zv. „Bašta“ u naravi kuća i zgrada, površine 131 m² i dvorište, površine 273 m², upisanu u p.l. broj 3771, što po starom premjeru odgovara upisu u zk. ul. br. 10327 k.o. BIHAĆ-GRAD, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Bihać – vakuf Medžlisa IZ Bihać.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifi izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Bihać i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 18-03-2-1-3064-2/25

Datum: 14. muharrem 1447. godine po H.

9. juli 2025. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdeset i petoj redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 14. muharrema 1447. godine po H., odnosno 9. jula 2025. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Dervišević Kemal sin Ragiba, iz Cerske, može za potrebe džemata Cerska, Medžlis IZ Vlasenica, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 891 zv. „Potkućnica“ u naravi njiva 5. klase, površine 808 m², upisanu u List nepokretnosti broj 86 k.o. Cerska, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Vlasenica – vakuf džemata Cerska.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Vlasenica i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 18-03-2-1-3065-2/25

Datum: 14. muharrem 1447. godine po H.

9. juli 2025. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdeset i petoj redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 14. muharrema 1447. godine po H., odnosno 9. jula 2025. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Sadika Zahirović kći Sabita, iz Sarajeva, može za potrebe rada Vakufske direkcije, uvakufiti svoju nekretninu izgrađenu na k.č. br. 826/J1, u naravi dvosoban stan koji je nalazi u ulici Dolina 4, a sastoji se od dvije sobe, kuhinje i pomoćnih prostorija, ukupne površine 51,20 m² i suvlasnički dio od 51/674 na nekretnini označenoj kao k.č. br. 826, povrzano s vlasništvom na posebnoj dijelu, upisanu u z.k. ul. br. 3313 k.o. SARAJEVO VII, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH – Vakufska direkcija.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifi izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuje se Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 18-03-2-1-3066-2/25

Datum: 14. muharrem 1447. godine po H.

9. juli 2025. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdeset i petoj redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 14. muharrema 1447. godine po H., odnosno 9. jula 2025. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Mešić Mirzet sin Nusreta, iz Gradačca, može za potrebe mezarja u džematu Zelinja Donja, Medžlis IZ Gradačac, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 1210/1 zv. „Kosice“ u naravi voćnjak 4. klase, površine 2007 m², upisanu u p.l. broj 994, što po starom premjeru odgovara upisu u z.k. ul. br. 1361 k.o. Zelinja Donja, uz uvjet da se predmetna nekretnina

uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Gradačac – vakuf džemata Zelinja Donja.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Gradačac i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 18-03-2-1-3068-2/25

Datum: 14. muharrem 1447. godine po H.

9. juli 2025. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdeset i petoj redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 14. muharrema 1447. godine po H., odnosno 9. jula 2025. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Deniz Kesten sin Muharema, iz Sarajeva, može za potrebe pomoći socijalno ugroženim kategorijama stanovništva, stipendiranja studenta te svih onih kojima je pomoć potrebna, uvakufiti nekretnine označene kao k.č. br. 1726/121 u naravi oranica, površine 519 m², u ime majke Kesten Safete, k.č. br. 1726/122 u naravi oranica, površine 527 m², u ime i pred dušu rahmetli oca Kesten Muharema, k.č. br. 1726/123 u naravi oranica, površine 529 m² i k.č. br. 1726/124 u naravi oranica, površine 528 m², u svoje ime, u ime supruge Amre i njihove djece, upisane u zk. ul. broj 14290 k.o. SP Donji Butmir, uz uvjet da se predmetne nekretnine uknjiže na ime: Islamska zajednica u BiH – Vakufska direkcija.

Predmetne nekretnine su u zemljišnim knjigama upisane u korist Kesten Safete koja će zaključiti Ugovor o poklonu nekretnina umjesto Kesten Deniza koji je stvarni vlasnik nekretnina.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuje se Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 18-03-2-1-3069-2/25

Datum: 14. muharrem 1447. godine po H.

9. juli 2025. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdeset i petoj redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 14. muharrema 1447. godine po H., odnosno 9. jula 2025. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Omerbašić rođ. Hasić Saliha kći Agana, iz Odžaka, može za potrebe Medžlisa IZ Odžak, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 3483 zv. „Njiva Ada“ u naravi njiva 1. klase, površine 10724 m², upisanu u p.l. broj 732 k.o. Odžak, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Odžak – vakuf Medžlisa IZ Odžak.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifi izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Odžak i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 18-03-2-1-3070-2/25

Datum: 14. muharrem 1447. godine po H.

9. juli 2025. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdeset i petoj redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 14. muharrema 1447. godine po H., odnosno 9. jula 2025. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Dautović Omer sin Alage, iz Travnika, može za potrebe proširenja mezarja u džematu Maline, Medžlis IZ Travnik, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 1620/2 zv. „Rudina“ u naravi njiva 5. klase, površine 1480 m², upisanu u p.l. broj 1138 k.o. Maline, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Travnik – vakuf džemata Maline.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Travnik i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 18-03-2-1-3071-2/25

Datum: 14. muharrem 1447. godine po H.

9. juli 2025. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdeset i petoj redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 14. muharrema 1447. godine po H., odnosno 9. jula 2025. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Hrustanović Hazrudin sin Hajre, iz Turije i Harbaš Esad sin Asima, iz Turije, mogu uvakufiti svoje suvlasniče dijelove u udjelu ½, za potrebe mezarja u džematu Turija, Medžlis IZ Puračić, zemljišne parcele označene kao k.č. br. 553/3 zv. „Brezici“ u naravi njiva 4. klase, površine 1976 m², upisane u p.l. broj 2785, što po starom premjeru odgovara upisu u z.k. ul. br. 1748 k.o. Turija, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Puračić – vakuf džemata Turija.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifima izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Puračić i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 18-03-2-1-3072-2/25

Datum: 14. muharrem 1447. godine po H.

9. juli 2025. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdeset i petoj redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 14. muharrema 1447. godine po H., odnosno 9. jula 2025. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Imširović Sadik sin Muhameda, iz Lukavca, Kasumović rođ. Imširović Seniba kći Muhameda, iz Lukavca, Imširović Meliha kći Muhameda, iz Lukavca, Aganović rođ. Imširović Sabiha kći Muhameda, iz Sarajeva i Nurkić Damir sin Džemala, iz Lukavca, mogu uvakufiti svoje suvlasniče dijelove u udjelu 1/5, za potrebe mezarja u džematu Poljice-Centar, Medžlis IZ Puračić, nekretnine označene kao k.č. br. 962 zv. „Njiva“ u naravi njiva 6. klase, površine 3758 m² i šuma 3. klase, površine 720 m², upisane u p.l. broj 2195, što po starom premjeru odgovara upisu u z.k. ul. br. 895 k.o. Poljice II, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Puračić – vakuf džemata Poljice-Centar.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifima izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Puračić i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 18-03-2-1-3073-2/25

Datum: 14. muharrem 1447. godine po H.

9. juli 2025. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdeset i petoj redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 14. muharrema 1447. godine po H., odnosno 9. jula 2025. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Čeliković rođ. Beganović Hafa kći Mehmeda, iz Lukavca, može za potrebe džemata Poljice-Pustoline, Medžlis IZ Puračić, uvakufiti

svoje zemljišne parcele označene kao k.č. br. 814/3 zv. „Tuk“ u naravi prilazni put, površine 120 m² i k.č. br. 815/4 u naravi šuma 3. klase, površine 2561 m², upisane u p.l. broj 1022 k.o. Poljice I, uz uvjet da se predmetne nekretnine uknjiže na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Puračić – vakuf džemata Poljice-Pustoline.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifi izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Puračić i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 18-03-2-1-3074-2/25

Datum: 14. muharrem 1447. godine po H.

9. juli 2025. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdeset i petoj redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 14. muharrema 1447. godine po H., odnosno 9. jula 2025. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Aganović Zijad sin Zahida, iz Travnika, može za potrebe proširenja bašče za sjetvu kod imamske kuće, parking prostora i igralište za djecu u džematu Mosor, Medžlis IZ Travnika, uvakufiti svoje nekretnine označene kao k.č. br. 207 u naravi kuća i zgrada, površine 94 i dvorište površine 216 m², upisane p.l. br. 409 i k.č. br. 208 u naravi voćnjak 3. klase, površine 502 m² i pašnjak 3. klase, površine 391 m² k.o. Mosor, uz uvjet da se predmetne nekretnine uknjiže na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Travnika – vakuf džemata Mosor.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Travnika i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 18-03-2-1-3075-2/25

Datum: 14. muharrem 1447. godine po H.

9. juli 2025. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdeset i petoj redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 14. muharrema 1447. godine po H., odnosno 9. jula 2025. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Rotić Kadrija sin Muje, iz Olova, može za potrebe mezarja u džematu Rijeka, Medžlis IZ Olovo, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 1523 zv. „Tuk“, u naravi livada 4. klase, površine 1267 m², upisana zk. ul. br. 367 k.o. Careva Ćuprija II, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Olovo – vakuf džemata Rijeka.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Olovo i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 18-03-2-1-3076-2/25

Datum: 14. muharrem 1447. godine po H.

9. juli 2025. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdeset i petoj redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 14. muharrema 1447. godine po H., odnosno 9. jula 2025. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Čaušević Ferid sin Šahbaza, iz Olova, može za potrebe uređenja imovinskih odnosa i međa harema džamije Rijeka, Medžlis IZ Olovo, uvakufiti svoje zemljišne parcele označene kao k.č. br. 1741/3 u naravi pašnjak 3. klase, površine 343 m² i k.č. br. 1741/4 u naravi pašnjak 3. klase, površine 23 m², upisane zk. ul. br. 35 k.o. Careva Ćuprija II, uz uvjet da se predmetne ne-

kretnine uknjiže na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Olovo – vakuf džemata Rijeka.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Olovo i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 18-03-2-1-3077-2/25

Datum: 14. muharrem 1447. godine po H.

9. juli 2025. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdeset i petoj redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 14. muharrema 1447. godine po H., odnosno 9. jula 2025. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Bradarac Seida kći Edhema, iz Rogatice, može za potrebe džemata Rogatica, Medžlis IZ Rogatica, uvakufiti svoje nekretnine označene kao k.č. br. 932 u naravi poslovni prostor, površine 34 m², k.č. br. 1245 u naravi stambeni objekat, površine 74 m², garaža površine 20 m², dvorište površine 300 m² i k.č. br. 1251 u naravi voćnjak 2. klase, površine 1960 m², upisane u List nepokretnosti broj 127 k.o. Rogatica 1, uz uvjet da se predmetne nekretnine uknjiže na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Rogatica – vakuf džemata Rogatica.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifi izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Rogatica i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 18-03-2-1-3078-2/25

Datum: 14. muharrem 1447. godine po H.

9. juli 2025. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdeset i petoj redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 14. muharrema 1447. godine po H., odnosno 9. jula 2025. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Zimić Mevlida kći Šabana, iz Rogatice, može za potrebe proširenje mezarja u džematu Kukavice, Medžlis IZ Rogatica, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 752/2 zv. „Skinica“ u naravi livada 4. klase, površine 2200 m², upisanu u List nepokretnosti broj 48 k.o. Kukavice 2, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Rogatica – vakuf džemata Kukavice.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifi izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Rogatica i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 18-03-2-1-3079-2/25

Datum: 14. muharrem 1447. godine po H.

9. juli 2025. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdeset i petoj redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 14. muharrema 1447. godine po H., odnosno 9. jula 2025. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Cocalić Safija kći Mustafe, iz Višegrada, Cocalić Mujo sin Mustafe, iz Višegrada, Cocalić Zaim sin Mustafe, iz Višegrada, mogu uvakufiti svoje suvlasničke dijelove u udjelu ¼, Ćosić Sabahudin sin Safeta, iz Višegrada i Šehović Adisa kći Safeta, iz Višegrada, mogu uvakufiti svoje suvlasničke dijelove u udjelu 1/8, za potrebe džemata Careva, Medžlis IZ Višegrad, zemljišne parcele označene kao k.č. br. 1720/2 u naravi njiva 4. klase, površine 104 m²

i k.č. br. 1720/3 u naravi njiva 4. klase, površine 345 m², upisane u p.l. broj 95 k.o. Gostinja, uz uvjet da se predmetne nekretnine uknjiže na ime: Islamska zajednica u BiH – Medžlis IZ Višegrad - vakuf džemata Careva.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifima izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Višegrad i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 18-03-2-1-3080-2/25

Datum: 14. muharrem 1447. godine po H.

9. juli 2025. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdeset i petoj redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 14. muharrema 1447. godine po H., odnosno 9. jula 2025. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Subašić Edhem sin Bešira, iz Gradačca i Subašić Enver sin Bešira, iz Gradačca, mogu uvakufiti svoje suvlasničke dijelove u udjelu 1/2, za potrebe proširenja mezaja u džematu Zelinja Srednja, Medžlisa IZ Gradačac, zemljišne parcele označene kao k.č. br. 411/2 zv. „Mezarje“ u naravi groblje/mezarje, površine 921, upisane u z.k. ul. broj 103 k.o. Zelinja Srednja, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH – Medžlis IZ Gradačac - vakuf džemata Zelinja Srednja.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifima izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Gradačac i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 18-03-2-1-3081-2/25

Datum: 14. muharrem 1447. godine po H.

9. juli 2025. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdeset i petoj redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 14. muharrema 1447. godine po H., odnosno 9. jula 2025. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Popara Mirza sin Sedžada, iz Jajca, može za potrebe Medžlisa IZ Jajce, uvakufiti svoje nekretnine označene kao k.č. br. 1203/14 u naravi vrt, zv. „Orašje pod gradom“, površine 523 m² i k.č. br. 1203/11 u naravi kućište sa dvorištem i kućom površine 306 m² i k.č. br. 1203/15 u naravi dvorište površine 104 m², upisane u z.k. ul. broj 1031 k.o. Jajce, uz uvjet da se predmetne nekretnine uknjiže na ime: Islamska zajednica u BiH – Medžlis IZ Jajce - vakuf Medžlisa IZ Jajce.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Jajce i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 18-03-2-1-3082-2/25

Datum: 14. muharrem 1447. godine po H.

9. juli 2025. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdeset i petoj redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 14. muharrema 1447. godine po H., odnosno 9. jula 2025. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Hasanović Jasmin sin Rame, iz Repnika, može za potrebe mezarja u naselju Nasubašići džemata Repnik, Medžlis IZ Banovići, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 1432/2 zv. „Bukovija“ u naravi oranica/njiva 6. klase, površine 1228 m², upisana u katastarsko-knjižni uložak broj 365 k.o. Repnik, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na

ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Banovići – vakuf džemata Repnik.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Banovići i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 18-03-2-1-3083-2/25

Datum: 14. muharrem 1447. godine po H.

9. juli 2025. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdeset i petoj redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 14. muharrema 1447. godine po H., odnosno 9. jula 2025. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Dautović Muharem sin Rame, iz Travnika, može za potrebe Elči Ibrahim-pašine medrese u Travniku, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 485/2 zv. „Gaj“ u naravi šuma 1. klase, površine 2670 m², upisanu u katastarsko-knjižni uložak broj 216, što po starom premjeru odgovara upisu u z.k. ul. br. 216 k.o. Bojnik, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH – Elči Ibrahim-pašina medresa - vakuf Elči Ibrahim-pašine medrese.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Elči Ibrahim-pašina medresa i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 18-03-2-1-3089-2/25

Datum: 14. muharrem 1447. godine po H.

9. juli 2025. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdeset i petoj redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 14. muharrema 1447. godine po H., odnosno 9. jula 2025. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Hot Jasmin sin Raifa, iz Sarajeva, može za potrebe džemata Rakovica, Medžlis IZ Sarajevo, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 763 u naravi oranica/njiva 5. klase, površine 472 m², upisanu u p.l. broj 1225 k.o. Rakovica, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH – Medžlis IZ Sarajevo - vakuf džemata Rakovica.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Sarajevo i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 18-03-2-1-3090-2/25

Datum: 14. muharrem 1447. godine po H.

9. juli 2025. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdeset i petoj redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 14. muharrema 1447. godine po H., odnosno 9. jula 2025. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Zeba Nermina kći Mehmeda, iz Sarajeva, može za potrebe džemata Kaoštice, Medžlis IZ Višegrad, uvakufiti svoje zemljišne parcele označene kao k.č. br. 2614 u naravi šuma 6. klase, površine 2654 m², k.č. br. 2615/1 u naravi pašnjak 6. klase, površine 2873 m², k.č. br. 2615/2 u naravi livada 6. klase, površine 8562 m² i šuma 6. klase površine 870 m², k.č. br. 2615/3 u naravi voćnjak 5. klase površine 1105 i k.č. br. 2616 u naravi voćnjak 5. klase površine 1038 m², upisane u List nepokretnosti broj 280 k.o. Kaoštice, uz uvjet

da se predmetne nekretnine uknjiže na ime: Islamska zajednica u BiH – Medžlis IZ Višegrad - vakuf džemata Kaoštice.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifi izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Višegrad i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 18-03-2-1-3091-2/25

Datum: 14. muharrem 1447. godine po H.

9. juli 2025. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdeset i petoj redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 14. muharrema 1447. godine po H., odnosno 9. jula 2025. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Dudević Hasib sin Nesiba, iz Višegrada, može za potrebe džemata Žlijeb, Medžlis IZ Višegrad, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 796 u naravi voćnjak 5. klase, površine 1287 m², upisanu u p.l. broj 363 k.o. Kamenica, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH – Medžlis IZ Višegrad - vakuf džemata Žlijeb.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Višegrad i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 18-03-2-1-3092-2/25

Datum: 14. muharrem 1447. godine po H.

9. juli 2025. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdeset i petoj redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 14. muharrema 1447. godine po H., odnosno 9. jula 2025. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Hajdarević Ibrahim sin Avde, iz Višegrada, može za potrebe džemata Dobrun, Medžlis IZ Višegrad, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 2233/3 u naravi voćnjak 4. klase, površine 87 m², upisanu u List nepokretnosti broj 83 k.o. Dobrun, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH – Medžlis IZ Višegrad - vakuf džemata Dobrun.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Višegrad i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 18-03-2-1-3106-2/25

Datum: 14. muharrem 1447. godine po H.

9. juli 2025. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdeset i petoj redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 14. muharrema 1447. godine po H., odnosno 9. jula 2025. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost Medžlisu IZ Cazin da može izvršiti transformaciju/ eksproprijaciju dijela vakufske nekretnine označene kao k.č. br. 1287, zvana "Oklop", u naravi je groblje/mezarje, u površini od 27 m², upisana u 302 k.o. Majetići na način da se ista ustupi kroz eksproprijaciju u korist Grada Cazin za iznos od 10,00 KM po m², što za 27 m² ukupno iznosi 270,00 KM.

S obzirom na to da Medžlis IZ Cazin nije predložio utrošak dobijenih finansijskih sredstava, obavezuje se da sredstva dobijena od transformacije vakufske imovine uplati na račun Vakufske direkcije.

Nakon što Medžlis IZ Cazin nađe adekvatnu nekretninu, Vakufska direkcija će sredstva uplatiti na račun Medžlisa kako bi isti mogao kupiti nekretninu i uknjižiti je na istoimeni vakuf.

Zadužuje se Medžlis IZ Cazin da Vakufskoj direkciji dostavi izvještaj nakon realizacije predmetne transformacije.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Cazin i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 18-03-2-1-3107-2/25

Datum: 14. muharrem 1447. godine po H.

9. juli 2025. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdeset i petoj redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 14. muharrema 1447. godine po H., odnosno 9. jula 2025. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost Medžlisu Islamske zajednice Busovača za uklanjanje odnosno rušenje objekta starog mekteba/mesdžida, koji se nalazi na parcelama označenim kao k.p. broj 1960 i k.p. broj 1961, KO Solakovići, radi izgradnje novog objekta.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Busovača i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 18-03-2-1-3108-2/25

Datum: 14. muharrem 1447. godine po H.

9. juli 2025. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdeset i petoj redov-

noj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 14. muharrema 1447. godine po H., odnosno 9. jula 2025. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost Medžlisu IZ Sarajevo da može izvršiti transformaciju dijela vakufske nekretnine kao k.č. broj 2572/2, upisane u ZK uložak broj 2430, KO Vogošća i PL broj 435, KO Vogošća u površini od 33 m² u korist JP Elektroprivreda d.d Sarajevo, radi izgradnje trafostanice, uz naknadu u iznosu od 100,00 KM po m², što ukupno iznosi 3.300,00 KM.

S obzirom da Medžlis IZ Sarajevo nije predložio adekvatnu nekretninu koja bi se kupila za novčana sredstva, Obavezuje se Medžlis IZ Sarajevo da dobijena sredstva deponuje na račun Vakufske direkcije.

Nakon što Medžlis IZ Sarajevo obezbijedi adekvatnu nekretninu, Vakufska direkcija će sredstva uplatiti na račun Medžlisa kako bi isti mogao kupiti adekvatnu nekretninu i uknjižiti je na istoimeni vakuf.

Zadužuje se Medžlis IZ Sarajevo da Vakufskoj direkciji dostavi izvještaj nakon realizacije predmetne transformacije.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Sarajevo i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 18-03-2-1-3118-2/25

Datum: 14. muharrem 1447. godine po H.

9. jula 2025. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdeset i petoj redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 14. muharrema 1447. godine po H., odnosno 9. jula 2025. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Medžlis IZ Tešanj, može za potrebe vakufa džamije Šije Gornje Polje, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 496/5 zv. „Bašča“ u naravi voćnjak 3. klase, površine 1560 m², upisanu u p.l. broj 1510 k.o. Šije, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Tešanj – vakuf džamije Šije Gornje Polje.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Tešanj i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 18-03-2-1-3121-2/25

Datum: 14. muharrem 1447. godine po H.

9. juli 2025. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdeset i petoj redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 14. muharrema 1447. godine po H., odnosno 9. jula 2025. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Durgutović Nusret sin Abdurahmana, iz Janje, Durgutović Umihana kći Muje, iz Janje, Karić Zahida kći Muje, iz Janje i Paravlić Ramiza kći Muje, iz Janje, mogu uvakufiti svoje suvlasničke dijelove u udjelu $\frac{1}{4}$, za potrebe Medžlisa IZ Janja, zemljišne parcele označene kao k.č. br. 1731 u naravi njiva 4. klase, površine 3021 m², upisane u List nepokretnosti broj 851 k.o. Janja 2, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH – Medžlis IZ Janja - vakuf Medžlisa IZ Janja.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifima izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Janja i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 18-03-2-1-3122-2/25

Datum: 14. muharrem 1447. godine po H.

9. juli 2025. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdeset i petoj redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 14. muharrema 1447. godine po H., odnosno 9. jula 2025. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Gruhonjić Haša kći Edhema, iz Janje, može u ime rahmetli majke Junuzović rođ. Terzimustafić Vasfe, kći Saliha, za potrebe Medžlisa IZ Janja, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 2239 u naravi njiva 5. klase, površine 9682 m², upisanu u List nepokretnosti broj 3597 k.o. Janja 2, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH – Medžlis IZ Janja - vakuf Medžlisa IZ Janja.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifi izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Janja i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 18-03-2-1-3123-2/25

Datum: 14. muharrem 1447. godine po H.

9. juli 2025. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdeset i petoj redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 14. muharrema 1447. godine po H., odnosno 9. jula 2025. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da UNA INTERNATIONAL d.o.o., može za potrebe pomoći djece bez roditelja ili za potrebe pomoći socijalno ugroženih porodica, uvakufiti stan u Sarajevu, u ulici Salke Nezečića broj 9, upisan u KPU poduložak broj 27587 k.o. KPU_Novi Grad, u naravi jednosoban stan na parceli broj 27587/1, ukupne površine 39,96 m², te pripadajućeg dijela zajedničkih prostorija i uređaja koji pripadaju stanu i zgradi kao cjelini i pripadajućeg dijela

zemljišta ispod zgrade i može za potrebe siročadi odnosno socijalno ugroženih kategorija, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 770 u naravi njiva 5. klase, površine 2359 m², upisanu u p.l. i z.k. br. 197 k.o. Resnik, uz uvjet da se predmetne nekretnine uknjiže na ime: Islamska zajednica u BiH – Vakufska direkcija.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuje se Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 18-03-2-1-3145-2/25

Datum: 14. muharrem 1447. godine po H.

9. juli 2025. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdeset i petoj redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 14. muharrema 1447. godine po H., odnosno 9. jula 2025. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Spahić Zijad sin Huseina, iz Tešnja i Roša Medin sin Huse, iz Tešnja, mogu uvakufiti svoje suvlasničke dijelove u udjelu $\frac{1}{2}$, za potrebe džemata Kosova, Medžlis IZ Maglaj, zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 713/2 u naravi njiva 5. klase, površine 3855 m², upisanu u p.l. br. 689 i z.k. ul. br. 953 k.o. Kosova, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH – Medžlis IZ Maglaj - vakuf džemata Kosova.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifima izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Maglaj i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 18-03-2-1-3147-2/25

Datum: 14. muharrem 1447. godine po H.

9. juli 2025. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdeset i petoj redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 14. muharrema 1447. godine po H., odnosno 9. jula 2025. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Topčić Mustafa sin Muharema, iz Maglaja, može uvakufiti svoj suvlasnički dio u udjelu 1/5, za potrebe prilaznog puta džamiji u džematu Kosova, Medžlis IZ Maglaj, zemljišne parcele označene kao k.č. br. 1482/5 u naravi prilazni put, površine 315 m², upisane u p.l. br. 603 i z.k. ul. br. 9 k.o. Kosova, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH – Medžlis IZ Maglaj - vakuf džemata Kosova.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Maglaj i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 18-03-2-1-3148-2/25

Datum: 14. muharrem 1447. godine po H.

9. juli 2025. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdeset i petoj redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 14. muharrema 1447. godine po H., odnosno 9. jula 2025. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Spahić Muhamed sin Jusufa, iz Maglaja, može uvakufiti svoj suvlasnički dio u udjelu 1/5, za potrebe prilaznog puta džamiji u džematu Kosova, Medžlis IZ Maglaj, zemljišne parcele označene kao k.č. br. 1483/4 u naravi prilazni put, površine 295 m², upisane u p.l. br. 470 i z.k. ul. br. 1163 k.o. Kosova, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH – Medžlis IZ Maglaj - vakuf džemata Kosova.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Maglaj i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 18-03-2-1-3151-2/25

Datum: 14. muharrem 1447. godine po H.

9. juli 2025. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdeset i petoj redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 14. muharrema 1447. godine po H., odnosno 9. jula 2025. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Topčagić rođ. Bećirović Ermina kći Adema, iz Maglaja i Bećirović Eldin sin Adema, iz Maglaja, mogu uvakufiti svoje suvlasničke dijelove u udjelu 1/5, za potrebe prilaznog puta džamiji u džematu Kosova, Medžlis IZ Maglaj, zemljišne parcele označene kao k.č. br. 1480/3 u naravi prilazni put, površine 156 m², upisane u p.l. br. 415 i z.k. ul. br. 1197 k.o. Kosova, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH – Medžlis IZ Maglaj - vakuf džemata Kosova.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifima izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Maglaj i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 18-03-2-1-3152-2/25

Datum: 14. muharrem 1447. godine po H.

9. juli 2025. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdeset i petoj redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 14. muharrema 1447. godine po H., odnosno 9. jula 2025. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Sejmenović rođ. Katanović Fatima kći Adema, iz Maglaja, može uvakufiti svoj suvlasnički dio u udjelu 1/5, za potrebe prilaznog puta džamiji u džematu Kosova, Medžlis IZ Maglaj, zemljišne parcele označene kao k.č. br. 128/2 u naravi prilazni put, površine 94 m², upisane u p.l. br. 786 i z.k. ul. br. 231 k.o. Kosova, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH – Medžlis IZ Maglaj - vakuf džemata Kosova.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifi izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Maglaj i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 18-03-2-1-3162-2/25

Datum: 14. muharrem 1447. godine po H.

9. juli 2025. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdeset i petoj redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 14. muharrema 1447. godine po H., odnosno 9. jula 2025. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Zolota Mustafa sin Adema, iz Brajića, može za potrebe džemata Brajići, Medžlis IZ Travnik, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 448/1 zv. „Dubljani“ u naravi oranica/njiva 4. klase, površine 2974 m², upisanu u p.l. br. 592 k.o. Brajići, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH – Medžlis IZ Travnik - vakuf džemata Brajići.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Travnik i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 18-03-2-1-3163-2/25

Datum: 14. muharrem 1447. godine po H.

9. juli 2025. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdeset i petoj redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 14. muharrema 1447. godine po H., odnosno 9. jula 2025. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Krupić Fadil sin Smaila, iz Sanskog Mosta, može za potrebe džemata Donji Kamengrad-nova džamija, Medžlis IZ Sanski Most, uvakufiti svoje zemljišne parcele označene kao k.č. br. 841 zv. „Ograda“ u naravi livada 2. klase, površine 1313 m² i livada 3. klase površine 969 m² i k.č. br. 842 zv. „Ograda“ u naravi livada 2. klase, površine 1604 m², upisane u z.k. ul. br. 685 k.o. Gornji Kamengrad, uz uvjet da se predmetne nekretnine uknjiže na ime: Islamska zajednica u BiH – Medžlis IZ Sanski Most - vakuf džemata Donji Kamengrad-nova džamija.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Sanski Most i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 18-03-2-1-3165-2/25

Datum: 14. muharrem 1447. godine po H.

9. juli 2025. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdeset i petoj redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 14. muharrema 1447. godine po H., odnosno 9. jula 2025. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Begović Salih sin Ibrahima, Gornjeg Vakufa, može za potrebe mezarja u džematu Vrse-Ždrimci, Medžlis IZ Gornji Vakuf, uvakufiti zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 162/2 zv. „Uzglavica“ u naravi oranica, površine 2651 m², upisanu u z.k. ul. br. 3004 i p.l. 872 k.o. SP_GORNJI VAKUF, koju bi kupio od Puljarga-Bušatlija Senade, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH – Medžlis IZ Gornji Vakuf - vakuf džemata Vrse-Ždrimci.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Gornji Vakuf i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 18-03-2-1-3169-2/25

Datum: 14. muharrem 1447. godine po H.

9. juli 2025. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdeset i petoj redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 14. muharrema 1447. godine po H., odnosno 9. jula 2025. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Dobrača Munir sin Derviša, iz Rogatice, može za potrebe džemata Vragolovi, Medžlis IZ Rogatica, uvakufiti svoje nekretnine označene kao k.č. br. 356/1 zv. „Priješka Njiva“ u naravi stambeni objekat, površine 51 m² i dvorište površine 677 m², k.č. br. 360/2 zv. „Priješka Njiva“ u naravi voćnjak 5. klase, površine 606 m², k.č. br. 361 zv. „Priješka Njiva“ u naravi njiva 6. klase, površine 9916 m², k.č. br. 362/2 zv. „Priješka Njiva“ u naravi livada

5. klase, površine 2250 m², livada 6. klase površine 855 i šuma 6. klase, površine 207 m², upisane List nepokretnosti br. 492 k.o. Vragolovi, uz uvjet da se predmetne nekretnine uknjiže na ime: Islamska zajednica u BiH – Medžlis IZ Rogatica - vakuf džemata Vragolovi.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Rogatica i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 18-03-2-1-3170-2/25

Datum: 14. muharrem 1447. godine po H.

9. juli 2025. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdeset i petoj redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 14. muharrema 1447. godine po H., odnosno 9. jula 2025. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Gak Sanela kći Kasima, iz Travnika, Hotić rođ. Kasumović Fatima kći Kasima, iz Ključa i Jašarević rođ. Kasumović Aida kći Kasima, iz Zenice, mogu uvakufiti svoje suvlasničke dijelove udjelu 1/8, Kadrić rođ. Kasumović Murisa kći Kasima, iz Zavidovića, Tuco Amira kći Akifa, iz Viteza i Tuco Mirsada kći Akifa, iz Viteza, mogu uvakufiti svoje suvlasničke dijelove u udjelu ¼, za potrebe džemata Pode, Medžlis IZ Travnik, nekretnina označenih kao k.č. br. 1004 zv. „Polje“ u naravi kuća i zgrada, površine 42 m² i voćnjak 2. klase, površine 383 m² i k.č. br. 1242 zv. „Piskavica“ u naravi oranica/njiva 3. klase, površine 785 m², upisane u p.l. br. 305 k.o. Podovi, uz uvjet da se predmetne nekretnine uknjiže na ime: Islamska zajednica u BiH – Medžlis IZ Travnik - vakuf džemata Pode.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifama izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Travnik i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 18-03-2-1-3178-2/25

Datum: 14. muharrem 1447. godine po H.

9. juli 2025. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdeset i petoj redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 14. muharrema 1447. godine po H., odnosno 9. jula 2025. godine, nakon razmatranja prijedloga takvinskog proračuna – vaktije za 2026. godinu, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Usvaja se takvimski proračun – vaktija za 2026. godinu, odnosno 1447/1448. godinu po Hidžri.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 18-03-2-1-3179-2/25

Datum: 14. muharrem 1447. godine po H.

9. juli 2025. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdeset i petoj redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 14. muharrema 1447. godine po H., odnosno 9. jula 2025. godine, na prijedlog Reisu-l-uleme, donijelo je sljedeću

ODLUKU

o popuni radnih komisija Vijeća muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini

Član 1.

Ovom odlukom članovi Vijeća muftija se raspoređuju u sljedeće komisije:

a) Komisija za naučavanje islamske doktrine (akajdska pitanja) u sastavu:

1. Dr. Nedžad Grabus,
2. Dr. Ahmed Adilović,
3. Dr. Vahid Fazlović,
4. Hfz. Mehmed Kudić, prof.

b) Komisija za naučavanje islamske pravne doktrine (fikhska pitanja) u sastavu:

1. Dr. Enes Ljevaković,
2. Mr. Nevzet Porić,

3. Ismail Smajlović, prof.

c) Komisija za moralno-etička pitanja u sastavu:

1. Dr. Aziz Hasanović,
2. Dr. Salem Dedović,
3. Remzija Pitić, prof.,
4. Dr. Sabahudin Ćeman.

d) Komisija za odgoj i obrazovanje u sastavu:

1. Dr. Mevlud Dudić,
2. Dr. hfz. Mevludin Dizdarević,
3. Nesib Hadžić, prof.
4. Senaid-ef. Kobilica.

Član 2.

Komisije će razmatrati pitanja koja se postavljaju Vijeću muftija, svaka iz svoje nadležnosti, te u pisanoj formi predlagati odgovore na njih.

Komisije mogu u svoma radu angažirati stručnjake iz pojedinih oblasti, kako bi predmete o kojima raspravljaju temeljitije proučile i ponudile adekvatne prijedloge Vijeću muftija na razmatranje i usvajanje.

Član 3.

Komisije su dužne pisane odgovore na postavljena pitanja dostaviti u roku od 30 dana od dana njihova zaprimanja.

Reisu-l-ulema može, u izuzetnim okolnostima, zahtijevati da pisane odgovore komisije dostave u roku od 15 dana od dana njihova zaprimanja.

Komisije dostavljaju pisane odgovore sekretaru Vijeća muftija, koji ih distribuira članovima Vijeća, radi proučavanja i zauzimanja stavova na sjednicama Vijeća muftija.

Član 4.

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 18-03-2-1-3181-2/25

Datum: 14. muharrem 1447. godine po H.

9. juli 2025. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdeset i petoj redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 14. muharrema 1447. godine po H., odnosno 9. jula 2025. godine, nakon prezentiranja Izvještaja o realizaciji Plana

ramazanskih aktivnosti Rijaseta, organizacionih jedinica i ustanova Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u ramazanu 1446. god. po H., / martu 2025. god, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Usvaja se Izvještaj o realizaciji Plana ramazanskih aktivnosti Rijaseta, organizacionih jedinica i ustanova Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u ramazanu 1446. god. po H., / martu 2025. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 18-03-2-1-3183-2/25

Datum: 14. muharrem 1447. godine po H.

9. juli 2025. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdeset i petoj redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 14. muharrema 1447. godine po H., odnosno 9. jula 2025. godine, nakon prezentiranja izvještaja Ureda za zekat o prikupljanju zekata i sadekatul-fitra u ramazanu 1446. god. po Hidžri, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Usvaja se izvještaj Ureda za zekat o prikupljanju zekata i sadekatul-fitra u ramazanu 1446. god. po H./2025. god.

Vijeće muftija izražava zahvalnost članovima i pripadnicima Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na iskazanoj svijesti o vršenju ibadeta zekata i sadekatul-fitra, kao i imamima, aktivistima, Media centru i drugima koji su dali doprinos da aktivnost prikupljanja zekata i sadekatul-fitra u 1446. god. po H. bude uspješna.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 18-03-2-1-3185-2/25

Datum: 14. muharrem 1447. godine po H.

9. juli 2025. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdeset i petoj redov-

noj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 14. muharrema 1447. godine po H., odnosno 9. jula 2025. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Pamukčić Vahida rođ. Joldić kći Mustafe, iz Srebrenika, može za potrebe izgradnje imamske kuće, džamije u Ahmićima, džemata Murati, Medžlis IZ Srebrenik, uvakufiti svoje zemljišne parcele označene kao k.č. br. 61/2 zv. „Lanište“, u naravi njiva 4. klase, površine 1189 m² i k.č. br. 61/7 zv. „Lanište“, u naravi njiva 4. klase, površine 465 m², upisane u p.l. br. 1263 k.o. Sladna I, uz uvjet da se predmetne nekretnine uknjiže na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Srebrenik – vakuf džemata Murati.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifi izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Srebrenik i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 18-03-2-1-3186-2/25

Datum: 14. muharrem 1447. godine po H.

9. juli 2025. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdeset i petoj redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 14. muharrema 1447. godine po H., odnosno 9. jula 2025. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Joldić Abdulah sin Mustafe, iz Srebrenika, može za potrebe izgradnje imamske kuće, džamije u Ahmićima, džemata Murati, Medžlis IZ Srebrenik, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 61/3 zv. „Lanište“, u naravi njiva 4. klase, površine 204 m², upisanu u p.l. br. 1264 k.o. Sladna I, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Srebrenik – vakuf džemata Murati.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Srebrenik i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 18-03-2-1-3187-2/25

Datum: 14. muharrem 1447. godine po H.

9. juli 2025. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdeset i petoj redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 14. muharrema 1447. godine po H., odnosno 9. jula 2025. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Bešić Taha kći Mustafe, iz Gračanice, može za potrebe izgradnje imamske kuće, džamije u Ahmićima, džemata Murati, Medžlis IZ Srebrenik, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 61/4 zv. „Lanište“, u naravi njiva 4. klase, površine 264 m², upisanu u p.l. br. 1260 k.o. Sladna I, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Srebrenik – vakuf džemata Murati.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifi izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Srebrenik i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 18-03-2-1-3194-2/25

Datum: 14. muharrem 1447. godine po H.

9. juli 2025. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdeset i petoj redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 14. muharrema 1447. godine po H., odnosno 9. jula 2025. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Dedić Emir sin Saliha, iz Bosanskog Novog i Dedić Muhamed sin Saliha, iz Bosanskog Novog, mogu uvakufiti svoje suvlasničke dijelove u udjelu $\frac{1}{2}$, za potrebe Medžlisa IZ Bosanski Novi, zemljišne parcele označene kao k.č. br. 818 zv. „Brijeg“ u naravi oranica/njiva 7. klase, površine 8053 m², upisane u p.l. br. 485 k.o. Maslovare, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH – Medžlis IZ Bosanski Novi - vakuf Medžlisa IZ Bosanski Novi.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifima izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Bosanski Novi i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 18-03-2-1-3254-2/25

Datum: 14. muharrem 1447. godine po H.

9. juli 2025. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdeset i petoj redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 14. muharrema 1447. godine po H., odnosno 9. jula 2025. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Dudo rođ. Alijagić Edina kći Zijada, iz Sarajeva, može za potrebe izgradnje džamije sa munarom u naselju Doljani, džemat Pazarić, Medžlis IZ Sarajevo, uvakufiti svoje zemljišne parcele označene kao k.č. br. 965/4 zv. „Ražište“ u naravi oranica/njiva 4. klase, površine 256 m² i k.č. br. 965/6 u naravi oranica/njiva 5. klase, površine 336 m², upisane u z.k. ul. i p.l. br. 1725 i 1745 k.o. Pazarić, uz uvjet da se predmetne nekretnine uknjiže na ime: Islamska zajednica u BiH – Medžlis IZ Sarajevo - vakuf džemata Pazarić.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifi izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Sarajevo i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 18-03-2-1-3255-2/25

Datum: 14. muharrem 1447. godine po H.

9. juli 2025. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdeset i petoj redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 14. muharrema 1447. godine po H., odnosno 9. jula 2025. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da ENMA d.o.o., može za potrebe džemata Pazarić, Medžlis IZ Sarajevo, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 1898/6 zv. „Dola“ u naravi oranica/njiva 5. klase, površine 684 m², upisanu u z.k. ul. i p.l. br. 1939 k.o. Pazarić, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH – Medžlis IZ Sarajevo - vakuf džemata Pazarić.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Sarajevo i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 18-03-2-1-3256-2/25

Datum: 14. muharrem 1447. godine po H.

9. juli 2025. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdeset i petoj redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 14. muharrema 1447. godine po H., odnosno 9. jula 2025. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Karavdić Ervin sin Enesa, iz Sarajeva, može za potrebe izgradnje pomoćnog objekta mekteba u Homaru, Medžlis IZ Sarajevo, uvakufiti svoju nekretninu označenu kao k.č. br. 526 zv. „Okučnica“ u naravi pomoćna zgrada, površine 52 m² i pašnjak 3. klase, površine 33 m², upisanu u katastarsko-knjižni uložak br. 131 i z.k. ul. br. 280 k.o. Homar, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH – Medžlis IZ Sarajevo - vakuf Medžlisa IZ Sarajevo.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis Islamske zajednice Sarajevo i Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 18-04-2-1-3299-2/25

Datum: 14. muharrem 1447. godine po H.

9. juli 2025. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdeset i petoj redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 14. muharrema 1447. godine po H., odnosno 9. jula 2025. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Zadužuje se Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini da, u saradnji s Muftijstvom goraždanskim i Medžlisom Islamske zajednice Rudo, podnese zahtjev za obnovu postupka eksproprijacije vakufskih nekretnina na području obuhvaćenom izgradnjom hidrocentrale „Mrsovo“ na rijeci Lim.

Obavezuje se Vakufska direkcija da Vijeću muftija dostavi izvještaj o realizaciji zaključka.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 18-03-2-1-3326-2/25

Datum: 14. muharrem 1447. godine po H.

9. juli 2025. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdeset i petoj redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 14. muharrema 1447. godine po H., odnosno 9. jula 2025. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost Medžlisu IZ Bosanska Gradiška da od dobijenih sredstava od transformacije vakufske imovine, na osnovu Zaključka Vijeća muftija broj

18-04-1-1381-2/24 od dana 28.03.2024. godine, može izvršiti kupovinu nekretnina označenih kao k.č broj 148/1, u naravi šuma 3. klase, površine 1430 m², k.č. broj 150/3, u naravi njiva 4. klase, površine 3493 m² i k.č. broj 150/6, u naravi njiva 4. klase, površine 2394 m², KO Čikule što ukupno čini površinu od 7317 m² za iznos od 25.000,00 KM.

Daje se saglasnost Medžlisu IZ Bosanska Gradiška da od dobijenih sredstava od transformacije vakufske imovine, na osnovu Zaključka Vijeća muftija broj 18-04-1-1381-2/24 od dana 28.03.2024. godine, može izvršiti kupovinu nekretnina označenih kao k.č broj 259/0, u naravi kuća i zgrada, površine 68 m², dvorište, površine 287 m² i k.č. broj 260/1, u naravi njiva 5. klase, površine 3.930 m², što čini ukupnu površinu od 4.285 m², KO Čikule za iznos od 25.000,00 KM.

Obavezuje se Medžlis IZ Bosanska Gradiška da predmetne nekretnine uknjiži na ime istoimenog vakufa kojem su pripadale nekretnine koje su bile predmet transformacije.

Obavezuje se Vakufska direkcija da finansijska sredstva u ukupnom iznosu od 50.000,00 KM uplati Medžlisu IZ Bosanska Gradiška u svrhu kupovine predmetnih nekretnina.

Za sprovođenje ovog Zaključka zadužuju se Vakufska direkcija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini i Medžlis Islamske zajednice Bosanska Gradiška.

Obavezuje se Medžlis Islamske zajednice Bosanska Gradiška da Vakufskoj direkciji dostavi izvještaj o realizaciji zaključka.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 18-03-2-5974/24

Datum: 12. džumadel-uhra 1446. godine po H.

13. decembar 2024. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na svojoj četrdeset i trećoj redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 12. džumadel-uhra 1446. godine po H., odnosno 13. decembra 2024. godine, razmatrajući Platformu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini za dijalog, donijelo je sljedeći:

ZAKLJUČAK

Vijeće muftija usvaja Platformu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini za dijalog.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

F E T V A

o spajanju džuma-namaza i ikindija-namaza
u Potočarima na dan 11. jula 2025. /
16. muharrem 1447. godine po Hidžri

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين الصلاة والسلام على سيدنا محمد و علي اله و اصحابه
و من اتبعهم باحسان الي يوم الدين

Na osnovu ovlasti proizašlih iz Murasele, koju mi je dodijelio Reisu-l-ulema, a oslanjajući se na dozvolu o spajanju namaza u posebnim okolnostima koju su dali naši časni imami Malik, Šafija, Ahmed i Ibn Hazm, te na stav Vijeća za fetve Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini o spajanju namaza u iznimnim situacijama, u svojstvu Muftije tuzlanskog donosim

F E T V U

1. o spajanju džuma-namaza i ikindija-namaza na dan 16. muharrema 1447. / 11. jula 2025. godine, u Potočarima (džem'u at-taqdim);
2. ikindija-namaz će se klanjati odmah nakon obavljanja džuma-namaza.

Pozivamo vas da se u pripremama za namaz upotpune propisi koliko god je to moguće, da se razdvoje i isprave safovi, i da se okrenete u pravcu kible.

Prema odluci Vijeća muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, nakon klanjanja dženaza-namaza proučit ćemo Dovu šehidima Genocida.

Dženaza-namaz šehidima predvodit će reisu-l-ulema Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini Husein-ef. Kavazović.

MUFTIJA TUZLANSKI
dr. Vahid-ef. Fazlović



Broj: 05-2-03-2-3-945/25

Datum: 10. juli 2025. godine

15. muharrem 1447. godine po Hidžri

PLATFORMA ISLAMSKJE ZAJEDNICE U BOSNI I HERCEGOVINI ZA DIJALOG

Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na 43. redovnoj sjednici održanoj u petak, 12. džumadel-uhra 1446. godine po H., odnosno 13. decembra 2024. godine, u Sarajevu razmatralo i usvojilo tekst Platforme Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini za dijalog.

Tekst Platforme

Polazeći od riječi Uzvišenog Allaha: *“O ljudi! Mi smo vas od muškarca i žene stvorili i plemenima i narodima vas učinili, da biste se upoznawali! Od vas je kod Allaha najplemenitiji onaj koji se Njega najviše boji! Allah sve zna i obavišten je.”* (Kur'an, El-Hudžurat: 13.)

„Reci: ‘O sljedbenici Knjige, dodite da se okupimo oko jedne riječi i nama i vama zajedničke: da se nikome osim Allahu ne klanjamo, da nikoga Njemu ravnim ne smatramo i da jedni druge, pored Allaha, bogovima ne držimo!’ Pa ako oni ne pristanu, vi recite: ‘Budite svjedoci da smo mi muslimani!’” (Kur'an, Ali Imran: 64.)

„Da je Allah htio sljedbenicima jedne vjere bi vas učinio. Ali On hoće da vas iskuša u onome što vam je dao. Zato se natječite u dobru. Allahu ćete se svi vratiti pa će vas On o onome u čemu ste se razilazili obavijestiti.” (Kur'an, El-Ma'ide: 48.)

„A da je tvoj Gospodar htio uistinu bi svi koji su na Zemlji vjernici bili. Pa zar da ti ljude prisiljavaš da vjernici budu!?” (Kur'an, Junus: 99.)

“A da je Gospodar tvoj htio, sve bi ljude sljedbenicima jedne vjere učinio. Međutim, oni će se uvijek u vjerovanju razilaziti.” (Kur'an, Hud: 118.)

„One koji su vjerovali, pa i one koji su bili jevreji, kršćani i sabejci – one koji su u Allaha i u onaj svijet vjerovali i dobra djela činili – doista čeka nagrada od Gospodara njihova; ničega se oni neće bojati i ni za čim neće tugovati!” – (Kur'an, El-Bekare: 62.)

„Allah vam ne zabranjuje da činite dobro i da budete pravedni prema onima koji ne ratuju protiv vas zbog vjere i koji vas iz zavičaja vašega ne izgone. Allah zaista voli one koji su pravični. On vam zabranjuje da prijateljujete s onima koji ratuju protiv vas zbog vjere i koji vas iz zavičaja vašeg izgone i koji pomažu da budete prognani. Oni koji s njima prijateljuju sami sebi nepravdu čine.” (Kur'an, Mumtehine: 8.)

“Dobro i zlo nisu isto! Na zlo dobrim uzvрати, pa će ti neprijatelj tvoj odjednom prisni prijatelj postati. To mogu postići samo strpljivi; to mogu postići samo sretni!” (Kur'an, Fussilet: 34-35.)

Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini usvaja tekst Platforme Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini za dijalog kao osnovni dokument koji precizira principe, vrijednosti i polazišne osnove s kojih njeni nosioci vjerskog autoriteta, organi i institucije nastupaju u dijalogu s Drugim.

I. ISLAMSKA ZAJEDNICA I MEĐUVJERSKI DIJALOG

- Polazeći od konstitutivne i interpretativne tradicije muslimani u svojoj vjeri i praksi od vremena Poslanika, a.s., do danas priznaju prava drugima na slobodno vjerovanje i manifestiranje vjere. To pravo koje im je dao Uzvišeni Bog jedna je od zaštićenih vrijednosti u Šerijatu, a primjenjivano je ovisno od društvenih i historijskih okolnosti u kojima su muslimani živjeli sa drugima. Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini zalaže se da se pravo na slobodno vjerovanje i manifestiranje religije jednako poštuje bilo gdje u svijetu i na cijeloj teritoriji Bosne i Hercegovine;

- Slobodno manifestiranje religije i poštivanje drugačijeg uvjerenja i religijske prakse i svjetonazora bitan je aspekt postizanja modernih demokratskih standarda i nastavljanje višestoljetne prakse u Bosni i Hercegovini u kojoj su ljudi različitih religijskih uvjerenja živjeli i manifestirali svoju religioznost;

- Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini je otvorena za vjerski dijalog napose sa predstavnicima religija koje svoje korijene imaju u Božijoj objavi monoteizma: kršćanstvom (kršćanskim denominacijama: pravoslavnom, katoličkom i protestantskom) i judaizmom;

- Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini je spremna voditi dijalog i sa novim (i brojčano manjim) vjerskim zajednicama, kao i nereligijskim svjetonazorskim grupama u Bosni i Hercegovini i svijetu;

- Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini smatra da je posebno važan dijalog sa tradicionalnim crkvama i vjerskim zajednicama u Bosni i Hercegovini;

- Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini ohrabruje promociju međureligijskog i drugih dijaloga ne samo u domovini nego i u domovinskim zemljama i bošnjačkoj dijaspori, gdje se predstavnici i organi Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini podstiču da stupe u otvoren i iskren dijalog sa drugim vjerskim zajednicama, crkvama, vladinim i nevladinim institucijama i organima na principima definisanim ovim dokumentom;

- Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini je predana radu i razvoju Međureligijskog vijeća u Bosni i Hercegovini kao platforme institucionalne saradnje

tradicionalnih vjerskih zajednica i crkava na svim nivoima, od vjerskih poglavara do lokalnih zajednica;

- Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini smatra da se međureligijski dijalog u Bosni i Hercegovini može odvijati na razini obrazovnih institucija, na razini organizacionih jedinica vjerskih zajednica i crkava, pojedinačno između imama i svećenika i vjernika;

- Dijalog može biti organiziran putem simpozija, seminara, okruglih stolova, tribina, javnih elektronskih i printanih medija, druženjem vjernika, i sličnih foruma;

- Sve zajedničke aktivnosti trebaju uvažavati pojedinačni nauk svake od vjerskih zajednica i njihovu tradiciju;

- Na akademskom nivou mogu biti tretirana sva važna pitanja iz učenja vjere i vjerske tradicije, a na popularnom nivou trebalo bi tretirati pitanja koja su od općeg interesa za sve vjerske zajednice i crkve u Bosni i Hercegovini;

- U međuvjerskom dijalogu trebaju se poštivati prava drugih, izbjegavati negativan govor o drugima i afirmirati vrijednosti tolerancije i prakse komšijskog suživota u Bosni i Hercegovini;

- Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini smatra da svaka zajednica i crkva treba osuditi i sankcionirati pojedince ili skupine iz svojih redova koji šire vjersku mržnju, negativno govore i omalovažavaju vjerovanja drugih ili potiču netoleranciju i netrpeljivost prema pripadnicima drugih vjera ili uvjerenja;

- Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini se zalaže da se u obrazovnom sistemu vjerskih škola i fakulteta, ali i u udžbenicima javnih škola (u predmetima koji su prikladni za to) uvrste programi o tradicionalnim vjerama, vjerskim zajednicama i crkvama u Bosni i Hercegovini, koje bi napisali ili recenzirali predstavnici svake zajednice, te na taj način dali punu informaciju svim učenicima i studentima u Bosni i Hercegovini o toj važnoj temi;

- Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini se zalaže da se povremeno u nastavi na fakultetima angažiraju profesori koji bi predstavili učenje svoje vjere, zajednice ili crkve o doktrinarnim pitanjima i pitanjima drugih u vlastitoj vjeri i praksi;

- Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini će nastaviti afirmirati vrijednosti međuvjerskog suživota, tolerancije, poštivanja drugačijih uvjerenja, uvjerena da ove vrijednosti izviru iz samog nauka islama i da su put kojim će Bosna i Hercegovina postati zemljom visokog nivoa sloboda, sigurnosti, stabilnosti i poštivanja različitosti u društvu.

II. DIJALOG SA MUSLIMANIMA KOJI NISU PRIPADNICI ISLAMSKJE ZAJEDNICE U BOSNI I HERCEGOVINI

Polazeći od riječi Uzvišenog: „*Vjernici su samo braća, zato pomirite vaša dva brata i bojte se Allaha, da bi vam se milost ukazala.*“ (El-Hudžurat:10)

Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini se zalaže za muslimansko jedinstvo utemeljeno na principima islamskog učenja i osjećaja pripadnosti jednom ummetu-zajednici.

Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini i domovinskim zemljama zbog svoje historije i institucije menšure, poštivanja principa institucionalne šure i obaveze očuvanja muslimanskog jedinstva i legitimiteta i legaliteta institucije reisu-l-uleme sebe smatra džematom muslimana i poziva sve muslimane da grade svoje institucionalno jedinstvo u poštivanju duhovnog autoriteta reisu-l-uleme kao *ulu-l-emra* muslimana u Bosni i Hercegovini, domovinskim zemljama i bošnjačkoj dijaspori.

U institucionalnom organizovanju vjerskog života muslimana Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini ima ustavnu obavezu u tumačenju vjere i izvršavanju ibadetskih islamskih dužnosti slijediti maturidijski akaid i hanefijski mezheb. Članovi Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini mogu biti i pripadnici drugih mezheba koji je prihvataju kao svoju i koji prihvataju njene norme i propise.

Svi članovi zajednice kao i njeni pripadnici imaju pristup zajednici i njenim organima kako bi u skladu s njenim normama i propisima oblikovali njeno djelovanje i dali svoj doprinos radu i razvoju njenih institucija.

Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini je otvorena za saradnju sa vjerski motivisanim nevladinim organizacijama koje priznaju njen vjerski autoritet i institucionalni okvir praktikovanja zajedničkih vjerskih ibadeta.

Uvažavajući islamsku tradiciju Bošnjaka, kao temeljni oblik institucionalnog vjerskog života muslimana svojih članova i pripadnika, Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini je otvorena za dijalog sa svim sljedbama i mezhebima unutar islama. Također je otvorena za dijalog i razgovor i sa onim sljedbama koje su se udaljile od glavnog toka islamske misli i koncenzusa muslimana, a koje nisu nasilne i isključive prema drugim muslimanima i drugim svjetonazorima. Saradnja sa takvim skupinama i pojedincima će zavisiti od stepena doktrinarne i praktične sličnosti odnosno zajedničkog interesa.

Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini se ne miješa u unutrašnja pitanja drugih muslimanskih država i zajednica, niti u njihove modele organizacije vjerskog života i tumačenje islama. Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini će uvijek nastupati pomiriteljski i bratski i nikada neće ni sa jednom muslimanskom

državom ili zajednicom sarađivati na štetu bilo koje druge bratske muslimanske države ili zajednice.

III. MEĐUNARODNI ODNOSI, LJUDSKA PRAVA I NASILJE

- Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini sarađuje sa domaćim i međunarodnim, vladinim, nevladinim, akademskim, medijskim, sekularnim i vjerom motivisanih (*faith-based*) organizacijama i pojedincima čije vrijednosti su kompatibilne sa vrijednostima na kojima počiva nauk i djelovanje Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini. U tom smislu:

- Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini se zalaže za mir u svijetu i rješavanje svih sporova među državama mirnim putem. Polazeći od islamskog stava da svi ljudi čine jednu zajednicu, Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini odlučno osuđuje svaku agresiju, hegemoniju i iskorištavanje siromašnih od strane moćnih.

- Kao što u okviru pojedinih država smatra ključnim osiguranje vladavine prava, Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini isto tako naglašava potrebu da međunarodni odnosi budu podvrgnuti međunarodnom pravu. Očekujemo da muslimanski narodi svijeta daju svoj puni doprinos daljem razvoju međunarodnog prava i u njega unesu principe i vrijednosti islamskog učenja.

- Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini takođe podržava potrebu ubrzanog rada na globalnoj zaštiti okoline, kao zajedničkog dobra koje je Uzvišeni Bog dao ljudskoj zajednici kao amanet.

- Zaštita ljudskih prava predstavlja jednu od najznačajnijih tekovina savremenog pravnog razvoja a međunarodne kodifikacije visoka dostignuća koja treba da se prevedu u nacionalna zakonodavstva i stvarni život. Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini posebno naglašava neophodnost punog ostvarivanja i zaštite slobode vjere ili uvjerenja i uklanjanju svih oblika diskriminacije, posebno na ovom osnovu.

- U sklopu napora za ostvarivanje ljudskih prava i sloboda neophodno je nastupati principijelno, a ne da se ova borba pretvori u sredstvo vanjske politike pojedinih država i selektivno primjenjuje radi vlastitih interesa.

- Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini odbacuje i osuđuje upotrebu nasilja. Ovo je posebno važno podcrtati u naše doba kada se pojedinci, grupe i države, nekada i sa pozivanjem na vjeru, koriste terorizmom radi ostvarivanja svojih političkih ciljeva. Terorizam, shvaćen kao ilegalna upotreba sile usmjerena protiv zabranjenih ciljeva ili uz korištenje zabranjenih metoda, predstavlja u miru ono što je ratni zločin u ratu. Sve ove vrste nasilja Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini odbacuje i smatra zločinima kažnjivim i po Božijem i po ljudskom

pravu. Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini također osuđuje i državni terorizam, koji s obzirom na državni monopol sile, može imati teške posljedice.

- Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini posebno osuđuje pojedince ili grupe koje se pozivaju na islam u vršenju terorističkih akata. Oni ne predstavljaju islam niti muslimane svijeta i svojim aktima pored nasilja nad žrtvama svojih akata vrše i nasilje nad muslimanima i islamom. Uzroke terorizma ove vrste treba utvrditi i njima se baviti u borbi protiv terorizma. Sama ta borba treba se voditi zakonitim sredstvima i ne samo sigurnosnim metodama.

- Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini osuđuje i pojave islamofobije i mržnje prema muslimanima koje generiraju neodgovorni političari ili mediji. Poznato je kakve su katastrofalne posljedice u prošlosti proizvedene putem predrasuda, teorija zavjere i navodima o odgovornosti cijelih etničkih ili vjerskih grupa. Neophodno je uvijek individualizirati odgovornost i napraviti razliku između jednog učenja i njegovog iskrivljavanja.

III. BOSNA I HERCEGOVINA: PROŠLOST, SADAŠNJOST I BUDUĆNOST

a. Rat 1992-1995: njegova narav i uzroci

- Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini osuđuje rat, nasilje i agresiju kao i sve ratne zločine i kršenje Međunarodnog krivičnog prava bez obzira na to ko je počinitelj prijestupa. Kur'anski su principi „Allah poziva u Kuću mira“ kao i „*Ve la ta'tedu* - prvi ne započinjite sukob i u njemu ne prelazite granice dozvoljenog“.

- Rat 1992-1995. je po svojoj naravi bio prvo jednostrana a jedno vrijeme i dvostrana agresija kako su to utvrdili međunarodni sudovi. Rat su izazvali velikodržavni projekti političkih elita susjednih zemalja čiji su zagovornici bili među političarima, vojnicima, akademskim, univerzitetskim i kulturnim radnicima, te novinarima i vjerskim službenicima. U ovom ratu vjera jeste bila zlo-upotrijebljena, ali on nije bio vjerski jer nije vođen radi prevjeravanja već radi uništenja Bosne i Hercegovine i podjele njene teritorije i uništenja prije svega muslimana Bošnjaka.

- Objašnjavanje rata stoljetnom mržnjom je znak intelektualne površnosti ili pogrešne informiranosti, jer niti su za genocid i masovne pokolje potrebna stoljeća mržnje, niti su ona prepreka suživotu, kao što pokazuje projekat Evropske unije.

- Uvijek i u svakom sukobu agresorova upotreba oružja je nelegitimna, dok žrtva ima ljudsko i Božije pravo, pa i obavezu da se brani. Izjednačavanje krivice je nepodnošljiva uvreda za desetine hiljada muslimanskih žrtava, među kojima je mnogo djece, žena i starijih civila čije su kosti više puta prenošene po bo-

sanskim jamama i skrivenim lokacijama. Izjednačavanje krivice je moralni pad i nedopustiv prijestup nekih svjetskih političkih krugova u Bosni i Hercegovini i ujedno posljednja strategija lokalnih advokata opakih zločina počinjenih u periodu 1992-1995. Pored toga što je nemoralno, izjednačavanje krivice prijeti da nagradi zločin i tako potakne njegovo ponavljanje.

- Muslimani Bosne i Hercegovine pretrpjeli su najveće žrtve u agresiji na Bosnu i Hercegovinu jer je nad njima izvršen sistematski zločin genocida i „etničkog čišćenja“. Koncentracioni logori, masovna silovanja, progoni, raseljavanje, rušenje njihovih vjerskih i kulturnih objekata, te opstrukcija povratka, povrata i obnove imovine i vjerskih objekata, te izvođenja zločinaca pred lice pravde, samo su dio općeg plana uništenja muslimana u cijelosti ili na većem dijelu bh. teritorije.

- Krivična odgovornost jeste individualna, ali političku i moralnu odgovornost snose svi oni koji su svojim glasovima na izborima, javnim istupima, konzistentnim nijekanjem zločina, ili na bilo koji drugi način cijelim tokom rata pomagali zločince ili to čine i danas.

- Genocid u Srebrenici je velika mrlja na savjesti ne samo onih koji su ga inspirisali i počinili, nego i onih koji ga negiraju, ali i većeg dijela međunarodne zajednice i jednog dijela međunarodne javnosti. Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini svoj odnos prema pojedincima, vjerskim zajednicama i državama temelji na osnovu njihovog odnosa prema genocidu u Srebrenicu.

- Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini poziva na oprost, pomirenje i ponovnu uspostavu povjerenja koje će se temeljiti na istini o onome što se dešavalo, pravdi i osudi, te ograđivanju onih u čije ime su zločini počinjeni.

b. Vjerske zajednice, crkve i rat

- Islamska zajednica nije željela rat i činila je sve da do njega ne dođe, odnosno da se umanje njegove posljedice. Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini je, sveukupno, časno prošla kroz ovu historijsku tragediju iako je sa svojim imama, članovima i pripadnicima u poređenju sa drugim vjerskim zajednicama bila najveća žrtva i stradalnik. U ratu je ubijeno 13% imama što je zastrašujući postotak. Svakako da su razlike postojale ne samo među nego i unutar vjerskih zajednica kad je riječ o očuvanju integriteta vjerskog službenika u ratnim uvjetima.

- Rušenje vjerskih objekata posebno je sramna stranica proteklog rata. Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini osuđuje sva rušenja vjerskih i historijskih objekata bez obzira na to ko ih je činio.

Ipak, nesumnjivo je da su tokom agresije na Bosnu i Hercegovinu najviše stradali objekti Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini i to na način koji se ne može ni sa čim porediti. Njihovo rušenje, posebno u RS bilo je sistematsko tako da je u tom entitetu Dejtonski sporazum uspravno dočekala samo jedna

džamija. Ukupno su od 1992. do 1995. porušene 832 džamije i mesdžida i oštećeno još 350 njih od ukupno 1700 džamija i mesdžida koliko je bilo 1990. godine. Brojni su i drugi islamski vjerski objekti porušeni ili oštećeni. Razmjere i sistematičnost rušenja džamija, način na koji je to činjeno, pokušaji uklanjanja tragova, izmjene urbanističkih planova, pokušaji brisanja sjećanja i historije, te rušenje džamija u područjima nezahvaćenim ratnim dejstvima, govore o vrsti zločina: rušenje džamija je bilo dio sistematskog plana zatiranja muslimana Bosne i Hercegovine, odnosno genocida. Jedan čovjek može neopaženo zapaliti ili minirati džamiju ili crkvu, ali ne može neopaženo i sam odvući ostatke ruševina, izmijeniti urbanistički plan i na tom mjestu sagraditi parking ili objekat svoje vjere. Svi pokušavaju preuveličati vlastito stradanje, ali je nepobitna činjenica da se 1995. pravoslavac imao gdje pomoliti i u Travniku, i u Zenici, i u Tuzli i u Sarajevu, a da musliman nije imao gdje obaviti džumu-namaz u Banja Luci, Prijedoru, Bijeljini, Foči, Višegradu, itd, zapravo ni u jednom gradu u RS-u sve i da su opstali oni koji bi se na tim mjestima okupljali. Također, nije svejedno da li su ti objekti rušeni u zonama rata ili tamo gdje rata praktično nije ni bilo: Banja Luci, na primjer.

- Opstrukcija obnove vjerskih objekata s kojima se Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini suočila nakon agresije je posebno sramotna i zabrinjavajuća jer govori o tome da ovi objekti nisu rušeni u vihoru ratnih dejstava, nego sistematski i s namjerom da se zatre prisustvo islama i muslimana na tim prostorima. Zabrinjava to što je Visoki predstavnik morao intervenisati kako bi se ukinule administrativne zapreke obnovi vjerskih objekata.

- Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini apeluje u svakoj prilici na zvaničnike drugih vjerskih zajednica i crkava da se jasno očituju o zločinima koji su počinjeni u njihovo ime ili uz podršku dijela klera kao što je i sama spremna učiniti ako bi se našla u sličnim okolnostima.

- Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini prihvata nadležnost suda u Hagu iako nije uvijek bila zadovoljna njegovim radom i presudama, jer smatra da je Haški sud bio potreban radi objektivnijeg utvrđivanja istine.

c. Mir, pravda, pomirenje i suživot

- Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini u svom odnosu prema pripadnicima drugih vjerskih zajednica slijedi kur'ansku uputu o životu u miru, pravdi i dobru sa svim ljudima dobre volje: „*Allah vam ne zabranjuje da činite dobro i da budete pravedni prema onima koji ne ratuju protiv vas zbog vjere i koji vas iz zavičaja vašega ne izgone. Allah zaista voli one koji su pravični.*“ (Kur'an, Mumtehine: 8.)

- Za uspostavu trajnog mira, pravda treba biti zadovoljena i istina prihvaćena, iako se mir može uspostaviti i prije zadovoljavanja pravde i potpunog prihvatanje istine.

- Suđenje ratnim zločincima je preduvjet da se zločini ne ponove. Ne budu li zločinci osuđeni, i ne bude li zločin neutralisan povratkom ljudi na njihova ognjišta i ponovnom izgradnjom imovine i vjerskih objekata, buduće generacije potencijalnih zločinaca bi mogle zaključiti da se zločin isplati i ponovo posegnuti za istim metodama. Jedino pravedno kažnjavanje zločina i veličanja zločina može prekinuti začarani krug zla koji nam donosi nasilje svakih par decenija. Zarad budućnosti zločin iz prošlosti mora biti kažnjen. Molitve i verbalna izvinjenja pravdu ne mogu nadomjestiti.

- Bilo koja komisija za istinu mora poći od činjenica utvrđenih u Hagu i masovnih grobnica i njen rad treba biti komplementaran, a ne alternativan, radu Haškoga i drugih sudova za procesuiranje ratnih zločina.

- Verbalno izvinjenje nije dovoljno za pomirenje. Njemu treba prethoditi ili ga prpratiti iskrena namjera da se osigura obeštećenje žrtava, povratak raseljenih, povratak i obnova oduzete i srušene imovine i vjerskih objekata, te obnova mostova među ljudima i uzajamno praštanje.

- Pomirenje i praštanje ne smiju biti na štetu prava na sjećanje.

- Pomirenju, dijalogu i suživotu u multikulturalnoj Bosni i Hercegovini nema alternative i u tom je uloga vjerskih zajednica i crkava iznimno velika. Dijalog i suživot nisu taktika niti intelektualna naslada već strateško opredjeljenje. Za pomirenje je potrebna hrabrost čiji je prvi znak prestanak nijekanja zločina i trijumfalizma nad njihovim posljedicama.

- Islamsku zajednicu u Bosni i Hercegovini zabrinjava to što i danas neki visoki vjerski zvaničnici koriste jezik mržnje i ona će uvijek takve pojave osuđivati makar dolazile i iz vlastitih redova.

d. Mjesto vjere i vjerskih zajednica u bosanskom društvu

- Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini je svojim dosadašnjim radom i angažmanom pokazala da se zalagala i da će se zalagati za multireligijsku, multietničku, demokratsku Bosnu i Hercegovinu koja jeste građanska sa punim poštivanjem slobode vjere, nezavisnosti i odvojenosti vjerskih institucija od države, te građanskim statusom koji nije vezan za vjersku pripadnost. Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini ne prihvata interpretaciju po kojoj se sekularna država svodi na odvajanje vjerskih institucija od države bez garantiranja vjerskih sloboda, kako pojedinačnih tako i kolektivnih, i praktikovanja vjere u privatnom i javnom životu. Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini se otvoreno protivi svakom ekstremizmu, pa i onom islamskom, katoličkom, pravoslavnom, sekularističkom i liberalnom.

- Radom na «Zakonu o slobodi vjere i pravnom položaju crkava i vjerskih zajednica u Bosni i Hercegovini» vjerske zajednice i crkve u Bosni i Hercegovini su pokazale da mogu zajednički djelovati na dobrobit svih. Podjednako je ohrabrujuća saradnja po pitanju vjeronauke.

- Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini smatra sramnom i diskriminirajućom činjenicu da još uvijek nije potpisala Ugovor sa državom Bosnom i Hercegovinom kakav su potpisale Katolička i Pravoslavna crkva, te što se ovo pitanje politizira i bez opravdanog razloga blokira.

- Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini dijeli zabrinutost drugih vjerskih zajednica za javni moral i tradicionalne vrijednosti u našem društvu. Nastojanje vjerskih vođa da zaštite prava vjernika ili da dignu glas protiv nemorala nikako se ne može smatrati njihovim neprimjerenim miješanjem u politiku.

- Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini smatra kako je vjeronauka pravo vjernika sve dok se u udžbenicima i na nastavi ne vrijeđaju osjećanja drugih učenika.

- Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini se zalaže za naturalnu restituciju gdje god je ona moguća, odnosno za pravičnu nadoknadu. Restitucija je još jedan projekat na kojem vjerske zajednice mogu uspješno surađivati.



Broj: 02-03-2-2-1331-3/25

Datum: 18. ramazan 1446. god. po H.

18. mart 2025. godine

Na temelju odredbe člana 17., 23., 25. i člana 34. Pravilnika o organizaciji i radu Rijasetu i članova 9., 10. i 11. Zakona o slobodi vjere i pravnom položaju crkava i vjerskih zajednica u Bosni i Hercegovini, Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na 37. redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 18. ramazana 1446. god. po H., odnosno 18. marta 2025. godine, donio je:

P R A V I L N I K **o organizaciji hadža**

I PREDMET

Član 1. **(Predmet)**

Pravilnikom o organizaciji hadža (u daljem tekstu: Pravilnik) uređuje se način i postupak organiziranja hadža, procedura prijava za hadž, način i postupak potpisivanja ugovora, imenovanje rukovodstva hadža, izbor vodiča i ljekarskog osoblja i druga pitanja od značaja za organiziranje hadža.

II OPĆE ODREDBE

Član 2. **(Organiziranje putovanja na hadž)**

- (1) Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini (u daljem tekstu: Rijaset) je isključivi organizator putovanja na hadž iz Bosne i Hercegovine, u skladu sa Ustavom Islamske zajednice i Zakonom o slobodi vjere i pravnom položaju crkava i vjerskih zajednica, te važećim propisima nadležnih organa Kraljevine Saudijske Arabije.
- (2) Rijaset putem Ureda za hadž i umru, u skladu sa svojim mogućnostima, osigurava svojim članovima i pripadnicima u Bosni i Hercegovini, domovinskim zemljama i dijaspori, uvjete za izvršavanje pete islamske dužnosti-hadža.
- (3) Hadžije iz Bosne i Hercegovine u pravilu obavljaju temettu' hadž.

Član 3. **(Transfer novčanih sredstava)**

Novčana sredstva koja hadžije uplaćuju na račun Rijasetu transferiraju se pružateljima usluga u KSA, koje hadžije koriste, saudijskim vladinim instituci-

jama, kompanijama i agencijama nadležnim za organizaciju određenih segmenata hadžskog putovanja, za sve vrste naknada i taksi kao i za sve vrste administrativnih troškova koje Ured za hadž i umru ima, shodno propisima KSA, odnosno za pokriće troškova organiziranja putovanja na hadž u skladu s ovim Pravilnikom.

Član 4. (Pojmovi)

Pojedini pojmovi korišteni u ovom Pravilniku imaju sljedeće značenje:

- a) **Aplikant** - Lice koje je popunilo obrazac prijave za putovanje na hadž
- b) **Putnik** na hadž- Lice koje se nalazi na spisku putnika na hadž
- c) **HAF** – hadžski aplikacijski formular
- d) **Rijaset** – Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini
- e) **Ured** – Ured za hadž i umru Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini
- f) **KSA** – Kraljevina Saudijska Arabija
- g) **MHU ili Ministarstvo** – Ministarstvo za hadž i umru Kraljevine Saudijske Arabije
- h) **SAR** – Saudijski rijal
- i) **Platforma** (Mesar Nusuk) - Platforma pojednostavljuje procedure ulaska i izlaska hadžija i pružanje usluga tokom njihova boravka u KSA. Putem Platforme Ured je obavezan administrativno operacionalizirati izmirenje garancija, zaključivanje ugovora o smještaju, transportu i ishrani, kreirati paket aranžmane i povezati ih s imenima hadžija, što je uvjet za izdavanje hadžskih viza
- j) **KPU** - Kompanija za pružanje usluga je kompanija koja ima licencu za pružanje usluga hadžijama, u skladu s klasifikacijom, opisom i nivoima usluga koje odobrava Ministarstvo
- k) **Sindikato** - Generalni sindikat drumskog transporta KSA (Neqabe) upravlja i organizuje prevoz putnika tokom hadža i umre, i nadzire rad prevoznčkih kompanija, koje su članice Sindikata
- l) **Wukela** – Kompanija Wukela je kompanija licencirana za bavljenje specifičnim uslugama vezanim za hadž. Wukela djeluje kao ključna kompanija koja pomaže u organizaciji dolaska, boravka i odlaska stranih hadžija, pružajući im siguran i organiziran način da obave sve hadžske obrede
- m) **Meša'ir** - u kontekstu ovog Pravilnika ovim pojmom se označavaju Arefat, Muzdelifa i Mina

Član 5.

(Bilateralni sporazum za organizaciju putovanja na hadž)

- (1) Temeljni dokument za organizaciju putovanja na hadž je bilateralni sporazum između Rijaseta i Ministarstva za hadž i umru Kraljevine Saudijske Arabije.
- (2) Sporazum iz stava (1) ovog člana u ime Rijaseta potpisuje Reisu-l-ulema ili lice koje on ovlasti.
- (3) Sporazumom se za svaku hidžretsku godinu uređuje dozvoljeni broj hadžija iz Bosne i Hercegovine, broj osoblja Ureda, granični prelazi za ulazak i izlazak iz KSA, državljanstvo osoba kojima je dopušteno putovanje putem Ureda i druga prava i obaveze između MHU i Rijaseta.

Član 6.

(Ugovori za organizaciju putovanja na hadž)

- (1) Shodno odredbama Sporazuma iz člana 5. ovog Pravilnika i potrebama organizacije putovanja, Ured potpisuje sljedeće ugovore:
 - a) Ugovor o avio prijevozu hadžija,
 - b) Ugovore o hotelskom smještaju hadžija u Mekki i Medini,
 - c) Ugovor o nabavci opreme za hadžije (koferi, prsluci, mahrame, ihrami i sl.),
 - d) Ugovor sa kompanijom za pružanje usluga (KPU),
 - e) Opći ugovor sa Sindikatom prevoznika KSA o transportu hadžija unutar KSA,
 - f) Posebni ugovor o prevozu hadžija unutar KSA,
 - g) Ugovor o katering na meša'irima,
 - h) Ugovor o kupovini Zemzem vode,
 - i) Ugovor o uklanjanju medicinskog otpada,
 - j) Ugovor o nabavci lijekova i medicinske opreme,
 - k) Ugovor o transportu hadžija unutar Bosne i Hercegovine,
 - l) Ugovor o hadžskim kurbanima,
 - m) Ugovor o korištenju infrastrukture na meša'irima,
 - n) Ugovor sa kompanijom Wukela.
- (2) Ured može potpisivati i druge ugovore neophodne za organizaciju putovanja na hadž nakon što pribavi odobrenje Rijaseta.
- (3) Ured je prije potpisivanja obavezan putem Uprave za vanjske poslove i dijasporu (u daljem tekstu: Uprava) blagovremeno dostaviti Rijasetu na uvid radi dobijanja saglasnosti sljedeće ugovore:
 - a) Ugovor o avio prevozu hadžija,
 - b) Ugovore o hotelskom smještaju hadžija u Mekki i Medini,

- c) Ugovori o nabavci opreme za hadžije (koferi, prsluci, mahrame, ihrami i sl.),
 - d) Posebni ugovor o prevozu hadžija unutar KSA,
 - e) Ugovor o keteringu na meša'irima,
 - f) Ugovor o nabavci lijekova i medicinske opreme,
 - g) Ugovor o hadžskim i drugim kurbanima.
- (4) Ostale, tipske ugovore iz stava (1) ovog člana rukovodilac Ureda potpisuje bez pribavljanja saglasnosti Rijasetu, uz saglasnost direktora Uprave.

Član 7.

(Pribavljanje ponuda)

- (1) Ured je obavezan pribaviti tri ponude za svaki ugovor koji podliježe obavezi pribavljanja saglasnosti Rijasetu.
- (2) Izuzetno Rijaset može iz posebno opravdanih razloga na prijedlog Uprave odobriti potpisivanje ugovora bez obaveze pribavljanja tri ponude.
- (3) Ured vodi pregovore, sačinjava specifikacije ponuda, te pribavlja ponude za potpisivanje ugovora iz člana 6. i iste, u skladu sa članom 6, stav (3), blagovremeno putem Uprave dostavlja Rijasetu na odobrenje pri tome vodeći računa o propisima KSA i instrukcijama Rijasetu da se ugovori potpisuju direktno sa ponuđačem, bez posrednika ili podgovarača.
- (4) Postupak odabira najpovoljnije ponude iz prethodnog stava, u pravilu, provodi tročlana komisija koju imenuje direktor Uprave iz različitih uprava, o čemu sačinjava izvještaj i dostavlja Upravi.
- (5) U postupku pribavljanja ponuda Ured je dužan voditi računa da se oda-beru ponuđači koji su kapacitirani i da posjeduju sve neophodne dozvole u skladu sa pozitivno-pravnim propisima.

III PROCEDURA PRIJAVE ZA HADŽ

Član 8.

(Procedura prijave za hadž)

- (1) Preliminarni upis lica zainteresiranih za obavljanje hadža počinje objavljivanjem poziva za prijavljivanje za hadž.
- (2) Poziv za prijavljivanje za hadž objavljuje se u pravilu 01. safera i ostaje otvoren najduže 21 dan.
- (3) Ured objavljuje poziv za prijave na svojoj internet stranici i ostalim medijima Islamske zajednice, koji sadrži:
 - a) informaciju o terminu pokretanja i zatvaranja HAF aplikacije,
 - b) upute o popunjavanju HAF aplikacije,

- c) okvirne informacije o terminima letova,
 - d) i druge relevantne informacije za putovanje na hadž.
- (4) Aplikant se može prijaviti nakon što Ured postavi link za prijavu na svojoj web stranici u skladu sa uputstvom o popunjavanju HAF aplikacije.

Član 9.

(Aplikacija za prijavu za hadž)

- (1) HAF aplikacija je podijeljena na nekoliko dijelova, i aplikant za hadž je dužan upisati sljedeće podatke:
- a) **PODACI O MJESTU PRIJAVE**
 - 1. muftijstvo u kom se prijavljuje,
 - 2. medžlis u kom se prijavljuje. Ako je aplikant u polje “Muftijstvo” upisao “Dijaspora”, u ovo polje upisuje državu iz koje se prijavljuje. U slučaju da je aplikant u dijaspori, dužan je naznačiti muftijstvo u Bosni i Hercegovini u kojem želi preuzeti opremu za hadžiju,
 - 3. podatak o članstvu u Islamskoj zajednici.
 - b) **LIČNI PODACI**
 - 1. ime i prezime,
 - 2. JMBG,
 - 3. datum rođenja,
 - 4. mjesto rođenja,
 - 5. spol,
 - 6. bračni status,
 - 7. ime oca,
 - 8. ime djeda,
 - 9. ime majke,
 - 10. dijagnoza sa terapijom (ako je ima).
 - c) **PODACI O DRŽAVLJANSTVU**
 - 1. sadašnje državljanstvo,
 - 2. državljanstvo po rođenju.
 - d) **KONTAKT PODACI**
 - 1. adresa stanovanja,
 - 2. mjesto stanovanja,
 - 3. poštanski broj,
 - 4. kontakt telefon,
 - 5. e-mail adresa.
 - e) **ZAPOSLENJE I STRUČNA SPREMA**
 - 1. zaposlen DA/NE,
 - 2. zanimanje,

3. adresa na poslu,
 4. broj telefona na poslu,
 5. stručna sprema,
 6. mjesto završetka škole.
- f) PASOŠ
1. broj pasoša,
 2. datum izdavanja pasoša,
 3. datum isteka pasoša,
 4. mjesto izdavanja pasoša.
- g) OSTALI PODACI
1. veličina prsluka,
 2. da li na hadž putuje u svojstvu bedela i za koga,
 3. ime, prezime i broj pasoša osobe s kojom želi biti u istoj grupi.
 4. IZJAVE
 5. Izjava za ishodovanje vize KSA,
 6. Izjava kojom aplikant potvrđuje da je upoznat sa svojim pravima i obavezama kao putnika na hadž.
- (1) Aplikant prijavu u HAF aplikaciji završava označavanjem polja “Saglasan sam sa tekstom gornje izjave” i “Pod punom moralnom, materijalnom i krivičnom odgovornošću potvrđujem da su podaci koje sam dao tačni”, te odabirom opcije “Snimi podatke”.

Član 10.

(Obaveza prijave za hadž putem aplikacije)

- (1) Lica zainteresirana za odlazak na hadž svoju prijavu podnose isključivo putem HAF aplikacije koju Ured objavljuje na svojoj web stranici.
- (2) Aplikant je dužan u HAF unijeti potpune i tačne podatke u skladu sa članom 9. i uputstvom o popunjavanju HAF-a.

Član 11.

(Prijava prema pripadnosti medžlisu/muftijstvu)

- (1) Aplikant je obavezan u HAF upisati kojem muftijstvu i medžlisu pripada.
- (2) Aplikant koji se prijavljuje iz mešihata ili krovni organizacija u HAF aplikaciju u rubrici muftijstvo odabire opciju dijaspora i državu iz koje se prijavljuje.
- (3) Pripadnost muftijstvu, odnosno medžlisu/državi može biti po osnovu:
 - a) članstva u medžlisu/državi prijave,
 - b) mjesta prebivališta za pripadnike
- (4) Pripadnost muftijstvu odnosno medžlisu dokazuje se:

- a) Potvrdom o članstvu u medžlisu prijave
- b) CIPS
- (5) U slučaju da nadležni službenici medžlisa odnosno muftijstva utvrde da je aplikant u HAF upisao da pripada medžlisu ili muftijstvu kojem, u skladu sa stavom (3), ne pripada, aplikant će biti izbrisan sa preliminar-nog spiska putnika organizacione jedinice u koju se prijavio.
- (6) Izuzetno, ukoliko aplikant upiše da pripada medžlisu ili muftijstvu ko-jem, u skladu sa stavom (3) ne pripada pa sam zatraži ispravku u toku tra-janja prijava, Ured će izvršiti ispravku, pri čemu će mu pozicija u novom medžlisu biti određena shodno vremenu njegove prvobitne prijave.

Član 12.

(Formiranje preliminar-nog spiska putnika na hadž)

Preliminarni spisak putnika na hadž HAF aplikacija automatski formira pre-ma vremenu prijave, a prema sljedećim prioritetima:

- a) Članovi Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini koji prvi put idu na hadž,
- b) Pripadnici Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini koji prvi put idu na hadž,
- c) Članovi Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini koji ponovo idu na hadž za sebe ili kao bedeli,
- d) Pripadnici Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini koji ponovo idu na hadž za sebe ili kao bedeli.

Član 13.

(Prioritet)

Članovi i pripadnici Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini koji prvi put idu na hadž i prijave se u tekućoj godini putem HAF aplikacije, ali zbog velikog broja prijava ne odu na hadž, naredne godine po prioritetu idu na hadž bez obzira na redni broj, uz obavezu da se ponovo prijave putem aplikacije, u okviru odobrene kvote.

Član 14.

(Raspodjela kvota)

- (1) Nakon zatvaranja HAF-a Ured proporcionalno broju prijavljenih aplika-nata po muftijstvima, medžlisima, mešihatima i krov-nim organizacijama (u daljem tekstu organizacione jedinice) sačinjava prijedlog raspodjele kvota i isti upućuje Rijasetu na usvajanje najkasnije do 01. rebiul-evvela.

- (2) Izuzetno, Ured uz konsultacije sa Upravom Rijasetu može predložiti odstupanje od raspodjele kvota iz prethodnog stava u sljedećim slučajevima:
 - a) Spajanje supružnika od kojih jedan jeste, a drugi nije na preliminarnom spisku putnika,
 - b) Povećanje kvote manjim medžlisima i muftijstvima,
 - c) Putnici od interesa za Islamsku zajednicu, koje predloži reisu-l-ulema.
- (3) Odluku o raspodjeli kvota Rijaset donosi najkasnije do 15. rebiul-evvela.
- (4) Ured na temelju odluke o raspodjeli kvota sačinjava spisak putnika na hadž i isti dostavlja organizacionim jedinicama najkasnije do 01. rebiulahira.

Član 15.

(Popunjavanje liste u slučaju odustajanja)

- (1) U slučaju odustajanja putnika ili eliminacije putnika sa preliminarne liste u bilo kojoj fazi, na njegovo mjesto dolazi sljedeći sa spiska prijavljenih istog medžlisa u skladu sa članom 12., redom sve dok ne bude popunjena odobrena kvota.
- (2) U slučaju da u nekom medžlisu na spisku putnika nema više prijavljenih, na mjesto osobe koja je odustala dolazi osoba iz drugog medžlisa sa područja istog muftiluka u skladu sa članom 12., sve dok ne bude popunjena odobrena kvota.
- (3) U slučaju da u nekom muftiluku na spisku putnika nema više prijavljenih, na mjesto osobe koja je odustala dolazi osoba iz drugog muftiluka koji je imao najviše aplikanata u skladu sa članom 12., sve dok ne bude popunjena odobrena kvota.

Član 16.

(Obavješćavanje putnika na hadž)

Organizacione jedinice po dobijanju spiska putnika na hadž obavješćavaju aplikante koji su se putem njih prijavili, o mjestu, vremenu i načinu dostavljanja potrebnih dokumenata.

Član 17.

(Unos dokumenata u aplikaciju)

- (1) Organizacione jedinice dužne su najkasnije do 01. džumadel-ula izvršiti unos u HAF sljedećih dokumenata:
 - a) pasoš,
 - b) potvrda o vakcinaciji protiv meningokoknog meningitisa.

- (2) Ured za hadž i umru shodno potrebi i nalogima nadležnih vlasti KSA može zahtijevati i druge dokumente.
- (3) U izuzetnim slučajevima dokumente iz stava (1) ovog člana u HAF umjesto medžlisa mogu unositi i muftijstva.
- (4) Dokumente iz stava (1) ovog člana aplikanti dostavljaju u sjedište medžlisa putem kojeg su se prijavili ili elektronskim putem u formatu koji im naznači medžlis.
- (5) Aplikant koji ne dostavi tražene dokumente u roku iz stava (1) ovog člana može biti eliminisan sa spiska putnika.
- (6) Organizacione jedinice koje ne izvrše unos dokumenata u roku iz stava (1) ovog člana snose odgovornost za eventualno brisanje putnika.

Član 18.

(Provjera podataka u aplikaciji)

- (1) Ovlašteni službenik nadležne organizacione jedinice vrši provjeru tačnosti podataka unesenih u HAF na osnovu priložene dokumentacije.
- (2) U slučaju da uoči nedostatke u HAF-u koji ne utiču na dalji postupak prijave aplikanta, službenik će izvršiti potrebne ispravke.
- (3) Provjerom prijave i prosljeđivanjem iste Uredu na obradu, odgovornost za tačnost podataka i dokumenata u HAF-u preuzima ovlašteni službenik nadležne organizacione jedinice.

Član 19.

(Promjena putnih isprava)

- (1) Putnik koji je promijenio pasoš nakon njegova unosa u HAF dužan je dostaviti novi pasoš najkasnije do 20. ša'bana.
- (2) Troškove nastale zbog promjene pasoša (poništenje stare i izdavanje nove vize) snosi putnik.
- (3) Ured ne snosi odgovornost u slučaju nemogućnosti izdavanja nove vize.
- (4) U slučaju da putnik ne postupi u skladu sa stavom (1) ovog člana, pa mu zbog toga bude onemogućen odlazak na hadž Ured ne snosi nikakvu odgovornost zbog njegovog neodlaska na hadž.
- (5) Rijaset nije dužan izvršiti refundaciju sredstava putniku koji nije otputovao na hadž iz razloga navedenih u ovom članu.

Član 20.

(Način izbora osobe s kojom putnik na hadž želi putovati)

- (1) Aplikant u HAF-u može naznačiti s kojom osobom želi putovati, unoseći ime, prezime i broj pasoša te osobe.

(2) Ured će u skladu sa objektivnim mogućnostima nastojati da osobe iz stava (1) ovog člana budu u istoj grupi sa jednim vodičem, na istom letu i u istoj sobi poštujući princip odvojenosti muškaraca i žena na hadžu.

Član 21.

(Ograničenja po pitanju prijava za hadž)

- (1) U skladu s odlukama Ministarstva hadža KSA i drugim objektivnim razlozima Rijaset na prijedlog Ureda može u određenim slučajevima donijeti ograničenja po pitanju prijava za hadž osoba:
 - a) koje nisu napunile određeni broj godina starosti,
 - b) koje su prekoračile određeni broj godina starosti,
 - c) osobe ženskog pola za koje je potreban mahrem,
 - d) koje su putem Ureda već obavile hadž, izuzev osoba koje putuju sa supružnikom koji prvi put putuje na hadž. U slučaju da supružnik koji prvi put putuje na hadž otkaže putovanje na hadž, može se pokazati i putovanje supružnika koji je već obavio hadž putem Ureda,
 - e) koje imaju teža oboljenja, kao što su karcinomi, srčane tegobe, visok pritisak, šećerna bolest, teža oboljenja srca, bolesti respiratornog trakta, jetre ili bubrega, tuberkulozu ili senilnost,
 - f) trudnice i dojenčadi
 - g) drugi objektivni slučajevi.
- (2) Ured može eliminisati sa preliminarne spiska aplikanta koji dadne netačne podatke iz tačaka d) do f) stava (1) ovog člana.

Član 22.

(Vakcine)

- (1) Putnik na hadž obavezan je vakcinisati se jednom dozom propisane vakcine, za što mu nadležna zdravstvena ustanova izdaje potvrdu, koju je dužan dostaviti nadležnoj organizacionoj jedinici najkasnije do 01. džumadel-ula.
- (2) U slučaju da putnik na hadž iz opravdanih razloga ne smije primiti vakcinu iz stava (1) ovog člana obavezan je dostaviti potvrdu nadležne medicinske ustanove.
- (3) Hadžije tokom cijelog hadžskog putovanja dužni su potvrdu o vakcinaciji iz stava (1), odnosno potvrdu iz stava (2) ovog člana, čuvati na sigurnom i na zahtjev ovlaštenih lica dati je na uvid na aerodromima u Džiddi odnosno Medini.
- (4) U slučaju da hadžija ne posjeduje odgovarajuću potvrdu iz stava (3), ulazak u KSA mu može biti odbijen.

- (5) Izuzetno Rijaset na prijedlog Ureda može donijeti odluku o obavezi drugih vakcina shodno odlukama vlasti KSA.
- (6) Troškove vakcinacije snosi putnik na hadž.
- (7) Ured ne obezbjeđuje putničko zdravstveno osiguranje.
- (8) Putnik na hadž potpisuje izjavu da je zdravstveno sposoban za obavljanje hadža, te da u tom smislu neće tražiti dodatnu pomoć Ureda.

Član 23.

(Provjera podataka u aplikaciji)

- (1) Medžlisi, nakon provjere HAF-ova i učitavanja dokumenata, iste elektronskim putem proslijeđuju nadležnim muftijstvima.
- (2) Muftijstva vrše provjeru svih pristiglih HAF-ova kako slijedi:
 - a) da li je HAF pravilno popunjen,
 - a) da li su svi traženi dokumenti priloženi odgovarajućem HAF-u,
 - a) da li priloženi dokumenti ispunjavaju sve tehničke uslove.
- (3) Nakon provjere, muftijstva HAF proslijeđuju Uredu.
- (4) Mešihati i krovne organizacije nakon provjere HAF-ova i učitavanja dokumenata, iste elektronskim putem proslijeđuju Uredu.
- (5) Konačnu provjeru HAF-ova za sve organizacione jedinice vrši Ured
- (6) Korekciju uočenih nedostataka vrši nadležna organizaciona jedinica.

IV CIJENA

Član 24.

(Cijena)

- (1) Cijenu hadža čine ukupni troškovi i usluge koje se u procesu organizacije hadža pružaju hadžijama u Bosni i Hercegovini i KSA, kao što su:
 - a) cijena avionske karte,
 - b) troškovi hotelskog smještaja,
 - c) troškovi prijevoza unutar Bosne i Hercegovine i KSA,
 - d) naknade za usluge kompanija koje servisiraju boravak hadžija u Mekki, Medini, meša'irima i transport,
 - e) troškovi vize i zdravstvenog osiguranja u KSA,
 - f) usluge vodičke i ljekarske službe
 - g) nabavka opreme (kofera, ihrami, prsluci, mahrame isl.)
 - h) Zemzem,
 - i) hadžski kurbani,
 - j) troškovi organizacije hadža i
 - k) druge usluge.

- (2) Cijenu hadža utvrđuje Rijaset na prijedlog Ureda i istu objavljuje na svojim medijskim platformama.
- (3) Na prijedlog Ureda Rijaset može odlučiti da je svaki putnik na hadž dužan uplatiti avans nakon što bude obaviješten da je na spisku putnika.
- (4) Odlukom iz stava tri (3) ovog člana utvrđuje se visina avansa i rok uplate.

Član 25.

(Način uplate cijene)

- (1) Putnici koji su se prijavili putem medžlisa i muftijstava u Bosni i Hercegovini novčana sredstva uplaćuju na račun nadležnog muftijstva, koje po prijemu istih, sredstva uplaćuje na račun Rijasetu.
- (2) Putnici koji se prijavljuju putem mešihata i krovnih organizacija, sredstva uplaćuju na račun nadležnog mešihata odnosno krovne organizacije, koji po prijemu svih uplata, sredstva uplaćuje na račun Rijasetu.
- (3) Rijaset može posebnom odlukom utvrditi iznos naknade koja pripada muftijstvima, medžlisima, mešihatima i krovnim organizacijama na ime obrade HAF-a.
- (4) Zabranjeno je naplaćivanje bilo kakvih sredstava od hadžija u vrijeme hadža, osim cijene koju objavi Rijaset ili drugih plaćanja po posebnim odlukama Rijasetu (šehade, kurbani i sl.).
- (5) Zabranjeno je i omogućavanje trećim licima da koriste hadžije za bilo kakva plaćanja, pružanje usluga, prodaju roba i sl.

V ORGANIZIRANJE PUTOVANJA

Član 26.

(Izmjena propisa u vezi dozvole za ulazak u KSA)

U slučaju da nadležne vlasti KSA u periodu nakon završetka prijava donesu propise koji utiču na dozvolu ulaska u KSA, odnosno koji se odnose na uslove putovanja na hadž, uključujući starosna ograničenja ili zdravstvene restrikcije, Ured ne snosi materijalnu niti bilo kakvu drugu vrstu odgovornosti, osim povrata novca shodno članu 28.

Član 27.

(Otkazivanje putovanja na hadž)

- (1) U slučaju da putnik na hadž iz bilo kog razloga želi otkazati putovanje na hadž, dužan je na propisanom obrascu o tome obavijestiti Ured, koji putnika na hadž briše sa spiska putnika.
- (2) Povrat uplaćenih sredstava zbog otkazivanja je regulisan u članu 28.

Član 28. **(Povrat sredstava)**

- (1) U slučaju da putnik na hadž otkáže putovanje na hadž, povrat novca će se izvršiti u roku od najviše dva mjeseca po prijemu zahtjeva za otkazivanje u skladu s odredbama ovog člana.
- (2) Iznos sredstava predviđen za obradu HAF-a, bez obzira na vrijeme otkazivanja neće biti refundiran.
- (3) Povrat sredstava vrši se na sljedeći način:
 - a) Do 01. ša'bana (110 dana), Ured zadržava iznos obrade zahtjeva
 - b) Od 01. ša'bana do 20. ševala:
 1. do izdavanja vize – Ured zadržava iznos obrade zahtjeva,
 2. nakon izdavanja vize – Ured zadržava iznos obrade zahtjeva i troškove vize u slučaju da je obezbijedena zamjena
 3. nakon izdavanja vize – Ured zadržava cijeli iznos cijene putovanja na hadž u slučaju da se ne može obezbijediti zamjena
 - c) Od 20. ševala do početka putovanja:
 1. Ured zadržava iznos obrade zahtjeva i troškove vize u slučaju da je obezbijedena zamjena
 2. Ured zadržava cijeli iznos cijene putovanja na hadž u slučaju da se ne može obezbijediti zamjena
- (4) Ukoliko se putnik nije pojavio na ukrcavanju, ili se nije prijavio ili je propustio let, a njegovo ime je potvrđeno na listi putnika, Ured zadržava cijeli iznos cijene putovanja na hadž.
- (5) Putniku neće biti refundirana sredstva avionske karte ukoliko iz bilo kojeg razloga ne iskoristi putovanje u jednom ili oba smjera u organizaciji Ureda.

Član 29. **(Edukacija)**

- (1) Ured organizira jednodnevne edukativne radionice za putnike na hadž koje realiziraju vodiči grupa.
- (2) Vodič grupe određuje mjesto i vrijeme održavanja radionice o čemu informira i izvještaj podnosi Uredu.
- (3) Vodič na radionici putnike upoznaje sa svim potrebnim informacijama i propisima vezanim za pravilno obavljanje hadža shodno instrukcijama Ureda.

Član 30. **(Putni dokumenti)**

- (1) U organizaciji Rijasetu na hadž mogu putovati isključivo osobe koje posjeduju bosanskohercegovački biometrijski pasoš, s najmanje dvije uporedne prazne stranice i rokom važenja najmanje šest mjeseci od planiranog datuma povratka u Bosnu i Hercegovinu.
- (2) Uslov za ulazak u KSA radi obavljanja hadža je validna hadžska viza za čije dobijanje je potrebna potvrda iz člana 22. stav (1) i (2).

Član 31. **(Avioprijevoz)**

Ugovorom koji Ured potpisuje sa avio prijevoznikom reguliraju se relacije i termini letova, tip i kapacitet aviona i druga pitanja od značaja za avioprijevoz putnika na hadž.

Član 32. **(Raspored putnika na hadž)**

- (1) Raspored putnika na hadž prema utvrđenim terminima letova vrši Ured u skladu sa propisima, instrukcijama i smjernicama aviokompanije i nadležnih vlasti civilne avijacije.
- (2) Ured će putem vodiča blagovremeno obavijestiti svakog putnika o terminu i mjestu polijetanja.
- (3) Putnici koji žele promijeniti termin odlaska i povratka ili destinaciju povratka trebaju se pravovremeno obratiti odgovornom licu Ureda, a Ured može uvažiti zahtjeve, ako to objektivne okolnosti dozvoljavaju.
- (4) Ured zadržava pravo da izvrši promjene datuma ili vremena leta, odnosno da u cijelosti otkáže neki let u slučaju da to nalažu okolnosti više sile

Član 33. **(Boravak u Mekki i Medini)**

- (1) Hadžije iz Bosne i Hercegovine, u pravilu, bivaju smještene u jednom hotelu, odnosno istoj kategoriji hotela.
- (2) U slučaju da hotel nije u neposrednoj blizini Harema Ka'be, Ured će nastojati osigurati autobuski prijevoz do Harema i nazad osim u terminima kada nadležne vlasti KSA zabranjuju autobuski prijevoz, ili zbog drugih objektivnih okolnosti nije moguće organizirati prijevoz.
- (3) Ured u pravilu zakupljeuje hotele unutar centralne zone oko Harema u Medini.

Član 34.

(Program putovanja na hadž)

Ured svim putnicima na hadž iz Bosne i Hercegovine nudi jedinstven program putovanja na hadž.

Član 35.

(Zdravstvene ustanove)

Tokom boravka hadžija u Mekki i Medini ustanovljava se ambulanta sa dvadesetčetverosatnom dežurinom jednog ljekara i medicinskog tehničara.

Član 36.

(Postupanje u slučaju smrti hadžije u KSA)

- (1) U slučaju prirodne ili nasilne smrti (usljed saobraćajne ili druge nesreće) opremanje umrle osobe i dženaza se obavljaju u skladu sa praksom po kojoj se postupaju u KSA.
- (2) Originalni smrtni list koji izdaje nadležni organ KSA u BiH se dostavlja putem Ambasade BiH u Rijadu.
- (3) Pokop umrlog hadžije u KSA obavlja se po pribavljenoj saglasnosti srodnika/zakonskih nasljednika umrlog hadžije.
- (4) Ako nasljednici izraze želju da se umrli vrati u Bosnu i Hercegovinu troškove prijevoza, shodno propisima KSA, snose nadležni organi KSA.
- (5) U slučaju da propisi iz prethodnog stava budu izmijenjeni, troškove snosi porodica umrlog.

VI ORGANIZIRANJE I RAD UREDA ZA HADŽ I UMRU U VRIJEME HADŽA

Član 37.

(Organiziranje i rad Ureda u vrijeme hadža)

- (1) Ured tokom hadža, pored redovnih aktivnosti ima zadatac da:
 - a) brine o ispravnom obavljanju hadžskih obreda,
 - b) organizira, koordinira i nadzire rad tehničke, vodičke i ljekarske službe,
 - c) organizira prijem hadžija na aerodromu i otprema ih prema hotelima,
 - d) rješava krizne situacije,
 - e) pomaže bolesnim i teže pokretnim hadžijama,
 - f) pronalazi i doprema prtljagu i pruža podršku hadžijama u pronalasku izgubljene prtljage, pri tom uvažavajući relevantne međunarodne propise u avio saobraćaju,

- g) službeno komunicira sa nadležnim organima u KSA,
- h) u hotelima organizira dežure osoblja Ureda.

Član 38.

(Osoblje za organizaciju i realizaciju hadža)

- (1) Rijaset za realizaciju poslova i radnih zadataka u toku putovanja i boravka na hadžu na prijedlog Ureda imenuje:
 - a) Rukovodstvo hadža;
 - b) Tehničku službu;
 - c) Vodičku službu;
 - d) Ljekarsku službu.
- (2) Rijaset na prijedlog reisu-l-uleme imenuje reisu-l-hudžadža i službenika za finansije.

A) Rukovodstvo hadža

Član 39.

(Rukovodstvo hadža)

Rukovodstvo hadža čine:

- a) Reisu-l-hudžadž,
- b) Rukovodilac Ureda za hadž i umru,
- c) Stručni saradnik za hadž i umru,
- d) Službenik za finansije.

Član 40.

(Reisu-l-hudžadž)

- (1) Reisu-l-hudžadž nadzire i kontroliše odvijanje hadžskih obreda i drugih zajedničkih ibadeta tokom boravka hadžija u Mekki i Medini, te ukupno organiziranje hadža tokom hadžskog putovanja.
- (2) Reisu-l-hudžadža imenuje reisul-ulema.
- (3) Reisu-l-hudžadž ima ulogu hadžskog muftije i odgovoran je reisu-l-ulemi.

Član 41.

(Rukovodilac Ureda)

- (1) Rukovodilac Ureda obavlja sljedeće poslove tokom hadžskog putovanja:
 - organizira i neposredno izvršava poslove iz nadležnosti Ureda,
 - u koordinaciji sa reisul-hudžadžom organizira vjerske sadržaje tokom hadža,

- prije polaska prema KSA za putnike na hadž organizuje edukaciju o obredoslovnim, zdravstvenim, sigurnosnim i drugim aspektima putovanja na hadža,
- vodi brigu da obredi budu izvršeni blagovremeno i u skladu sa propisima KSA,
- imenuje administrativno, medicinsko i medijsko osoblje Ureda, koje će tokom hadža službeno komunicirati sa nadležnim organima u KSA,
- rukovodi osobljem angažovanim u realizaciji putovanja na hadž i nadzire njihov rad, te brine o blagovremenom i profesionalnom obavljanju poslova iz djelokruga Ureda,
- imenuje koordinatora/e za hadžije koje borave na Mini,
- putem Ministarstva komunicira sa nadležnim organima u KSA,
- u koordinaciji sa Ministarstvom pribavlja potrebne saglasnosti za otvaranje i vođenje računa Rijasetu u KSA, i odgovoran je za sredstva na tim računima,
- vodi brigu da se sve transakcije u KSA realiziraju u skladu sa propisima KSA,
- vodi brigu o blagovremenim uplatama putem Platforme,
- daje ovlaštenje stručnim saradnicima u Uredu za pristup Platformi,
- vodi brigu o poštivanju propisa KSA po pitanju ulasku, boravka i izlaska hadžija iz KSA,
- vodi brigu da svaki pojedinačni ugovor o smještaju, prevozu, ishrani, i sl. u Mekki, Medini i meša'irima bude unesen u Platformu do datuma koji odrede nadležni u KSA,
- vodi računa da ugovori o dodatnim uslugama o kojima se zaključuju zasebni ugovori sa KPU i Sindikatom i drugim pružateljima usluga budu uneseni u Platformu do datuma koji odrede nadležni u KSA,
- organizira pravovremen dolazak osoblja Ureda u Mekku, odnosno Medinu,
- vodi brigu o obezbjeđivanju dozvola za rad medijskog tima,
- obavlja i druge poslove za koje ga zaduži reisu-l-ulema, odnosno Rijaset.

Član 42.

(Stručni saradnik za hadž i umru)

- (1) Stručni saradnik za hadž i umru:

- vodi brigu da red letova odgovara ugovorima o smještaju u Mekki i Medini i operativnim planovima kretanja hadžija između Medine i Mekke, i o istim blagovremeno informira Ministarstvo,
 - komunicira sa nadležnim organima KSA radi pribavljanja službene akreditacije za osoblje Ureda koje organizira doček i ispraćaj hadžija na aerodromima u KSA,
 - u Platformu unosi termin ulaska i izlaska svakog hadžije, broj avio karte, adresu smještaja na meša'irima i broj pripadajućeg servisnog terenskog ureda,
 - u Platformu unosi pojedinačne ugovore o uslugama iz člana 6.,
 - u Platformu unosi termine dolazno-odlaznih letova, brojeve avio karata, adrese smještaja na meša'irima i njima pripadajući servisni terenski ured,
 - pri prijemu dokumenata vrši provjeru da li svi putnici imaju važeće pasoše i valjane potvrde o vakcinisanju,
 - u Platformu unosi zahtjeve za transport hadžija između Mekke, Medine i Džidde, i meša'ira,
 - u elektronske ugovore o smještaju u Platformu upisuje broj dvokrevetnih, trokrevetnih i četverokrevetnih soba,
 - putem Platforme vrši unos ličnih podataka hadžija, u cilju kreiranja paket aranžmana na temelju ugovora o smještaju, transportu i ishrani, prateći da su isti usklađeni sa brojevima utvrđenim na zvaničnim sastancima i sa kvotom Ureda,
 - u procesu izdavanja viza, putem Platforme uvezuje imena hadžija sa odgovarajućim paket aranžmanima i radi vize za sve hadžije,
 - putem Platforme pribavlja dozvolu za rad ambulante u hotelima u Mekki i Medini,
 - učestvuje u radionicama i treninzima u organizaciji nadležnih organa za organizaciju hadža u KSA i o istim upoznaje rukovodioca Ureda,
 - sa Projektom „Zemzem Sluge dva časna harema“ putem Platforme zaključuje ugovor o kupovini pripadajućih boca Zemzema,
 - izvršava i druge poslove za koje ga zaduži rukovodilac Ureda,
 - za svoj rad odgovoran je rukovodiocu Ureda.
- (2) Za izvršenje poslova stručnog saradnika potrebna su dva (2) izvršioca.

Član 43.

(Službenik za finansije)

- (1) Službenik za finansije obavlja sljedeće poslove na hadžu:

- vrši uplate i isplate,
 - vrši finansijske obračune,
 - prati realizaciju troškova,
 - vrši nadzor nad provedbom finansijskih obaveza po ugovorima,
 - odgovara direktoru Uprave za ekonomske i finansijske poslove.
- (2) Za izvršenje poslova službenika finansija potreban je 1 (izvršilac).

B) Tehnička služba

Član 44. (Tehnička služba)

- (1) Tehnička služba Ureda na hadžu obavlja poslove dočeka, smještaja, ispraćaja hadžija, tehničke podrške i medijskog praćenja.
- (2) Tehničku službu čine:
- a) Koordinator tehničke službe,
 - b) Saradnik za doček, smještaj, ispraćaj hadžija i tehničku podršku,
 - c) Saradnik za medijsko praćenje.

Član 45. (Koordinator tehničke službe)

- (1) Koordinator tehničke službe obavlja sljedeće poslove:
- organizuje prisustvo članova tehničke službe na aerodromima u KSA, tokom dolaska i odlaska hadžija,
 - organizuje prijem i izlazak hadžija iz hotela,
 - u koordinaciji sa upravama hotela osigurava odgovarajuće prostorije za kancelariju Ureda i ambulantu sa pratećom opremom,
 - Ministarstvu i nadležnoj KPU ustupa kontakt podatke o sjedištu Ureda u KSA,
 - organizuje prevoz na relacijama između Mekke, Medine i Džidde,
 - organizuje Tas'id, izlazak hadžija na Minu i Arefat,
 - organizuje Ifadu, silazak hadžija sa Arefata na Muzdelifu,
 - organizuje Nefir hadžija sa Muzdelife na Minu,
 - u koordinaciji sa KPU organizuje Mebit hadžija na Mini tokom dana tešrika,
 - organizuje prevoz hadžija na lokaciju džemreta,
 - organizuje prevoz hadžija od Mine do hotela,
 - po ovlaštenju rukovodioca potpisuje ugovor sa kompanijom u KSA ovlaštenom za uklanjanje medicinskog otpada,
 - sa Projektom „Zemzem Sluge dva časna harema“ i njemu pripadajućim kompanijama organizuje izuzimanje boca Zemzema,

- u koordinaciji sa nadležnim organima u KSA obavlja poslove vezane za smrtne slučajeve, novorođenčad, kao i poslove vezane za napuštanje zdravstvenih ustanova nakon ozdravljenja,
 - sarađuje sa službenicima inspekcije Ministarstva u obilasku smještajnih prostora hadžija,
 - za svoj rad odgovoran je rukovodiocu Ureda.
- (2) Za izvršenje poslova koordinatora tehničke službe potreban je (1) izvršilac.
- (3) Koordinator tehničke službe može biti angažiran najviše tri puta uzastopno.

Član 46.

(Saradnik za doček, smještaj, ispraćaj hadžija i tehničku podršku)

- (1) Saradnik za doček, smještaj, ispraćaj hadžija i tehničku podršku obavlja sljedeće poslove:
- učestvuje u organizaciji dočeka i ispraćaja hadžija na aerodromima u KSA,
 - nadzire utovar ličnog prtljaga hadžija,
 - vodi brigu da hadžije poštuju kućni red hotela,
 - osigurava da smještaj hadžija u hotel bude u skladu sa ugovorom o smještaju u dvokrevetnim, trokrevetnim i četverokrevetnim sobama,
 - učestvuje u organizaciji prijema i izlaska hadžija iz hotela,
 - sačinjava raspored hadžija po hotelskim sobama,
 - obavlja i druge poslove za koje ga zaduži rukovodilac Ureda ili koordinator tehničke službe.
 - za svoj rad odgovoran je rukovodiocu Ureda.
- (2) Za izvršenje poslova saradnika za doček, smještaj, ispraćaj hadžija i tehničku podršku potrebno je najviše 4 izvršioca.
- (3) Saradnik za doček, smještaj, ispraćaj hadžija i tehničku podršku može biti angažiran najviše tri puta uzastopno.

Član 47.

(Saradnik za medijsko praćenje)

- (1) Saradnik za medijsko praćenje izvještava o organizaciji i obredima hadža za medijske platforme Media centra Islamske zajednice u Bosni i Hercegovine u koordinaciji sa rukovodiocem Ureda.
- (2) Saradnika iz stava jedan ovog člana imenuje Rijaset na prijedlog Media centra Islamske zajednice.
- (3) Za izvršenje poslova saradnika za medijsko praćenje potrebna su 2 izvršioca.

C) Vodička služba

Član 48.

(Vodička služba na hadžu)

- (1) Vodička služba obavlja poslove organiziranog vođenja hadžija i pružanja stručne pomoći i asistencije hadžijama u cilju ispravnog obavljanja hadžskih obreda.
- (2) Vodičku službu čine glavni vodič, vodiči grupa i šerijske konsultantice.

Član 49.

(Glavni vodič)

- (1) Glavni vodič je certificirani vodič kojeg, na osnovu iskustva i ostvarenih izvanrednih rezultata u ulozi vodiča, imenuje Rijaset na prijedlog Ureda.
- (2) Za glavnog vodiča može biti imenovan vodič koji govori arapski jezik, najmanje 3 puta hadž obavio u svojstvu vodiča, najmanje 2 puta ocijenjen najvišom ocjenom, ima komunikacijske i organizacijske vještine.
- (3) Glavni vodič rukovodi vodičkom službom, te obavlja sljedeće poslove:
 - koordinira aktivnosti između rukovodstva hadža i vodičke službe,
 - vodičima daje sva neophodna uputstva koja su im potrebna za vođenje grupe,
 - brine o blagovremenom izvršavanju obaveza vodiča shodno planiranim aktivnostima,
 - sačinjava raspored dežura i brine o organizaciji namaza u hotelu,
 - svojim postupcima čuva ugled IZ-e, njenih službenika i ustanova,
 - rješava eventualne nesporazume između hadžija ili vodiča,
 - prisustvuje sastancima koje organizira rukovodilac Ureda,
 - obavlja i druge poslove koje mu naloži rukovodilac Ureda.
- (4) Glavni vodič je odgovoran rukovodiocu Ureda kojem podnosi izvještaj o svojim aktivnostima.

Član 50.

(Vodič)

- (1) Vodič je certificirano stručno lice koje Ured angažira za vođenje grupe hadžija i pružanje istoj potrebne stručne pomoći i asistencije.
- (2) Vodič na hadž može biti isključivo lice koje je Ured certificirao za obavljanje poslova vodiča na hadž i koje je službenik Islamske zajednice.

Član 51. **(Certificiranje vodiča)**

- (1) Ured provodi teoretsku i praktičnu obuku za certificiranje vodiča u skladu sa programom za certificiranje vodiča koji donosi Rijaset.
- (2) Certificiranje vodiča provodi se u pravilu svake tri godine na osnovu javnog poziva koji se objavljuje na elektronskim platformama Rijaset.
- (3) Nakon završene obuke Ured organizira polaganje ispita za dodjelu certifikata.
- (4) Da bi vodič dobio certifikat mora ostvariti najmanje 70% od ukupnog broja bodova.
- (5) Proces izbora kandidata koji će pohađati stručni seminar, trajanje seminara, izbor tema i predavača, polaganje stručnog ispita i bodovanje kandidata se uređuju zasebnim aktom koji donosi Rijaset na prijedlog Ureda.

Član 52. **(Uvjeti za certificiranje)**

Za pohađanje obuke i polaganje ispita za dobijanje certifikata kandidat treba ispunjavati sljedeće uvjete:

- a) da je službenik Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini;
- b) da ima islamsko obrazovanje, koje podrazumijeva završenu jednu od medresa Islamske zajednice, ili neki od fakulteta Islamske zajednice ili drugi islamski fakultet čija diploma je nostrificirana na Fakultetu islamskih nauka;
- c) da nije disciplinski kažnjavao za teže povrede službe u zadnjih pet godina;
- d) da je član Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini najmanje dvije godine;
- e) da govori arapski ili engleski jezik.

Član 53. **(Postupak i kriteriji za odabir vodičke službe)**

- (1) Izbor vodičke službe na hadž za svaku godinu vrši se putem konkursa na osnovu sljedećih kriterija:
 - a) Ocjena ostvarena na testiranju za certifikat,
 - b) regionalna zastupljenost, u pravilu shodno broju hadžija po muftijstvima,
 - c) ocjena za dosadašnji angažman vodiča,
 - d) angažman na mjesto vodiča u posljednjih pet godina,

- e) da nije disciplinski kažnjavao za teže povrede službe u zadnjih pet godina;
- f) stepen poznavanja arapskog ili engleskog jezika.
- (2) Uprava će na prijedlog Ureda utvrditi način bodovanja.
- (3) Konkurs iz stava (1) ovog člana objavljuje se na elektronskim platformama Islamske zajednice.
- (4) Konkursnu proceduru provodi komisija koju imenuje Uprava na prijedlog Ureda.
- (5) Izvještaj o provedenoj konkursnoj proceduri komisija dostavlja Uredu koji sačinjava prijedlog vodičke službe i dostavlja Rijasetu na imenovanje putem Uprave.
- (6) Od ukupnog broja vodiča koji se angažiraju za određenu godinu najviše jednu trećinu čine najbolje ocijenjeni vodiči u zadnjih pet godina, uvažavajući regionalnu zastupljenost.
- (7) Ured će za svaku godinu predložiti određeni broj vodiča koji prvi put idu kao vodiči.
- (8) Vodičku službu za svaku godinu imenuje Rijaset na prijedlog Ureda.
- (9) Vodiči i šerijatske konsultantice koji se angažuju na hadžu dužni su obezbijediti saglasnost poslodavca, a svoje odsustvo sa radnog mjesta za vrijeme boravaka na hadžu regulirat će sa svojim poslodavcem.
- (10) Glavni vodič, vodič, odnosno šerijatska konsultantica mogu biti angažirani najviše dva puta uzastopno.

Član 54.

(Grupa)

- (1) Jedan vodič u pravilu vodi grupu od 50 hadžija.
- (2) Šerijatska konsultantica u pravilu je zadužena za 250 hadžinica.

Član 55.

(Status službenika Islamske zajednice imenovanog u rukovodstvo)

Odsustvo s rada službenika Islamske zajednice koje Rijaset imenuje u rukovodstvo i tehničku službu hadža, tretirat će se kao službeni put.

Član 56.

(Obaveze vodiča)

- (1) Vodič u okviru datih mu poslova ima slijedeće obaveze:
 - komunicira sa hadžijama iz svoje grupe,
 - educira hadžije svoje grupe o svim aspektima putovanja na hadž, a naročito o propisima hadža i pitanjima sigurnosti hadžija tokom boravka u KSA,

- u toku putovanja i za vrijeme boravka u KSA hadžijama drži prigodna predavanja,
 - svojim postupcima čuva ugled IZ-e, njenih službenika i ustanova,
 - svojim postupcima ni na koji način ne doprinosi narušavanju međuljudskih odnosa između hadžija ili vodiča,
 - u skladu sa osnovnim organizacionim pravilima dužan je biti u pratnji grupe hadžija koju mu odredi rukovodstvo hadža,
 - vodi brigu o svim hadžijama iz grupe za koju je zadužen,
 - pruža potrebnu pomoć u skladu sa svojim mogućnostima i drugim hadžijama,
 - odgovoran je za dokumente hadžija, koji mu budu dati na čuvanje,
 - prisustvuje sastancima koje organizira glavni vodič i rukovodilac Ureda,
 - u roku od sedam dana po povratku sa hadža dostavlja Uredu pismeni izvještaj o aktivnostima, koje je kao vodič poduzimao,
 - vodič nije dužan hadžijama pružati pomoć u stvarima privatne prirode,
 - obavlja i druge poslove koje mu naloži rukovodilac Ureda i glavni vodič,
 - Za poslove i radne zadatke vodič je odgovoran glavnom vodiču i rukovodiocu Ureda.
- (2) Broj izvršilaca određuje se u skladu s članom 54. u zavisnosti od broja hadžija.

Član 57. **(Šerijatske konsultance)**

Sve odredbe koje se odnose na vodiče analogno se primjenjuju i na šerijatske konsultance.

D) Ljekarska služba

Član 58. **(Ljekarska služba)**

- (1) Ljekarsku službu čine glavni doktor i zdravstveni radnici koji su uposlenici državnih ili privatnih zdravstvenih ustanova i organizacija, čiji rad podliježe svim pozitivnim propisima u oblasti zdravstva.
- (2) Zdravstveni radnik, izuzev glavnog ljekara, može biti angažiran najviše jednom u tri godine.
- (3) U pravilu, na svakih 400 hadžija imenuje se jedan ljekar i jedan medicinski tehničar.

Član 59. **(Glavni doktor)**

- (1) Glavni doktor je stručno lice koje Rijaset na prijedlog Ureda angažira da pripremi plan i organizira zdravstvenu zaštitu hadžija za vrijeme hadžskog putovanja.
- (2) Zdravstveni radnici su stručna lica (ljekari i medicinski tehničari) koje Rijaset na prijedlog Ureda angažira da za vrijeme hadžskog putovanja pružaju zdravstvenu zaštitu, te neophodnu medicinsku pomoć hadžijama.

Član 60. **(Postupak odabira glavnog doktora i zdravstvenih radnika)**

- (1) Glavnog doktora imenuje Rijaset na prijedlog Ureda bez raspisivanja javnog konkursa.
- (2) Zdravstveni radnici se biraju putem javnog konkursa, koji se objavljuje na elektronskim platformama Islamske zajednice.
- (3) Konkursnu proceduru provodi komisija koju imenuje Uprava na prijedlog Ureda.
- (4) Izvještaj o provedenoj konkursnoj proceduri komisija dostavlja Uredu koji sačinjava prijedlog ljekarske službe i dostavlja Rijasetu na imenovanje putem Uprave.

Član 61. **(Uslovi za imenovanje glavnog doktora)**

Uslovi za imenovanje glavnog doktora su:

- a) da je doktor opšte prakse, porodični ljekar, internista, specijalista urgentne medicine ili opće hirurgije;
- b) da ima položen stručni ispit tj. da je samostalno odgovoran za svoj medicinski posao;
- c) da poznaje medicinsku strategiju tretiranja kako individua tako i grupa;
- d) da je sposoban pružati medicinsku pomoć grupama u pokretu;
- e) da govori arapski ili engleski jezik;
- f) da ima radno iskustvo na rukovodećim pozicijama;
- g) da je član Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini najmanje dvije godine;
- h) da je komunikativan i da posjeduje organizacijske sposobnosti.

Član 62. **(Obaveze glavnog doktora)**

Glavni doktor obavlja sljedeće poslove:

- sa Uredom i glavnim vodičem hadža dogovara i realizira plan pripreme hadžskog putovanja i eventualno određenih zdravstvenih sistematskih pregleda hadžija prije polaska na hadž;
- prisustvuje seminarima za hadžije i održava medicinska predavanja na područjima muftijstava koje mu odredi Ured;
- sa Uredom dogovara potreban broj i vrstu zdravstvenih radnika;
- prije putovanja organizira sastanak izabраних zdravstvenih radnika i u koordinaciji sa glavnim vodičem sačinjava raspored poslova i zadataka;
- nakon prvog sastanka sa zdravstvenim radnicima imenuje komisiju za odabir i nabavku lijekova, te organizira predavanja iz određenih oblasti bitnih za higijensko epidemiološku situaciju, urgentnu i porodičnu medicinu;
- na zahtjev Ureda u toku putovanja i za vrijeme boravka u KSA hadžijama drži prigodna medicinska predavanja prema unaprijed dogovorenim medicinskim temama;
- odgovoran je Uredu za medicinsku dokumentaciju hadžija, ispravnost lijekova, te evidenciju njihovog utroška;
- u skladu sa osnovnim organizacionim pravilima rukovodstva hadža organizira svakodnevne sastanke zdravstvenih radnika na kojima se vrši evaluacija aktuelnog zdravstvenog stanja hadžija;
- vodi brigu o svim zdravstvenim radnicima i prema svojim mogućnostima pruža neophodno potrebnu stručnu pomoć;
- za sve vrijeme puta i pri odlasku i u povratku sa hadža pruža neophodnu potrebnu pomoć hadžijama, upućuje ih o medicinskim postupcima prevencije oboljenja;
- odgovara na postavljena medicinska pitanja i vodi brigu o epidemiološkoj bezbjednosti hadžija;
- po dolasku u hotel organizuje ambulantnu za blagovremen prihvata hadžija kojima je potrebna medicinska pomoć;
- organizuje rad ambulante u smjenama, vodi brigu o bolesnicima u hotelskom smještaju (vizite), a naročito tokom odvijanja hadžskih obreda;
- dužan je voditi brigu o poštivanju medicinske doktrine tokom liječenja hadžija;

- dužan je vršiti kontrolu poštivanja radnog vremena zdravstvenih radnika u ambulanti i izvan nje, te ukazati na eventualne propuste;
- dužan je posebno voditi brigu o hospitaliziranim pacijentima, i lično ili sa drugim zdravstvenim radnicima pratiti zdravstveno stanje i progres u liječenju hadžija, s ciljem da bolesni hadžija pravovremeno obavi sve obrede hadža;
- da redovno prisustvuje sastancima rukovodstva hadža;
- pri povratku iz KSA dužan je kontaktirati Higijensko epidemiološku službu Ministarstva zdravlja FBiH radi podnošenja eventualnog epidemiološkog izvještaja;
- u roku od petnaest dana nakon povratka sa hadža dužan je dostaviti Uredu izvještaj u pisanoj i elektronskoj formi o svim aktivnostima koje je u svojstvu glavnog doktora poduzimao,
- prije, tokom i neposredno nakon hadža obavlja i druge poslove, koje mu naloži rukovodilac Ureda,
- vodi brigu o tome da ambulanta Ureda djeluje u skladu sa propisima KSA,
- vodi brigu o tome da ambulanta Ureda usluge pruža isključivo unutar hotela u kom su smještene bosanskohercegovačke hadžije, kao i da pružanje medicinskih usluga bude ograničeno isključivo na bosanskohercegovačke hadžije,
- vodi brigu da se Ministarstvu zdravlja KSA dostave imena i prezimena, kontakt telefoni, fotokopije pasoša i stručne kvalifikacije članova medicinskog tima,
- vodi evidencije: dnevni izvještaj o aktuelnim oboljenjima, epidemiološki izvještaj o aktivnom oboljenju u slučaju pojave pozitivnog slučaja, izvještaj o transferu oboljele osobe,
- vodi brigu da ambulanta vodi registar evidencije bolesnika, koja sadrži: redni broj, datum, puno ime (ime roditelja), oboljenje, starost, državljanstvo, broj pasoša, mjesto boravka, naziv KPU kojoj hadžija pripada, adresu bolesnika u matičnoj državi, dijagnozu, lijek i ishod liječenja,
- vodi dnevnu statistiku pacijenata,
- tražene formulare dostavlja Upravi za javno zdravlje Direkcije za poslove zdravstva KSA,
- organizuje i sa osobljem hotela koordinira da prostor ambulante ispunjava zdravstvene uvjete po pitanju higijene i sanitarnih instalacija (voda, kanalizacija, toaleti), vodeći računa o tome da je muško

odjeljenje odvojeno od ženskog i da je osigurano dovoljno prostora za predviđeni broj kreveta.

Član 63.

(Uslovi za odabir zdravstvenih radnika)

- (1) Uslovi za izbor zdravstvenih radnika su:
 - i) da ima visoku VSS, za doktore medicine (doktor opšte prakse, porodični ljekar, internista, specijalista urgentne medicina ili opće hirurgije);
 - j) da ima srednju stručnu spremu SSS, za medicinske tehničare;
 - k) da ima položen stručni ispit tj. da je samostalno odgovoran za svoj medicinski posao;
 - l) da poznaje medicinsku strategiju tretiranja kako individua tako i grupa;
 - m) da je sposoban pružati medicinsku pomoć grupama u pokretu;
 - n) da govori arapski ili engleski jezik;
 - o) da je član Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini najmanje dvije godine;
 - p) da je komunikativan i da posjeduje organizacijske sposobnosti.
- (2) Članovi medicinskog tima koji se angažuju na hadžu dužni su obezbijediti saglasnost poslodavca i svoje odsustvo sa radnog mjesta za vrijeme boravka na hadžu reguliraju sa svojim poslodavcem.

Član 64.

(Obaveze zdravstvenih radnika)

Zdravstveni radnici obavljaju sljedeće poslove:

- dogovaraju sa glavnim doktorom plan medicinske pripreme hadžskog putovanja i eventualno, određenih zdravstvenih sistematskih pregleda i vakcinacija hadžija prije polaska na hadž;
- prisustvuju sastanku sa glavnim doktorom na kojem se raspoređuju svi potrebni zadaci prije hadžskog putovanja,
- na eventualni zahtjev glavnog doktora u toku putovanja i za vrijeme boravka u KSA hadžijama drže prigodna medicinska predavanja, a prema unaprijed dogovorenim medicinskim temama;
- odgovorni su glavnom doktoru za medicinsku dokumentaciju hadžija, ispravnost lijekova, njihovu aplikaciju i evidenciju njihovog utroška;
- u skladu sa osnovnim organizacionim pravilima rukovodstva hadža prisustvuju svakodnevним sastancima zdravstvenih radnika na kojima se vrši evaluacija dotadašnje situacije i eventualno nastalih medicinskih problema;

- vode brigu o međuljudskim odnosima među svim zdravstvenim radnicima i prema svojim mogućnostima pružaju neophodnu stručnu pomoć drugim kolegama;
- za sve vrijeme puta pri odlasku i u povratku sa hadža pružaju neophodnu pomoć hadžijama, educiraju ih o medicinskim postupcima prevencije oboljenja,
- odgovaraju na postavljena medicinska pitanja i vode brigu o epidemiološkoj bezbjednosti hadžija;
- u dogovoru sa glavnim doktorom nakon ulaska u hotel obavezni su uzeti učešća u organizaciji ambulate za pravovremen i brz prihvata hadžija;
- u dogovoru sa glavnim doktorom nakon ulaska u hotel obavezni su uzeti učešća u radu u smjenama ambulate, a prema rasporedu koji napravi glavni doktor;
- prema dogovoru i u okviru svojih mogućnosti učestvuju u vizitama posebno ugroženih hadžija u hotelu;
- u roku od sedam dana nakon povratka sa hadža dužni su dostaviti Uredu i glavnom doktoru pismeni izvještaj o svim medicinskim aktivnostima koje su preduzimali,
- obavljaju i druge poslove, koje im naloži rukovodilac Ureda ili glavni doktor.

VII ODGOVORNOST LICA ANGAŽIRANIH ZA ORGANIZACIJU HADŽA

Član 65.

(Izvršavanje povjerenih poslova i zadataka)

Lica angažirana na poslovima i radnim zadacima za organizaciju hadža dužna su povjerene poslove i zadatke obavljati savjesno i odgovorno, te o njihovom provođenju blagovremeno informirati neposredno nadređenog, u skladu s ovim Pravilnikom.

Odbijanje naređenja ili neizvršavanje bilo kojeg zadatka u okviru obaveza iz ovog Pravilnika, odnosno nemarno i neblagovremeno izvršavanje, povlači za sobom disciplinsku odgovornost, u skladu s odredbama ovog Pravilnika.

Član 66.

(Disciplinske mjere)

U slučaju postupanja suprotno odredbama člana 65. mogu se izreći sljedeće disciplinske mjere:

- a) umanjivanje novčane naknade;
- b) prekid putovanja i povratak u BiH;
- c) privremena zabrana angažiranja;
- d) trajna zabrana angažiranja.

Član 67.

(Disciplinska komisija)

- (1) Postupak za utvrđivanje disciplinske odgovornosti lica angažiranih na poslovima i radnim zadacima u toku organizacije i realizacije hadža u skladu s ovim Pravilnikom provodi disciplinska komisija koju čini rukovodilac Ureda, u svojstvu predsjednika komisije i dva člana koje imenuje Uprava za vanjske poslove i dijasporu na prijedlog rukovodioca Ureda.
- (2) Na temelju provedenog disciplinskog postupka, za utvrđene povrede, Disciplinska komisija izriče jednu od mjera propisanih ovim Pravilnikom.

Član 68.

(Naknade)

- (1) Lica angažirana na poslovima i radnim zadacima za organizaciju hadža imaju pravo na naknadu u skladu s ovim Pravilnikom.
- (2) Naknade iz stava (1) ovog člana utvrđuje Rijaset posebnom odlukom.

VIII POSLOVNA TAJNA

Član 69.

(Poslovna tajna)

- (1) Lica angažirana na poslovima i radnim zadacima u toku organizacije i realizacije hadža dužna su čuvati poslovnu i službenu tajnu o čemu potpisuju izjavu.
- (2) Službenom tajnom, u smislu ovog Pravilnika, smatraju se podaci koje Rijaset koristi u svom poslovanju, a koji se, sa stanovišta njihovog značaja i mogućih štetnih posljedica koje bi mogle nastupiti njihovim saopćavanjem neovlaštenim licima, proglašeni službenom tajnom.
- (3) Poslovnom tajnom, u smislu ovog Pravilnika, smatraju se podaci do kojih je angažirano lice došlo u vršenju ili povodom vršenja službenih poslova i radnih zadataka u toku organizacije hadža, a čije saopćavanje ili odavanje neovlaštenom licu, na bilo koji način, bi moglo naštetiti interesima Islamske zajednice.
- (4) Službenu i poslovnu tajnu angažirana lica su dužna čuvati i po prestanku angažmana.
- (5) Povrede odredaba o službenoj i poslovnoj tajni povlači za sobom disciplinsku i materijalnu odgovornost.

IX ZAVRŠNE ODREDBE

Član 70.

(Evaluacija i ocjenjivanje)

- (1) Svake godine nakon obavljenog hadža vrši se evaluacija kvalitete pruženih usluga i ocjenjivanje lica angažiranih na hadžu.
- (2) Ocjenjivanje lica angažiranih na hadžu vrši se na osnovu Kriterija za ocjenjivanje koje donosi Rijaset na prijedloga Ureda.
- (3) Ured će najkasnije u roku od šest mjeseci od stupanja na snagu ovog Pravilnika pripremiti kriterije iz stava (2) ovog člana i uputiti ih Rijasetu na usvajanje.

Član 71.

(Obaveza poštivanja fetve o bedeluku)

- (1) Sve osobe koje putuju na hadž u sastavu organizacionog osoblja angažiranog od Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini (rukovodstvo hadža, tehničko osoblje, vodiči, šerijatske konsultantice, ljekari i zdravstveni radnici) dužne su poštovati Fetvu Vijeća za fetve broj: 27/07, a kojom je propisano da su ove osobe, ukoliko obavljaju hadž za drugu osobu kao bedeli, dužne uplatiti sredstva primljena na ime bedeluka u svrhu organizacije putovanja na hadž.
- (2) Rijaset će izdati i potpisati šehadetnamu samo za bedela za kojeg je bedeluk uplaćen putem Rijaseta.
- (3) Šehadetnamu potpisuje isključivo službenik Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini kojeg ovlasti reisu-l-ulema, na osnovu evidencije o uplati bedeluka putem Rijaseta koju vodi Ured.
- (4) Osobe iz stava (1) ovog člana potpisuju izjavu da nisu postupili suprotno ovom članu.

Član 72.

(Stavljanje van snage dosadašnjih pravilnika)

Stupanjem na snagu ovog Pravilnika prestaju da važe svi pravilnici kojima je regulirana ova oblast.

Član 73.

(Stupanje na snagu)

Ovaj Pravilnik stupa na snagu danom donošenja.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-1675-3/25

Datum: 09. ševval 1446. god. po H.

07. april 2025. godine

Rješavajući po zahtjevu Islamske zajednice Bošnjaka u Njemačkoj br. 02-AK-03/25, od 26. marta 2025. godine, te na osnovu mišljenja v. d. muftije za Zapadnu Evropu, Zamjenika reisul-uleme br. 03-07-1-1675-2/25 od 4. aprila 2025. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, i člana 17 i 26 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici, donesenom na četvrtoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 27. džumadel-uhra 1446. god. po H., odnosno 28. decembra 2024. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Arman Nur (Aziz) Šunje, rođen 28. augusta 2001. godine u Mostaru, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat IGBD Kassel, Islamska zajednica Bošnjaka u Njemačkoj, počevši od 1. aprila 2025. godine.

Na temelju ovoga dekreta Džemat IGBD Kassel, Islamska zajednica Bošnjaka u Njemačkoj, i Arman Nur Šunje će, u skladu sa odredbama člana 69 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici, zaključiti Ugovor o radu. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Džemata IGBD Kassel i Imama.

Dekret stupa na snagu 1. aprila 2025. godine i važi do 31. marta 2026. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 03-07-1-1708-3/25

Datum: 16. ševval 1446. god. po H.

14. april 2025. godine

Rješavajući po zahtjevu Islamske zajednice Bošnjaka u Njemačkoj br. 05-AK-03/25, od 27. marta 2025. godine, te na osnovu mišljenja v. d. muftije za Zapadnu Evropu, Zamjenika reisul-uleme br. 03-07-1-1708-2/25 od 11. aprila 2025. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, i člana 16 i 26 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici (*Glasnik IZ u BiH, br. 1-2-2025.*), donesenom na četvrtoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 27. džumadel-uhra 1446. god. po H., odnosno 28. decembra 2024. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Mirnes (Muharem) Spahić, rođen 29. decembra 1994. godine u Thunu, Švajcarska, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Augsburg, Islamska zajednica Bošnjaka u Njemačkoj, počevši od 1. aprila 2025. godine.

Na temelju ovoga dekreta Džemat Augsburg, Islamska zajednica Bošnjaka u Njemačkoj, i Mirnes Spahić će, u skladu sa odredbama člana 68 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici, zaključiti Ugovor o radu. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Džemata Augsburg i Imama.

Dekret stupa na snagu 1. aprila 2025. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 03-07-1-1709-3/25

Datum: 08. zul-ka'de 1446. god. po H.

06. maj 2025. godine

Rješavajući po zahtjevu Islamske zajednice Bošnjaka u Njemačkoj br. 04-AK-03/25, od 27. marta 2025. godine, te na osnovu mišljenja v. d. muftije za Zapadnu Evropu, Zamjenika reisul-uleme br. 03-07-1-1709-2/25 od 11. aprila 2025. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, i članova 16 i 26 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici (*Glasnik IZ u BiH, br. 1-2-2025.*) donesenom na četvrtoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu

dana 27. džumadel-uhra 1446. god. po H., odnosno 28. decembra 2024. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Sulejman (Ramo) Čolaković, rođen 2. jula 1991. godine u Zenici, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Ikre München, Islamska zajednica Bošnjaka u Njemačkoj, počevši od 15. maja 2025. godine.

Na temelju ovoga dekreta Džemat Ikre München, Islamska zajednica Bošnjaka u Njemačkoj, i Sulejman Čolaković će, u skladu sa odredbama člana 68 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici, zaključiti Ugovor o radu. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Džemata Ikre i Imama.

Dekret stupa na snagu 15. maja 2025. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 03-07-1-2291-3/25

Datum: 09. zul-ka'de 1446. god. po H.

07. maj 2025. godine

Rješavajući po zahtjevu Islamske zajednice Bošnjaka u Njemačkoj br. 07-AK-04/25, od 28. aprila 2025. godine, te na osnovu mišljenja muftije za Zapadnu Evropu, br. 03-07-1-2291-2/25 od 28. aprila 2025. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, i članova 16 i 26 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 1-2/2025.), donesenom na četvrtoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 27. džumadel-uhra 1446. god. po H., odnosno 28. decembra 2024. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Hfz. Velid (Safet) Kalabić, rođen 7. novembra 1996. godine u Zenici, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat IZ Stuttgart, Islamska zajednica Bošnjaka u Njemačkoj, počevši od 14. aprila 2025. godine.

Na temelju ovoga dekreta Džemat IZ Stuttgart, Islamska zajednica Bošnjaka u Njemačkoj, i Velid Kalabić će, u skladu sa odredbama člana 69 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici, zaključiti Ugovor o radu. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Džemata IZ Stuttgart i Imama.

Dekret stupa na snagu 14. aprila 2025. godine i važi do 13. aprila 2026. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 03-07-1-2391-3/25

Datum: 10. zul-ka'de 1446. god. po H.

08. maj 2025. godine

Rješavajući po zahtjevu Islamske zajednice Bošnjaka u Njemačkoj br. 08-AK-04/25, od 28. aprila 2025. godine, te na osnovu mišljenja muftije za Zapadnu Evropu, br. 03-07-1-2391-2/25 od 5. maja 2025. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, i članova 17 i 26 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 1-2/2025.), donesenom na četvrtoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 27. džumadel-uhra 1446. god. po H., odnosno 28. decembra 2024. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET **o postavljenju imama**

Emir (Hilmo) Rahić, rođen 24. augusta 1986. godine u Prijepolju, R Srbija, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Duisburg SAN, Islamska zajednica Bošnjaka u Njemačkoj, počevši od 10. aprila 2025. godine.

Na temelju ovoga dekreta Džemat Duisburg SAN, Islamska zajednica Bošnjaka u Njemačkoj, i Emir Rahić će, u skladu sa odredbama člana 69 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici, zaključiti Ugovor o radu. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Džemata Duisburg SAN i Imama.

Dekret stupa na snagu 10. aprila 2025. godine i važi do 9. aprila 2026. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 03-07-1-3168-3/25

Datum: 05. muharrem 1447. god. po H.

30. juni 2025. godine

Rješavajući po zahtjevu Islamske zajednice Bošnjaka u Njemačkoj br. 06-AK-06/25, od 25. juna 2025. godine, te na osnovu mišljenja Muftije za Zapadnu Evropu, br. 03-07-1-3168-2/25 od 26. juna 2025. godine, shodno odredbi člana 52

Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, i članova 17 i 26 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici (*Glasnik* Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2025, br. 1-2/2025.), donesenom na četvrtoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 27. džumadel-uhra 1446. god. po H., odnosno 28. decembra 2024. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Hafiz Muamer (Sakib) Mujkanović, rođen 10. oktobra 1995. godine u Tuzli, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Rosenheim, Islamska zajednica Bošnjaka u Njemačkoj, počevši od 1. jula 2025. godine.

Na temelju ovog dekreta Džemat Rosenheim, Islamska zajednica Bošnjaka u Njemačkoj, i Muamer Mujkanović će, u skladu s odredbama člana 69 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici, zaključiti Ugovor o radu na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulirati međusobna prava i obaveze između Džemata Rosenheim i Imama.

Dekret stupa na snagu 1. jula 2025. godine i važi do 30. juna 2026. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 03-07-1-2595-2/25

Datum: 21. zul-ka'de 1446. god. po H.

19. maj 2025. godine

Rješavajući po zahtjevu Muftije Islamske zajednice Bošnjaka Sjeverne Amerike br. 01-SC-23/25 od 18. maja 2025. godine, shodno odredbi člana 42 i 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 17 tačka f), člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te članova 14 i 26 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici (*Glasnik* Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, br. 1-2/2025.), donesenom na četvrtoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 28. decembra 2024. godine, odnosno 27. džumadel-uhra 1446. god. Po H., Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju glavnog imama

Senad (Pašan) Šehić, rođen 25. aprila 1992. godine u mjestu Moševići, Ilijaš, postavlja se na dužnost glavnog imama Medžlisa 4 – South, Islamska zajednica Bošnjaka Sjeverne Amerike, na mandatni period (4) četiri godine, počevši od 18. maja 2025. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis 4 – South, Islamska zajednica Bošnjaka Sjeverne Amerike i Senad Šehić će, u skladu sa odredbama člana 68 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici, zaključiti Ugovor. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i Glavnog imama u skladu sa Pravilnikom o službi u Islamskoj zajednici.

Imenovani je dužan poslove glavnog imama obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici.

Dekret stupa na snagu 18. maja 2025. godine i važi do 17. maja 2029. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 03-07-1-2655-3/25

Datum: 29. zul-hidždže 1446. god. po H.

25. juni 2025. godine

Rješavajući po zahtjevu Islamske zajednice Bošnjaka u Danskoj br. 15-05-25/03, od 15. maja 2025 godine, te na osnovu mišljenja Muftije za Zapadnu Evropu, br. 03-07-1-2655-2/25 od 23. juna 2025. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 17 i 26 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici, donesenom na četvrtoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 28. decembra 2024. godine, odnosno 27. džumadel-uhra 1446. god. po H., Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Alen (Enes) Delić, rođen 24. februara 1985. godine u Prijedoru, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat „Kopenhagen“, Islamska zajednica Bošnjaka u Danskoj, počevši od 1. juna 2025. godine.

Na temelju ovoga dekreta Džemat „Kopenhagen“, Islamska zajednica Bošnjaka u Danskoj i Alen Delić će, u skladu sa odredbama člana 69 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugo-

vorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Džemata i Imama, u skladu sa Pravilnikom o službi u Islamskoj zajednici.

Dekret stupa na snagu 1. juna 2025. godine i važi do 31. maja 2026. godine.

Husein-ef. Kavazović

Reisu-l-ulema



Broj: 03-07-1-2654-3/25

Datum: 29. zul-hidždže 1446. god. po H.

25. juni 2025. godine

Rješavajući po zahtjevu Islamske zajednice Bošnjaka u Danskoj br. 15-05-25/03, od 15. maja 2025 godine, te na osnovu mišljenja Muftije za Zapadnu Evropu, br. 03-07-1-2654-2/25 od 23. juna 2025. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 17 i 26 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici, donesenom na četvrtoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 28. decembra 2024. godine, odnosno 27. džumadel-uhra 1446. god. po H., Reisu-l-ulema donosi

DEKRET **o postavljenju imama**

Muamer (Mirsad) Bašić, rođen 23. jula 1996. godine u Maoči, Brčko, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat „Sabur“ Randers, Islamska zajednica Bošnjaka u Danskoj, počevši od 1. juna 2025. godine.

Na temelju ovoga dekreta Džemat „Sabur“ Randers, Islamska zajednica Bošnjaka u Danskoj i Muamer Bašić će, u skladu sa odredbama člana 69 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Džemata i Imama, u skladu sa Pravilnikom o službi u Islamskoj zajednici.

Dekret stupa na snagu 1. juna 2025. godine i važi do 31. maja 2026. godine.

Husein-ef. Kavazović

Reisu-l-ulema



Broj: 03-07-1-2774-2/25

Datum: 29. zul-ka'de 1446. god. po H.

27. maj 2025. godine

Na osnovu mišljenja Muftije travničkog br. 01-07-1-205/25 od 15. maja 2025. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Travnik br. 03-03-2-4-448/2025 od 12. maja 2025. godine, u predmetu postavljenja imama u Džemat Krpeljići, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva, te članova 17 i 26 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici (*Glasnik* Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2025, br. 1-2), donesenom na četvrtoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 28. decembra 2024. godine, odnosno 27. džumadel-uhra 1446. god. po H., Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T o postavljenju imama

Abdulaziz (Saudin) Smajić, rođen 7. decembra 2002. godine u Travniku, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Krpeljići, Medžlis Islamske zajednice Travnik, počevši od 1. juna 2025. godine.

Na temelju ovog dekreta, Medžlis Islamske zajednice Travnik i Abdulaziz Smajić će, u skladu s odredbama člana 69 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici, zaključiti Ugovor o radu na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulirati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i Imama u skladu s Pravilnikom o službi u Islamskoj zajednici.

Dekret stupa na snagu 1. juna 2025. godine i važi do 31. maja 2026. godine.

Husein-ef. Kavazović

Reisu-l-ulema



Broj: 03-07-1-3133-2/25

Datum: 28. zul-hidždže 1446. god. po H.

24. juni 2025. godine

Na osnovu mišljenja Muftije zeničkog br. 01-07-1-236-2/2025 od 20. juna 2025. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Maglaj br. 02-07-1-390-1/25-1 od 3. juna 2025. godine, u predmetu postavljenja imama u Džemat Ulišnjak, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva, te članova 17 i 26 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici (*Glasnik* Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2025, br. 1-2), donesenom na četvrtoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u

Sarajevu dana 28. decembra 2024. godine, odnosno 27. džumadel-uhra 1446. god. po H., Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T **o postavljenju imama**

Ajdin (Safet) Mehmedović, rođen 20. oktobra 1990. godine u Doboju, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Ulišnjak, Medžlis Islamske zajednice Maglaj, počevši od 1. jula 2025. godine.

Na temelju ovog dekreta, Medžlis Islamske zajednice Maglaj i Ajdin Mehmedović će, u skladu s odredbama člana 69 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici, zaključiti Ugovor o radu na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i Imama u skladu s Pravilnikom o službi u Islamskoj zajednici.

Dekret stupa na snagu 1. jula 2025. godine i važi do 30. juna 2026. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 03-07-1-3084-2/25

Datum: 23. zul-hidždže 1446. god. po H.

19. juni 2025. godine

Na osnovu mišljenja Muftije sarajevskog br. 03-07-1-301-1/25 od 19. juna 2025. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Sarajevo br. 03-07-1-1952/25 od 4. juna 2025. godine, u predmetu postavljenja imama u Džemat Bojnik, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva, te članova 16 i 26 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici (*Glasnik Rijaset*a Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2025, br. 1-2), donesenom na četvrtoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 28. decembra 2024. godine, odnosno 27. džumadel-uhra 1446. god. po H., Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T **o postavljenju imama**

Hfz. Alija (Muhamed) Rahman, rođen 10. oktobra 1982. godine u Doboju, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Bojnik, Medžlis Islamske zajednice Sarajevo, počevši od 1. jula 2025. godine.

Na temelju ovog dekreta, Medžlis Islamske zajednice Sarajevo i Alija Rahman će, u skladu s odredbama člana 69 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici, zaključiti Ugovor o radu na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati

međusobna prava i obaveze između Medžlisa i Imama u skladu s Pravilnikom o službi u Islamskoj zajednici.

Dekret stupa na snagu 1. jula 2025. godine i važi do 31. decembra 2025. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 03-07-1-3139-2/25

Datum: 28. zul-hidždže 1446. god. po H.

24. juni 2025. godine

Na osnovu mišljenja Muftije zeničkog br. 01-07-1-237-2/2025 od 20. juna 2025. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Maglaj br. 02-07-1-390-4/25-1 od 3. juna 2025. godine, u predmetu postavljenja imama u Džemat Novi Šeher, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva, te članova 17 i 26 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici (*Glasnik* Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2025, br. 1-2), donesenom na četvrtoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 28. decembra 2024. godine, odnosno 27. džumadel-uhra 1446. god. po H., Reisu-l-ulema donosi

DEKRET **o postavljenju imama**

Amar (Hasan) Herceg, rođen 11. oktobra 1999. godine u Zenici, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Novi Šeher, Medžlis Islamske zajednice Maglaj, počevši od 1. juna 2025. godine.

Na temelju ovog dekreta, Medžlis Islamske zajednice Maglaj i Amar Herceg će, u skladu s odredbama člana 69 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici, zaključiti Ugovor o radu na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i Imama u skladu s Pravilnikom o službi u Islamskoj zajednici.

Dekret stupa na snagu 1. juna 2025. godine i važi do 31. maja 2026. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 03-07-1-3024-2/25

Datum: 20. zul-hidždže 1446. god. po H.

16. juni 2025. godine

Na osnovu mišljenja Muftije bihaćkog br. 01-07-1-142-2/25 od 16. juna 2025. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Bosanski Novi br. 02-07-1-123-3/25 od 10. juna 2025. godine, u predmetu postavljenja imama u Džemat Suhača, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva, te članova 17 i 26 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici (*Glasnik* Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2025, br. 1-2), donesenom na četvrtoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 28. decembra 2024. godine, odnosno 27. džumadel-uhra 1446. god. po H., Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T o postavljenju imama

Džafer (Hamza) Čelenka, rođen 30. novembra 1998. godine u Zenici, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Suhača, Medžlis Islamske zajednice Bosanski Novi, počevši od 1. jula 2025. godine.

Na temelju ovog dekreta, Medžlis Islamske zajednice Bosanski Novi i Džafer Čelenka će, u skladu s odredbama čl. 69 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici, zaključiti Ugovor o radu na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulirati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i Imama u skladu s Pravilnikom o službi u Islamskoj zajednici.

Dekret stupa na snagu 1. jula 2025. godine i važi do 30. juna 2026. godine.

Husein-ef. Kavazović

Reisu-l-ulema



Broj: 03.07-1-3142-2/25

Datum: 28. zul-hidždže 1446. god. po H.

24. juni 2025. godine

Na osnovu mišljenja Muftije zeničkog br. 01-07-1-236-2/2025 od 20. juna 2025. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Maglaj br. 02-07-1-390-6/25-1 od 3. juna 2025. godine, u predmetu postavljenja imama u Džemat Ravna, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva, te članova 17 i 26 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici (*Glasnik* Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2025, br. 1-2), donesenom na četvrtoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu

dana 28. decembra 2024. godine, odnosno 27. džumadel-uhra 1446. god. po H.,
Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Dženan (Mevludin) Čekić, rođen 2. novembra 2003. godine u Tuzli, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Ravna, Medžlis Islamske zajednice Maglaj, počevši od 1. juna 2025. godine.

Na temelju ovog dekreta, Medžlis Islamske zajednice Maglaj i Dženan Čekić će, u skladu s odredbama člana 69 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici, zaključiti Ugovor o radu na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i Imama u skladu s Pravilnikom o službi u Islamskoj zajednici.

Dekret stupa na snagu 1. juna 2025. godine i važi do 31. maja 2026. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 03-07-1-3149-2/25

Datum: 28. zul-hiddže 1446. god. po H.

24. juni 2025. godine

Na osnovu mišljenja Muftije zeničkog br. 01-07-1-239-2/2025 od 20. juna 2025. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Maglaj br. 02-07-1-390-8/25-1 od 3. juna 2025. godine, u predmetu postavljenja imama u Džemat Moševac, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva, te članova 17 i 26 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici (*Glasnik* Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2025, br. 1-2), donesenom na četvrtoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 28. decembra 2024. godine, odnosno 27. džumadel-uhra 1446. god. po H., Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Ekrem (Elvin) Bradarić, rođen 6. marta 2002. godine u Zenici, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Moševac, Medžlis Islamske zajednice Maglaj, počevši od 1. juna 2025. godine.

Na temelju ovog dekreta, Medžlis Islamske zajednice Maglaj i Ekrem Bradarić će, u skladu s odredbama člana 69 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici, zaključiti Ugovor o radu na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati

međusobna prava i obaveze između Medžlisa i Imama u skladu s Pravilnikom o službi u Islamskoj zajednici.

Dekret stupa na snagu 1. juna 2025. godine i važi do 31. maja 2026. godine.

Husein-ef. Kavazović

Reisu-l-ulema



Broj: 03-07-1-3167-2/25

Datum: 28. zul-hidždže 1446. god. po H.

24. juni 2025. godine

Na osnovu mišljenja Muftije zeničkog br. 01-07-1-240-2/2025 od 20. juna 2025. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Tešanj br. 02-07-2-336-8/25 od 12. juna 2025. godine, u predmetu postavljenja imama u Džemat Bobare-Drinčići, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva, te članova 17 i 26 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici (*Glasnik* Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2025, br. 1-2), donesenom na četvrtoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 28. decembra 2024. godine, odnosno 27. džumadel-uhra 1446. god. po H., Reisu-l-ulema donosi

DEKRET **o postavljenju imama**

Faris (Mirzet) Omerašević, rođen 16. augusta 2003 godine u Zenici, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Bobare-Drinčići, Medžlis Islamske zajednice Tešanj, počevši od 1. juna 2025. godine.

Na temelju ovog dekreta, Medžlis Islamske zajednice Tešanj i Faris Omerašević će, u skladu s odredbama člana 69 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici, zaključiti Ugovor o radu na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i Imama u skladu s Pravilnikom o službi u Islamskoj zajednici.

Dekret stupa na snagu 1. juna 2025. godine i važi do 31. maja 2026. godine.

Husein-ef. Kavazović

Reisu-l-ulema



Broj: 03-07-1-2918-2/25

Datum: 09. zul-hidždže 1446. god. po H.

05. juni 2025. godine

Na osnovu mišljenja Muftije travničkog br. 01-07-1-226/25 od 4. juna 2025. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Novi Travnik br. 01-07-446/25 od 29. maja 2025. godine, u predmetu postavljenja imama u Džemat Orašac, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva, te članova 17 i 26 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici (*Glasnik* Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2025, br. 1-2), donesenom na četvrtoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 28. decembra 2024. godine, odnosno 27. džumadel-uhra 1446. god. po H., Reisul-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Firdus (Ragib) Skopljak, rođen 27. maja 2004. godine u Travniku, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Orašac, Medžlis Islamske zajednice Novi Travnik, počevši od 1. juna 2025. godine.

Na temelju ovog dekreta, Medžlis Islamske zajednice Novi Travnik i Firdus Skopljak će, u skladu s odredbama čl. 69 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici, zaključiti Ugovor o radu na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulirati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i Imama u skladu s Pravilnikom o službi u Islamskoj zajednici.

Dekret stupa na snagu 1. juna 2025. godine i važi do 31. maja 2026. godine.

Husein-ef. Kavazović

Reisul-ulema



Broj: 03-07-1-2920-2/25

Datum: 09. zul-hždžde 1446. god. po H.

05. juni 2025. godine

Na osnovu mišljenja Muftije travničkog br. 01-07-1-227/25 od 4. juna 2025. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Vitez br. 01-03-18/25 od 8. maja 2025. godine, u predmetu postavljenja imama u Džemat Lupac, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva, te članova 17 i 26 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici (*Glasnik* Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2025, br. 1-2), donesenom na četvrtoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 28. de-

cembra 2024. godine, odnosno 27. džumadel-uhra 1446. god. po H., Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Halid (Salih) Lužić, rođen 17. juna 1997. godine u Zenici, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Lupac, Medžlis Islamske zajednice Vitez, počevši od 16. juna 2025. godine.

Na temelju ovog dekreta, Medžlis Islamske zajednice Vitez i Halid Lužić će, u skladu s odredbama čl. 69 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici, zaključiti Ugovor o radu na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulirati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i Imama u skladu s Pravilnikom o službi u Islamskoj zajednici.

Dekret stupa na snagu 16. juna 2025. godine i važi do 15. juna 2026. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 03-07-1-2763-2/25

Datum: 29. zul-ka'de 1446. god. po H.

27. maj 2025. godine

Na osnovu mišljenja Muftije travničkog br. 01-07-1-206-1/25 od 15. maja 2025. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Jajce br. 01-07-125/25 od 15. maja 2025. godine, u predmetu postavljenja imama u Džemat Lendići, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva, te članova 17 i 26 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici (*Glasnik* Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2025, br. 1-2), donesenom na četvrtoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 28. decembra 2024. godine, odnosno 27. džumadel-uhra 1446. god. po H., Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Hfz. Muhamed (Enes) Fetić, rođen 24. augusta 1987. godine u Zenici, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Lendići, Medžlis Islamske zajednice Jajce, počevši od 15. maja 2025. godine.

Na temelju ovog dekreta, Medžlis Islamske zajednice Jajce i Muhamed Fetić će, u skladu s odredbama čl. 69 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici, zaključiti Ugovor o radu na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulirati

međusobna prava i obaveze između Medžlisa i Imama u skladu s Pravilnikom o službi u Islamskoj zajednici.

Dekret stupa na snagu 15. maja 2025. godine i važi do 14. maja 2026. godine.

Husein-ef. Kavazović

Reisu-l-ulema



Broj: 03-07-1-2737-2/25

Datum: 28. zul-ka'de 1446. god. po H.

26. maj 2025. godine

Na osnovu mišljenja Muftije mostarskog br. 03-07-1-313-1/25 od 21. maja 2025. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Čapljina br. 01-03-01-98/25 od 19. maja 2025. godine, u predmetu postavljenja imama u Džemat Lokve-Stanojevići, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva, te članova 17 i 26 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici (*Glasnik* Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2025, br. 1-2), donesenom na četvrtoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 28. decembra 2024. godine, odnosno 27. džumadel-uhra 1446. god. po H., Reisu-l-ulema donosi

DEKRET **o postavljenju imama**

Ibrahim (Bećir) Hodžić, rođen 2. januara 1985. godine u Tuzli, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Lokve-Stanojevići, Medžlis Islamske zajednice Čapljina, počevši od 19. maja 2025. godine.

Na temelju ovog dekreta, Medžlis Islamske zajednice Čapljina i Ibrahim Hodžić će, u skladu s odredbama čl. 69 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici, zaključiti Ugovor o radu na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulirati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i Imama u skladu s Pravilnikom o službi u Islamskoj zajednici.

Dekret stupa na snagu 19. maja 2025. godine i važi do 18. maja 2026. godine.

Husein-ef. Kavazović

Reisu-l-ulema



Broj: 03-07-1-3200-2/25

Datum: 02. muharrem 1447. god. po H.

27. juni 2025. godine

Na osnovu mišljenja Muftije travničkog br. 01-07-1-244/25 od 23. juna 2025. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Jajce br. 02-07-179/25 od 19. juna 2025. godine, u predmetu postavljenja imama u Džemat Vlasinje, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva, te članova 17 i 26 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici (*Glasnik* Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2025, br. 1-2), donesenom na četvrtoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 28. decembra 2024. godine, odnosno 27. džumadel-uhra 1446. god. po H., Reisul-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Ilhan (Sifet) Šabić, rođen 23. juna 1988. godine u Zavidovićima, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Vlasinje, Medžlis Islamske zajednice Jajce, počevši od 1. jula 2025. godine.

Na temelju ovog dekreta, Medžlis Islamske zajednice Jajce i Ilhan Šabić će, u skladu s odredbama čl. 69 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici, zaključiti Ugovor o radu na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulirati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i Imama u skladu s Pravilnikom o službi u Islamskoj zajednici.

Dekret stupa na snagu 1. jula 2025. godine i važi do 30. juna 2026. godine.

Husein-ef. Kavazović

Reisul-ulema



Broj: 03-07-1-2720-2/25

Datum: 28. zul-ka'de 1446. god. po H.

26. maj 2025 . godine

Na osnovu mišljenja Muftije mostarskog br. 03-07-1-312-1/25 od 21. maja 2025. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Čapljina br. 01-03-01-97/25 od 19. maja 2025. godine, u predmetu postavljenja imama u Džemat Čapljina, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva, te članova 17 i 26 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici (*Glasnik* Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2025, br. 1-2), donesenom na četvrtoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u

Sarajevu dana 28. decembra 2024. godine, odnosno 27. džumadel-uhra 1446. god. po H., Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T **o postavljenju imama**

Irfan (Šefik) Ibrahimović, rođen 13. aprila 1978. godine u Čapljini, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Čapljina, Medžlis Islamske zajednice Čapljina, počevši od 19. maja 2025. godine.

Na temelju ovog dekreta, Medžlis Islamske zajednice Čapljina i Irfan Ibrahimović će, u skladu s odredbama čl. 69 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici, zaključiti Ugovor o radu na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulirati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i Imama u skladu s Pravilnikom o službi u Islamskoj zajednici.

Dekret stupa na snagu 19. maja 2025. godine i važi do 18. maja 2026. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 03-07-1-2848-2/25

Datum: 03. zul-hidždže 1446. god. po H.

30. maj 2025. godine

Na osnovu mišljenja Muftije goraždanskog br. 01-07-1-56-02/25 od 30. maja 2025. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Goražde br. 01-03-1-92-06/25 od 28. aprila 2025. godine, u predmetu postavljenja imama u Džemat Ustiprača, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva, te članova 17 i 26 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici (*Glasnik Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, Sarajevo, 2025, br. 1-2), donesenom na četvrtoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 28. decembra 2024. godine, odnosno 27. džumadel-uhra 1446. god. po H., Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T **o postavljenju imama**

Ismail (Hamid) Ćulov, rođen 21. marta 1993. godine u Goraždu, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Ustiprača, Medžlis Islamske zajednice Goražde, počevši od 1. jula 2025. godine.

Na temelju ovog dekreta, Medžlis Islamske zajednice Goražde i Ismail Ćulov će, u skladu s odredbama čl. 69 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici zaključiti Ugovor o radu na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulirati

međusobna prava i obaveze između Medžlisa i Imama u skladu s Pravilnikom o službi u Islamskoj zajednici.

Dekret stupa na snagu 1. jula 2025. godine i važi do 30. juna 2026. godine.

Husein-ef. Kavazović

Reisu-l-ulema



Broj: 03-07-1-3131-2/25

Datum: 28. zul-hidždže 1446. god. po H.

24. juni 2025. godine

Na osnovu mišljenja Muftije zeničkog br. 01-07-1-235-2/2025 od 20. juna 2025. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Maglaj br. 02-07-1-390/25-1 od 3. juna 2025. godine, u predmetu postavljenja imama u Džemat Bijela Ploča, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva, te članova 17 i 26 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici (*Glasnik* Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2025, br. 1-2), donesenom na četvrtoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 28. decembra 2024. godine, odnosno 27. džumadel-uhra 1446. god. po H., Reisu-l-ulema donosi

DEKRET **o postavljenju imama**

Salih (Munib) Subašić, rođen 10. septembra 1986. godine u Gračanici, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Bijela Ploča, Medžlis Islamske zajednice Maglaj, počevši od 1. juna 2025. godine.

Na temelju ovog dekreta, Medžlis Islamske zajednice Maglaj i Salih Subašić će, u skladu s odredbama člana 69 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici, zaključiti Ugovor o radu na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i Imama u skladu s Pravilnikom o službi u Islamskoj zajednici.

Dekret stupa na snagu 1. juna 2025. godine i važi do 31. maja 2026. godine.

Husein-ef. Kavazović

Reisu-l-ulema



Broj: 03-07-1-2785-2/25

Datum: 01. zul-hidždže 1446. god. po H.

28. maj 2025. godine

Na osnovu mišljenja Muftije travničkog br. 01-07-1-213/25 od 23. maja 2025. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Donji Vakuf br. 03-07-1-200/25 od 23. maja 2025. godine, u predmetu postavljenja imama u Džemat Torlakovac, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva, te članova 17 i 26 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici (*Glasnik* Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2025, br. 1-2), donesenom na četvrtoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 28. decembra 2024. godine, odnosno 27. džumadel-uhra 1446. god. po H., Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T **o postavljenju imama**

Tarik (Muhamed) Opardija, rođen 30. septembra 1996. godine u Travniku, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Torlakovac, Medžlis Islamske zajednice Donji Vakuf, počevši od 1. juna 2025. godine.

Na temelju ovog dekreta, Medžlis Islamske zajednice Donji Vakuf i Tarik Opardija će, u skladu s odredbama čl. 69 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici, zaključiti Ugovor o radu na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulirati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i Imama u skladu s Pravilnikom o službi u Islamskoj zajednici.

Dekret stupa na snagu 1. juna 2025. godine i važi do 31. maja 2026. godine.

Husein-ef. Kavazović

Reisu-l-ulema



Broj: 03-07-1-2719-2/25

Datum: 28. zul-ka'de 1446. god. po H.

26. maj 2025 . godine

Na osnovu mišljenja Muftije mostarskog br. 03-07-1-314-1/25 od 21. maja 2025. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Čapljina br. 01-03-01-96/25 od 19. maja 2025. godine, u predmetu postavljenja imama u Džemat Bivolje Brdo, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva, te članova 17 i 26 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici (*Glasnik* Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2025, br. 1-2), donesenom na četvrtoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u

Sarajevu dana 28. decembra 2024. godine, odnosno 27. džumadel-uhra 1446. god. po H., Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T **o postavljenju imama**

Zuhdija (Muhamed) Bajrić, rođen 8. jula 1992. godine u Zenici, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Bivolje Brdo, Medžlis Islamske zajednice Čapljina, počevši od 19. maja 2025. godine.

Na temelju ovog dekreta, Medžlis Islamske zajednice Čapljina i Zuhdija Bajrić će, u skladu s odredbama čl. 69 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici, zaključiti Ugovor o radu na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulirati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i Imama u skladu s Pravilnikom o službi u Islamskoj zajednici.

Dekret stupa na snagu 19. maja 2025. godine i važi do 18. maja 2026. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 03-07-1-3223-2/25

Datum: 05. muharrem 1447. god. po H.

30. juni 2025. godine

Na osnovu mišljenja Muftije tuzlanskog br. 05-2-07-1-866-2/25 od 20. juna 2025. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Čelić br. 02-07-1-82-1/25 od 17. juna 2025. godine, u predmetu postavljenja imama u Džemat Donji Humci, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva, te člana 17 i 26 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici (*Glasnik Rijaset*a Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2025, br. 1-2), donesenom na četvrtoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 28. decembra 2024. godine, odnosno 27. džumadel-uhra 1446. god. po H., Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T **o postavljenju imama**

Dženan (Omer) Čokić, rođen 10. oktobra 2002. godine u Brčkom, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Donji Humci, Medžlis Islamske zajednice Čelić, počevši od 1. jula 2025. godine.

Na temelju ovog dekreta, Medžlis Islamske zajednice Čelić i Dženan Čokić će, u skladu s odredbama člana 69 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici, zaključiti Ugovor o radu na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulirati

međusobna prava i obaveze između Medžlisa i Imama u skladu s Pravilnikom o službi u Islamskoj zajednici.

Dekret stupa na snagu 1. jula 2025. godine i važi do 30. juna 2026. godine.

Husein-ef. Kavazović

Reisu-l-ulema



Broj: 03-07-1-3704-2/25

Datum: 10. safer 1447. god. po H.

04. august 2025. godine

Na osnovu mišljenja Muftije bihaćkog br. 01-07-1-149-2/25 od 25. juna 2025. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Sanski Most br. 02-07-1-257-7-2-3/25 od 18. juna 2025. godine, u predmetu postavljenja imama u Džemat Modra, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva, te članova 17 i 26 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici (*Glasnik* Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2025, br. 1-2), donesenom na četvrtoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 28. decembra 2024. godine, odnosno 27. džumadel-uhra 1446. god. po H., Reisu-l-ulema donosi

DEKRET **o postavljenju imama**

Salih (Husein) Spahić, rođen 8. jula 1998. godine u Zenici, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Modra, Medžlis Islamske zajednice Sanski Most, počevši od 1. juna 2025. godine do 31. maja 2026. godine.

Na temelju ovog dekreta, Medžlis Islamske zajednice Sanski Most i Salih Spahić će, u skladu s odredbama čl. 69 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici, zaključiti Ugovor o radu na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulirati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i Imama u skladu s Pravilnikom o službi u Islamskoj zajednici.

Dekret stupa na snagu 1. juna 2025. godine i važi do 31. maja 2026. godine.

Husein-ef. Kavazović

Reisu-l-ulema



Broj: 03-07-1-3698-2/25

Datum: 10. safer 1447. god. po H.

04. august 2025. godine

Na osnovu mišljenja Muftije bihaćkog br. 01-07-1-148-2/25 od 25. juna 2025. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Sanski Most br. 02-07-1-257-7-5-3/25 od 18. juna 2025. godine, u predmetu postavljenja imama u Džemat Čirkići, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva, te članova 17 i 26 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici (*Glasnik* Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2025, br. 1-2), donesenom na četvrtoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 28. decembra 2024. godine, odnosno 27. džumadel-uhra 1446. god. po H., Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T o postavljenju imama

Mehmed (Sabahudin) Karaga, rođen 22. novembra 2000 godine u Bugojnu, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Čirkići, Medžlis Islamske zajednice Sanski Most, počevši od 1. juna 2025. godine do 31. maja 2026. godine.

Na temelju ovog dekreta, Medžlis Islamske zajednice Sanski Most i Mehmed Karaga će, u skladu s odredbama čl. 69 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici, zaključiti Ugovor o radu na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulirati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i Imama u skladu s Pravilnikom o službi u Islamskoj zajednici.

Dekret stupa na snagu 1. juna 2025. godine i važi do 31. maja 2026. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 03-07-1-3706-2/25

Datum: 11. safer 1447. god. po H.

05. august 2025. godine

Na osnovu mišljenja Muftije bihaćkog br. 01-07-1-150-2/25 od 25. juna 2025. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Sanski Most br. 02-07-1-257-7-3-3/25 od 18. juna 2025. godine, u predmetu postavljenja imama u Džemat Naprelje, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva, te članova 17 i 26 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici (*Glasnik* Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2025, br. 1-2), donesenom na četvrtoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u

Sarajevu dana 28. decembra 2024. godine, odnosno 27. džumadel-uhra 1446. god. po H., Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Velid (Salih) Lužić, rođen 22. januara 2001 godine u Zenici, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Naprelje, Medžlis Islamske zajednice Sanski Most, počevši od 1. juna 2025. godine do 31. maja 2026. godine.

Na temelju ovog dekreta, Medžlis Islamske zajednice Sanski Most i Velid Lužić će, u skladu s odredbama čl. 69 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici, zaključiti Ugovor o radu na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulirati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i Imama u skladu s Pravilnikom o službi u Islamskoj zajednici.

Dekret stupa na snagu 1. juna 2025. godine i važi do 31. maja 2026. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 03-07-1-3707-2/25

Datum: 11. safer 1447. god. po H.

05. august 2025. godine

Na osnovu mišljenja Muftije bihačkog br. 01-07-1-151-2/25 od 24. juna 2025. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Sanski Most br. 02-07-1-257-7-4-3/25 od 18. juna 2025. godine, u predmetu postavljenja imama u Džemat Gornje Hrustovo-Kerani, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva, te članova 17 i 26 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici (*Glasnik* Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2025, br. 1-2), donesenom na četvrtoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 28. decembra 2024. godine, odnosno 27. džumadel-uhra 1446. god. po H., Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Imran (Haris) Duranović, rođen 17. decembra 1993. godine u Zenici, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Gornje Hrustovo-Kerani, Medžlis Islamske zajednice Sanski Most, počevši od 1. juna 2025. godine do 31. maja 2026. godine.

Na temelju ovog dekreta, Medžlis Islamske zajednice Sanski Most i Imran Duranović će, u skladu s odredbama čl. 69 Pravilnika o službi u Islamskoj za-

jednici, zaključiti Ugovor o radu na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulirati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i Imama u skladu s Pravilnikom o službi u Islamskoj zajednici

Dekret stupa na snagu 1. juna 2025. godine i važi do 31. maja 2026. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 03-07-1-3724-2/25

Datum: 12. safer 1447. god. Po H.

06. august 2025. godine

Na osnovu mišljenja Muftije bihaćkog br. 01-07-1-171-2/25 od 10. jula 2025. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Prijedor br. 02-07-1-175-4/25 od 30. juna 2025. godine, u predmetu postavljenja imama u Džemat Rakovčani, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva, te članova 17 i 26 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici (*Glasnik Rijaset*a Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2025, br. 1-2), donesenom na četvrtoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 28. decembra 2024. godine, odnosno 27. džumadel-uhra 1446. god. po H., Reisu-l-ulema donosi

DEKRET **o postavljenju imama**

Arnes (Ismet) Mehanović, rođen 3. jula 2004 godine u Travniku, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Rakovčani, Medžlis Islamske zajednice Prijedor, počevši od 15. augusta 2025. godine do 14. augusta 2026. godine.

Na temelju ovog dekreta, Medžlis Islamske zajednice Prijedor i Arnes Mehanović će, u skladu s odredbama čl. 69 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici, zaključiti Ugovor o radu na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulirati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i Imama u skladu s Pravilnikom o službi u Islamskoj zajednici.

Dekret stupa na snagu 15. augusta 2025. godine i važi do 14. augusta 2026. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 03-07-1-3722-3/25

Datum: 12. safer 1447. god. po H.

06. august 2025. godine

Na osnovu mišljenja Muftije bihaćkog br. 01-07-1-155-2/25 od 30. juna 2025. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Bosanska Krupa br. 02-07-1-256-2/25 od 26. juna 2025. godine, u predmetu postavljenja imama u Džemat Krčana, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva, te članova 17 i 26 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici (*Glasnik* Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2025, br. 1-2), donesenom na četvrtoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 28. decembra 2024. godine, odnosno 27. džumadel-uhra 1446. god. po H., Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Hafiz Numan (Enes) Bajrić, rođen 21. februara 1990. godine u Cazinu, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Krčana, Medžlis Islamske zajednice Bosanska Krupa, počevši od 1. jula 2025. godine do 31. januara 2026. godine.

Na temelju ovog dekreta, Medžlis Islamske zajednice Bosanska Krupa i Numan Bajrić će, u skladu s odredbama čl. 69 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici, zaključiti Ugovor o radu na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulirati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i Imama u skladu s Pravilnikom o službi u Islamskoj zajednici.

Dekret stupa na snagu 1. jula 2025. godine i važi do 31. januara 2026. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 03-07-1-3730-2/25

Datum: 12. safer 1447. god. po H.

06. august 2025. godine

Na osnovu mišljenja Muftije bihaćkog br. 01-07-1-167-2/25 od 10. jula 2025. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Cazin br. 01-07-1-79-2/2025 od 30. juna 2025. godine, u predmetu postavljenja imama u Džemat Bajrići, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva, te članova 17 i 26 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici (*Glasnik* Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2025, br. 1-2), donesenom

na četvrtoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 28. decembra 2024. godine, odnosno 27. džumadel-uhra 1446. god. po H., Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Imran (Esmir) Mešić, rođen 20. septembra 1999 godine u Bihaću, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Bajrići, Medžlis Islamske zajednice Cazin, počevši od 1. jula 2025. godine.

Na temelju ovog dekreta, Medžlis Islamske zajednice Cazin i Imran Mešić će, u skladu s odredbama čl. 69 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici, zaključiti Ugovor o radu na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulirati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i Imama u skladu s Pravilnikom o službi u Islamskoj zajednici.

Dekret stupa na snagu 1. jula 2025. godine i važi do 30. juna 2026. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 03-07-1-3731-2/25

Datum: 12. safer 1447. god. po H.
06. august 2025. godine

Na osnovu mišljenja Muftije bihaćkog br. 01-07-1-168-2/25 od 10. jula 2025. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Cazin br. 01-07-1-80-2/2025 od 30. juna 2025. godine, u predmetu postavljenja imama u Džemat Ponjevići, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva, te članova 17 i 26 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici (*Glasnik Rijaset*a Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2025, br. 1-2), donesenom na četvrtoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 28. decembra 2024. godine, odnosno 27. džumadel-uhra 1446. god. po H., Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Davvud (Ismet) Velić, rođen 13. februara 1999 godine u Sanskom Mostu, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Ponjevići, Medžlis Islamske zajednice Cazin, počevši od 1. jula 2025. godine.

Na temelju ovog dekreta, Medžlis Islamske zajednice Cazin i Davvud Velić će, u skladu s odredbama čl. 69 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici,

zaključiti Ugovor o radu na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulirati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i Imama u skladu s Pravilnikom o službi u Islamskoj zajednici.

Dekret stupa na snagu 1. jula. 2025. godine i važi do 30. juna 2026. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 03-07-1-3732-2/25

Datum: 12. safer 1447. god. po H.

06. august 2025. godine

Na osnovu mišljenja Muftije bihaćkog br. 01-07-1-170-2/25 od 10. jula 2025. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Cazin br. 01-07-1-83-2/2025 od 30. juna 2025. godine, u predmetu postavljenja imama u Džemat Šturlić Kosa, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva, te članova 17 i 26 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici (*Glasnik* Rijase-ta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2025, br. 1-2), donesenom na četvrtoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 28. decembra 2024. godine, odnosno 27. džumadel-uhra 1446. god. po H., Reisu-l-ulema donosi

DEKRET **o postavljenju imama**

Ewel (Šaban) Ćoralić, rođen 31. jula 1994. godine u Velikoj Kladuši, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Šturlić Kosa, Medžlis Islamske zajednice Cazin, počevši od 1. augusta 2025. godine.

Na temelju ovog dekreta, Medžlis Islamske zajednice Cazin i Ewel Ćoralić će, u skladu s odredbama čl. 69 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici, zaključiti Ugovor o radu na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulirati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i Imama u skladu s Pravilnikom o službi u Islamskoj zajednici.

Dekret stupa na snagu 1. augusta 2025. godine i važi do 31. jula 2026. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 03-07-1-3733-2/25

Datum: 12. safer 1447. god. po H.

06. august 2025. godine

Na osnovu mišljenja Muftije tuzlanskog br. 05-2-07-1-916-2/25 od 4. jula 2025. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Bijeljina br. 03-07-1-269/25 od 3. jula 2025. godine, u predmetu postavljenja imama u Džemat Atmačići, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva, te člana 17 i 26 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici (*Glasnik* Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, br. 1-2), donesenom na četvrtoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 28. decembra 2024. godine, odnosno 27. džumadel-uhra 1446. god. po H., Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Muhamed (Osman) Jahić, rođen 6. augusta 1982. godine u Kalesiji, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Atmačići, Medžlis Islamske zajednice Bijeljina, počevši od 1. juna 2025. godine.

Na temelju ovog dekreta, Medžlis Islamske zajednice Bijeljina i Muhamed Jahić će, u skladu s odredbama čl. 69 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici, zaključiti Ugovor o radu na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulirati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i Imama u skladu s Pravilnikom o službi u Islamskoj zajednici.

Dekret stupa na snagu 1. juna 2025. godine i važi do 31. maja 2026. godine.

Husein-ef. Kavazović

Reisu-l-ulema



Broj: 03-07-1-3734-2/25

Datum: 13. safer 1447. god. po H.

07. august 2025. godine

Na osnovu mišljenja Muftije bihaćkog br. 01-07-1-161-2/25 od 7. jula 2025. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Sanski Most br. 02-07-1-292-3/25 od 3. jula 2025. godine, u predmetu postavljenja imama u Džemat Vrše, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva, te članova 17 i 26 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici (*Glasnik* Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2025, br. 1-2), donesenom na četvrtoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu

dana 28. decembra 2024. godine, odnosno 27. džumadel-uhra 1446. god. po H.,
Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Anes (Muharem) Habib, rođen 15. novembra 2005. godine u Bugojnu, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Vrše, Medžlis Islamske zajednice Sanski Most, počevši od 1. jula 2025. godine.

Na temelju ovog dekreta, Medžlis Islamske zajednice Sanski Most i Anes Habib će, u skladu s odredbama čl. 69 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici, zaključiti Ugovor o radu na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulirati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i Imama u skladu s Pravilnikom o službi u Islamskoj zajednici.

Dekret stupa na snagu 1. jula 2025. godine i važi do 30. juna 2026. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 03-07-1-3739-2/25

Datum: 13. safer 1447. god. po H.

07. august 2025. godine

Na osnovu mišljenja Muftije travničkog br. 01-07-1-297/25 od 16. jula 2025. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Travnik br. 03-03-2-4-699/2025 od 15. jula 2025. godine, u predmetu postavljenja imama u Džemat Mudrike, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva, te članova 17 i 26 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici (*Glasnik* Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2025, br. 1-2), donesenom na četvrtoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 28. decembra 2024. godine, odnosno 27. džumadel-uhra 1446. god. po H., Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Sead (Ismet) Spahić, rođen 23. januara 1989 godine u Mudrikama, Travnik, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Mudrike, Medžlis Islamske zajednice Travnik, počevši od 1. jula 2025. godine.

Na temelju ovog dekreta, Medžlis Islamske zajednice Travnik i Sead Spahić će, u skladu s odredbama čl. 69 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici, zaključiti Ugovor o radu na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulirati

međusobna prava i obaveze između Medžlisa i Imama u skladu s Pravilnikom o službi u Islamskoj zajednici.

Dekret stupa na snagu 1. jula 2025. godine i važi do 30. juna 2026. godine.

Husein-ef. Kavazović

Reisu-l-ulema



Broj: 03-07-1-3708-2/25

Datum: 11. safer 1447. god. po H.

05. august 2025. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Sanski Most br. 02-07-1-257-7-1-3/25 od 18. juna 2025. godine, a na osnovu mišljenja Muftije bihaćkog br. 01-07-1-152-2/25 od 24. juna 2025. godine, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva, te članova 16 i 26 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici (*Glasnik* Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2025, br. 1-2), donesenom na četvrtoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. decembra 2024. godine, odnosno 27. džumadel-uhra 1446. god. po H., Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T **o postavljenju imama**

Bilal (Nesib) Nešust, rođen 7. februara 1993. godine u Zenici, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Okreč, Medžlis Islamske zajednice Sanski Most, počevši od 1. juna 2025. godine.

Stupanjem u službu imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici.

Dekret stupa na snagu 1. juna 2025. godine i važi do 31. maja 2026. godine.

Husein-ef. Kavazović

Reisu-l-ulema



Broj: 03-07-1-3752-2/25

Datum: 14. safer 1447. god. po H.

08. august 2025. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Mostar br. 03-07-1-870/25 od 31. jula 2025 godine, te na osnovu mišljenja Muftije mostarskog br. 03-07-1-477-1/25 od 4. augusta 2025 godine, u predmetu postavljenja imama u Džemat Zalik – džamija Gornji Zalik, shodno odredbi čl. 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva, te članova 17 i 26 Pravilnika o službi u Islamskoj zajed-

nici (*Glasnik* Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2025, br. 1-2), donesenom na četvrtoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 28. decembra 2024. godine, odnosno 27. džumadel-uhra 1446. god. po H., Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T o postavljenju imama

Nedim (Nermin) Hondo, rođen 5. augusta 1998. godine u Konjicu, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Zalik, Medžlis Islamske zajednice Mostar, počevši od 5. septembra 2025. godine.

Na temelju ovog dekreta, Medžlis Islamske zajednice Mostar i Nedim Hondo će, u skladu s odredbama čl. 69 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici, zaključiti Ugovor o radu na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulirati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i Imama u skladu s Pravilnikom o službi u Islamskoj zajednici.

Dekret stupa na snagu 5. septembra 2025. godine i važi do 4. septembra 2026. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 03-07-1-3753-2/25

Datum: 14. safer 1447. god. po H.

08. august 2025. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Žepa br. 01-07-1-16/25 od 24. juna 2025 godine, te na osnovu mišljenja Muftije goraždanskog br. 01-03-2-3-70-01/25 od 24. juna 2025 godine, u predmetu postavljenja imama u Džemat Žepa, shodno odredbi čl. 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva, te članova 17 i 26 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici (*Glasnik* Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2025, br. 1-2), donesenom na četvrtoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 28. decembra 2024. godine, odnosno 27. džumadel-uhra 1446. god. po H., Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T o postavljenju imama

Selimović (Hamdija) Elvedin, rođen 5. maja 1977. godine u Vukušićima, Foča postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Žepa, Medžlis Islamske zajednice Žepa, počevši od 10. jula 2025. godine.

Na temelju ovog dekreta, Medžlis Islamske zajednice Žepa i Elvedin Selimović će, u skladu s odredbama čl. 69 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici, zaključiti Ugovor o radu na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i Imama u skladu s Pravilnikom o službi u Islamskoj zajednici.

Dekret stupa na snagu 10. jula 2025. godine i važi do 9. jula 2026. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 03-07-1-3777-2/25

Datum: 18. safer 1447. god. po H.
12. august 2025. godine

Na osnovu mišljenja Muftije bihaćkog br. 01-07-1-147-2/25 od 25. juna 2025. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Kozarac br. 02-276/2025-05 od 20. maja 2025. godine, u predmetu postavljenja imama u Džemat Mutnik-Stari Grad, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva, te članova 17 i 26 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici (*Glasnik* Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2025, br. 1-2), donesenom na četvrtoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 28. decembra 2024. godine, odnosno 27. džumadel-uhra 1446. god. po H., Reisu-l-ulema donosi

DEKRET **o postavljenju imama**

Jasmin (Ejub) Glamočanin, rođen 2. jula 1988. godine u Kraljevu, R Srbija, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Mutnik-Stari Grad, Medžlis Islamske zajednice Kozarac, počevši od 1. jula 2025. godine.

Na temelju ovog dekreta, Medžlis Islamske zajednice Kozarac i Jasmin Glamočanin će, u skladu s odredbama čl. 69 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici, zaključiti Ugovor o radu na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulirati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i Imama u skladu s Pravilnikom o službi u Islamskoj zajednici.

Dekret stupa na snagu 1. jula 2025. godine i važi do 30. juna 2026. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 03-07-1-3780-2/25

Datum: 18. safer 1447. god. po H.

12. august 2025. godine

Na osnovu mišljenja Muftije bihaćkog br. 01-07-1-146-2/25 od 25. juna 2025. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Kozarac br. 02-277/2025-05 od 20. maja 2025. godine, u predmetu postavljenja imama u Džemat Brđani, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva, te članova 17 i 26 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici (*Glasnik* Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2025, br. 1-2), donesenom na četvrtoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 28. decembra 2024. godine, odnosno 27. džumadel-uhra 1446. god. po H., Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T o postavljenju imama

Hafiz Ajdin (Jasmin) Okić, rođen 9. juna 2000. godine u Bihaću, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Brđani Medžlis Islamske zajednice Kozarac, počevši od 1. jula 2025. godine.

Na temelju ovog dekreta, Medžlis Islamske zajednice Kozarac i Ajdin Okić će, u skladu s odredbama čl. 69 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici, zaključiti Ugovor o radu na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i Imama u skladu s Pravilnikom o službi u Islamskoj zajednici.

Dekret stupa na snagu 1. jula 2025. godine i važi do 30. juna 2026. godine.

Husein-ef. Kavazović

Reisu-l-ulema



Broj: 03-07-1-3869-2/25

Datum: 25. safer 1447. god. po H.

19. august 2025. godine

Na osnovu mišljenja Muftije sarajevskog br. 03-07-1-362-1/25 od 13. augusta 2025. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Kakanj br. 03-2-07-1-349-2/25 od 4. augusta 2025. godine, u predmetu postavljenja imama u Džemat Hodžići, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva, te članova 18 i 26 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici (*Glasnik* Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2025, br. 1-2), donesenom na četvrtoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u

Sarajevu dana 28. decembra 2024. godine, odnosno 27. džumadel-uhra 1446. god. po H., Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Maid (Safet) Šahman, rođen 1. oktobra 1998. godine u Zenici, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Hodžići, Medžlis Islamske zajednice Kakanj, počevši od 1. septembra 2025. godine.

Na temelju ovog dekreta, Medžlis Islamske zajednice Kakanj i Maid Šahman će, u skladu s odredbama čl. 69 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici, zaključiti Ugovor o radu na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulirati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i Imama u skladu s Pravilnikom o službi u Islamskoj zajednici.

Dekret stupa na snagu 1. septembra 2025. godine i važi do 31. augusta 2026. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 03-07-1-3722-3/25

Datum: 12. safer 1447. god. po H.
06. august 2025. godine

Na osnovu mišljenja Muftije bihaćkog br. 01-07-1-155-2/25 od 30. juna 2025. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Bosanska Krupa br. 02-07-1-256-2/25 od 26. juna 2025. godine, u predmetu postavljenja imama u Džemat Krčana, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva, te članova 17 i 26 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici (*Glasnik* Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2025, br. 1-2), donesenom na četvrtoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 28. decembra 2024. godine, odnosno 27. džumadel-uhra 1446. god. po H., Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Hafiz Numan (Enes) Bajrić, rođen 21. februara 1990. godine u Cazinu, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Krčana, Medžlis Islamske zajednice Bosanska Krupa, počevši od 1. jula 2025. godine.

Na temelju ovog dekreta, Medžlis Islamske zajednice Bosanska Krupa i Numan Bajrić će, u skladu s odredbama člana 69 Pravilnika o službi u Islamskoj

zajednici, zaključiti Ugovor o radu na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i Imama u skladu s Pravilnikom o službi u Islamskoj zajednici.

Dekret stupa na snagu 1. jula 2025. godine i važi do 30. juna 2026. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 03-07-1-3171-2/25

Datum: 28. zul-hidždže 1446. god. po H.

24. juni 2025. godine

Rješavajući po zahtjevu Islamske zajednice Bošnjaka u Danskoj br. 15-05-25/03 od 15. maja 2025. godine, shodno odredbi člana 26 i 135 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici (*Glasnik* Rijaseta IZ u BiH br. 1-2 2025.), donesenom na četvrtoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 28. decembra 2024. godine, odnosno 27. džumadel-uhra 1446. god. po H., Reisu-l-ulema donosi

DEKRET **o razrješenju dužnosti imama**

Ahmed (Fadil) Bećirović, rođen 31. maja 1995. godine u Zenici, imam, hatib i muallim u Džematu „Saff“ Odense, Islamska zajednica Bošnjaka u Danskoj, razrješava se navedene dužnosti, zaključno sa 15. junom 2025. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 03-07-1-3100-2/25

Datum: 24. zul-hidždže 1446. god. po H.

20. juni 2025. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Puračić br. 04-07-1-305/25 od 16. juna 2025. godine, shodno odredbi članova 26 i 135 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici (*Glasnik* Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2025, br. 1-2), donesenom na četvrtoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. decembra 2024. godine, odnosno 27. džumadel-uhra 1446. god. po H., Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o razrješenju dužnosti imama

Alen (Azem) Husejnović, rođen 20. aprila 1994. godine u Srebrenici, imam, hatib i muallim u Džematu Gnojnica, Medžlis Islamske zajednice Puračić, razrješava se navedene dužnosti zaključno sa 15. junom 2025. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 03-07-1-3195-2/25

Datum: 29. zul-hidždže 1446. god. po H.

25. juni 2025. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Sanski Most br. 02-07-1-277/25 od 25. juna 2025. godine, shodno odredbi člana 26 i 135 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici (*Glasnik* Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2025, br. 1-2), donesenom na četvrtoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. decembra 2024. godine, odnosno 27. džumadel-uhra 1446. god. po H., Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o razrješenju dužnosti imama

Hafiz Amel (Aida) Didić, rođen 17. decembra 1997. godine u Bosanskom Petrovcu, imam, hatib i mualim u Džematu Vrše, Medžlis Islamske zajednice Sanski Most, razrješava se navedene dužnosti zaključno sa 30. junom 2025. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 03-07-1-3198-2/25

Datum: 02. muharrem 1447. god. po H.

27. juni 2025. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Bosanska Krupa br. 01-07-1-260/25 od 26. juna 2025. godine, shodno odredbi članova 26 i 135 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici (*Glasnik* Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2025, br. 1-2/) donesenom na četvrtoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28.

decembra 2024. godine, odnosno 27. džumadel-uhra 1446. god. po H., Reisul-ulema donosi

DEKRET o razrješenju dužnosti imama

Izet (Hasan) Harčević, rođen 6. novembra 1958. godine u Jezerskom, Bosanska Krupa, imam, hatib i muallim u Džematu Krčana, razrješava se navedene dužnosti zaključno sa 30. junom 2025. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 03-07-1-2807-2/25

Datum: 02. zul-hidždže 1446. god. po H.
29. maj 2025. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Čelić br. 02-07-1-70/25 od 21. maja 2025. godine, shodno odredbi čl. 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava, te čl. 26 i čl. 135 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici (*Glasnik* Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2025, br. 1-2), donesenom na četvrtoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. decembra 2024. godine, odnosno 27. džumadel-uhra 1446. god. po H., Reisul-ulema donosi

DEKRET o razrješenju dužnosti imama

Emir (Suvad) Poturak, rođen 23. januara 2004. godine u Brčkom, imam, hatib i mualim u Džematu Kovačevići, Medžlis Islamske zajednice Čelić, razrješava se navedene dužnosti zaključno sa 30. septembrom 2024. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 03-07-1-2755-2/25

Datum: 29. zul-ka'de 1446. god. po H.
27. maj 2025. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Konjic br. 03-07-1-191/25 od 15. maja 2025. godine, shodno odredbi članova 26 i 135 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici (*Glasnik* Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2025, br. 1-2), donesenom na četvrtoj redovnoj sjednici

Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. decembra 2024. godine, odnosno 27. džumadel-uhra 1446. god. po H., Reisul-ulema donosi

DEKRET
o razrješenju dužnosti imama

Senahid (Hasan) Zukan, rođen 18. aprila 1978. godine u Visokom, imam, hatib i muallim u Džematu Buturović Polje, razrješava se navedene dužnosti zaključno sa 30. aprilom 2025. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 03-07-1-3856-2/25
Datum: 25. safer 1447. god. po H.
19. august 2025. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Zenica br. 01-07-1-423/25 od 27. juna 2025. godine, shodno odredbi članova 26 i 135 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici (*Glasnik* Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2025, br. 1-2/) donesenom na četvrtoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. decembra 2024. godine, odnosno 27. džumadel-uhra 1446. god. po H., Reisul-ulema donosi

DEKRET
o razrješenju dužnosti imama

Aldin (Enes) Hasić, rođen 16. juna 1992. godine u Donjoj Orahovici, Gračanica, imam, hatib i muallim u Džematu Pojske, Medžlis Islamske zajednice Zenica, razrješava se navedene dužnosti zaključno sa 11. aprilom 2025. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 03-07-1-3718-2/25
Datum: 11. safer 1447. god. po H.
05. august 2025. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Bosanska Krupa br. 01-07-1-260/25 od 26. juna 2025. godine, shodno odredbi članova 26 i 135 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici (*Glasnik* Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i

Hercegovini, Sarajevo, 2025, br. 1-2/) donesenom na četvrtoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. decembra 2024. godine, odnosno 27. džumadel-uhra 1446. god. po H., Reisul-ulema donosi

DEKRET o razrješenju dužnosti imama

Aldin (Ismet) Trako, rođen 1. novembra 1983. godine u Zenici, imam, hatib i mualim u Džematu Stranjani, razrješava se navedene dužnosti zaključno sa 28. februarom 2025. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 03-07-1-3722-2/25

Datum: 12. safer 1447. god. po H.

06. august 2025. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Bosanska Krupa br. 01-07-1-255/25 od 26. juna 2025. godine, shodno odredbi članova 26 i 135 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici (*Glasnik* Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2025, br. 1-2/) donesenom na četvrtoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. decembra 2024. godine, odnosno 27. džumadel-uhra 1446. god. po H., Reisul-ulema donosi

DEKRET o razrješenju dužnosti imama

Hafiz Numan (Enes) Bajrić, rođen 21. februara 1990. godine u Cazinu, imam, hatib i mualim u Džematu Ljusina, razrješava se navedene dužnosti zaključno sa 30. junom 2025. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 03-07-1-3727-2/25

Datum: 12. safer 1447. god. po H.

06. august 2025. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Travnik br. 03-03-2-4-625/2025 od 1. jula 2025. godine, shodno odredbi člana 26 i 135 Pravilnika

o službi u Islamskoj zajednici (*Glasnik* Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2025, br. 1-2), donesenom na četvrtoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. decembra 2024. godine, odnosno 27. džumadel-uhra 1446. god. po H., Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T o razrješenju dužnosti imama

Mersudin (Sulejman) Zolota, rođen 21. januara 1983. godine u Travniku, imam, hatib i mualim u Džematu Pode , razrješava se navedene dužnosti zaključno sa 30. junom 2025. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 03- 07-1- 3728-2/25

Datum: 12. safer 1447. god. po H.

06. august 2025. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Travnik br. 03-03-2-4-626/2025 od 1. jula 2025. godine, shodno odredbi člana 26 i 135 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici (*Glasnik* Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2025, br. 1-2), donesenom na četvrtoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. decembra 2024. godine, odnosno 27. džumadel-uhra 1446. god. po H., Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T o razrješenju dužnosti imama

Ferhad (Ramo) Fetić, rođen 28. juna 1962. godine u mjestu Crkvice, Zenica,, imam, hatib i mualim u Džematu Mehurići , razrješava se navedene dužnosti zaključno sa 31. martom 2025. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 03-07-1-3735-2/25

Datum: 13. safer 1447. god. po H.

07. august 2025. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Gradačac br. 02-07-101/25 od 16. maja 2025. godine, shodno odredbi članova 26 i 135 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici (*Glasnik* Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2025, br. 1-2/) donesenom na četvrtoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. decembra 2024. godine, odnosno 27. džumadel-uhra 1446. god. po H., Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T **o razrješenju dužnosti imama**

Jusuf (Galib) Kukuruz, , rođen . godine u mjestu Gradačac, imam, hatib i mualim u Džematu Mionica Centar, razrješava se navedene dužnosti zaključno sa 31. majom 2025. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 03-07-1-3743-2/25

Datum: 13. safer 1447. god. po H.

07. august 2025. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Cazin br. 01-07-1-100-2/2025 od 22. jula 2025. godine, shodno odredbi člana 26 i 135 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici (*Glasnik* Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2025, br. 1-2), donesenom na četvrtoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. decembra 2024. godine, odnosno 27. džumadel-uhra 1446. god. po H., Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T **o razrješenju dužnosti imama**

Alija (Mustafa) Keško, rođen 24. maja 1967. godine u Zagrađu, Travnik, imam, hatib i mualim u Džematu Zmajevac, Medžlis Islamske zajednice Cazin, razrješava se navedene dužnosti zaključno sa 31. julom 2025. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-3747-2/25

Datum: 13. safer 1447. god. po H.

07. august 2025. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Sanski Most br. 02-07-1-321 od 21. jula 2025. godine, shodno odredbi člana 26 i 135 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici (*Glasnik* Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2025, br. 1-2), donesenom na četvrtoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. decembra 2024. godine, odnosno 27. džumadel-uhra 1446. god. po H., Reisu-l-ulema donosi

DEKRET **o razrješenju dužnosti imama**

Husein (Sulejman) Pehlić, rođen 23. maja 1960. godine u Konjodoru, Bužim, imam, hatib i muallim u Džematu Stari Majdan, razrješava se navedene dužnosti zaključno sa 1. augustom 2025. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 03-07-1-3811-2/25

Datum: 20. safer 1447. god. po H.

14. august 2025. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Bihać br. 02-07-320/2025 od 28. jula 2025. godine, shodno odredbi članova 26 i 135 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici (*Glasnik* Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2025, br. 1-2/) donesenom na četvrtoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. decembra 2024. godine, odnosno 27. džumadel-uhra 1446. god. po H., Reisu-l-ulema donosi

DEKRET **o razrješenju dužnosti imama**

Adnan (Izet) Bajrektarević, rođen 12. februara 1986. godine u Bihaću, imam, hatib i muallim u Džematu Kulen Vakuf, razrješava se navedene dužnosti zaključno sa 31. julom. 2025. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-3742-2/25

Datum: 13. safer 1447. god. po H.

07. august 2025. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Travnik br. 03-03-2-4-674/2025 od 15. jula 2025. godine, shodno odredbi člana 26 i 135 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici (*Glasnik* Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2025, br. 1-2), donesenom na četvrtoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. decembra 2024. godine, odnosno 27. džumadel-uhra 1446. god. po H., Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T **o razrješenju dužnosti imama**

Semir (Šaban) Šiljak, rođen 5. februara 1988. godine u Travniku, imam, hatib i muallim u Džematu Kljaci, Medžlis Islamske zajednice Travnik, razrješava se navedene dužnosti zaključno sa 30. junom 2025. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Broj: 03-07-1-3861-2/25

Datum: 25. safer 1447. god. po H.

19. august 2025. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Zenica br. 02-07-1-472-2/25 od 29. jula 2025. godine, shodno odredbi članova 26 i 135 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici (*Glasnik* Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2025, br. 1-2/) donesenom na četvrtoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. decembra 2024. godine, odnosno 27. džumadel-uhra 1446. god. po H., Reisul-ulema donosi

D E K R E T **o razrješenju dužnosti imama**

Dženan (Đevad) Krajišnik, rođen 6. augusta 1981. godine u Zenici, imam, hatib i muallim u Džematu Putovići, Medžlis Islamske zajednice Zenica, razrješava se navedene dužnosti zaključno sa 31. martom 2025. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-3120-2/25

Datum: 27. zul-hidždže 1446. god. po H.

23. juni 2025. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Gračanica br. 02-07-1-140-2/25 od 5. maja 2025 godine, te na osnovu mišljenja Muftije tuzlanskog br. 05-2-07-1-733/25 od 13. juna. 2025 godine, u predmetu postavljenja imama u Džemat Gornja Orahovica II, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava, te člana 18 i 26 Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici (*Glasnik* Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2025, br. 1-2/), donesenom na četvrtoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. decembra 2024. godine, odnosno 27. džumadel-uhra 1446. god. po H., Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T o postavljenju imama

Emir (Vehid) Suljanović, rođen 29. maja. 1985 godine u Gračanici, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u Džemat Gornja Orahovica II, Medžlis Islamske zajednice Gračanica, počevši od 1. juna 2025. godine.

Stupanjem u službu imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o službi u Islamskoj zajednici.

Dekret stupa na snagu 1. juna 2025. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema



Napomene saradnicima

Glasnik je zvanično glasilo Rijaset Islamske zajednice BiH. Izlazi dvomjesečno. Objavljuje akademske članke, istraživačke i stručne radove, prevedene tekstove, prikaze knjiga iz oblasti vjerskih disciplina i islamske/bošnjačke kulturne baštine kao i službena akta organa Rijaset Islamske zajednice u BiH. Objavljuje i radove iz drugih oblasti po odluci urednika. Glasnik nastoji popularizirati naučna istraživanja iz oblasti islamskih nauka i kulturne baštine Bošnjaka te informirati čitaoce o radu službi i institucija Rijaset IZ-e.

Svi objavljeni radovi odobreni su od strane urednika. Akademska, pravna i jezička odgovornost je na autorima radova. Osnovni jezik Glasnika je bosanski. Prilikom pisanja radova primjenjuje se norma Pravopisa bosanskog jezika sa fonetskom transkripcijom dok se naučna transkripcija pri-

mjenjuje u uskostručnim tekstovima. Vrstu naučne transkripcije bira autor. Radovi mogu sadržavati arapski, turski, perzijski kao i druge jezike u transkripciji. Dostavljeni radovi su predmet provjere urednika u smislu akademskih i tehničkih kriterija. Autori prihvataju redakcijske intervencije u tekstu.

Radovi se mogu poslati putem maila glasnik_riz@yahoo.com ili na adresu: Gazi Husrev-begova 56a, 71000 Sarajevo. Rad mora biti u Microsoft Wordu ne veći od 10 stranica formata A4, font Times New Roman. Slike i svi drugi prilozi moraju biti priloženi odvojeno.

Sva prava zadržana. Nijedan dio Glasnika ne može biti umnožavan, pohranjivan u sisteme za umnožavanje bez prethodnog dopuštenja Uredništva i autora tekstova, izuzev kratkih navoda u naučne svrhe.



ISSN 1512-6609, ISSN 2233-095X (Online)

Izdavač: RIJASET ISLAMSKJE ZAJEDNICE U BOSNI I HERCEGOVINI. Urednik: MUSTAFA PRLJAČA; Redakcija: MEHO ŠLJIVO, SAMEDIN KADIĆ, SENADA TAHIROVIĆ, MEVLUDIN DIZDAREVIĆ, EKREM TUCAKOVIĆ i ALDINA SULJAGIĆ-PIRO; tehnički urednik: SUAD PAŠIĆ
lektura: TARIK JAKUBOVIĆ, AMINA UZUNALIĆ-KOVO, AMILA ŠADIĆ HAJDAREVIĆ; dizajn korice: TARIK JESENKOVIĆ; prijevod na arapski jezik: NURKO KARAMAN; prijevod na engleski jezik: AMINA ARNAUTOVIĆ. DTP: El-Kalem. Štampa: Štamparija DOBRA KNJIGA, d.o.o. - Sarajevo; Uredništvo i administracija: 71000 Sarajevo, Gazi Husrev-begova br. 56A, telefon: 033/532-255, fax: 033/441-800, e-mail: glasnik_riz@yahoo.com. Glasnik izlazi dvomjesečno. Rukopise slati na adresu Uredništva. Rukopisi se ne vraćaju. Štampani tiraž 2000 primjeraka. Cijena Glasnika iznosi 10 KM. Uplata u KM na žiro-račun 1602005500015065 kod VAKUFSKE BANKE DD Sarajevo - uz naznaku za Glasnik. Glasnik je upisan u registar javnih glasila u Ministarstvu obrazovanja, nauke, kulture i sporta pod brojem 446 od 27. 08. 1994. godine.



The Herald

of the Riyasat of the Islamic Community
in Bosnia and Herzegovina

البلاغ

مجلة المشيخة الإسلامية
في البوسنة والهرسك